

**TRACTATUS DE
POTESTATE
SUMMI
PONTIFICIS IN
REBUS...**

Roberto Bellarmino, Cornelio
Francescucci, Farnese, ...

MALE

VITT. EMANUELE

B

MA

TRACTATUS
DE POTESTATE
SUMMI PONTIFICIS
in rebus Temporalibus .

ADVERSUS
GVLIELMVM BARCLAIVM.

A VICTORE
ROBERTO S. R. E. CARD.
BELLARMINO.

R O M Æ,
Ex Typographia Bartholomæi Zannetti. M. DC. X.

SUPERIORVM PERMISSV.

DE POTESTATE

OFFICII

CAESARIS

AVGVSTVS

CAESARIS

Imprimatur. Caesar Fidelis Vicegerens.

Imprimatur.

Fr. Ludouicus Ystella Magister Sacri
Palatij Apostolici.

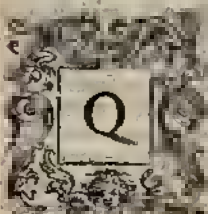
ANNO DOMINI

MDCCLXXII

DE POTESTATE
SUMMI PONTIFICIS
IN TEMPORALIBVS.

ADVERSVS
GVLIELMVM BARCLAIVM.

PRAEFATIO.

V I. librum: Gulielmi Barclaij de Potestate Papæ nuper emisse in lucem, neque nomen suum, neque Typographi, ac ne loci quidem vbi liber excusus sit, prodere ausus est. Quamuis enim in quibusdam codicibus editus dicatur is liber Musiponti: id tamen confictum fuisse, exploratum habeo. Timuit videlicet, nec sine causa, poenam, aut vituperationem; non præmium, aut laudem expectauit. Nomen tantum auctoris, quod ipse auctor, si viueret, libenter fortasse texisset, liberè detexit; quod sciret eum ad Iudicem supremum auocatum, & raptum, nihil negocij cum mortalibus iam habere. Hæc sanè non boni operis argumenta sunt; qui enim male agit odit lucem, & non venit ad lucem; vt non arguantur opera eius; qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta, Ioan. 3. Ipse etiam Barclaius veritus fortasse, ne incredibilis arrogantia, ac temeritatis argueretur, si quasi alter Goliath, aduersus acies omnium Catholicorum scriptorum vnus procederet; dissimulata multitudine aduersariorum, mea solius scripta ex proposito oppugnanda suscepit. Sed ego non tanti sum,

Imprimatur. Caesar Fidelis Vicegerens.

Imprimatur.

Fr. Ludonicus Ystella Magister Sacri
Palatij Apostolici.

X An. M. DCC. LXX. N.

M. DCC. LXX. N.

DE POTESTATE
 SVMMI PONTIFICIS
 IN TEMPORALIBVS.
 ADVERSVS
 GVLIELMVM BARCLAIVM.
 P R A E F A T I O.

VI. librum Gulielmi Barclaij de Potestate Papae nuper emisit in lucem; neque nomen suum, neque Typographi, ac ne loci quidem vbi liber excusus sit, prodere ausus est. Quamuis enim in quibusdam codicibus editus dicatur is liber Musponti: id tamen confictum fuisse, exploratum habeo. Timuit, videlicet, nec sine causa, poenam, aut vituperationem; non praemium, aut laudem expectavit. Nomen tantum auctoris, quod ipse auctor, si viveret, libenter fortasse texisset, liberè detexit; quòd sciret eum ad Iudicem supremum auocatum, & raptum, nihil negotij cum mortalibus iam habere. Hæc sanè non boni operis argumenta sunt; qui enim male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta, Ioan. 3. Ipse etiam Barclaius veritus fortasse, ne incredibilis arrogantia, ac temeritatis argueretur, si quasi alter Goliath, aduersus acies omnium Catholicorum scriptorum vnus procederet; dissimulata multitudo aduersariorum, mea solius scripta ex proposito oppugnanda suscepit. Sed ego non tanti sum,

vt causam Ecclesiae vniuersae à me vno pendere existiment: noui imperfectum meum; scio me vnum esse de multis, neque committam, vt communi causa praëiudicetur, siue disputando stem, siue cadam. Ea de causa primum adferam in medium sententias clarissimorum Scriptorum ex omni natione orbis Christiani, vt omnes intelligant Barclaij sententiam singularem esse; & Scriptoribus Catholicis omnibus tum Theologis, tum Sacrorum Canonum, ac ciuiliū legū professoribus repugnare. Mirū autē esset si Barclaius nunc viueret, & in theatrum tot Virorum doctissimorum, Itatorum, Gallorum, Hispanorum, Germanorum, atque Anglorum introductus, tot aduersa lumina intueri, vel os aperire, aut omnino mutire auderet. Deinde, vt de sententia Catholicæ Ecclesiae nemo dubitare possit, plurium conciliorum Patres in vnum quasi maximum concilium cogam; vbi aliquot Summi Pontifices, non pauci Patriarchæ, plurimi Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, aliique viri doctissimi; qui varijs locis, & temporibus olim congregati sederunt; nunc iterum simul omnes conueniant, & vnum Barclaium in medium vocatum sententijs suis obruant: Postremò cum satis constiterit, tum ex singulis Scriptoribus, tum ex Concilijs generalibus, quis sit Ecclesiae Catholicæ sensus de Summi Pontificis potestate in temporalibus; tum demum ad Barclaij obiectiones soluendas, atque eius argumenta examinanda deveniam. Et quoniam Barclaius potestatem Summi Pontificis in temporalibus vniuersè negat; ego quoque potestatem eandem vniuersè astruam, non multum laborans, si ea potestas sit absoluta, vel in ordine tantum ad spiritualia se extendat. Relaturus igitur sententias illustrium Scriptorum Occidentalis Ecclesiae de Potestate Papæ in temporalibus, visum est ab Italica natione incipere, quia idem obseruatum esse video in Concilio Constantiensi sess. 41.

*Sententia illustrium Scriptorum
nationis Italicae*

Primus igitur ex Italica natione prodeat Sanctus Gregorius V. I. Papa, qui lib. 8. Registri sui, epist. 2. ad Episcopum Metensem, copiosè docet, posse à Romano Pontifice Principes Christianos excommunicari, & principatu privari; eorumque subditos ab obedientia eorum absolvi. Quod autem, inquit, postulasti, te nostris scriptis iuvari, & præmuniri contra illorum insaniam, qui nefando ore garrunt, non potuisse auctoritatem sanctæ & Apostolicæ Sedis Regem Henricum excommunicare, nec quemquam à sacramento fidelitatis eius absolvere, &c. Sanctus Thomas Aquinas, qui non solum excellenti doctrina floruit, sed et sanctitatis gloria fuit, ut eum ab omni adulatione erga Pontificem longissimè abfuisse, dubitari non possit, in 2. 2. q. 19. art. 10. Considerandū est, inquit, quod dominium, vel prælatio introducta sunt ex iure humano: distinctio autem fidelium, vel infidelium est de iure diuino: eius autem diuinum quod est ex gratia, non tollit ius humanum, quod est ex naturali ratione: idè distinctio fidelium, & infidelium secundum se considerata, non tollit dominium, & prælationem infidelium supra fideles. Potest tamen iustè per sententiam, vel ordinationem Ecclesiæ, auctoritatem Dei habentis, tale ius dominij, vel prælationis tolli: quia infideles meritò sunt infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei; sed hoc quidem Ecclesia quandoque facit, quandoque non facit: hæc Sanctus Thomas, qui duo dicit aduersus Barclaium: vnum est, Dominium, & prælationem introductam esse de iure humano, non ex iure diuino, ut Barclaius frequenter affirmat: alterum est, auctoritate Ecclesiæ, quæ sine dubitatione plenissimè residet in Papa, privari posse Principes infideles dominio; quod habent super fideles. Neque per infideles intelligit Sanctus Thomas solos Ethnicos, ut videtur existimare Barclaius; sed omnes infideles, siue Pagani, siue Iudei, siue Hæretici sunt: nam art. 6. eiusdemq.

quaestionis enumerat, & comparat inter se species infidelitatis, ac dicit, Hæreticos esse infideles Paganis, & Iudæis absolutè, & simpliciter deteriorès: deinde art. 10. de omnibus infidelibus disertè pronunciat, posse eos priuari dominio, quod habent super fideles; si Ecclesia iudicet expedire. Idem repetit quaest. 12. art. 2. & addit, propter alia etiam crimina; posse ab Ecclesia priuari Dominos dominio, quod habent super alios: Idem in eadem 2. 2. q. 60. art. 6. ad tertium Potestas, inquit, secularis subditur spirituali; sicut corpus animæ; & ideo non est usurpatum: Idcirco, si spiritualis Prælati; se intromittat de temporalibus: Idem Sanctus Thomas in secundum sentent. dist. 44. in fine; dicit, in Papa esse apicem utriusque potestatis spiritualis, & temporalis. Idem, si tamen idem, lib. 3. de Regimine Principum, cap. 10. Quod si dicatur; inquit; ad solam referri spiritua- lem potestatem (plenitudinem videlicet potestatis Pontifi- cæ) hoc esse non potest, quia corporale, & temporale ex spirituali, & perpetuo dependet. Et cap. 19. Simile contingit in Principe totius Regni, quia pro conservatione regiminis super subditos ampliatur eius potestas imponendo castra; destruendo ciuitates; & castra pro conseruatione totius Regni. Multo igitur magis conueniet summo; & supremo Principi, idest, Papæ ad bonum totius Christiani- tatis: hæc ille. De quo etsi non nihil dubium est, an sit Sanctus Thomas, cum cap. 20. sequenti; mentionem faciat Alberti Imperatoris, cuius tempora Sanctus Thomas uiuendo non attingit: & quia cap. 10. citato; Sanctum Petrum; Christi successorem non semel appellat; qua voce; successoris videlicet, ut non solent, qui proprie loquuntur, ut Sanctus Thomas imprimis solet; tamen auctor est antiquus; & doctus, quem Barclaius spernere non potest. Sanctus Bonaventura, vir doctissimus; & sanctissimus Episcopus Card. Albanensis, tantum absuit ab adulatione Pontificis; ut ne leuis quidem suspicio tanti criminis in eo unquam ad hæserit. Is nihilominus; in lib. de Ecclesiastica hierarchia; parte 2. cap. 1. sic loquitur; Iam verò possunt Sacerdotes, & Pontifices ex causa amouere Reges, & deponere Imperatores, sicut sæpius accidit, & visum est, quã- do

do scilicet eorum malitia hoc exigit, & Reipublicæ necessitas sic requirit. Summus verò Pontifex penes quem in terris prima residet auctoritas, non à Rege, non à Principe seculari, non ab homine iudicatur, sed solius Dei iudicio reseruetur.

Agidius Romanus Ordinis Sancti Augustini, Archiepiscopus Bituricensis, in tract. de Potestate Ecclesiastica, parte 1. cap. 30. Sed, inquit, diceret aliquis, quod Reges & Principes spiritualiter non temporaliter subsint Ecclesiæ: sed hæc dicentes vim argumenti non capiunt: nam si solum spiritualiter Reges & Principes subsissent Ecclesiæ, non esset gladius sub gladio; non essent temporalia sub spiritualibus; non esset ordo in potestatibus; non reducerentur infima in suprema per media. hæc ille, qui toto illo tractatu hoc probat, potestatem Ecclesiæ, quæ plenissima est in Summo Pontifice, non ad sola spiritualia, sed etiam ad temporalia se extendere.

Beatus Augustinus Triumphus, alias de Ancona, vir adeo pius, & doctus fuit, ut in eius sepulchro, beati titulum incipsum videamus. Is in lib. de Potestate Ecclesiæ, quæst. 22. art. 3. Imperatorem, inquit, à Papa posse deponi quis ibi inficias? eius enim est deponere Imperatorem, cuius est eundem constituere, id quod exempla ipsa declarant. Vide plurima alia in tota quadagesima questione.

Beatus Ioannes de Capistrano, qui doctrina, & miraculis Ecclesiam Catholicam illustravit, in lib. de Potestate Papæ, parte 1. secundæ partis principalis, in argumento octavo-decimo pag. 54. editionis Venetæ anni 1588. Papa, inquit, Princeps in spiritualibus, debet similiter in temporalibus eminere, ut tamquam dignior propter eminentiam, supremus in omnibus habeatur.

Sanctus Antoninus Florentiæ Archiepiscopus, Vir æque sanctus, ac doctus, atque ab omni adulandi specie alienissimus, in Summa sua par. 3. tit. 22. cap. 3. §. 7. Talis, inquit, est potestas Imperatorum, Regum, & Principum, quia per Papam habet institui, regulari, & confirmari, si bona est: & per ipsum habet iudicari, & condemnari, si bona non est. Itē c. 5. §. 7. Potest, inquit, ipsos Reges ex causa rationabili deponere.

Isidorus Mediolanensis Ord. Prædic. lib. 2. de Imperij militantis Ecclesie dignitate; tit. 8. concl. 3. Papa; inquit, potest eorum demeritis exigentibus Imperatorem ac Regem deponere.

Gabriel Biel insignis Theologus, lect. 13. in Canone Missæ; illa; inquit, regit, & custodit, qui propter ipsius Ecclesie regimen, vnum (Papam videlicet) præposuit vniuersis, vt omnes ab vno, sicut corpus à capite gubernentur. Et prope finem, Papa transfert potestatem supremam secularem de gente in gentem, & Imperatorem deponere potest, &c.

Thomas Caietanus Ord. Prædic. S. R. E. Card. doctrina, & vita integritate insignis, in Apologia, de comparata auctoritate Papæ, & Concilij, par. 2. cap. 13. ad octauum, idem docet. nam proposito argumento octauo aduersarij his verbis, Octauo quia nonnulli summi Pontifices inueniuntur definiuisse, se in temporalibus habere supremam potestatem: ceteri vero in oppositum; Respondet his verbis; Ad octauum dicitur, quod quia potestas Papæ directè est respectu spiritualium ad supremum simpliciter finem humani generis; ideo suæ potestati duo conueniunt: primo, quod non est directè respectu temporalium: secundo, quod est respectu temporalium in ordine ad spiritualia: hoc enim habet ex eo quod ad supremam finem omnia ordinari debent: etiam temporalia; ab eo procul dubio, cuius interest ad illum finem omnes dirigere, vt est Christi Vicarius: primum autem ex natura suæ potestatis consequitur. Ex his autem sequitur, quod vtrunque verè potest determinare, vt Papa: & quod habet supremam potestatem in temporalibus; & quod non habet supremam potestatem in temporalibus: quoniam vtrunque verum est ad sanum intellectum affirmatio namq. est vera in ordine ad spiritualia: negatio verò est vera directè, secundum se ipsa temporalia: Vnde nihil ex vtraque decisione erroris accidit.

Alexander de S. Elpidio Ord. Eremitarum S. Augustini in libro De auctoritate summi Pontificis, & iurisdictione Imperij, cap. 9. Deo, inquit, non subditur, qui subiectus non est Dei Vicario, & Ecclesiasticæ potestati: nullus er-

go Rex, nullus temporalis Princeps, cuiuscunque conditionis existat, excipi potest, si Christianum se fateri vult nomine, & re: quia etiam in temporalibus potestati supremæ spirituali subijci debent.

Petrus de Monte Venetus, & Episcopus Brixienfis, in Monarchia, parte 2. quæstione 4. in fine, Magnam, inquit, habet potestatem Papa super Imperatorem, quia ex delicto eum deponit.

Petrus Ancharanus in cap. Canonum statuta, num. 6. de constitut. Papa, inquit, habet utrunque gradum, & superioritatem ad Imperium; & hinc est, quod Imperatorem coronat, & inungit, & quandoque deponit.

Sylvester Prieras Ord. Prædic. Theologus, & Canonista doctissimus, in Summa, verbo, Papa, num. 10. Papa, inquit, potest eligere Imperatorem per se ipsum immediate, quando ex iusta, & rationabili causa expediret: quia principalis agentis habentis dirigere omnes fideles ad pacem, & finem spiritualem, est eligere ministros. & infra, Potest (Papa Imperatorem) dignum excommunicatione excommunicare, & dignum depositione deponere. & num. 11. Habet (Papa in Reges, & Principes Christianos omnes) universalem spiritualem, & temporalium iurisdictionem. & infra, Potest ex rationabili causa deponere.

Astensis in Summa, prima par. lib. 2. tit. 64. art. 4. pag. 101. Ex prædictis, inquit, collige, quod Principes seculi, & Domini temporales, non tantum propter hæresim suam, sed etiam propter negligentiam extirpandi hæresim aliorum, sunt excommunicandi, ab Ecclesia. deponendi, de terris suis expellendi, & terræ eorum occupandæ Catholicis possunt exponi; & idem, si Princeps circa Regnum, & iustitiam faciendam, inuentus fuerit negligens, insufficientis, & ineptus: Vnde Zacharias deposuit Childericum, & Innocentius Othonem.

Nicolaus Abbas Panormitanus, in cap. solitæ, de maior. & obed. num. 7. Papa, inquit, potest rationabiliter increpare Imperatorem, & alios Principes seculares: & non mirum, nam potest eos ex causa deponere. idem docet in cap. Per venerabilem, Qui filij sint legitimi.

Ioannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis in cap. licet, de voto, num. 10. Papa, inquit, priuat laicum ordine geniture, quia habet potestatem super Reges, & Regna. Vnde deponit Imperatorem.

Bartholus in l. si Imperator. C. de legibus, num. 4. Ius, inquit, eligendi Imperatorem habent Principes de Alemania, & ius priuandi solus Papa habet.

Baldus in procemio ff. vet. Solus, inquit, Papa priuat Imperatorem.

Petrus Andreas Gambarara, in tract. De officio, & potestate Legati lib. 2. tit. de Varijs ordinariotum nominibus, num. 220. Solus, inquit, Papa deponit Imperatorem, & Reges, demeritis sua dentibus.

Restaurus Castaldus, in lib. de Imperatote quaest. 81. Solus, inquit, Papa sine concilio deponit Imperatorem, quia Papæ, & Christi vnum est tribunal. & infra, Papa Principem quantumcunque exemptum, si expedit, punit, & deponit.

Dominicus Cardinalis Tuscus vir doctissimus, qui adhuc viuít, & magnum opus ante paucos annos edidit, in sexto tomo Practicarum conclusionum, verbo, Papa, multos auctores citat ad hoc ipsum propositum: ad eum, si quis plures auctores velit, lectorem remitto.

*Sententia illustrium Scriptorum
nationis Gallicæ.*

Sanctus Bernardus lib. 4. de Consideratione cap. 4. Quid tu, inquit, denuo vsurpare gladium tentes, quem semel iussus es ponere in vaginam: quem tamen qui tuum negat, non satis mihi viderit attendere verbum Domini dicentis sic, Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse tuo forsitan natu, & si nou tua manu enaginandus; alioquin si nullo modo ad te pertineret, & is, dicentibus Apostolis, ecce duo gladij hic: non respondisset Dñs, satis est, sed nimis est. Vterque ergo Ecclesiæ, & spiritualis scilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ec-
clesia

clētia exērendus est, ille Sacerdotis, is militis manu, sed san-
ad nullū Sacerdotis, & iussū Imperatoris. hæc Sanctus
Bernardus, qui certē non diceret, glāriam materiale
Ecclesiæ esse, & non solūm pro Ecclesiā exērendum; sed
etiam ad nutū Sacerdotis exērendū, si cum Bārclaiō
existimaret, potestatem in temporalibus nullō modo ad
Ecclesiā, eiusque Præsidentē pertinere. Sed de hac senten-
tia sub loco plura dicemus.

Petrus de Palude Patriarcha Hierosolymitanus, vir do-
ctissimus, in tract. De causa immediata Ecclesiastica pote-
statis art. 4. qui est de potestate Papa, sic loquitur, licet Pa-
pa non habeat confirmare quemlibet Regem, qui consensu
populi à principio Regnum assumpsit: tamen potest depo-
nere omnem talem, non solūm propter hæresim, aut schi-
smā, aut aliud crimen intolerabile in populo; sed etiam
propter insufficientiam, ut potest, si quis idiota sensu, vel
impotens viribus in Regno præset, & propter eius insuffi-
cientiam Regnum fidelium periclitaretur, & infra, reddēs
rationem ait, Quia Papa est superior in spiritualibus, & per
consequens in temporalibus, quantum necesse est pro bono
spirituali.

Durandus Episcopus Mediolanensis Theologus insignis,
in lib. de Origine iurisdictionum, quæst. 3. Quia, inquit,
vtraque potestas temporalis, & spiritualis est necessaria,
idē vtrāque potestatem (Christus) contulit Petro, & in-
fra, Isti sunt veri termini iurisdictionis spiritualis, & tem-
poralis à fundatione Ecclesiæ, quos transgredi non licet,
quia iurisdictionis temporalis nullo modo se extendit ad
spiritualia, de quibus nihil nouit: iurisdictionis vero spiritua-
lis se extendit primò, & principaliter ad spiritualia, secu-
dario verò, & per quandam consequentiam se extendit ad
actiones hominum circa temporalia, quæ ordinantur ad spi-
ritualia tamquam ad finem.

Erucius Brito Ord. Prædic. Magister Generalis, & Theo-
logus acutissimus, tract. de Potestate Papa. §. Ad eundem
secundi, sic loquitur, Ad Papam pertinet corrigere omnem
abusum tam potestatis Ecclesiasticæ, quam terrene in quo-
cunque existente de populo Christiano.

Iacobus Almain in tract. de Suprema potestate Ecclesiastica, & temporalis, quæst. 2. principali, quæ est de suprema potestate, laica, cap. 7. ad tertiam allegationem, Papa, inquit, potest Imperatorem deponere in duobus casibus: primus, pro crimine purè spirituáli, vt est hæresis; secundus, quando illi ad quos spectat iure ordinario, sunt negligentes, ipsum deponere. Ibidem, ad quartam allegationem, sic ait: Si gens Imperij efficeretur hæretica, vel transferret se ad aliam sectam dimittendo sectam Christianam: posset propter hoc Papa illam gentem priuare dignitate Imperiali, & sic transferre in aliam gentem.

Henricus Card. Ostiensis in Summa, tit. de Hæreticis. §. Qua poena puniantur num. 13. Nota, inquit, quod Domini temporales, non solum propter suam hæresim, sed etiam aliorum, quod cum possunt admoniti exterminare negligunt, excommunicari possunt, & terræ ipsorum exponi Catholicis occupandæ. Idem, si Princeps negligens inueniretur circa regimen, & iustitiam faciendam. Vnde Zacharias, Papa deposuit Childericum Regem Francorum.

Petrus Bertrandus Card. & Episcopus Eduensis, in tract. de Origine iurisdic. quæst. 4. num. 5. Potestas, inquit, spiritualis debet dominari omni humanæ creature: & quemadmodum Iesus Christus dum fuit in hoc mundo, & etiam ab æterno naturalis Dominus fuit, & de iure naturali in Imperatores, & quoscunque alios depositionis, & damnationis sententias ferre potuisset: ita eadem ratione eius Vicarius.

Ioannes de Sylua, tract. de Beneficio par. 3. quæst. 8. Et Papa, inquit, potest deponere Regem.

Stephanus Aufrerius, in tract. de Potestate secularium num. 5. & 6. Papa, inquit, ipsum Imperatorem tanquam inferiorem destituit, exigentibus causis, & in omnibus arduis negocijs, & maximis difficultatibus generantibus scandalum in Christianitate, Papa potest huiusmodi maioritatis ratione se intromittere, etiam inter laicos, & exercere huiusmodi potestatem sibi à Deo attributam.

Gulielmus Durandus Episcopus Mimatensis, speculator vulgo dictus, in speculo lib. 1. tit. de Legato. §. Nunc ostendendum

deponendum. num. 17. Papa, inquit, deponit Imperatorem propter ipsius iniquitates, & dat (Principibus) curatores ubi ipsi sint inutiles ad regendum.

Ioannes Faber in legem primam. num. 10. C. de summa Trinit. & fid. Catholica. Sed, inquit, de Papa non est dubium, quin sit superior omnibus Christianis, & in temporalibus, & in spiritualibus. & infra, Cum agitur de præiudicio animæ, vel populi, Papa potest, & debet providere, & si necesse sit, quoscunque Reges deponere.

Egidius Bellamera Episc. Avenionensis, in cap. Alius. 15. q. 6. num. 2. sic ait, Papa potest deponere Imperatorem, qui ab eo temporalitatem recognoscit. & infra, Etiam alios Reges, licet ab eo Regna sua non teneant infæudum, nec temporalitates suas ab eo recognoscant, nec iuramentum fidelitatis ei præstent, videlicet, pro delictis, & negligentijs: & infra, Depositiō autem Regum faciēda per Papam, non ex illā ordinariā, sed ex quadam suprema, & absoluta potestate procedit: & quod illam supremam, & absolutam potestatem Papa habeat, videtur multum æquum, & Reipublicæ valde expediens, scilicet ut sit aliquis supremus Monarcha, qui Regum huiusmodi excessus possit corrigere, & de ipsis iustitiam ministrare. Vide eundē, in cap. Nouit. de Iudic. & in cap. Solitæ, de maiorit. & obed.

Ioannes Quintinus Hædius in repetitione ad c. Nouit. de Iudic. num. 64. Quare, inquit, ponimus vtrūque gladium Ecclesiæ datum esse; hoc est, Ecclesiæ Pontificem habere ius, & potestatem in spiritualia simul, & omnia temporalia, atque de his statuere, & decernere ex causa posse, cuius decretis standum: nam quamvis homo sit mortalis, tamen cælesti potestate pollet. & infra, num. 127. Hoc, inquit, iure Papa Zacharias anno Christi nati 753. Childericum longa maiorum serie legitimum Galliæ Regē, & possessorem Regno aucto destituit, & in eius locum Pipinum Belgam substituit, causatus peccatum esse, hominem tantæ imparem potestati, inertem, & nihil agentem reipub. gubernacula moderari: & infra. Hinc & Leo, ut Pontifex Romanus, eadem auctoriāte Carolum pariter Gallorum Regem, Romanum creavit Imperatorem.

Remundus Ruffus, contra Molineum, cap. 6. pag. 106. Non ignoramus, inquit, Leonem III. Pontificem Græcis ademptum Imperium in Carolum Magnum contulisse: id enim cum nostri Annales, tum Græcorum libri testantur: quod iure sibi quæsitum, & Carolus Magnus, & posteri Franchi, Germaniq. putarunt. Omitto Pipinum à Stephano II. vel ut nonnulli, à Zacharia Regem factum, detruso in Monasterium Childerico ignauro, stupido, & bardo Rege.

Sententia illustrium Scriptorum nationis

Hispanica.

Sanctus Raymundus, in Summa lib. 1. tit. de Hæreticis. §. 7. Ex præmissis, inquit, inter alia collige notabiliter, quod Iudex, vel potestas secularis, non solum propter hæresim suam, sed etiam propter negligentiam contra hæresim extirpandam, potest non solum excommunicari ab Ecclesia; sed etiam deponi: & extende hanc poenam, & Ecclesie potestatem quoadcunque Princeps aliquis secularis fuerit inutilis, dissolutus, & negligens circa regimen, & iustitiam obseruandam. 17. q. 4. Si quis princeps.

Pelagius Aluarus Episc. Syluentis ex Ordine Minorum assumpt. in tract. de Planctu Ecclesie lib. 1. art. 21. Papa, inquit, transfert Imperium, & confirmat Imperatorem, electum canonicè inungit, & coronat; & contumacem, & persecutorem Ecclesie Imperio priuat.

Ioannes de Turrecremata S. R. E. Card. doctissimus, in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 113. propositione quarta, docet, Papam iure papatus non habere extra principatum suum Ecclesiasticum potestatem in temporalibus directè: sed cap. 114. docet per sexdecim conclusiones, Papam in ordine ad spiritualia habere potestatem amplissimam in temporalibus. Reseram hoc loco vnã tantum conclusionem. Quarta propositio, Romanus Pontifex videtur iurisdictionem etiam in temporalibus habere, quia non solum Principes seculares circa vsum suæ iurisdictionis delinquentes potest per censuram Ecclesiasticam coercere, verum etiam

etiam notabiliter negligentēs à dignitate deponere. Videat lector totum caput, & commentarium eiusdem auctoris in cap. Alius. 15. q. 6.

Cyprianus Benetus Aragonensis Ordin. Prædic. in libro De prima orbis sede, in resp. ad sextum pro 2. parte conclusionis primæ. In traditione, inquit, clauium includitur etiam collatio terrenarum potestatum pro conseruatione bonorum spiritualium.

Franciscus Victoria Ord. Prædic. de Potestate Ecclesiæ Relectione 1. q. 5. prop. 8. In ordine, inquit, ad finem spirituales Papa habet amplissimam potestatem temporalem super omnes Principes, & Reges, & Imperatorem. & infra. Quando necesse est ad finem spirituales potest, non solum omnia, quæ Principes seculares possunt, sed & facere novos Principes, & tollere alios, & Imperia diuidere.

Dominicus à Soto Ordin. Prædic. in 4. sent. dist. 25. q. 2. art. 1. concl. 5. Potestas, inquit, quæcunque civilis eatenus est Ecclesiastica subiecta in ordine ad spiritualia, vt Papa possit per suam spirituales potestatem, quoties ratio fidei, & religionis exegerit, non solum Ecclesiasticarum censurarum fulminibus aduersus Reges agere, eosq. cogere, verum & cunctos Christianos Principes temporalibus bonis priuare, & vsque ad eorum priuationem procedere.

Alphonsus de Castro Ord. Minor. lib. 2. cap. 7. De iusta hæreticorum punitione, sic ait; Nec mirari debet aliquis, quod Papa propter hæresis crimen Regem à regia dignitate deponat, & Regno priuet; quoniam in negotio fidei, etiam Reges, sicut & alij inferiores subduntur summo Pontifici.

Iacobus Simanca Pacensis Episc. in lib. De Catholicis institutionibus tit. 45. num. 25. Quamuis, inquit, Ecclesiastica potestas distincta sit à seculari, & Papa iurisdictionem civilem non habeat in secularium Principum Regna: nihilominus tamen in ordine ad finem spirituales habet Pontifex Maximus amplissimam potestatem in omnes Principes Orthodoxos. Vnde si Princeps aliquis inutilis esset, aut iniquas leges contra Religionem, aut contra bonos mores conderet, aut quidpiam simile faceret in detrimentum re-
rum

rum spiritualium, posset Papa seruatis iuris circumstantijs, congruum remedium adhibere, priuando etiam talem Principem, administratione, & iurisdictione.

Dominicus Bannes, in 2. q. 10. art. 10. in fine commentarij, §. Quarta concl. Ita etiam, inquit, a iure diuino posituo est potestas, quam habet Pontifex ad auferendum dominium, & iurisdictionem ab infidelibus supra fideles: quando autem vtendum sit hac potestate, relinquitur eius dominio, vel iudicio. & q. 12. art. 2. in commen. §. Circa victimam conclus. Ecclesia, inquit, non tantum priuat dominio in subditos, Principes apostatas perfecte, verum etiam illos, qui lapsi sunt aliquo pacto in haeresim.

Martinus Ledesmius in secunda quarta. q. 20. art. 4. concl. 8. In ordine, inquit, ad finem spiritualem Papa habet amplissimam potestatem temporalem super omnes Principes, & Reges, & Imperatores.

Gregorius de Valentia, in 2. 2. disput. 7. q. 12. punct. 2. asser. 2. Iure, inquit, Ecclesiastico per summi Pontificis auctoritatem, atque sententiam, omnino potest quis dominio, & praelatione erga subditos priuari propter peccatum Apostasie à fide, neque est de hac assertionem dubium vllum apud verè Orthodoxos.

Gulielmus de Monferat Catalanus, in tract. de Successione Regum. num. 30. Papa, inquit, Vicarius Christi cum causa potest quemcunque Christianum Principem priuare, prout priuauit, & deposuit Childericum Regem Francia, & in eius locum Pipinum instituit, & Romanum Imperium à Græcis transfudit in Germanos.

Alphonsus Aluarez, in Speculo, cap. 16. Hinc, inquit, est, quod (Papa) Imperium transferre potest de certo genere personarum, cum maxima causa ad aliud genus: & infra. Et ipsum Imperatorem, tanquam inferiorem destituit exigentibus causis maximis, & arduis.

Antonius Cordubensis Ord. Minor. lib. 7. Questionarij, quest. 57. dub. 3. Potestas, inquit, ciuilis subiecta est, non quidem potestati temporali Papæ; sed spirituali aliquo modo, in casu necessitatis, vel magnæ vtilitatis spiritualium. Et Ecclesia, & maximè Papa, habet potestatem, & auctoritatem,

catem, vel iurisdictionem aliquam temporalem in ordine ad finem spirituales super omnes homines, & Principes, & res omnes, & Regna totius Mundi.

Ludovicus Molina, tom. 1. de Iust. & iure, tract. 2. disp. 29. concl. 3. Potestas, inquit, spiritualis summi Pontificis ad finem supernaturalem adiunctam quasi ex consequenti habet supremam, & amplissimam potestatem iurisdictionis temporalis super omnes Reges, & reliquos, qui sunt de Ecclesia; præcisè tamen quantum postulat finis supernaturalis, ad quem spiritualis potestas ordinatur. Quare si id exigat finis supernaturalis, potest summus Pontifex depone-
re Reges, eosq. Regnis suis priuare.

Didacus Couarruias, in tract. de Restitutione super Regulam, Peccatum, p. 2. §. q. num. 7. Hæc, inquit, sententia vera est in hoc sensu, vt Papa verè habeat potestatem temporalem etiam super Imperatorem, quatenus ea utilis, & necessaria sit ad Ecclesiæ Catholicæ regimen, & spiritualis potestatis vsum.

Fernandus Vasquius, lib. 1. Illustrium controuersiarum, cap. 21. Cæterum, inquit, Papa habet etiam iurisdictionem in temporalibus, quatenus necessaria sunt ad spiritualium expeditionem: & infra, Id quod admittunt communiter vtriusque partis fautores.

Michael de Annyon, in tract. de Vnitate Ouilis, & Pastoris, num. 12. Penes Papam, inquit, est vtraque suprema potestas, licet non habeat vsum gladii temporalis: & quia potestas Papæ immediate à Deo emanauit, & ipsi soli Deo subest: potestas verò Imperatoris à Vicario Christi, cui est subordinata; ideò Papa potest Imperium de certo genere personarum transferre ad aliud, & Imperatorem vngit, & coronat, confirmat, approbat, & reprobat, ac etiam depouit causis exigentibus.

Martinus Nauarrus, in Comment. ad cap. Nouit, de Iudicijs Notab. 3. num. 41. Potestas, inquit, Ecclesiastica est species potestatis, distincta à laica, & longè nobilior ea, vt aurum est species metalli distincta à specie plumbi, & nobilior ea; quæquè directè solam amplectitur supernaturalia, & indirectè verò etatenus naturalia, quatenus sunt

necessaria ad consecutionem finis supernaturalis. & infra. num. 99. Colligitur, inquit, ratio quare Papa deponere potest Reges adeo negligentes in regendis Regnis suis, vt ob id populus Dei subditus illis retrahatur à consequenda vita æterna. Porro hic auctor plurimos citat in eandem sententiam.

Sententia illustrium Scriptorum

nationis Germanicæ.

Stephanus Episc. Albestatensis, in Epist. quæ extat in Appendice Mariati Scori, loquens de Henrico IV. Imperatore, Dominus, inquit, Henricus hæreticus est, & profanandis malis à Sede Apostolica, excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholicus sumus; potest obtinere.

Hugo de Sancto Victore, natione Saxo, vir, doctrina, & sanctitate celeberrimus, lib. 2. de Sacrament. par. 2. cap. 41. Spiritualis, inquit, potestas terrenam potestatem; & institueri habet vt sit, & iudicare habet, si bona non fuerit. Ipsa verò à Deo primùm instituta est, & cum deuiat à solo Deo iudicari potest.

Henricus de Gandavo, Quodlibeto. 6. q. 33. Ille, inquit, Hierarcha primus post Christum super vniuersalem Ecclesiam Petrus erat, cui ambas clauës tradidit, & duos gladios commisit, sic, vt regimen vniuersalis Ecclesiæ, tam in spiritualibus, quam in temporalibus ad ipsum pertineret.

Vlricus in sua Summa, sic ait, Si Rex esset manifeste hæreticus, vel si interpellatus ab Ecclesia negligeret nihilominus regimen Regni sui, quantum ad ea quæ sunt fidei, scilicet si non intenderet extirpationi hæreticorum, posset ab Ecclesia deponi à regia dignitate. Hunc auctorem allegat Io. de Turre Cremata loco supra citato.

Dionysius Carthusianus, in lib. De regimine politicæ, art. 19. In Ecclesia, inquit, Dei est vnus Pontifex summus, videlicet Dominus Papa, in quo est vtriusque potestatis, at-

que

que Domini plebeudo; & apex, hoc est, tam spirituali
quam seculari potestatis; idcirco iurisdictionem, & d.
positionem habet super omnia Regna; & Principatus fid.
lium non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus;
dum rationabilis causa requirit. Nam & Imperatorem
potest deponere; & Reges, si vita eorum id mereatur, R.
gnis suis priuare.

• Ioannes Driedo, lib. 1. De libertate Christiana, cap. 1. 4.
Verum, inquit, hic non est silentio prætereundum, quod
Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes
Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis ci-
men priuare suis Regnis, atque Imperijs, & in tempora-
libus profus eximere plebem Christianam ab obedientia, &
subiectione eorum. Vide etiam, cap. 9. vbi demonstrat au-
ctor in ordine ad finem super naturalem, subiectam esse
potestatem temporalem potestati spirituali.
• Albertus Pighius, lib. 3. de Ecclesiastica Hierarchia, cap.
2. Quare, inquit, hi omnes (Reges, & Principes videlicet
Christiani) vt pars, & membra sunt Ecclesie; necessario etiã
subsunt Ecclesiasticæ Hierarchiæ Præsidi, qui sui Imperij
habena moderetur eosdem; in suam mutuo; & totius cor-
poris vtilitatem conspirantes teneat; omnes contineat in
efficio, prauaricantes corrigat, & si ita exigat totius ne-
cessitas; administratione quoque, & officio amoveat, & in
locum eorum constituat alios; aut constituendos præcipiat
per eos, ad quos hoc ipsum de iure; aut consuetudine per-
tinet. Vide eundem auctorem, cap. quatuordecimo, vbi id-
ipsum repetit, & exemplis allatis probat.

Jacobus Latomus, in lib. de Ecclesia, cap. 14. Ex eisdem
inquit, principijs conficitur, Regem, aut alium quemcun-
que terrenum Principem Christianum, Regno, & Principi-
patu iure priuari posse per Ecclesiam; quia Regnum, & Prin-
cipatus cum personis, vt supra dictum est, in Ecclesia cor-
pus, & ius trahit per sacram baptismi; & per Christianæ
Religionis liberam acceptionem Christo; & Sponsæ eius
dedicatum, & consecratum, & donatum donatione irreuo-
cabili. hæc ille, qui potestatem Ecclesie plenissime resi-
dere in summo Pontifice demonstrat in alio libro, quem

De Primatu Romani Pontificis inscripsit Conradus Brunus, lib. 3. de Legationibus, cap. 6. Hæc, inquit, iurisdictio iudicia civilia, & criminalia, denunciations, & inquisitiones, accusationes, poenas item, & censuras Ecclesiasticas complectitur in personas, & res Ecclesiasticas, multis etiam casibus in laicas personas, & pro rebus temporalibus datur. In his omnibus plenissimam habet iurisditionem summus Pontifex: determinatam autem, & certis limitibus conclusam Archiepiscopi, Episcopi, &c.

Sententia illustrium Scriptorum nationis

Anglicæ, & Scoticæ.

Alexander Alensis Anglus Ord. Min. Vir doctissimus, & Sanctorum Thomæ, & Bonaventuræ Præceptor, par. 4. q. 10. in explicacione Canonis Missæ in illud, Et pro Rege: N. Spiritiualis, inquit, potestas terrenam habere instruere, & iudicare, si bona fuerit: ipsa verò à Deo primum instituta est, & cum deuiat à solo Deo iudicari potest. Idem Alexander, par. 4. q. 79 memb. 5. & 6. Voluit, inquit, Deus quosdam in alios plures habere potestatem; & deinde in illos alios pauciores, & sic semper donec deueniretur ad vnum; scilicet Papam; qui sub Deo immediatè est. Quo loco docet Alexander, Papam ita præesse omnibus potestatibus, vt ipse solus sub Deo immediatè sit.

Robertus Olkor Anglus, in lib. Sapienriæ, lect. 100. Hic autem, inquit, est Rex Regum, cui omnes subsunt nationes, & populi, qui temporalia ab eo recipiant: Sacerdotio ramen, ac summo Pontifici debet subesse: & infra, Samuel vnxit David in Regem, in figura quod Vicarius Christi; & Prælatus Ecclesiæ confert principatum; & regiam potestatem ad vtilitatem Ecclesiæ. vnde ius, & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promouendi ad Imperium, ad Papam pertinet.

Franciscus Maironus Scotus, in 4. sent. dist. 19. quæst. 4. Plenitudo, inquit, potestatis secundum vtranque iurisditionem

nem

nem concurrat in eandem personam: hoc patet auctoritate
Christi dicentis, Quodcumque ligaueris, &c.

Ioannes Bachonius Anglus Ord. Carmelitarum, in Prologo super 4. sent. quæst. 11. art. 4. Papa, inquit, habet iudicare de Regnis, & de Regibus in causa belli, & pacis: potest enim compellere Principes temporales, ut pacem, & iustitiam sibi inuicem seruent. & infra, Habet Regem deponere, ut alteri Regnum tribuatur, ratione iniquitatis, vel inutilitatis suæ personæ. Item habet Imperatorem deponere, & Imperium alteri dare, si non defendat Ecclesiam.

Thomas Valdensis Ordin. eiusdem, in lib. 2. Doctrinali s. fidei antiquæ, art. 3. cap. 75. explicans quo sensu Sanctus Gregorius seruam se Imperatoris dixerit, Profecto, inquit, nec Beatus Papa Gregorius eminentiæ sui status super statum Imperatoris præiudicauit in aliquo, cum Regem sibi verbo tenus præposuit, negotio quoque, quod tunc tractabatur attento: quod tunc aptè videbimus, si posteriora eius facta, & scripta quæramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum, & Regum non arbitraretur, cum post priuilegia quædam Senatori presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa sub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatori conclusit. hæc ille, qui continuò subiungit duo priuilegia Sancti Gregorij, quibus minatur Regibus Regnorum amissionem, si priuilegia illa violare præsumerent.

Reginaldus Polus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, in lib. de summo Pontifice, cap. 8. Ex quo, inquit, id quod paulò ante diximus, ita concludi potest, Christi Vicarium, cui singulare, & maximum omnium ministerium commissum est, illud nimirum, quod vltimum spectat hominis finem, in orbe terrarum, Ecclesiæq. gubernanda, obtinere summam, ac præcipuam potestatem inter ceteros omnes Dei Ministros, seu Imperatores, seu Reges, seu Principes, aut quocumque alio nomine nuncupentur.

Nicolaus Sanderus, in lib. 2. De Visibili Monarchia Ecclesiæ, cap. 4. Ex his igitur, inquit, quæ tum diuinum ius, tum

ipſius naturæ lumen reuelat; abundè appàret; quãto operè
 at verrent à veritate, qui putant Reges Christianos in ſuis
 Regnis ſupremam ſemper poteſtatem habere; nec vnquam
 Episcopis ita ſubeſſe, vt cum in fidem obſtinatè peccant; à
 Regno remoueri queant. & ſupra; Pontifex igitur non
 minus dabit operam, vt Regem, qui populum Christianum
 falſa doctrina imbuit; à regimine populi remoueat; quàm
 Paſtor operam dat, vt malè affectum Arietem de medio
 tollat.

Habemus igitur, quæ doctrina viguerit in Eccleſia ante
 quam Barclaius, & Ego litigare inciperemus. Et ſi ſan-
 ctus Auguſtinus, in lib. 2. cap. vltimo aduerſus Iulianum,
 adductis testimonijs vndecim Scriptorum, quorum aliqui
 ante ducentos annos, aliqui ante centum, aliqui ipſius æta-
 te vixerant; affirmat, in nullo concilio Eccleſiaſtico tot
 illuſtres Scriptores, & Magiſtros vnquam ſimul conueniſſe;
 & miratur, ſi Iulianus in illum conuentum introductus, os
 aperire, & tot viris grauiffimis, & doctiſſimis reſiſtere au-
 ſus fuiſſet; quantò maiore ratione poſſumus nos affirmare;
 in nulla Synodo quantumuis numeroſa conueniſſe vnquam
 Scriptores eximios ſupra ſeptuaginta, quorum aliqui ante
 quingentos annos floruerunt, quiſque diuerſis ſeculis in di-
 uerſis Chriſtiani Orbis partibus, non ſolùm doctrina, ſed
 etiam ſanctitate, & miraculis Eccleſiam illuſtrarunt? Et
 quamuis affirmare non poſſum, an Barclaius in coronam
 tot inſignium Scriptorum introductus, ſi nunc viueret, reſi-
 ſtendum, an cedendum ſibi eſſe cenſeret; hoc tamen ſecu-
 rus affirmo, vel omnium iſtorum libros, quibus Eccleſia tot
 iam ſeculis uſa eſt, exterminandos eſſe; vel Barclaij libel-
 lum, vt ſcandalolum, temerarium, ſeditioſum, & erroneum
 ſtatim vtricibus eſſe tradendum.

*Sententia Conciliorum de poteſtate ſummi Ponti-
 ficis in temporalibus.*

Sed ſi fortè alicui fidem non faciunt teſtes ſingulares
 quamuis plurimi, & omni excepiione maiores; veni-
 ad

ad testes contestes, eosq; penè innumerabiles, qui aduersus Barclaium testimonium dicent. Ante annos nongentos à Gregorio secundo Romano Pontifice, excommunicatum fuisse Leonem Isauricum Imperatorem, propter crimen hæreseos, & vectigalibus Italiæ, ac per hoc parte Imperij multatum, testantur Historici Græci Glycas, Theophanes, Cedrenus, & Zonaras, in Leone Isaurico; & Latini Sigebertus anno 717. Paulus Diaconus lib. 11. & Platina, in Gregorio III. Latini enim tribuunt Gregorio III. hoc factum, quoniam is Gregorij II. sententiam confirmavit. Porrò sententiam Gregorij II. in Synodo Episcoporum latam fuisse, testatur Ioannes Zonaras Græcus auctor, in vita Leonis Isaurici, cuius hæc sunt verba, tomò 3. Annalium, Gregorius, qui tùm Romæ veteris Ecclesiam gubernabat, illos vna cum Imperatore synodico anathemate obstrinxit, & vectigalia, quæ ad id vsque tempus Imperio indè pendebantur, inhibuit, inito cum Francis foedere. Itaque tota illa Synodus Gregorio Pontifici assensit, totq; sunt eius rei testes, quot in eandem Synodum Episcopi conuenerunt. Deinde post annos circiter trecentos, cùm Gregorius VII. Pontifex, Henricum IV. Imperatorem sæpius admonitum excommunicauit, & Imperio, Regnoq; priuauit; non id occultè, & solo suo arbitratu, sed in Synodo Romana, ad quam plurimi Episcopi vndiq; conuenerant; omnibus consentientibus, & laudantibus, publicè, & solemnè ritu; ac cerimonia fecit: de hac Synodo scribitur, in lib. 7. Registri Gregorij VII. actam esse anno Domini 1080. anno septimo eiusdem Gregorij, atque ad eam Synodum conuenisse Archiepiscopos, & Episcopos, nec non Abbates, & diuersorum ordinum Clericorum, & Laicorum innumerabilem multitudinem.

His addi debent alia quinque Concilia habita à successoribus Gregorij VII. videlicet Beneuentanum à Victore III. Placentinum ab Urbano II. Romanum à Paschale II. Colonienſe à Gelasio II. Remenſe à Callisto II. in quibus confirmata est sententia Gregorij VII. Vide de his Concilijs infra cap. 9.

Præterea cùm Urbanus II. Pontifex Philippum primum

Francorum Regem, ob repudiatam legitimam vxorem, & adulteram in matrimonium acceptam, & admonitum obedire recusantem, excommunicaret, & corona Regni priuaret; id fecit in Concilio frequentissimo Claramontano, vt testis est Sigebertus, in Chronico anni 1095. & clarius idem refert Matthæus Paris in Villielmo II. ad annum 1095. Sed quod cum excommunicatione intelligeretur priuatio regni dignitatis, intelligi potest ex Iuone Episcopo Carnotenfe, qui in Epist. 28. ad Urbanum II. Papam, sic loquitur, Qui ad vos venturi sunt in calliditate ingenioli sui, & venustate linguæ impunitatem flagitij se impetraturos Regi à sede Apostolica promiserunt, hac ratione ex parte vsuri, Regem cum Regno ab obedientia vestra discessurum, nisi coronam restitueratis, eumq. ab anathemate absoluatis. Intelligi potest etiam ex historicis, qui testantur, veritum fuisse ab Urbano Pontifice; ne diadema regium Philippo excommunicato imponeretur. Vide Chronicum Io. Naucleri, Gener. 37. Paulum Æmilium, lib. 3. in Rege 38. Papium Massonium, Annal. lib. 3. Adde etiam quod scribitur, in Summario, sive Compendio historiarum Francicarum Nicolai Vignerij, toto tempore quo Philippus sub anathemate vixit, in publicis scripturis non fuisse positum de more; regnante Philippo, sed, regnante Christo; quia videlicet Regem excommunicatum pro Rege populus non habebat.

Ad hæc, Innocentius III. Pontifex anno 1215. Concilium generale Lateranense, quod iurè maximum dici solet, conuocauit: adfuerunt enim cum ipso summo Pontifice Patriarchæ Orientales duo per se, Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus: duo per Legatos, Alexandrinus, & Antiochenus, Archiepiscopi septuaginta, Episcopi quadringentiduodecim, Abbates, Priores conuentuales octingenti, Legati Imperatorum Occidentis, & Orientis, Regum verò, Hierosolymæ, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri. In hoc igitur Orbis Christiani celeberrimo conuentu editus est Canon, qui est ordine tertius, aduersus hæreticos in hæc verba, Excommunicamus, & anathematizamus omnem hæresim extollentem se aduersus hanc sanctam Orthodoxam Catholicam fidem, quam superius exposuimus, &c.

& in-

PRO POTEST. PAPAE. 23

& infra; Si verò Dominus temporalis admonitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab hæreticâ foeditate, per Metropolitanum, & Comprouinciales Episcopos excommunicationis vinculo innoderetur. Et si satisfacere contempserit infra annum, significetur hoc summo Pontifici, vt ex tunc ipse Vasallos ab eius fidelitate denunciet absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis sine vlla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruent, saluo iure Domini principalis, dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat, eadem nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent Dominos principales. Quid hic Barclaius diceret? si hæc non est Ecclesiæ Catholicæ vox, vbi obsecro eam inueniemus? & si est (vt verissimè est) qui eam audire contemnit, vt Barclaius fecit, an non vt Ethnicus, & publicanus, & nullo modo Christianus, & pius habendus erit? si non habet summus Pontifex potestatem in terris, disponendi de temporalibus vsque ad depositionem Principum eorum, qui vel ipsi hæretici sunt, vel hæreticis quoquo modo fauent, cur in editione huius Canonis nullus ex tanto numero reclamauit? cur ne vnus quidem ex tot Imperatorum, & Regum Oratoribus mutire ausus est? Nondum videlicet parasiti Principum temporalium exorti fuerant, qui, vt Regna temporalia stabilire videantur, Regnum æternum ijs, quibus adulantur, eripiunt.

Sed addamus, & Lugdunense Concilium. Ergo Innocentius III. Pontifex anno salutis 1245. Lugduni generale Concilium celebrauit, in quo præter Archiepiscopos & Episcopos vndiq. euocatos, interfuerunt etiam Balduinus Imperator Orientis cum alijs multis Principibus. Sanctum quoque Ludonicum Francorum Regem eo tempore Lugduni fuisse, & Pontifici adfuisse, testantur Æmilius, & Nauclerus. Atque in conuentu illo, Ecclesiam vniuersam sine dubio representante, lata est sententia in Fridericum II. Imperatorem in hæc verba, Nos itaque super præmissis, & quam pluribus alijs eius nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto Concilio deliberatione præha-

præhabita diligenti; cum Iesu Christi vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobisq. in B. Petri persona dictum sit, Quodcumque ligaueris super terram, ligatum erit & in calis, memoratum Principem, qui se Imperio, & Regnis, omniq. honore, & dignitate reddidit indignum, quiq. propter suas iniquitates, à Deo ne regnet, vel imperet est abiectus, suis ligatum peccatis, & abiectum, omniq. honore, & dignitate priuatum à Domino ostendimus, & denunciamus; & nihilominus sententiando priuamus; omnes qui rei fidelitatis iuramento tenentur adstricti, à iuramento huiusmodi perpetuo absoluentes, auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tamquam Imperatori pareat, & intendat: decernendo quoslibet, qui ei deinceps veluti Imperatori, vel Regi consilium, vel auxilium præstiterint, seu fauorem, ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere. Illi autem ad quos in eodem Imperio, Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem. De præfato Sicilia Regno providere curabimus, cum eorundem fratrum nostrorum consilio, sicut videtimus expedire. Hæc sententia est summi Pontificis toto approbante Concilio, hoc est, tota consentiente, & laudante Christianorum Præsulum vniuersitate: & tamen audet vnus nescio quis contra disputare, & librum suum in lucem edere, atque imperitorum oculos fascinare. Quod si singula per se Concilia Catholicæ Ecclesiæ, præsertim cum in ijs præsidet summus Pontifex, fidem amplissimam faciunt, vt nemini fas sit contra sentire; quanta temeritas esset, si quis decem Concilijs frequentissimis, simul iunctis, contradicere audeat? Nam etiam si Concilia ista diuersis locis, & temporibus habita sint, tamen facillè possunt ante oculos mentis omnia simul constitui, & ex omnibus vnum maximum, & numerosissimum fieri, vbi simul conspiciantur Gregorius VII. Victor III. Urbanus II. Paschalis II. Gelasius II. Callixtus II. Innocentius III. & Innocentius IV. Sanctissimi omnes, doctissimiq. Pontifices, apostolica potestate, Reges hæreticos, vel hæreticorum patronos excommunicantes, atque à Regni folio deponentes; & simul omnia Præsules Ecclesiarum cum Legatis omnium ferè Principum

sen-

sententias tantorum Pontificum, & iustissimas approbantes,
 & collaudantes. Certè si Barclaius, aut quicumque illi si-
 milis est, in eiusmodi conuentum Introduceretur, mirum
 est, si loqui auderet, imò si non continuo obmutesceret.
 Sanctus Augustinus, lib. 1. in Iulianum, cap. 2. Concilium
 Palæstinum Episcoporum quatuordecim, satis magnæ au-
 thoritatis futurum existimauit ad vnus Iuliani audaciam,
 comprimendam; cur igitur non multò magis valeant ad
 vnus Barclaij temeritatem damnandam Episcopi supra-
 mille, qui in decem Concilijs conuenerunt? Hanc igitur
 sententiam Ecclesiæ Catholicæ, quam in meis Dispu-
 rationibus de summo Pontifice, cum iuuenis ad-
 huc essem breuiter attigeram, cogor nunc
 aduersus Gulielmum Barclaium senex
 defendere: quem sanè laborem
 ab homine, qui se Catholi-
 cum profiretur, mihi
 adferendum, su-
 spicatus nun-
 quam
 fuissẽ. Nam eos, qui foris sunt, &
 assidue contra me scribunt;
 nihil moror.

DE EXCVSATIONE

Barclay. Cap. I.

MIS ergo quasi prolegomenis præmissis, venio ad librum Barclay. Is in primo capite totus est in se excusando, & purgando, quod in hac quæstione de potestate Papæ scripserit, quod scripsit. Ac primum probat, licuisse sibi sententiam suam dicere, quia multi alij Catholici id fecerunt.

¶ Si complures, inquit, tum Theologi, tum Iureconfulti, alij post alios in eandem hanc quæstionem excutiendam incubuerunt, nec priorum de ea iudicium sequentium scriptorum sententijs præiudicavit; cur non & ego aliquæ indagandæ veritatis locum (quandoquidem in eo studio ætatem consumpsi) meo mihi quodammodo iure vindicem?

At quanti momenti, sit hæc ratio, vel ex eo potest intelligi, quod ne suo quidem hæredi, aut amico singulari persuasit. Cui enim hæres ipsius, aut quicumque fuit, qui librum eius edidit, qui certè amicissimus fuit, & nomen suum, & Typographi, & loci; in quo liber editus est, silentio inuoluendum censuit, nisi quia non sine causa existimauit, non licuisse auctori impunè scribere quod scripsit? Nam alioqui hæreticorum omnium errores excusari possent. Ergo licuit Catholicis scriptoribus, qui consentiunt in re, disputare de modo: non licuit Barclayo aduersus omnes alios Scriptores, atque aduersus Conciliorum, etiam generalium sententiam, negare omnino potestatem Summi Pontificis in temporalibus: quemadmodum licuit, & licet Scholasticis Doctoribus, qui consententur in Deo unitatem essentiæ cum Trinitate personarum, multa disputare de attributis essentiæ diuinæ, & personarum con-

stitu-

firmitate : sed non licuit Arianis , veteribus , & nouis , vel
essentias Dei scribendo multiplicare , vel Trinitatem con-
fundere . Pari ratione , licuit , & licet Catholicis Doctoribus ,
qui consentiunt de substantia septem Sacramentorum , di-
sputare de multis , quæ ad fidei fundamenta non pertinent ;
non tamen licet , nec licuit sectarijs Lutheranis , & Calui-
nistis tam multa scribere , contra substantiam , & numerum
Sacramentorum : quod idem de alijs Fidei dogmatibus di-
ci potest . subiungit Barclaius ,

¶ Monendus in primis Lector est , omni me reuerentia ,
& beneuolentia Sedem illam prosequi , nec id aut hic , aut
alibi agere , vt debita potestatis , & dignitatis aliquid de-
cedat Vicario Christi , & successori Sanctorum Apostolo-
rum Petri , & Pauli .]

At hoc videtur simile esse ei , quod scribit S. Marcus cap.
15 . Percutiebant caput eius arundine , & ponentes genua
adorabant eum : & quod scribit S. Ioan . cap . 19 . Veniebant
ad eum , & dicebant , Ave Rex Iudæorum , & dabant ei ala-
pas . Sic enim Barclaius omni reuerentia , & beneuolen-
tia prosequitur apostolicam Sedem , sed interim potesta-
tem eius serè dimidiat : addit postea :

¶ Eos itaque obsecro qui ante me bono , vt opinor , ani-
mo scripserunt , ne indignentur , aut succenseant , si ab illo-
rum opinione recessero : neque enim (vt cum sancto Au-
gustino loquar epist . 111 .) quorumlibet disputationes
quamuis Catholicorum , & laudatorum hominum , veluti
scripturas canonicas habere debemus , &c .]

At ego non indignor , neque succenseo , quòd à mea opi-
nionè , vel Barclaius , vel alius quicumque recesserit : sed
illud æquo animo ferre non possum , quòd à comuni
Scriptorum sententia in re tam graui , imò etiam à Conci-
liorum vniuersalium sensu , & consensu vllus recedat . Et
quamuis non debeamus libris doctorum , quantumuis Ca-
tholicorum , & laudatorum hominum eam reuerentiam ,
quam

quam Scripturis sanctis debemus: tamen negari non potest, quin communi Scriptorum sententiæ multum omnino tribui debeat, ut à temeritate excusari non possit; qui contra torrentem Doctorum, ut dici solet, scribendo nititur. Nam ipse idem sanctus Augustinus, qui scripserat, disputationes quorumlibet hominum nullo modo æquandas esse auctoritati scripturarum diuinarum; Iuliani temeritatem arguit, quod se audeat opponere undecim scriptoribus Catholicis, quorum verba, & sententiæ diligenter expendit lib. 1. cap. 2. & lib. 2. cap. ult. aduersus Iulianum.

Deinde Barclaius ad rem proprias accedens refert duas Catholicorum sententiæ. Alteram, quam plerique Canonistarum sequuntur; quod in summo Pontifice sit potestas utraque spiritualis, & temporalis, ut Christi Vicarius est. Alteram, quæ Theologis ferè communis est, quod Potestas summi Pontificis, ut Christi Vicarius est, spiritualis propriè, ac per se sit, sed tamen per eam disponere possit de temporalibus, ut ad spiritualia ordinantur. Tàm sententiám suam, pro qua nullum Catholicum scriptorem citat, ita proponit.

¶ Mihi verò, inquit, neutra istarum opinionum, quantum ad temporalem potestatem, satis firma visæ est, & paulò infra, Theologi itaque isti Canonistarum opinionem probissimè refellunt, sed pace ipsorum dicam, nec ipsi melius sentiunt.

Hæc ille, qui satis apertè se prodit, tanquam alterum Ismaelem è regione vniuersorum fratrum suorum fixisse tabernaculum, ut manus eius contra omnes essent. Gen. 16. Extremam partem primi capitis totam consumit in refutatione, vel potius irrisione Bozij; qui cum se Theologum profiteatur, Canonistarum opinioni adherere maluit. De qua re nihil habeo quod dicam: nam Bozij opinionem, neque refutare, neque defendere statui; sed id tantum, in quo Catholici omnes conueniunt; & in quo à Barclaiio

omnes

omnes dissidemus, confirmare, meq. ipse ab eiusdem Barclaij obiectionibus propugnare decreui.

Excussitur Principium siue fundamentum doctrinae Barclaij. Cap. I. I.

N secundo capite Barclaius fundamenta iacere aggreditur doctrinae suae: quorum vnum, ac forte primarium est, Potestatem Ecclesiasticam, & Politicam iure diuino distinctas, & separatas esse, vt, quamuis ambæ à Deo sint; vtrique suis terminis conclusa in alterius fines inuadere suo iure nequeat; neutriq. in alteram imperium sit. Ad probandum hoc principium adducit Can. Duo sunt, & cum ad verum, dist. 96. cap. Nouit, de Iudicijs, cap. Per venerabilem, Qui filij sine legitimi; Sanctum Bernardum lib. 1. de Consideratione Ioan. Driedonem lib. 2. de Libertate Christiana, cap. 2. & Hosium Cordubensem Episcopum, apud Athanasium in epist. ad solitiam vitam agentes.

At qui hoc principium, siue fundamentum in vltima particula falsum omnino esse contendimus, in illis videlicet vltimis verbis; Neutriq. in alteram imperium sit. Si quidem affirmamus; Ecclesiasticam potestatem, distinctam quidem esse à Politica, sed ea non modo longe nobiliorem, verum etiam ita superiorem esse, vt eam dirigere, & corrigere, & in certis casibus, in ordine videlicet ad finem spirituale, & vitam æternam, eidem imperare possit.

Neque vltima illa particula, videlicet: Neutriq. in alteram imperium sit, inuenitur in testimonijs allegatis siue ex Canonibus, siue ex Doctoribus. In Can. Duo sunt, qui desumptus est ex epist. Gelasij Papæ primi, ad Anastasium Imperatorem, hæc habentur, Duo sunt quippè Imperator Auguste, quibus principaliter Mundus hic regitur, aucto-

ritas sacra Pontificum, & regalis Potestas: in quibus tanto grauius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regiminibus hominum in diuino sunt reddituri examine, & rationem. & infra, Nosti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam posse redigi voluntatem.

Hæc ibi: vbi non solum non habetur, quod Barclaius dicit, Neutri in alteram imperium esse; sed habetur omnino contrarium: nam si Pontifex redditurus est Deo rationem pro regiminibus hominum, certè dirigere debet ea regimina, & si fortè deuiant, corrigere; atque in viam reducere. Quomodo autem potest dirigere, & corrigere humana regimina, si nullum in ea imperium habet?

Pari ratione in Canone, Cùm ad verum, qui ex epist. Nicolai Papæ primi, ad Michaelem Imperatorem, sumptus est, non habentur illa verba, Neutri in alteram imperium esse. Hæc enim sunt verba Pontificis Nicolai, Cùm ad verum ventum est, vltta sibi nec Imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen imperatorium vsurpauit: quoniam mediator Dei; & hominum homo Christus Iesus actibus proprijs, & dignitatibus distinctis, officia potestatis vtriusque discreuit.

Hic quoque nullo verbo indicatur, Neutram potestatem in alteram habere imperium, sed solùm discretas esse actibus, dignitatibus, & officijs. Et quoniam idem Nicolaus, paulò post subiungit, Christianos Imperatores egerè Pontificum ministerio pro æterna vita; & contra Pontifices vti legibus imperialibus pro cursu tantùm vitæ temporalis: apertissimè indicatur finem potestatis pontificiæ, superiorem esse finis potestatis politicæ, ac per hoc potestatem Pontificum imperium habere super politicam potestatem; quatenus opus est vt potestas politica non impediatur adaptionem vitæ æternæ, ad quam à pontificia potestate dirigenda est. Sic etiam in cap. Nouit, de iudic. & in cap. per venerabilem, Qui filij sint legitimi, quæ sunt Inno-

centij III. Pontificis; nihil omnino habetur, vnde colligi possit, politicam potestatem spirituali, siue Ecclesiasticæ potestati non esse subiectam; alioqui non decreuisset idem Pontifex in Concilio Lateranensi generali, cap. 3. posse Principes seculi per Apostolicam Sedem Principatu priuari, si negligentes essent in purgandis terris suis ab hæretica labe, & admoniti ab Episcopis, non obedirent. Neque idem ipse Othonem IV. Imperatorem deposuisset, si existimasset, potestati Ecclesiasticæ nullum imperium esse in politicam potestatem: Sanctus quoque Bernardus in primo lib. de Consid. dicit quidem, Pontificis potestatem esse in peccata; & spirituales; sed idem S. Bernardus lib. 4. de Consid. cap. 4. vtrumque gladium spirituale, & materiale dicit esse Ecclesiæ, & materiale ad nutum Pontificis euaginandum esse: quæ sanè non diceret, nisi crederet gladium materiale gladio spirituali esse subiectum. Porro de sententia Ioan. Driedonis, nulla dubitatio esse potest: nam dicit quidem, potestates ecclesiasticam, & politicam esse discretas; sed dicit etiam politicam ecclesiasticæ ad eò esse debere subiectam, vt possit Pontifex in certis casibus in ordine ad vitam æternam Reges, & Principes Regnis suis, dominijsq. priuare; vt nos supra allatis verbis ipsius indicauimus. Denique Hosij Episc. Cordubensis verba, à S. Athanasio commemorata, distinctionem officiorum vtriusque potestatis demonstrant, æqualitatem non demonstrant: Tibi Deus, inquit, Imperium commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit: & quemadmodum, qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi diuinæ; ita & tu caue, ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens, magno crimini obnoxius fias: date, scriptum est, quæ sunt Cæsaris. Cæsari, & quæ Dei Deo. Neque igitur fas est nobis in terris Imperium tenere, neque tu thimiamatum, & sacrorum potestatem habes Imperator. hæc ille, qui non repugnat sancto. Gregorio Nazianzeno, qui Oratione, ad

populum timore percussum, & Præsidentem irascentem apertissime docet, Ecclesiasticam potestatem ita se habere ad politicam, ut anima se habet ad corpus: animam autem præesse corpori, illudq. regere, eiq. imperare nemo unquam in dubium reuocauit.

Pergit deinde Barclaius, & Bozium exagitat, eiusq. responsiones, & disputationes refellit; quæ ipsi Bozio integra relinquo; non enim defendenda suscepi, nisi ea, quæ causam communem, vel meam particularem attingunt: quale est illud quod in extremo capite Barclaius dicit, non posse vnâ potestatem alteri subordinari, & subiectam esse, nisi dignitas, & officium, quod est in subordinato, sit etiam in subordinante. Nam subiectionem, & subordinationem potestatis politicæ ad Ecclesiasticam, omnes Catholici docemus: sed non omnes admittimus quod Barclaius inde colligit: Hæc enim subordinatio duobus modis potest intelligi: vno modo, ut potestas quæ est in subordinato, deriuetur à subordinante, qualis est potestas Vicarij, quæ deriuatur ab eo, cuius est Vicarius, & Legati, quæ deriuatur à Principe, qui eum legauit, & Iudicis, siue Præsidis, quæ deriuatur à Rege; & tunc sine dubio potestas subordinantis includit potestatem subordinati: altero modo, ut vnâ non deriuetur ab altera, sed ob id solum subiecta, & subordinata sit alteri, quia finis vnus subijcitur, & subordinatur fini alterius, qualis est subordinatio, & subiectio variarum artium ad artem regendi populos, quæ Regia dici potest. Verè enim dixit Poëta.

Excudent alij spirantia mollius æra,

Credo equidem viuos ducent de marmore vultus:

Orabunt causas melius, cæliq. meatus

Describebunt radio, & surgentia sydera dicent.

Tu regere Imperio populos Romane memento.

Hæ tibi erunt artes.

Ars enim regendi populos distincta est ab artibus, sculptoriz,

proria, oratoria, astronomica, & alijs similibus, neque vna deriuatur ab alia, neque vna propriè alteram includit; & tamen omnes subordinantur, & subiectæ sunt arti regendi populos, vt possit Rex omnes dirigere ad communem populi vtilitatem, & nisi pareant exterminare de Regno suo, vel remouere quoslibet artifices, & alios substituerè; quoniam sui artis Regiæ subiiciuntur, & subordinantur fines artium cæterarum. Iam igitur si subiectio, & subordinatio potestatis politicæ ad ecclesiasticam intelligatur priore modo, vtique sequitur, vt potestas politica coniuncta sit ecclesiasticæ; neque video quo modo id non repugnet verbis Gelasij, Nicolai, & Innocentij Summorum Pontificum; nequon Hosij, Bernardi, Driedonis; sed si intelligatur posteriore modo, vt nos eam intelligimus, tum ratio, & exempla Barclaij nihil omnino concludant: quemadmodum enim ars Regia non includit artem sculptoriam, neque sculptoria deriuatur à Regia; & tamen ars Regia imperat sculptoriæ, eamq. subiectam, & subordinatam habet, & potest, ac debet Rex Sculptori iubere, vt non sculpat statuas obscenas, ne corrumpatur iuuentus; neque ex auro, vel argento, vt ea metalla seruentur ad vsum magis necessarium; neque statuas suas nimis magna præcio vendat, ad coercendam auaritiã; sic ars ecclesiastica regendi animas, quæ est ars artium; & præcipuè residet in Papa, non includit necessario artem regiam, neque necesse est, vt omnia Regna deriuentur ab Ecclesia; & tamen quia finis eius est vita æterna, ad quam subordinantur omnes alij fines; subiecta, & subordinata est illi ars politica regendi populos, & potest, ac debet Summus Pontifex Regibus imperare; vt non abutantur potestate Regia ad Ecclesiam euertendam, ad hæreses, & schismata fouenda, ad perniciem denique æternam animarum suarum, & populorum sibi subiectorum; & si non obtemperent, cum admoniti fuerint, potest eos de Ecclesia per censuram excommunicari.

tionis eijcere, & populos à iuramento fidelitatis absolue-
re, denique etiam eos Regno exuere, & Regia potestate
priuare.

*Potestatem Summi Pontificis in temporalibus, non
esse rem dubiam, neque ab opinionibus
Doctarum solum pendere.*

Cap. I I I.

N. tertio capite contendit Barclajus, de potestate
Summi Pötificis in temporalibus nihil certi ha-
beri, sed rem totam inter Theologos, & Cano-
nistas liberè disputari.

¶ Ingens, inquit, Theologos inter, & Canonistas, & vtro-
rumque inter se de hac re dissensio, dum hi directam, alij
indirectam potestatem astraunt, facit, vt quæstio hæc de
temporali potestate Papæ dubia, & incerta, ac tota in ho-
minû opinione posita videatur: ac proinde solutionis eius
veritatem lumine rationis; & differendi subtilitatè esse
peruestigandam.] hæc ille.

At magnum est discrimen inter quæstionem An sit, &
quid sit, vel, quomodo sit. Deum esse ne Pagani quidem
in dubium reuocare solebant; tamen de natura Deorum
plurimæ erant apud Philosophos opiniones. Deum esse
Trinum, & vnum, nullus Catholicus negat, sed omnes fir-
missima fide tenent: & tamen, quot sunt inter Scholasticos
Theologos de constitutione personarum, de relationibus;
de notionibus opiniones? Sic igitur, de potestate in tem-
poralibus, quod ea sit in Papa, non opinio, sed certitudo
apud Catholicos est: quamuis non desint altercationes,
quid sit, & qualis ea potestas; id est, an sit per se, & pro-
priè temporalis; an potius ipsa quidem spiritualis sit, sed
per quandam necessariam consequentiam, & in ordine ad
spiri-

spiritualia de temporalibus disponat. Quare non rectè colligit Barclaius dum sic ratiocinatur:

Dissensio est inter Theologos, & Canonistas, dum hi directam, illi indirectam potestatem asstunt, ergo questio de temporali potestate Papæ dubia & incerta, ac tota in opinione hominum posita est.

Esse autem rem certam, & exploratam, posse Pontificem Maximum iustis de causis de temporalibus iudicare, atque ipsos temporales Principes aliquando deponere, probamus.

Primum ex communi consensu Scriptorum, quorum verba initio disputationis attulimus: quod enim communi consensu Doctores varijs in locis, & temporibus docent; id Ecclesia vniuersa sentire, & docere censetur: idè enim posuit Deus in Ecclesia Pastores, & Doctores, vt dicitur ad Ephes. 4. vt eos populi tanquam duces sequantur, neque ab eis recedant, nisi fortè videant vnum aliquem noui aliquid contra doctrinam communem inuehere, vt hoc tempore Barclaius fecit.

Secundo probamus per Extrauagantem, Vnam sanctam, de maiorit. & obedientia. vbi docemur, gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subijci potestati: & quod si deuiat terrena potestas, iudicabitur à spirituali; si deuiat spiritualis minor, à suo superiore; si verò suprema, à solo Deo poterit iudicari. Neque obstat quòd definitio huius decretalis videtur esse reuocata à Clemente V. in Extrauaganti, Meruit, de priuilegijs: Neque enim Clemens V. Extrauagantem Bonifacij reuocauit, sed admonuit, eam nihil noui definiuisse, sed antiquam obligationem declarasse, quam habent homines ad obediendum, & subiacendum apostolicæ Sedi.

Tertio probamus ex Concilijs supra allatis, quorum duo postrema generalia fuerunt: quomodo enim potest in dubium reuocari, & à sola hominum opinione pendere.

quod generalia, catholica, legitimaq. Concilia probant. Possent autem per Summum Pontificem deponi Principes temporales, quando Ecclesiæ necessitas id postulat, ac per hoc temporalis Principum potestatem spirituali potestati Pontificum subiectam, & subordinatam esse, concilia illa decem, ac præsertim duo postrema Lateranense, & Lugdunense apertissimè docent.

4. Quarto, probamus ex diuinis literis, quemadmodum id probat Gregorius VII. in epist. 2. libri octavi. Nam in Scripturis, & traditione manifestissimè reperimus fundamentum Primatum ecclesiasticum Romani Pontificis, quo primatu amplissima potestas continetur regendi, ligandi, & soluendi quoscunque etiam Reges & Imperatores; id quod neque Barlaam, neque ullus Catholicus negat. Ex hoc autem principio satis apertè colligitur, esse in Romano Pontifice potestatem temporalia disponendi, vsque ad ipsorum Regum, & Imperatorum depositionem; nam per ipsam spiritualem potest summus Pontifex ligare Principes seculares vinculo excommunicationis; potest per eandem soluere populos à iuramento fidelitatis, & obedientiæ; potest obligare eosdem populos sub excommunicationis poenâ, ut Regi excommunicato non pateant; atque ut alium sibi eligant Regem. Præterea cum finis spiritualis regiminis sit adeptio æternæ vitæ, qui est finis supremus, & ultimus; cui omnes alij subordinantur fines; certè necesse est, ut spirituali potestati summi Hierarchæ ecclesiastici subijciatur, & subordinetur omnis secularis potestas, quam illè dirigere debet, & si deuiat corrigere, & iudicare, ac demum efficere ne impediatur salutem populi Christiani. Atque hæc est ratio cur, & Gregorius VII. & Innocentius IV. in depositione Imperatorum, ut ostenderent iure se id facere, verba Domini allegauerint, Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis: & Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in caelis, Matth. 16.

& Pasce oves meas; Ioan. 21. nimirum vt significarent potestatem suam disponendi de temporalibus, quando id requirit salus animarum, Religionis incolumitas, Ecclesie conseruatio; non pendere ab incertis hominum opinionibus, sed ab ordinatione diuina Christi Regis æterni, & Pontificis Maximi; qui & super omnia Deus est benedictus in secula, teste Apostolo ad Rom. 11.

Sed videamus, quid contra hæc Barclaius obijciat. —
Primum argumentum eius hoc est, ¶ Absurdum, & iniquum est dicere, Principes Ethnicos duriore; & deteriore conditione ad Ecclesiam esse receptos, quam homines priuatos: vel, Papam habere maiorem nunc potestatem in Principes politicos Christianos, quam olim B. Petrus, & ceteri Apostoli in quemlibet priuatum hominem Ecclesie filium: At hi nullum ius, & potestatem temporalem habuerunt tunc temporis in Christianos laicos: ergo nec Papa in Principes seculares potestatem vllam temporalem nunc habet. ¶

Respondeo. Assumptio argumenti falsa est, & Scripturis sanctis omnino contraria: primum enim ius habebant Apostoli percipiendi ex bonis temporalibus laicorum. Id probat Apostolus 1° ad Corinth. cap: 9. dicens; Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? si alij potestatis vestre participes sunt, quare non potius nos? sed non vsi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi: nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui altari deseruiant, cum altari participant? Ita, & Dominus ordinauit ijs, qui Euangelium annunciant de Euangelio viuere. Deinde, potuerunt Apostoli iubere, vt Christiani in causis ciuilibus Iudices Christianos constituerent, nec ad iudicia gentilium magistratum accederent: sic enim mandat Apostolus 1° ad Corinth. 6. dicens, Audet aliquis vestrum habens negotium

cium aduersus alterum ; iudicari apud iniquos , & non apud Sanctos ? nescitis quia Angelos iudicabimus ? quanto magis secularia ? secularia igitur iudicia si habueritis , contemptibiles ; qui sunt in Ecclesia , illos constituire ad iudicandum . Quare si poterant Apostoli ordinare iudicia in causis civilibus ; & mandare laeicis , vt ministros Euangelij suis facultatibus sustentarent : quomodo nullum ius habebant in bona temporalia laicorum ?

At, inquit Barclaius : Certo certius est , Ecclesiasticam potestatem fuisse omnino separatam à politica tempore Apostolorum , & hanc totam penes Ethnicos Principes extra Ecclesiam fuisse , adeo vt ipsi Apostoli in potestate temporali Ethnicorum fuerint ; idq. Albertus Pighius , & Robertus Bellarminus , alijq. Theologi insignes ingenue fatentur .

Respondeo . Ecclesiastica potestas nunc etiam separata est à politica ; non enim eadem , sed diuersa est potestas Pontificum , & Regum . Sed quoniam , vt supra diximus , potestas ecclesiastica , quæ spiritalis est ; præest potestati politicæ temporali , & eam dirigere debet ad finem supremum æternæ vitæ ; idè potest in ordine ad spiritalia disponere de bonis temporalibus . Verum autem est Apostolorum tempore , politicam potestatem , non quamcunque , sed Regiam , siue Imperatoriam , fuisse apud Ethnicos totam , quia nulli tunc erant Reges , aut Imperatores Christiani ; sed ex hoc nihil aliud sequitur , nisi potestatem Ecclesiasticam eo tempore non habuisse paratam executionem , præsertim in temporalibus , vt hoc tempore habet : ipsos verò Apostolos fuisse in potestate temporali Principum Ethnicorum scripsi olim cum Alberto Pighio , & alijs nonnullis : sed postea recognoscens , & expendens diligentius libros meos , cenfui , Apostolos de facto subiectos fuisse Principibus illis , non de iure ; vt in Recognitione mea posui .

At,

3 At, inquit Barclaius : ¶ Non venit Christus solvere legem, sed adimplere, nec naturæ, & gentium iura tollere, aut quævisquàm temporali rerum suarum dominio excludere : Itaque sicut ante eum Reges politica potestate subditis præerant, ita etiam posteaquam aduenit, & à nobis deinde in celos recessit, eam ipsam potestatem apostolica doctrina confirmatam, nullaq. ex parte debilitatam retinuerunt. Si itaque Petrus, cereriq. Apostoli, antequam Christum sequerentur, temporali Principum Ethnicorum ditioni, & iurisdictioni subijciebantur, quod negari non potest, nec Dominus vllibi diserte, & nominatim iuris obligatione liberauit, consequitur necessario, mansisse eos sub eodem iugo, etiam post Apostolatam. ¶

2 Respondeo. Christus non venit legem solvere, sed adimplere : idè non sustulit iura gentium, & naturæ, sed perfecit : non priuauit Reges & Principes dominio, aut iurisdictione ; sed eorum iurisdictionem, & dominia ordinauit : nam & in ipsa Ecclesia Reges & Principes sunt non minore præditi potestate politica, quàm Ethnici essent : hoc solum accessit, quod præposuit illis Pastorem magnum, qui vice sua fungeretur in terris, à quo dirigerentur ; si fortè à via quæ ducit ad Regnum celorum, eos aberrare contingeret : quod beneficium Dei inter potissima debet agnosci à fidelibus omnibus ; sed à nullis magis, quàm à Regibus, & Principibus, qui quò sunt in loco sublimiore, eo magis obnoxij sunt casui grauiori, & tanto magis egent Episcopo, & Pastore animarum suarum, vt eleganter, & copiose admonuit Reginaldus Polus Cardinalis, in dialogo de Pontifice Maximo : quod autem Christus non liberauerit nominatim & expressè Petrum, & Apostolos ab obligatione, qua tenebantur Ethnicis Principibus, videtur omnino Euangelio repugnare : siquidem Matth. 17. Christus soluit didrachma pro se, & Petro, ob scandalum vitandum : nam alioqui neque se, neque Petrum ad id vestigal soluendum

dum obligatos fuisse demonstravit illis verbis: Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel censum? à filiis suis, an ab alienis? & respondente Petro, ab alienis, dixit illi Iesus, ergo liberi sunt filij: quibus verbis declaravit, se quod filius esset Regis omnium Regum, immunem esse ab omni tributo, & censu: & quoniam cum filius Regis immunis est, ipsa quoque eius familia censetur immunis: ideò Petrus, & Apostoli, qui ad familiam Christi, ipsius beneficio pertinebant, immunes quoque esse debebant: sed de hac re alibi scripsimus copiosius.

¶ Sed non quiescit Barclaius, addit enim: Sed & eos aliorum civium instar Principibus subditos extitisse, ex ipsorum doctrina, & factis apparet: quippè id illis exprobrati non potest, quod Christus Scribis, & Phariseis impropere, aliud eos fecisse, aliud docuisse. Docuerunt autem Christianos subiectionem, & obedientiam, de qua loquimur, Regibus & Principibus exhibendam: qua de causa Paulus ipse ad Cæsarem appellavit, & iussit Christianos omnes subiectos esse temporali potestati Ethnicorum, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.

¶ Respondeo: Apostoli sine dubio non fuerunt similes Phariseorum, qui aliud docebant, aliud faciebant: sed non ideò de iure subiecti erant instar aliorum civium temporalibus potestatibus, cum essent ipsi constituti à Deo Principes super omnem terram, ut legimus in Psal. 44. quamvis enim Principatus ille spiritualis esset, non temporalis; tamen verus Principatus erat; & temporali Principatu longè nobilior. Porro sanctus Paulus appellavit ad Cæsarem, ut ad Iudicem Præsidis Iudææ, & Hebræorum, qui iniuste illum opprimebant: alioqui enim causa illa, quæ spiritualis erat, videlicet de Resurrectione Christi, & ceremonijs legis Mosaicæ, ad Principem Ethnicum iure pertinere non poterat. Vide Acta Apostolorum cap. 24. 25. & 26.

& 26. Idem verò Paulus ad Róm. 13. vniuersalem doctrinam tradidit de obedientia inferiorum ad superiores, cum ait, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: quam postea doctrinam applicauit in particulari ad obedientiam, quam debent subditi Principibus temporalibus; & tandem concludit, Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; cui honorem honorem. Quare si quis probet, se non esse iure subditum alicui potestati, non tenebitur hac Apostolica sententia, etiam si fortè de facto, vel ad scādalum vitandum subditum illum esse oporteat.

3. Subiungit Barclaius; ¶ Nam quod quidam dicunt B. Paulum non de potestate temporali secularium Principum illic loqui, sed de potestate in genere, vt quisque suo superiori obediat, laicus laico, ecclesiasticus ecclesiastico; mera cauillatio est, & responsum viris doctis, ac Theologis indignum: nulla siquidem tunc temporis alia, quam politica, & temporalis potestas vulgo ab hominibus agnoscebatur.]

Respondeo. In verbis Apostoli, vt paulò ante diximus, quædam sunt sententiæ generales; quædam particulares. Quis enim inficiari potest, illam esse sententiã generalem, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit? Item illam, Non est potestas nisi à Deo? & illam, Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit? At Apostolus subiungens, Nam Principes non sunt timori boni operis, sed mali; & infra, Si male egeris, time, non enim sine causa gladium portat; videtur omnino, per sublimiores potestates, intelligi voluisse Principes politicos. Ita est, per sublimiores potestates, politicos Principes intelligi voluit, sed non solos: maluit enim doctrinam suam Apostolus generalibus verbis concipere, & proponere, vt pluribus prodesset: vnde alibi monet, vt filij parentibus obediant, vxores viris; serui dominis; & populi Præpositis suis.

suis Ecclesiasticis . Nam quod Barclaius dicit , nullam
 tunc temporis agnitam fuisse vulgo hominibus potestatem ,
 nisi politicam , & temporalem ; sententia est prorsus indi-
 gna homine docto , & Iureconsulto . Siquidem nouissima
 semper fuit potestas patria , potestas herilis , potestas mari-
 talis , potestas magistri in discipulos , potestas denique ec-
 clesiastica ; quæ omnes potestates à politica (si propriè lo-
 qui velimus) apertissime distinguuntur . Ac de potestate
 ecclesiastica , nonne idem Apostolus frequentissimè memi-
 nit ? Certè sic loquitur , 2. Corinth. 10. Nam & si amplius
 gloriatus fuero de potestate nostra , quam dedit nobis Do-
 minus in ædificationem , & non in destructionem , non
 erubescam . & cap. 13. Hæc absens scribo , vt non præsens
 durius agam secundum potestatem , quam Dominus de-
 dit mihi . & ad Hebr. 13. Obedite Præpositis vestris , &
 subiaccete eis .

6. Addit Barclaius testimonium S. Augustini , in exposi-
 tione quarundam propositionum epist. ad Rom. Ex quo
 testimonio colligit Barclaius . Primo , Christianæ Religio-
 nis professionem nõ eximere quemquam à temporalis po-
 testatis subiectione . Secundo , Apostolos , & ipsum sanctum
 Petrum , ethnico Magistratui subiectos fuisse . Tertio , non
 liquisse primis illis Christianis ab ethnicorum Principum
 imperio deficere , & alios sibi Principes constituere , etiam
 si vires illis ad perficiendum suppetissent . Quarto , Augu-
 stinum intellexisse verba Apostoli de potestate temporali
 tantum . Quinto , Augustinum seipsum includere in nu-
 mero eorum , quos Apostolus iubet subiectos esse debere
 potestatibus temporalibus . Ex quo sequitur , vt etiam Epi-
 scopi , & Clerici omnes subditi esse debeant iisdem tempo-
 ralibus potestatibus . Sexto , duplex esse officium subdito-
 rum ; vnum , vt obediant Regi , quando nihil iubet contra
 Deum ; alterum , vt non obediant Regi , quando contra-
 riam iubet Deus .

Respon-

Respondeo. S. Augustinus verè docet Christianæ Re-
 ligionis professionem non eximere quemquam à tempora-
 lis potestatis subiectione: idq. rectissime colligit ex verbis
 Apostoli, neque nos contradicimus. Sed ex hoc non se-
 quitur sanctum Petrum, & Apostolos cæteros subiectos
 fuisse de iure temporalibus potestatibus; neque hoc S. Au-
 gustinus dicit: nam etiamsi non eximebat Apostolos ab
 illa subiectione professio Christianæ Religionis; eximebat
 tamen Principatus apostolicus, qui sublimior est omni
 Principatu temporali. An autem licuerit Christianis desi-
 cere ab Ethnicis Imperatoribus, infra suo loco tractabi-
 mus: interim hoc solam dicimus, id non colligi ex ver-
 bis Augustini, vel Apostoli: docet enim sanctus Augu-
 stinus ex Apostolo, Christianos debere obedientiam
 temporalibus Principibus, dum videlicet, cum pote-
 estate imperant: non autem si à Principatu excidant.
 Vtrum autem licuerit Christianis imperium ethnicis abro-
 gare, neque Apostolus, neque Augustinus hoc loco definit.
 Illud verò falsum est, S. Augustinum intelligere hunc lo-
 cū Apostoli de temporali potestate tantum: nusquam enim
 habetur apud Augustinum, neque apud Apostolum parti-
 cula, tantum, & nos habemus Sanctum Ioannem Chryso-
 stomum cum Theodoro, & Theophilacto, qui exponit de
 potestate in genere: & Sanctum Anselmum, qui exponit de
 potestate Ecclesiastica, & temporali, & Sanctum Bernardū
 Epistolā 42. & 183. qui exponit etiam de vtraque. Quod
 autem Sanctus Augustinus se ipse numeret inter eos, qui
 iubentur obedire temporalibus potestatibus; non cogit, vt
 inde colligamus, Episcopos, & Clericos non esse exemptos
 à potestate seculari: nam cum dicit, Cum constemus ex
 anima, & corpore, quamdiu in hac vita temporali sumus,
 etiam rebus temporalibus ad subsidium degendæ huius vi-
 tæ utamur; oportet, nos ex ea parte, quæ ad hanc vitam
 pertinet subditos esse potestatibus, id est, hominibus res
 huma-

humana cum aliquo honore administrantibus : ostendit, omnes homines egere legibus, & magistratibus politicis; sine quibus hæc vita tranquillè duci non potest. Quem admodum etiam Nicolaus Papa, in Epistola ad Michaëlem, scribit, ipsos etiam Pontifices uti legibus Imperialibus pro cursu rerum temporalium; omnes enim obseruare debent huiusmodi leges, sed non omnes vi legum ipsarum, sed aliqui vi legum, aliqui vi rationis.

7 Pergit Barclaius, & ait, ¶ Quid indignius, & iniquius dici potest, quam Principes Christi fidè profitentes duriori iugo pressum iri, quam singulos de multitudine? At priuati homines quando in spiritualem Ecclesiæ ditionem cōcedebant, nihil patrimonij, aut iuris temporalis amittebant, exceptis rebus illis, quas spontè obtulerant, ut ex Actis Apostolorum patet: similiter ergo, & Principes, ubi Christo nomen dabant, ius suum temporale, imperium dico, & potestatem politicam, integram, & intactam retinebant.]

Respondeo. Priuati homines cum in Ecclesiam admittuntur, non amittunt quidem patrimonia, aut alia temporalialia iura: possunt tamen per Ecclesiam cogi, ut Parochos suos alant, & ut Apostolus loquitur, seminantibus spiritualia, concedant, ut carnalia metant; ad quæ ante fidem susceptam minime tenebantur: possunt quoque in peccatam variorum criminum, non solum cogi in foro interiore à confessarijs, ut eleemosynis redimant peccata sua: sed etiam ab Episcopis in foro exteriori multiplicari poena pecuniaria, vel etiam carceribus mancipari, ut ex Concilio Tridentino sess. 25. cap. 3. perspicuum est. Pari ratione Principes temporales cum ad familiam Christi veniunt, neque Principatum, neque iurisdictionem suam amittunt, sed subiunguntur ei, quem Christus super familiam suam constituit, ut ab eo regantur, & dirigantur in ea via, quæ ducit ad vitam.

8 ¶ Nec iuvat, addit Barclaius, aduersariorum causam, dicere,

dicere, Apostolos ideò non habuisse temporalem potestatem in sui seculi Principes, quia nondum facti erant Christiani: secundùm illud, Quid enim mihi de ijs, qui foris sunt iudicare? 1. Corinth. 5. Papam, verò nunc illam potestatem habere, quia facti sunt Christiani, & filij Ecclesie, cuius ipse supremus Princeps, & caput in terris est, atque omnium Christianorum Pater: & rectum nature, & rationis ordinem postulare, vt filius Patri, non Pater filio subijciatur. Hæc, inquam, adeò nihili ratio est, vt mirum sit, locum ei aliquem à viris doctis datum esse: nam illa subiectio spiritalis, per quam Principes facti sunt filij Papæ, penitus distincta, & separata est à subiectione temporali, ita vt altera alteram non sequatur. Sed quemadmodum Præses, vel Consul interea dum magistratum gerit, potest se in adoptionem alio dare, atque ita in familiam Patris adoptiui, & patriam potestatem transire, cum tamen per illum actum legitimum nec fasces consulares, nec aliud quicquam iure magistratus sibi competens in adoptantem transferat.]

Respondeo. Mirum est quam facile Barclaius de scriptis hominum doctorum pronunciet: cum optimo iure, in ipsum retorqueri possit, eius responsiones atque similitudines, adeò nihili esse, vt vix credibile sit eas auctori suo satisfacere potuisse. Siquidem illa similitudo de filio adoptiuo, qua tota eius responsio nititur, nihil omnino facit ad rem: potestas enim Patris ad filium adoptiuum, & potestas Præsidis, siue Consulis, non solum distinctæ, & separatae sunt; sed etiam prior posteriore inferior est; & si Pater potestate patria abutatur, potest per Præsidem, siue Consulem, ac multò magis per Regem, & Principem corrigi, & in certis casibus potestate sua priuari: cum è contrario si Præses, aut Consul, aut Princeps potestate sua politica abutatur, non possit à Patre adoptiuo, vel etiam naturali pro imperio corrigi, & multò minus potestate sua priuari. Jam verò potestas summi Pontificis spiritalis, & supernaturalis,

turalis, & Regia temporali, & terrena potestate sublimior, atque maior non debuit conferri cum potestate humana. Patris adoptiui erga filium Præsidem, aut Consulem, id est, cum potestate inferiore erga superiorem: sed cum potestate Principis, aut Præsidis erga potestatem patriam ciuium priuatorum, id est, cum potestate superiore erga inferiorem. Ex quo sequitur, vt quamuis potestas Papæ, & Regis distinctæ sint, & separatæ, & non necessario aliâ aliâ sequatur: tamen cum in eodem Ecclesiæ corpore inueniuntur, potestas Papæ ita eminent, vt Regiam potestatem dirigere, & corrigere; non ab illa dirigi, vel corrigi debeat; aut possit. Itaque tota deceptio Barclaij in eo posita est, quòd spiritualem, & super naturalem paternitatem summi Pontificis erga Reges, & Principes Christianos, nihilo sublimiorem esse censuit paternitate humana, & ciuili hominis priuati erga filium adoptiuum; quæ manifesta, & puerilis hallucinatio est.

9 ¶ Huc accedit, inquit Barclaius, quòd florere plurimùm Republica Christiana tum multitudine credentium, tum sanctimonia Pontificum, tum eruditione, & exemplis Doctorum, atque à malis interim Principibus Christianis vexata, atque iactata, nulla de hoc Principatu, & iurisdictione temporali in Principes seculares, non dicam expressa, & manifesta declaratio; sed ne leuissima quidem mentio facta sit.]

Respondeo, quærere possem à Barclaiio, vnde factum sit, quod in testamento veteri tot secula transferint, antequam Pontifex Regem deponi, & alium substitui iusserit: quod factum est cum Ioiada Pontifex Athaliam Reginam, non solum deponi, sed & interfici mandauit, & Ioas Regem substituit. 4. Reg. 11. Item cum post diuisionem Regni Salomonis in Regnum Israel, & Regnum Iuda; inter Reges Israel nullus fuerit pius, sed omnes impij, & idololatæ; cur alijs multis toleratis Prophetâ Domini ynixerit Ie-

hu in Regem, & iusserit, vt Regem Ioram, cui fidelitatem iurauerat, interficeret: quod ille continuò fecit, & laudatus à Deo fuit, vt habemus 4. Regum. 9. & 10. Responderet, opinor, sic placuisse Deo, cuius indicia inscrutabilia sunt. Eodem igitur modo Ecclesia, quæ spiritu Dei regitur, non semper exerit potestatem suam, sed pro loco, & tempore, vt à spiritu Christi admonetur, & ducitur. Et quidem primis trecentis annis Ecclesia Christiana, non habuit Reges Christianos, nisi paucissimos, vt Lucium in Britannia, & Donaldum in Scotia, qui cum pij essent, non erat causa, cur Ecclesia potestatem suam in illos exerceret. Successerunt postea Reges, aut valdè pij, & religiosi; vt Constantinus magnus, Constans eius filius, Iouianus, Valentinianus, Gratianus, Theodosius, Honorius, & alij; aut valdè impij, & blasphemij, vt Constantius, Iulianus, Valens, Theodoricus, Totila, Gensericus, Hunericus, & alij: Erga priores Ecclesia benevolentiam ostendere debuit, non seueritatem; erga posteriores, quoniam potentissimi erant, seueritatem ostendere nihil profuisset, ideo patientia potius adhibenda fuit, quam auctoritas. Sed cum temporibus Gregorij secundi Pontificis, Italici populi egrè ferrent Imperium Leonis Maurici, hæretici, & persecutoris; & prompti essent ad iugum nefarij Principis excutiendum, si Pontifex iuberet, vel annueret, tum demum opportunum visum est Apostolicæ sedi auctoritatem suam exercere; quando videlicet non frustra exereret. Sic etiam non ante Pontifex Zacharias de Childerico Rege deponendo, & Pipino ad Regnum euehendo cogitauit; quam populus, & Proceres Franci id expeterent; neque enim prudens consilium Pontificis fuisset, si inuito populo, & Proceribus, Regem illorum quamuis ineptum, & ignauum exauthorare tentasset. Quod si Barclaus tanti facit silentium annorum septingentorum, cur non maioris facere debemus nos verba, & exempla annorum nongentorum? nam Pontifices, & Scriptores

Ecclesiæ prioris temporis, vt non affirmant, ita etiam non negant, esse in Apostolica sede potestatem aliquam disponendi de temporalibus; in ordine saltem ad spiritualia: Pontifices autem, & scriptores posterioris temporis, discretè pronunciarunt, eam potestatem Ecclesiæ non deesse. Ecclesiæ certè eadem est, neque aduersus eam portæ inferri vnquam præualebunt; neque desunt Ecclesiæ temporis posterioris homines doctrina, & sanctitate illustres. Quare non rectè de Ecclesiâ Christi sentit; qui nihil admittit, nisi quod expressè in veteri Ecclesiâ scriptum, aut factum esse legit; quasi Ecclesiâ temporis posterioris, aut desierit esse Ecclesiâ, aut facultatem non habeat explicandi, & declarandi, constituendi etiam, & iubendi, quæ ad fidem, & mores Christianos pertinent.

10. Adducit Barclaius sanctum Gregorium, qui in Epist. 61. lib. 2. vocat se famulum indignum Imperatoris; & dicit, Imperatori cælitus datam esse potestatem super omnes homines: vbi notat illud, omnes, comprehendere etiam Papam, si Papa est homo. & ne quis forte respondeat, sanctum Gregorium ex humilitate ita esse locutum, citat illud ex sancto Augustino serm. 29. de verbis Apostoli, Cum humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequam mentireris, mentiendo efficeris, quod enitaueras. Denique addit, verba sancti Gregorij, in fine illius epistolæ, Vtrobique ergo quæ debui exolui, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo, quod sensi minime tæcui.

Respondeo. Sanctus Gregorius non solum Imperatoris; sed omnium fidelium seruum se nominabat, cum initio Epistolatum suarum adscriberet, Gregorius seruus seruorum Dei. Et Ioannes Diaconus, lib. 4. vitæ sancti Gregorij, cap. 38. testatur, à sancto Gregorio vocari solitos fratres, omnes Sacerdotes; filios, omnes clericos; Dominos; omnes laicos; nec tamen, opinor, Barclaius concedet, sanctum Gregorium omnibus laicis fuisse subiectum. Porro quod

scribit

scribit sanctus Gregorius datam fuisse potestatem Imperatori cælitus; non significat; Imperatoriam potestatem esse immediate à Deo; sed esse à Deo in eo sensu, quo dicit Apostolus, ad Rom. 13. non est potestas nisi à Deo: Omnis enim potestas à Deo est; sed aliqua immediate; vt Mosis; vt sancti Petri; vt sancti Pauli: aliqua mediante consensu hominum, vt potestas Regum, Consulum, Tribunorum: nam, (vt sanctus Thomas docet in 2. 2. q. 10. art. 10. & q. 12. art. 2. dominia; & principatus humani de iure humano sunt; non de iure diuino: Quod addit sanctus Gregorius, super omnes homines; intelligitur super omnes homines Romano Imperio subditos; alioqui potestas Mauritij Imperatoris fuisse etiam super Antipodas; super Garamantas, & Indos, & tamen non fuit super vicinos Persas, vel Scytas, nec super Germanos, aut Francos, aut Hispanos, aut alios innumerabiles: proinde poterat Barclaius committere illam consecutionem, ergo super Papam, si homo est: Neque mentitus est ex humilitate Beatus Gregorius, cum seruum, se dixit eorum; quibus subiectus non erat; seruus enim dicitur, qui seruit aliorum utilitati, siue id faciat obediendo; siue imperando: nam & Apostolus, seruum se fuisse scribit Corinthiorum; super quos tamen potestatem à Christo accepisse se dicit; 2. Corinth. 4. & 13. Denique quod attinet ad obedientiam; quam se exhibuisse scribit sanctus Gregorius Imperatori; dico eam fuisse coactam; & de facto, non de iure præstitam: nam idem sanctus Gregorius in explicatione psalm. 101. de Mauritio Imperatore scribit hæc verba, In tantum autem suæ temeritatis; extendit vesaniam, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vindicet, & in Dominam gentium terræ eius potestatis vsurpet. *vt in manu sua tota terra esset iuncta illi*

Pergit Barclaius, & exclamat ¶ O diuinum Antistitem; & sententiam nullis non sequentium seculorum Pontificibus inculcandam. Sed pro numen; quo benigna illius;

& humilis confessio à nostris seculis exulauit? cui paulatim succreuit hæc minax, & fastuosa aduersus Reges, & Imperatores oratio, Nos in supræmo iustitiæ throno collocati, supremum in omnes Reges, & Principes vniuersæ terræ, cunctosq; populos, gentes, & nationes; non humana, sed diuina institutione nobis traditam potestatem obtinentes, declaramus, iubemus, præcipimus, &c. quæ verba falsa, & inania, vel ex eo esse patet; quòd Papa in Principes, & populos infideles, qui multitudine Christianos superant, neque temporalem, neque spiritualem potestatem habeat; vt Bellarminus in libris de Romano Pontifice firmissima ratione ostendit. ¶

Respondeo: Hanc inanem exclamationem, & humilis confessionis laudationem sanctus ipse Gregorius refellit in eo priuilegio, quod Monasterio sancti Medardi concessit; quodque subscriptum ab ipso Gregorio, multisq; Episcopis legitur, lib. 2. Epistolarum post epistolam tricesimam primam: in eo si quidem priuilegio ita loquitur, Si quis autem Regum, Antistitum, Iudicum, vel quarumcunque secularium personarum, huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit, aut contradixerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, aut aliter ordinauerit; cuiuscunque dignitatis, vel sublimitatis sit, honore suo priuetur, & vt Catholicæ fidei deprauator, vel sanctæ Dei Ecclesiæ destructor, à consorcio Christianitatis, & corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi sequestretur. Et supra dixerat, auctoritate diuinâ, vice B. Petri Apostolorum Principis festatuere: Iisdem verbis vitur sanctus Gregorius in alio simili priuilegio, quod habetur, lib. 11. epist. 10. quæ est ad Senatorem Abbatem. Itaque humilis ille seruus seruorum Dei eminentiam suæ dignitatis non ignorauit; cum diuinâ auctoritate, vice Principis Apostolorum, omnibus Regibus cuiuscunque dignitatis, & sublimitatis essent, subinterminatione priuationis proprii honoris

his imperare non timuit, ut præceptionis suæ decreta violare non auderent. Quid igitur est in Bullis Pij V. & Sixti Va (has enim bullas notat in margine) quas minaces, & fastuosas appellat Barclaius, quod non sit in privilegio illo ab humili Gregorio dato? Pius, & Sixtus dicunt, potestatem diuinam institutione sibi traditam; & Gregorius dicit, auctoritate diuina se præcipere. Illi dicunt, super omnes Reges se potestatem habere: iste dicit, si quis Regum, vel quarumcunque secularium personarum, &c. Illi dicunt, iubemus, præcipimus. Iste dicit, si quis Regum, &c. huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit. At, inquit, verba illa Pij V. & Sixti V. falsa, & inania esse, vel ex eo patet, quod Papa in Principes infideles, neque temporalem, neque spirituales potestatem habet. Respondeo. Si falsa & inania sunt ista verba, multo magis falsa, & inania erunt verba sancti Gregorij, in epist. 8. lib. 2. à Barclaiio supra citata, & laudata, ubi sanctus Gregorius dicit, Mauritio Imperatori, datam esse à Deo super omnes homines potestatem: constat enim Imperatoris Mauritij potestatem non fuisse super omnes homines, eam non fuisse nisi super homines Romano Imperio subditos, quod Imperium eo tempore ne tertiam quidem hominum partem continebat; quemadmodum igitur verba sancti Gregorij de potestate Mauritij super omnes homines; intelligi debet de omnibus hominibus, qui Romano Imperio subiecti erant: sic etiam verba Pontificum de potestate super omnes Reges, & populos, intelligi debent de omnibus Regibus, & populis, qui sunt in Ecclesia Catholica, quæ toto terrarum orbe diffusa est: sic enim debere intelligi verba illa, docent verba præcedentia. Pius enim V. initio Bullæ scribit, unicam esse veram Ecclesiam Dei, eamque totam sancto Petro eiusque successoribus esse commissam; atque inde colligit, summum Pontificem potestatem habere super omnes Reges, & populos, qui videlicet ad Eccle-

fiam pertinent, quæ in vniuerso Mundo est. Sixtus verb
 V. dicit, sibi curam incumbere Ecclesiæ omnium popu-
 lorum, & gentium; vbi non dicit, se habere potestatem in
 omnes populos, & gentes; sed in Ecclesiis, quæ sunt in
 omnibus populis, & gentibus. Similis locutio inuenitur
 apud sanctum Bernardum, in lib. 3. de Consid. cap. 1. vbi di-
 cit; totum orbem terrarum ad curam summi Pontificis per-
 tinere; Ita; inquit, tu hæres, & orbis hereditas. & orbe
 illi exendum est; qui fortè voluerit explorare; quæ non
 ad tuam pertinent curam; & tamen ibidem dicit, Papam
 non esse dominum orbis; sed orbem totum ad eum perti-
 nere; quia debet fideles pascere, eisque cum potestate præ-
 esse, & infidelium conuersioni studium; & diligentiam ad-
 hibere, vt Apostoli faciebant. Sanctus quoque Thomas in
 2. 2. q. 1. 2. art. 2. dicit, Papam habere potestatem super fide-
 les; & infideles, qui fidem aliquando susceperunt; non au-
 tem super eos, qui fidem nunquam susceperunt, iuxta illud
 Apostoli 1. Cor. 5. Quid ad me de his qui foris sunt iudi-
 care? quos auctores; & multos alios ego securus sum in
 loco quem Barclaius notauit; videlicet lib. 5. de Pontifice
 cap. 2. Neque his repugnat quod supra docuimus cum S.
 Thoma; posse à Summo Pontifice priuari quoscunque infide-
 les à dominio quod habent super fideles; nam etiam si
 absolutè non pertineat ad Pontificem de his qui foris sunt
 iudicare, neque habeat Pontifex in illos ordinariam pote-
 statem; quæ ad gregem sibi commendatum non pertineant;
 nisi in potentia; tamen in ordine ad conseruationem fide-
 lium habet à Deo, auctoritatem priuandi Principes infide-
 les dominio, quod habent super fideles; vt idem sanctus
 Thomas docet secunda secundæ quest. 10. artic. decimo;
 Adde postremo, verba Pij V. non esse ita fastuosa; &
 minacia, vt Barclaius dicit: hæc enim sunt ipsius verba
 in Bulla excommunicationis Elizabethæ prætensæ Angliæ
 Reginæ. Regnans in excelsis, cui data est omnis in celo;
 & in

Et in terra potestas, vnam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, extra quam nulla est salus, vni soli in terris, videlicet Apostolorum Principi Petro, Petriq. successori Romano Pontifici, in potestatis plenitudine tradidit gubernandam, Hunc vnum super omnes gentes, & omnia Regna Principem constituit, qui euellat, destruat, dissipet, disperdat, & planter, & aedificet, vt fidelem populum mutux charitatis nexu constrictum in vnitae spiritus contineat, saluumq. & incolumen suo exhibeat Salvatore: quo quidem in munere obeundo, nos ad predictae Ecclesiae gubernacula, Dei benignitate vocati, nullum laborem intermittimus, &c. & infra, Illius itaque auctoritate suffulti, qui nos in hoc supremo iustitiae throno (licet tanto oneri impares) voluit collocare, de Apostolica potestatis plenitudine declaramus, predictam Elizabetham, haericam, & haericorum fauricem, eiq. adhaerentes in predicti anathematis sententiam incurrisse, esseq. a Christi corporis vnitae praecisos: quin etiam ipsam praetense Regni praedicti iure, necnon omnia, & quocunq. dominio, dignitate, privilegioq. priuatam, &c. Porro Bulla Sixti V. ita incipit: Ab immensa aeterni Regis potentia, Beato Petro, eiusq. successoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum supereminet potestates, stabiliq. in petra consistens, nec vllis aduersitatibus, vel etiam secundis flatibus a recto deflexa inconcussa profert in omnes iudicia & infra, Itaque in praerexcesso hoc folio, & in plenitudine potestatis, quam ipse Rex Regum, & Dominus Dominantium, nobis licet indignis, tribuit, constituti, auctoritate Dei omnipotentis, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, & nostra, ac de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, pronunciamus, & declaramus, &c. Quare sententia quam Barclaius recitat, non habetur ad verbum in Bullis Pij V. vel Sixti V. Sed eam ipse varijs, ex locis ita con-

struxit, ut ad inuidiam constandam aptissimum esse iudicauit. Omitto cetera, quæ sunt in hoc tertio capite: quia non argumenta, vel rationes; sed maledicta sunt, & conuicia aduersus Pontifices: illum enim imitari volumus, qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur. 1. Petri 2.

*De falsa causa originis temporalis potestatis
Pontificia à Barclaiio assignata.*

Cap. I I I I.

IN quarto capite disserit Barclaius de origine temporalis potestatis pontificia: quasi iam exploratum esset, diuino iure sola spiritualia ad Summum Pontificem pertinere. Sed quoniam id neque exploratum, neque vetum est, facile potuissent totum hoc caput silentio præterire, ut quod ad rem non faciat, vel certe solido fundamento careat. Videamus tamen quid sit, quod hoc loco adfert Barclaius.

¶ Duas res, inquit, potissimum inuenio, quæ ansam Pontificibus tantam potestatem arrogandi videntur præbuisse. Vna est ingens ille honor, qui ut par erat à Principibus, & populis Christianis summo animatum Pastori deferrebat, & deferri adhuc debet, atque etiam præ iudicata sanctitatis opinio de Sedè illa Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli: & infra, Alteram tantæ iurisdictionis temporalis captandæ ansam præbuit gladius excommunicationis.]

Respondeo: Frustra querit Barclaius vnde tanta potestas Summis Pontificibus accesserit, cum ratio sit in promptu, quam & Doctores communi consensu, & ipsa generalia Concilia tradiderunt, summa videlicet spiritualis potestas diuinitus collata Apostolo Petro, eiusq; successoribus.

bus super omnem Ecclesiam; ex ea siquidem manifestè sequitur, vt in ordine ad spiritualia, & vitam æternam, possit Summus Pontifex de temporalibus quoque disponere; vt capite superiore explicatum est. Quod autem Barclaius dicit, ex honore maximo, qui Summis Pontificibus deferebatur, & præiudicata sanctitate illius Sedis, captasse, & ansum Pontifices arrogandi sibi potestatem temporalem super Reges & Principes; falsum esse constat ex ijs, quæ supra Barclaius ipse scripsit: siquidem honor maximus, & præiudicata sanctitas non defuit primis mille annis, imò tunc maximè viguit: & tamen Barclaius contendit, primum fuisse Gregorium VII: qui sibi potestatem temporalem in Reges, & Principes vsurpauit, post annum millesimum, & septuagesimum ab aduentu Saluatoris. Dicit fortasse, primis illis annis fuisse Pontifices optimos, sed postea factos deteriores ad gloriam temporalis Imperij aspirare cœpisse. At Gregorius VII: vir sanctissimus fuit, nec solum innocentia vitæ, sed etiam miraculis clarus; cuius rei tot sunt testes, quorū scriptores illius temporis, exceptis schismaticis, vel hæreticis: quemadmodum etiam Innocentius III. & IIII. qui hac potestate præter ceteros vti esse videntur, Pontifices laudatissimi habiti sunt. Neque verum est Gregorium VII. fuisse primum, qui de temporali Regno disponere cœpit: nam & Gregorius primus, & secundus, & alij Pontifices optimi, & laudatissimi ante Gregorium VII. hanc potestatem habere se testati sunt, vt paulò infra docebimus. Porro excommunicatio est quidem instrumentum, quo Pontifices plerumque vti solent ad coercendas huius seculi potestates; sed etiam sine isto instrumento non semel Pontifices Maximi de temporalibus dignitatibus pro Ecclesiæ utilitate, & animarum salute disposuerunt; vt cum Zacharias Childericum Regem Francorum deponi mandauit, & Pipinum inungi, atque in solium exaltari iussit, & populos ab obedientia, & fidelita-

et Childerico præstita liberavit; & cum Hadrianus primus Carolo Magno Regi Francorum dignitatem Patriatus Romani contulit; & cum Leo III. eundem Carolum Imperatorem Occidentis dixit. Quare veram non est, excommunicationis censuram infam. dedisse Pontificibus, ut potestatem temporalem sibi arrogarent.

Sed placet notare nonnulla, quæ in hoc capite Barclaius non sine magna temeritate effutit.

Primum est illud; Sed hic Lector monendus est, sententiam illam omnium vocibus celebratam, excommunicationem omnem, esse timendam; cum hac exceptione intelligi debere, extra quam si manifestè constet esse iniustam; tunc enim nec curanda, nec timenda est, modo absit ab excommunicatione contemptus, & presumptio.

Hanc Barclaij doctrinam damnant omnes boni Scriptores, qui distinguunt inter excommunicationem iniustam, & nullam; & iniustam quidem docent cum S. Gregorio esse timendam; nullam autem, non esse timendam, nisi aliquando ob scandalum; quando videlicet nullitas excommunicationis nota non est. Ac ne singulos Doctores afferre necesse sit, audiamus Martinum Nauarrum, qui communem doctrinam hanc esse testatur. In Enchiridio cap. 27. num. 3. sic Nauarrus loquitur; Sententia excommunicationis, quantumvis iniusta, valet regulariter, & ob id Gregorius in cap. 1. 11. q. 3. dixit, timendam esse siue iusta sit, siue iniusta, & infra, Vbi glossa, & vbi que Doctores apertè dicunt valere, & ligare excommunicationem iniustam, & differre ab ea, quæ est nulla.

Alterum est in illis verbis; Cuius generis excommunicationis illa videtur, quæ in subditos profertur, eo quod Regi, vel Principi suo excommunicato pareant inijs, quæ temporalis sunt iurisdictionis, & Dei mandatis non repugnant.

Huius doctrinæ temeritatem, vel ex eo possumus demon-

mon-

monstrare, quod per eam dandatur sententia Innocentij IV. lata in Lugdunensi Concilio: quæ potest enim maior esse temeritas, quam damnare manifestæ iniustitiæ sententiam Summi Pontificis, in generali Concilio latam, & omnium consensu probatam.

Tertium est in illis verbis: Et verò Gregorius VII. partim publicâ offensa Henrici IV. Imperatoris, partim priuatâ iniuria pernotus, id iuris dandi, & auferendi Regna aperte sibi primus omnium asseruit: Idem sibi asseruerit dñs dandi, & auferendi Regna: iam enim supra numerauimus sex Pontifices, qui ante Gregorium VII. idem fecerunt, videlicet Gregorium primum, Gregorium secundum, Zachariam, Leonem tertium, Gregorium quartum, & Hadrianum secundum. Nam Gregorius primus in priuilegio supra citato apposuit illa verba: Siquis autem Regum, Antistitum, &c. honore suo priuetur: Gregorius secundus Imperatorem Leonem Isaacicum vestigalibus Italiæ priuauit, teste Zonara, Cedreno, & alijs: Zacharias Childericum à Regno deposuit, & Pipinum in Regnum exaltauit, testibus Annalibus Francorum antiquissimis, ubi sic legimus: Data auctoritate sua (- Zacharias) iussit Pipinum Regem constitui. & infra: Secundum Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est: Idem dicit Almoinus, Eginartus, Lambertus, Regino, Sigebertus, Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Abbas Urspergensis, Otho Frisingensis, & Albertus Chrantzius, quorum verba infra citabimus: Leo tertius à Græcis ad Francos Imperium Occidentis transtulit, quod testimonijs historicorum, Pontificum, Imperatorum, & ipsorum Principum Electorum probauimus in lib. 1. de translatione Imperij. Gregorius IV. decretum Francorum, quo Ludouico Pio Imperium auferebatur, auctoritate sua rescidit, & Imperium Ludouico

uico restituit, vt refert Marianus Scotus lib. 3. Chronici, his verbis, Ludouicus Reginam Aquis obuiam ei venientem iubente Papa Gregorio accepit: siquidem filij Ludouici non solum Imperium patri abrogauerant, sed etiam Juditham vxorem ei ademerant; sed vtrumque iubente Gregorio recepit: Et Paſſus Aemilius lib. 3. de rebus gestis Francorum: Lugduni, inquit, Concilium Episcoporum, quos Ludouici Imperatoris filij contraxerant habitum, Imperiumq. patri abrogatum, quod decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo rescissum est. Denique Hadrianus secundus plus ducentis annis Gregorio septimo antiquior, cum accepisset Imperium Ludouici iunioris Imperatoris à Carolo Caluo Rege armis tentari, scripsit ad Carolum minaces literas, teste Aimoino lib. 5. cap. 24. qui sic ait, In epistolis Papæ continebatur, vt Regnum quondam Lotharij, quod Ludouico Imperatori spirituali eius filio, hæreditario ei iure debebatur, & quod ad eum post mortem eiusdem Lotharij redijt, vel homines in eo degentes, mortalium thullus inuaderet, nullus commoueret, nullus ad se conaretur infectere: quod si quis præsumeret, non solum per suæ auctoritatis ministerium infirmaretur, verum etiam vinculis anathematis obligatus nomine Christianitatis priuatus, cum Diabolo omnino locaretur.

Quartum est in verbis sequentibus. ¶ Verum enim nihil aliud Gregorius eo facto quam cruentas, & furiosas tragædias excitauit, nec infeliciter destinata, vi & armis prohibitus, perfecit.

Hoc quoque falsum esse notissimum est, quoniam cruentas, & furiosas tragædias non Gregorij decretum, sed Henrici inobediencia peperit: & quod potissimum optauit Gregorius, vt videlicet inuestituras Episcoporum de manibus laicorum eriperet, partim per se, partim per successores omnino perfecit: Siquidem Gregorij sententiam,

& decretum confirmarunt omnes eius successores; Victor tertius, Urbanus secundus; Paschalis secundus, Gelasius secundus; & Callistus secundus, cuius tempore Imperatoribus cedentibus pax inter Sacerdotium, & Regnum facta est: sic enim scribit Abbas Urspergensis in Chronico anni millesimi centesimi vicesimisecondi, Ipse, in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolica reuerentia obedientiam, causa matris Ecclesie etiam ultra spem plurimorum inflexit, &c. vide totum locum.

5 Quintum, & vltimum est in illis verbis, vbi magnifice laudat Hosium Episcopum Cordubensem; quem vocat virum magnum, & nobilissimum Confessorem; atque ex eius sententia constare dicit, Ecclesiam primis temporibus, neque temporalem potestatem in Principes habuisse, neque habere se credidisse; ac ne quidem ob hæresim, quod crimen grauissimum & perniciosissimum est.

Sed nos Hosium virum magnum aliquando fuisse scimus, sed turpissime postea lapsum in Arianam hæresim non ignoramus. Id enim tradit Athanasius in epist. ad solitariam vitam agentes; & in Apologia secunda; Hilarius in lib. de Synodis; Epiphanius hæresi 73. Seadius in libro contra Arianos; Sulpicius lib. 2. Sacre historie; Socrates lib. 2. cap. 26. Sozomenus lib. 4. cap. 5. Vigilus Martyr, in lib. 3. aduersus Eutychem: denique Isidorus de Viris illustribus in Gregorio Berico. Deinde Hosius quantumuis nunquam lapsus fuisset, tamen non tanti faciendus est ab hominibus Catholicis, vt anteponatur Concilijs generalibus, non vni, sed multis, & Doctoribus omnibus initio à nobis citatis, qui communiter consensu docent, propter hæresim posse à Summo Pontifice Principes deponi, ac principatu priuari. Adde postremo verba Hosij nihil omnino aduersus communem sententiam facere: Quid enim ille dixit? non licere Pontifici Imperium gerere, vt neque

Imperatoribus Pontificatum. Sed etiam si Pontifex Imperium non gerat, potest tamen per ipsam pontificalem potestatem Imperatorem hæreticum ab Ecclesia arcere; ac ne Ecclesiæ noceat Imperium illi abrogare. Neque enim Zacharias Rex erat, & potuit tamen Regem deponere; Neque Leo III. Imperator erat; & tamen Imperium ab una gente ad aliam transferre potuit. Imò si Papa Rex aut Imperator esset, non posset Imperiali, aut Regia potestate Imperatorem aut Regem deponere; quia par in parem non habet imperium; proinde quod facit Papa, facit Apostolica, id est, suprema spiritali potestate; ut Christi Vicarius, non ut Princeps terrenus. Ex his apparet quantum officiat lumini mentis prauus propriæ opinionis affectus: Barclaius enim amore captus opinionis suæ in verbis Hosij perspicue se id videre, existimauit; cuius nos ne vestigium quidem cernimus.

De Potestate in temporalia, quam indirectè Theologi summo Pontifici tribuunt.

Cap. V.

IN quinto Capite Barclaius explosa (ut ipse dicit) Canonistarum, & Bozij sententia; aggreditur refutare sententiam Theologorum, qui dicunt Papam habere potestatem in temporalia indirectè. Sed antequam ad eius argumenta refellenda accedam, explicabo breuiter quid intelligamus per voces illas directè, & indirectè; & quis sit auctor earum vocum. Igitur per voces directè, & indirectè, non intelligimus; ut aliqui per iocum dicunt; potestatem spirituales esse in Pontifice directè, id est, iuste, & legitime; temporalem autem indirectè, id est, iniuste, & vsurpative; sed potestatem Pontificiam per se, & propriè spirituales esse; & idem directè respi-

respicere, ut obiectum suum primum, spiritualia negotia; sed indirectè, id est, per ordinem ad spiritualia, reduciunt, & per necessariam consequentiam, ut sic loquamur, respicere temporalia, ut obiectum secundarium, ad quod non conuertitur hæc spiritualis potestas, nisi in casu, ut loquitur Innocentius tertius, in cap. Per venerabilem, Qui filij sunt legitimi; In alijs, inquit, regionibus, certis causis inspectis, temporalem iurisdictionem casualiter exercemus: quomodo etiam loquitur sanctus Bernardus, in lib. 1. de Consideratione, cap. 5. Sed, inquit, aliud est incidenter exturrere in ista (temporalia negotia) causa quidem vigente, aliud verò vltro incumbere istis, tanquam magnis, dignisq. tali. Porro auctorem harum vocum habemus Innocentium IV. Pontificem doctissimum. Is enim explicans, cap. Nouit, de Iudicijs. 5; de feudo, dicit, Pontificem directè non iudicare de feudis, secus autem indirectè, ratione peccati. Eadem distinctione vtitur Ioannes de Turrecremata, Thomas Caictanus, Petrus de Palude; Durandus, Franciscus Victoria, Dominicus à Soto; Martinus Ledesmius, Iacobus Simanca, Antonius Cordubensis, Martinus Nauarrus, Ludouicus Molina, & alij.

Venio nunc ad argumenta Barclaj. Primum adfert argumentum, quo ego fueram usus aduersus eos, qui potestatem Pontificis, simul pontificiam, & Regiam, spiritua-lem, & temporalem esse volebant, Reges autem temporales, non tam esse Reges, quam executores pontificiæ potestatis, & voluntatis. Argumentum meum hoc fuit; Potestas Regum terrenorum est à Deo, ut consentitur ipsimet Pontifices; sanctus Leo, epist. 38. ad Martianum; sanctus Gelasius, in epist. ad Anastasium; sanctus Gregorius, lib. 2. epist. 61. Nicolaus, in epistola ad Michaelem; ergo vel potest summus Pontifex tollere executionem administrationis à Regibus, & Imperatoribus tanquam summus ipse Rex, & Imperator, vel non potest; si potest ergo est maior

Christo, cum possit auferre, quod Christus dedit; si non potest, ergo non habet verè potestatem Regiam in ipsos Reges, & Imperatores. Hoc argumentum ita retorquet Barclaius aduersus meam, & Theologorum, ceterorum sententiam.

1. Aut potest summus Pontifex aliquo modo, hoc est, directè, vel indirectè auferre Regibus, & Imperatoribus Regna, atque Imperia, alijsque conferre; aut non potest: si potest, ergo est aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipse auferre minor enim vel par auferre non potest, quod à maiore, vel equali concessum est; ac ne Vicarius quidem eius, qui concessit sine expresso Domini mandato: (ne quis nobis reponat, Papam tanquam Christi Vicarium id facere, cum ipse nullum de ea re mandatum neque expressum, neque tacitum accepisse inueniatur) si non potest, ergo falsum est, quod dicunt, eum habere summam potestatem indirectè disponendi de omnibus rebus temporalibus Christianorum, & deponendi de Solio Reges, & Imperatores, aliosq. in eorum locum suffiendi.] hæc Barclaius.

Respondeo. Cum dicimus ex Pontificum sententia Regum terrenorum potestatem esse à Deo: non intelligimus, esse à Deo immediatè, quomodo est à Deo potestas summi Pontificis; sed esse à Deo, quia Deus voluit esse in genere humano politicum regimen; & ideo instinctum quendam naturalem dedit hominibus, vt eligant sibi Magistratus à quibus regantur: & præterea voluit Deus regimen politicum esse distinctum ab Ecclesiastico, vt expressè docuit Nicolaus Papa, in epist. ad Michaelem; & post eum Innocentius, in cap. Solitæ, de maiorit. & obediën. & antè vtrunque Gelasius, in epist. ad Anastasium. Ex his perspicuum est argumentum meum solidum esse, & argumentum Barclaij omnino infirmum: nam si in summo Pontifice esset potestas spiritualis, & temporalis directè, & esset Pontifex Rex Mundi, vt est Pontifex Ecclesiæ vniuersæ, & Reges

cetera

ceteri essent meri executores temporalis iurisdictionis ;
 certe posset Pontifex pro arbitrio suo priuare quoslibet Re-
 ges administratione, & executione iurisdictionis tempora-
 lis ; & hoc modo posset tollere regimen politicum, vel
 confundere cum Ecclesiastico ; & esset maior Christo, cum
 posset tollere, vel confundere potestates, quas ille voluit
 esse, & esse distinctas. At si in summo Pontifice ponatur
 potestas spiritualis tantum directè, & temporalis indirectè,
 id est, in ordine solum ad spiritualia ; non sequitur, posse
 Pontificem tollere, vel confundere politicum regimen ;
 sed solum sequitur, posse Pontificem per spiritualem, atque
 Apostolicam eminentissimam suam potestatem dirigere,
 & corrigere potestatem politicam, eamque, si opus sit, ad
 finem spiritualem, vni Principi adimere ; & alteri confer-
 re. Atque vt respondeamus in forma ad argumentum :
 cum ille dicit, Aut potest Summus Pontifex aliquo modo,
 hoc est, directè, vel indirectè auferre Regibus, & Impera-
 toribus Regna, atque Imperia alijsq. conferre, aut non
 potest. Respondeo, potest ; cum ille colligit, si potest,
 ergo est aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit,
 ipse auferit ; nego consecutionem. nam Deus non dedit
 immediatè Regnum huic aut illi ; sed dicitur potestas Re-
 gum esse à Deo, quia Deus voluit esse inter homines pote-
 statem politicam, eamq. distinctam ab Ecclesiastica ; pro-
 inde cum Summus Pontifex transfert Regnum ab vno ad
 alium, non tollit quod Deus dedit, sed ordinat, & dirigit :
 & quemadmodum Deus dat Regna hominibus mediante
 consensu, & consilio hominum ; & potest, ac solet ea mu-
 tare & transferre, de gente in gentem, mediante consilio
 & consensu eorundem hominum : ita potest maiore ratio-
 ne ea mutare, & transferre propter finem spiritualem per
 Vicarium suum generalem, quem constituit super totam
 familiam suam. At, inquit Barclaius, iste Vicarius non
 habet mandatum Domini, neque expressum, neque taci-

tum. Imò habet expressum, sed in genere: eo siquidem ipso quod factus est Pastor gregis totius, & Præpositus toti familiae, & caput vice Christi totius corporis Ecclesiae, intelligitur habere mandatum regendi, & dirigendi, & corrigendi omnes oues totius gregis; omnes conseruos, qui sunt in familia; & omnia membra, quæ sunt in corpore: neque excipiuntur Imperatores, & Reges, nisi velint excipi à numero ouium Christi, & seruorum Christi; & membrorum corporis Christi.

2. Adfert deinde Barclaius alterum argumentum, quod ego proposui aduersus eorum sententiam, qui tribuunt Summo Pontifici potestatem temporalem directè in omnia Regna mundi: illudq. retorquere conatur aduersus meam, & aliorum Theologorum sententiam de potestate temporali indirectè, id est, in ordine ad spiritualia. sic autem loquitur:

¶ Sed aliud longè efficacissimum, quod ex eodem Bellarmini libro, & capite supra retulimus, hoc loco ad institutum nostrum optimo iure in hunc modum adaptabimus. Si verum est, Papam habere potestatem indirectè disponendi de rebus temporalibus omnium Christianorum, aut eam habet iure diuino, aut iure humano: si iure diuino, deberet id constare ex Scripturis, aut certè ex Apostolorum traditione: ex Scripturis nihil habemus, nisi datas Pontifici clauis Regni caelorum: de clauibus Regni terrarum nulla mentio fit: traditionem Apostolorum nullam aduersarij proferunt.]

Respondeo: Habet Summus Pontifex iure diuino potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum, in ordine ad finem spiritualem. Id verò constat ex Scripturis; nam in clauibus Regni caelorum Apostolo Petro, pro se, & successoribus traditis, Matth. 16. non intelliguntur quidem clauis Regni terrarum, de quibus nulla mentio facta est in Euangelio, quia non erat necessarium, vt

Summus Princeps Ecclesie simul esset Monarcha temporalis huius Mundi: sed intelligitur potestas disponendi de temporalibus, quatenus ea iuuant ad aperiendum fidelibus Regnum caelorum, vel impediunt atque obstant, ne fidelibus aperiatur Regnum caelorum.

3: At, obiicit Barclaius, ¶ Quod si dixerint, neque expresso Dei verbo, neque traditione Apostolorum ad huius potestatis confirmationem opus esse; cum indirectè tantum, & ex quadam sequela Pontifici competat, tamquam inseparabilis quædam accessio, & appendix potestatis illius spiritualis, qua supremus animarum Pastor in omnes Christiani gregis oves præditus est. Nos rursus ab eis petemus aliquod eius accessionis; & coniunctionis testimonium ex Scripturis, vel traditione Apostolorum.]

Respondeo. Iam dixi, potestatem, de qua loquimur, haberi expressè in Scripturis, sed generatim, non in particulari; in illo videlicet cap. 16. Matth. Tibi dabo clauēs Regni caelorum. & Ioan. 21. Pasce oves meas: atque ex iisdem istis testimonijs diuinis colligi particularem illam accessionem, & coniunctionem potestatis disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia, vt non semel explicatum est. Neque verum est quod Barclaius subiungit; hanc tantam potestatem tum à Christo, tum ab Apostolis eorum successoribus alto silentio in Ecclesia tot seculis fuisse prætermittam. Nam à Christo satis apertè significata est in locis citatis: & ab Apostolo etiam indicata. 1. Corinth. 6. cum ait, Nescitis, quia & Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? & à successoribus Apostolorum Petri, & Pauli, Romanis videlicet Pontificibus, re ipsa demonstrata est in depositione Regum; & Imperatorum, iam inde ab anno Domini septingentesimo: nam ante illud tempus, vel defuit necessitas, vel opportunitas.

4. Obiicit rursus Barclaius, ¶ Si vtraque potestas ab altera, spiritualis scilicet à temporali, & è contra, separa-

ri possit: locus erit sententiæ, qua quod directè fieri non permittitur, id nec indirectè fieri statuit: ita enim prudentes definierunt, quoties aliquid directè fieri prohibetur; id nec indirectè quidem, siue per consequentiam fieri posse; nisi id quod prohibitum est, sequatur necessario ad aliud iurè permissum, ita ut permissum sine prohibito non possit procedere, & nisi (ut cum Iure consulto dicam l. 5. §. generaliter, de donatione inter vir. & vxor.) uti iusque causa ita commixta sit, ut separari non possit. Unde eum, qui solus rem alienare non potest, ne cedere quidem posse liti super ea mortæ concluditur, iuxta Panorm. in cap. dudum. 54. de elect. & cap. cum pridem; de pact. quod nimirum obliquè, & indirectè hoc modo rem alienaret. Si igitur Papa, quatenus Papa nullam temporalem iurisdictionem directè habet in Christianos, quod illi concedunt, superiore iuris sententiæ effici viderur, eum ne indirectè quidem habere posse. Qua propter ut suam hominibus sententiæ persuadeant, debent ex Scripturis, aut Apostolorum traditionibus testimonium præferre; vel saltem docere, temporalem potestatem de qua loquuntur ita coniunctam esse cum spirituali; ut ab ea diuelli, & separari, ut, inquam, spiritualis sine ea consistere nullo modo possit: quod quoniam præstare nequinerunt, nihil nisi opinioniones incertas sunt sequuti, & rationes quæ non satis videntur concludere, quod assumunt.]

Respondeo. De coniunctione & separatione Ecclesiasticæ potestatis, & politicæ, duplex potest esse quæstio. vna, An possit Ecclesiastica potestas esse sine Politica, ita, ut nullus in Ecclesia sit Princeps politicus; & contra, An possit potestas politica inueniri in aliqua gente, vbi nullus sit Prælati Ecclesiasticus; & hoc modo concedimus posse inueniri has potestates omnino separatas: primis enim temporibus Ecclesiæ fuit in terris Ecclesia sine vilo Principe temporali Christiano, & fuerunt eodem tempore, & sunt

sunt. etiam nunc aliqua Regna infidelium, vbi nulli sunt Prælati Ecclesiastici. Altera quaestio esse potest, An possit dari summa potestas Ecclesiastica, siue spiritualis, quæ non habeat aliquo modo annexam potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia; & hoc modo negamus posse dari potestatem summam Ecclesiasticam, siue spirituales; quæ non habeat annexam potestatem temporalem aliquo modo, id est, in ordine ad spiritualia. Nam etiam illo tempore, quo nulli erant in Ecclesia Principes temporales, potuit Princeps Ecclesiasticus iubere fidelibus, vt de bonis temporalibus alerent ministros Sacramentorum; item, vt fideles dirimerent inter se lites ciuiles; & non adirent pro his rebus tribunalia infidelium: quorum vtrumque docet Apostolus in priore ad Corinth. cap. 6. & 9. Potuit quoque Ecclesia non tolerare super se Principem infidelem, siuis auertere conaretur fideles à cultu veri Dei; vt S. Thomas docet in 2. 2. q. 10. art. 10. Denique illo tempore deerat vsus potestatis huius in Principes, quia nulli erant; sed potestas ipsa non deerat: aliud enim est potestas, aliud vsus potestatis. Itaque fundamentum Barclay de separatione harum potestatum omnino corrumpit, & corruente nititur adificium argumentorum ipsius. Nam quod adducit ex iure ciuili, & canonico non facit ad rem; quia non admittimus separari posse omnino potestatem spirituales à temporali; & contrarium pro conperto habemus, idq. ex testimonio Scripturæ, & praxi Ecclesiæ. Barclayus autem assumit tanquam certâ, & concessâ, nos desinui testimonio scripturæ, & potestates illas nullo modo esse coniunctas; quæ nemo nostrum concedit; imo etiam falsâ esse contendimus. Accedit præterea, quod quando in Ecclesia sunt Principes temporales, vt post primos ducentos, vel trecentos annos semper fuerunt: tunc potestas Ecclesiastica, & politica coniunctæ sunt adhuc strictiore vinculo; quoniam Princeps politicus subiectus est Prin-

capiti spirituali, vt filius patri, & membrum capiti. Si-
quidem Respublica politica, & spiritualis vnā Ecclesiam
faciunt, non duas; & illius vnus Ecclesie caput est Vica-
rius Christi, Petriq. successor. Quare si quid valerent ar-
gumenta Barclaij pro Principibus qui fidem Christi nun-
quam susceperunt, quod tamen non admittimus, certē pro
Principibus Christianis, aut qui Christiani aliquando fue-
runt, nihil prorsus valent. Sed de hac re plura suo loco
dicenda sunt.

*Cur Primis septingentis annis Summi Pontifices
non deposuerunt Reges. hereticos, vel
Apostatas. Cap. VI.*

N sexto Capite Barclaius producit tanquam
argumentum insolubile, quod neque vsus, neque
exemplum, neque mentio vlla talis Pontificie
potestatis annis circiter mille in Ecclesia fuerit:
cum multi interea Principes Christiani: impiē, crudeliter,
peruersē, & magno Ecclesie detrimento Regnis, atque
Imperijs abuterentur. Deindē adfert solutionem ad hoc
suum argumentum, quam ante annos viginti ad argumen-
tum simile dedit Franciscus Romulus in Responsione ad
Apologiam, quæ falso Catholica inscribatur: & eam
solutionem in toto capite, & sequentibus vsque ad duode-
cimū prolixē admodum, & magnis clamoribus odiosissi-
mē refellere nititur, vt in his sex capitibus non Iureconsul-
tum, aut Theologum disputatorem; sed tragicum declama-
torem agere voluerit. Quare adscribam hoc loco respon-
sionem integram Francisci Romuli, vt eam Barclaius re-
fert, deindē respondebo ad singulas partes Barclaiane con-
sutationis. Sic igitur loquitur Franciscus Romulus in
Apologia cap. 8.

[Iam verò quòd quarto loco aduersarius obijcit de maiorum nostrorum consuetudine, qui Principes multos hæreticos passi sunt, vt Constantium, & Valentem, Arianos; Anastasium Euthychianum; Heraclium Monothelitam; & si qui sunt alij, ad rem nihil facit; neque enim Ecclesia temerè, & inconsideratè potestate sua debet abuti. Porro non rarò accidit, vt tanta sit quorundam Regum cum improbitate, ac seuitia iuncta potentia, vt Ecclesiastica censura, neque ad eos coërcendos quicquam proficit, & Catholicis populis, in quos Principes irritati magis seuiunt, plurimum obsit. Quid enim quæso profuisset quondam Ecclesia, si tentasset, vel Ostrogothos Reges in Italia, vel in Hispania Vvifegothos, aut Vvandalos in Africa excommunicare, ac de folio deturbare, quamuis id facere optimo iure potuisset? Quod idem de Constantio, Valente, & alijs supra nominatis, intelligi debet. Siquidem ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium subeundum Episcopi, quam ad Principes coërcendos parati esse deberent. At vbi vidit Ecclesia suæ potestati locum aliquem aperiri, vel cum ipsorum Principum spirituali vtilitate, vel certè sine detrimento, & perniciè populorum; non sibi defuit, vt exempla paulò ante allata demonstrant. Sic enim Ecclesia Leonem Isauricum Imperij parte, & Henticum quartum toto Imperio, & Childericum Regno Franciæ spoliandos esse iudicauit, vt re ipsa deinceps, & Leo parte Imperij, & Henricus Imperio toto, & Childericus Regno caruerit. Itaque veteres illos Imperatores Constantium, Valentem, & ceteros, non ideò tolerauit Ecclesia (vt aduersarius somniat) quòd legitimè in Imperium successissent; alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitimè successerant, pertulisset; sed quòd illos sine populi detrimento coërcere non poterat, istos poterat.]

Hæc responsio Francisci Romuli à moribus Barclaij vindicanda est, tum quia ad rem nostram maxime facit, tum

quia est hominis Catholici, & eruditi, cuius librum iam olim vidi, non Romæ excusum; vt Barclaius fingit; sed in Gallijs; qua vrbe non memini. Ergo Barclaius partem illam reprehendendam primo loco sibi defumpfit, vbi dicitur, Ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium subeundum Episcopi; quam ad Principes coercendos parati esse deberent. Quæ verba Barclaius pro sua modestia dicit, falsa esse; & in meris, mirisque mendacijs fundata. Deinde addit, ea indigna sibi videri; quæ ab vilo Catholico; ne dum Theologo in medium adferatur. Denique ita in partem deteriorem ea verba interpretatur, vt exclamet. Quid enim? an nos incidimus in ea tempora, quibus Episcopi milites potius quam martyres esse debeant? aut legem Dei; atque Ecclesiam prælijs; quam prædicationibus defendere? Atque hinc accepta occasione toto illo capite aduersus mores Episcoporum; & Cardinalium maximo furore bæcchatur. Sed nos conuicijs; & maledictis præteritis; & tota eius æanima eloquentia prætermissa, breuiter respondebimus. Primo falsum esse dico, quod initio capitis ipse iussit; annis circiter mille; neque vsum, neque exemplum, neque mentionem vllam talis Pontificiæ potestatis in Ecclesiâ fuisse: siquidem exempla Gregorij primi, secundi; & quarti; nec non Zachariæ; & Leonis III. supra allatâ contrarium euidenter ostendunt. Deinde addo, Franciscum Romulum non diuissse responsionem in partes duas; vt iste fingit; vna est enim; & simplex responsio; videlicet non potuisse Ecclesiam illo tempore vi potestate sua; ideo subeundum fuisse martyrium potius; quam fidem abnegandam. Quemadmodum etiam hoc tempore vbi Ethnici prævalent; vt in Insulis Iaponijs; vel hæretici; vt in Britannia; plurimi ad martyrium animantur; & re ipsa martyrium fortissimo animo suscipiunt potius; quam ad fidei abnegationem perducere se sinant. Adiungo postremo tempus martyrij proprium illud esse, cum neque fuga; neque iusta defensione;

sed

sed sola passione abnegatio fidei declinari potest. Neque enim Dominus in Euangelio vim vi repellere vnquam prohibuit, fugam autem non modo permisit, sed etiam in certo casu, vt cum Ecclesie necessitas, vel maior vtilitas id postulat, imperauit dicens, Cum vos persequentur in vna ciuitate fugite in aliam, Matth. 10. neque in gladios persecutorum irruere, sed mortem pro fidei confessione illata tolerare. quo animo iussit. Et quidem quod attinet ad fugam tam euidentis est mandatum Domini, & testimonia, atque exempla sanctorum Prophetarum, & Apostolorum, quae copiose adducit sanctus Athanasius in Apologia pro fuga sua, vt nulla de hac re dubitatio Catholicis relicta sit. quod autem liceat vim vi repellere, & iure belli perfectionem siue gentiliū, siue haereticorum propulsare, si vires adsint, docent bella Machabeorum aduersus Antiochum, qui populum Dei ad idololatriam compellere satagebat. docent bella Catholicorum aduersus haereticos in Africa tempore sancti Gregorij, de quibus loquitur idē S. Gregorius, lib. 1. epist. 77. ad Gendadium Exarchum, vbi eum laudat, quod magno zelo haereticos armis persequeretur, eumq; excitat, & hortatur, vt viriliter pergat, docent bella Catholicorum aduersus haereticos Albigenes, & Tholosanum Comitem Raymundum patronum ipsorum, vbi diuina adiuuante gratia plus centum milibus vno proelio à Simone Comite Monfortio cum exigua manu caesi sunt, vt scribit Paulus Aemilius, lib. 6. historiae Francorū. docent nostrō tempore bella Heluetiorum Catholicorum aduersus Heluetios haereticos Zuinglianos. Nam vt scribit Ioannes Cochleus de Actis Lutheri anno 1531. Heluetij pro fide Catholica pugnautes, cum numero, & viribus essent inferiores, & sola iustitia causa superiores, quinque proelijs haereticos gloriosè vicerunt, quō tempore autem Catholici à Constantio Ariano Imperatore vexari cōeperunt, ad Constantem Principem Orthofoxum, qui in Occi-

dente

dente imperabat sanctus Athanasius alijq; Episcopi Catho-
lici, confugientes literas impetrarunt minaces ad Constan-
tium, vt haberet in historia tripartita, lib. 4. cap. 25. quibus
litteris ad tempus repressa persecutio est; sed paulò post
Constante defuncto, & Constantio in toto orbe Romano
Imperium obtinente, cum nemo esset, qui illi resistere au-
deret; tempus illud aduenit, quo Episcopi ad martyrium
parari, non autem de Imperatore excommunicando, vel
deponendo cogitare deberent. Atque hæc est sententia
Francisci Romuli, non ea, quam illi Barclaius affingit, quasi
voluerit olim Episcopos martyres esse debuisse, nunc mili-
tes esse debere.

*Cur Ecclesia Constantium hereticum, & Iulia-
num Apostatam Imperatores non de-
posuit. Cap. VII.*

IN septimo Capite refutare Barclaius aggreditur
verba illa postrema Francisci Romuli. [Itaque
veteres illos Imperatores Constantium, Valen-
tem, & ceteros; non idèd tolerauit Ecclesia,
quòd legitime in Imperium successissent; alioquin enim,
Leonem etiam, & Henricum, & Childericum; qui non
minus legitime successerant, pertulisset; sed quod illos si-
ne populi detrimento coercere non poterat, istos poterat.]
Et miratur, hoc idem scripsisse Bellarminum lib: 5. de Pon-
tifice, cap. 7. Sed vt magis miretur, sciat hoc idem sensisse
sanctum Thomam in 2. 2. q. 12. art. 2. ad primum, vbi dicit
Ecclesiam tolerasse, vt fideles obedirent Iuliano Apostatae,
quia in sui nouitate, nondum habebat vires compescendi
Principes terrenos. Existimât igitur Barclaius, Ecclesiam
facile potuisse, si voluisset, tum Constantium Ariarium,
tum Iulianum Apostatam de folio deturbare; sed id non
fecisse,

fecisse, quod sciret illos legitimè in Imperium successisse. Argumenta eis hæc sunt. Primum, quia totus orbis tempore Constantij Christianus erat, & eius pars maxima Orthodoxa: ¶ Falsissimum, inquit, esse dico, non potuisse Ecclesiam coërcere illos æquè faciliè, atque istos, ne dicam facilius, & sine detrimento populi, siue id armis tentare, sine arte aliqua, & hominis deuoti opera vii voluisset. Iam enim totus orbis sub Constantio Christianus fuit (vt ex epist. Constantini magni ad Ecclesiam, ab Eusebio, & Nicephoro relata constat) & eius pars maxima Orthodoxa: ita vt vires illis ad opprimendum Imperatorem nequaquam defuerint, si fas, aut pium credidissent armis aduersus legitimum Principem decertare.]

Respondeo. Primum, verum non est, tempore Constantij totum orbem fuisse Christianum; neque hoc dicit in ea epistola Constantinus: Et si hoc esset verum, quo modo Simmachus Præfectus Urbis longa oratione (quæ extat apud sanctum Ambròsium inter Epistolâs eius vicesimam nomam, & tricesimam primam) persuadere conatus fuisset Valentiniano Imperatori, vt sacra gentilibus Romanis restitueret? Cur sanctus Ioannes Chrysostomus, in oratione de sancto Babyla, & Theodoretus, in libris de curandis Græcorum affectionibus tam multa disputassent aduersus gentiles sui temporis? Cur sanctus Augustinus, & Paulus Orosius scripssent contra querelas gentilium, illè lib. 6. de Ciuit. Dei: iste historiam cladum, quas Romani antequam Christus aduenisset acceperant? Denique Barbari cum quibus post tempora Constantini ad Orientem, & Septentrionem Romani assiduè decertabant, Parthi, Persæ, Sarmatæ, Gothi, non ne maxima ex parte gentiles erant? Deindè etiam si hoc esset verum, non tamen inde rectè colligi posset, faciliè fuisse Ecclesie coërcere Constantium, vel Iulianum: nam Imperatores illi potentissimi erant, & multas legiones armatas ducebant, aduersus quas nihil pote-

rar inermis multitudo fidelium, præsertim: cum Principem aliquem Christianum non haberet, qui vellet, & aut posset eam armare: & armatam ducere aduersus Imperatores. Hoc certe tempore in Imperio Turcarum plurimi sunt Christiani, & fortasse plures numero, quam ipsi Turcæ sint: tamen quia neque Duce[m], neque arma in promptu habet, aduersus Turcarum Regem nihil possunt, & quæ causa, fuit olim, cur neque Itali, neque Gothorum, neque Africani, neque Vandalorum, neque Galli Francorum excutere possent. At Leonem Imperatorem Græcum facile Summo Pontifici Gregorio. excludere ab Imperio Italiae, quoniam vires eius in Italia debilitate erant, & Proceres Italiae hoc ipsum maximè expetebant, ut facultas eis: à Pontifice. daretur deficiendi ab Imperatore impio: pari ratione Childericum Regem Francorum nullo negotio potuit Zacharias Pontifex Regno priuare, cum id ipsum Proceres Franci cuperent, & ipse potestate rerum gestandarum ad Magistrum Palatii translata ocio, desidiaque langueret. Denique Henricum Imperatorem non ante Gregorius Papa deponendum esse decreuit, quam grauißima eius crimina vocibus populorum ad eum delata iusticiam postularent, ut Marianus Scotus alijque eius temporis historici docent. *Adde* Addit Barclaius, temporibus Constantij non desuisse in Aegypto, & Lybia, alijsq; locis per Asiam, & Europam Monachos, per multos, in quibus non minor zelus erat quam in illo, qui Henricum tertium Francorum Regem confodit, qui, si licuisset, facile Constantium de medio tollere potuissent.

Respondeo: Non pertinet ad Monachos, aut alios Ecclesiasticos viros caedes facere, ut habetur 2. 2. q. 18. Can. 2. & sequentibus; multò autem maius per insidias Reges occidere. Neque Summi Pontifices consueverunt ista ratione Principes coërcere: Ipsorum mos est, primam paternè corripere, deinde per censuram Ecclesiasticam Sacramen-

torum Communionē priuare, denique subditos eorum à iuramento fidelitatis abfoluere, eosq. dignitate, atque aucto-
ritate Regia, si res ita postulat, priuare. Exequutio ad
alios pertinet. Quare Innocentius Pontifex cū in Con-
cilio Lugdunensi Friderico II. Imperium abrogasset, dixisse
fertur, Ego, quod meum est, feci; faciat, & prosequatur
super his Deus, quod voluerit. Id refert Matthæus Paris in
Henrico tercio referens acta anni Domini 1245.
Pergit deinde, & probare nititur, facile fuisse Ecclesia-
tollere de medio Iulianum Apostatam, & Valentem Aria-
num, quia exercitus eorum magna ex parte Catholici erāt,
& Episcopis obedientes, quod cū non fecerit, sequitur,
aut Pontifices illius temporis non esse sanctos officio suo,
aut credidisse non sibi licere Principes, quamuis Apostatas,
aut hæreticos deponere.

Respondeo, Iulianum Apostatam difficillimum fuit de-
ponere, quoniam ipse solus Imperium regebat; neque ve-
rum est totum eius exercitum fuisse Christianum: scribit
enim Ruffinus, lib. 2. cap. 1. totum fuisse pollutum sacrile-
gijs, sacrificijs videlicet idololatricis; nam, vt scribitur in
Historia tripartita, lib. 7. cap. 1. legem rulerat Iulianus, vt
omnes milites sacrificarent Idolis, aut de militia eij ceren-
tur. Itaque plenus erat exercitus Paganis, aut ijs, qui à
Christo defecerant. Neque his repugnat, quod aduersa-
rius citat ex Ruffino, Socrate, & Theodoro; Iouiano re-
cusante Imperium sumere, quod ipse Christianus cū es-
set; Paganis imperare volebat, exercitum vna voce cla-
masse, & uos Christiani sumus: Siquidem ea vox signifi-
cabat, plerosq. illorum corde, ac uosq. Christianos fuisse,
non manifesta professione; alioqui Iouianus, non eis obje-
cisset paganismum, neque dixisset, se nolle imperare Paga-
nis; Itaque si qui erant in exercitu Iuliani Christiani, oc-
culti erant, & communicatione sacrilegorum sacrorum
maculati, Paganis habebantur. De Valente idem omnino
dici

dici potest: quamvis enim paucos quosdam in exercitu suo Catholicos haberet, tamen multitudo, Principis sequebatur errores. Neque alia causa est, cur Valentinianus Catholicus Imperator fratrem Valentem hæreticum toleraret, nisi quia non facile erat sine periculoso, & ambiguo bello de Imperatorio solio illum deijcere.

Subiungit postremò Barclaius duo Patrum testimonia, vnum S. Gregorij Nazianzeni, orat. 1: in Iulianum, cuius verba sunt, Coërcitus est Dei clementia, & lacrymis Christianorum, quæ multæ iam, & à multis erant effusæ, cum solum hoc contra persecutorem haberent remedium. Alterum, sancti Augustini, tract. in Psalm. 124. qui sic loquitur, Iulianus exitit infidelis Imperator, non ne exitit Apostata, iniquus, idololatra? Milites Christiani seruierunt infideli Imperatori: vbi veniebant ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum, qui in celo erat; quando volebat, vt Idola colerent, vt thurificarent, præponebant illi Deum; quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem, statim obtemperabant, distinguabant Dominum æternum à Domino temporali, & tamen subditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali.

Respondeo. Sanctus Gregorius dicit, nullum aduersus Iuliani persecutionem fuisse remedium præter lacrymas; quoniam non habebat Ecclesia vires, quibus illius tyrannidi resistere posset. Idè enim lacrymis Dei benignitas imploranda erat; quoniam aliundè auxilium expectari nõ poterat. Neque negauisset sanctus Gregorius, potestatem politicam iure subiectam esse debere spirituali Pontificum potestati, cum hoc ipsum disertis verbis scriptum reliquerit, in Oratione ad populum pertimescentem, & Præfidem iratum; quare hoc loco de facto loquitur non de iure. Sanctus Augustinus rectè dicit, Milites Christianos seruuisse Iuliano Imperatori infideli, quoniam initio Imperij sui tolerabat Christianos; nec solos milites Christianos esse

esse patiebatur; sed etiam Episcopos Catholicos, quos Constantius Arianus relegauerat, ad sedes suas reuerti permisit; vt refert Ruffinus, lib. 1. cap. 27. postea tamen, vt ex Tripartita citauimus, cogebat omnes, aut idolis sacrificare, aut militia excedere: quo tempore Iouianus, & Valentinianus cingulum militiae abijcere, quam idolis sacrificare maluerunt; propter quod Deus, qui reddit centuplum in hac vita; vtrique paulo post, pro cingulo militiae Regium diadema donauit. Porro Barclaius perperam interpretatur illa verba, Vbi veniebant ad causam Christi: dicit enim, causam Ecclesiae esse causam Christi; & ideo si licitum esset Imperatorem Apostatam deponere, debuissent milites Christiani, iubente Ecclesia, in ipsum Iulianum arma conuerrere. At sanctus Augustinus verba sua ipse interpretatur, cum ait, Quando volebat Iulianus, vt Idola colerent, praeponebant illi Deum. Hanc igitur vocat causam Christi sanctus Augustinus: quamuis autem sit etiam Christi causa, Ecclesiae causa; tamen non tenebantur milites Christiani in Imperatorem suum, quamuis Apostatam, & persecutorem, arma conuerrere, nisi antea hostis iudicatus esset: Ecclesia vero tolerandum potius censuit, quam irritandum, cum facis virium ad eum deponendum non haberet, vt sanctus Thomas ad hoc ipsum Argumentum respondet, in 2. 2. q. 22. art. 2.

*Cur Ecclesia non deposuit Valentinianum
Iuniorem Arianum.*

Cap. VIII.

N cap. 8. Barclaius probat, non defuisse vires Ecclesiae, quibus Valentinianum Iuniorem haereticum ab Imperio deponeret: sed frustra laborat; non enim Franciscus Romulus, cuius disputatio-

rationem Barclaius resellendam suscepit, de isto Valentiniano ullam mentionem fecit; sciebat enim facile fuisse S. Ambrosio illum deicere, praesertim cum Maximus Princeps Catholicus iam esset in armis, ut Valentinianum haereticum coërceret, & tota ciuitas Mediolanensis, & ipsi etiam milites ab Ambrosio starent. Cur igitur, inquires, S. Ambrosius Valentinianum haereticum tolerauit? Causa est in promptu, quia Valentinianus puer erat, & non proprio iudicio, sed matris auctoritatem sequutus Ecclesiam persequi coëpit. Sperabat verò S. Ambrosius facile posse adduci eundem Valentinianum, ut Patris sui Valentiniani senioris, & fratris Gratiani, necnon collegae Theodosij Catholicorum Imperatorum fidem, & pietatem sequeretur. Quod etiam breui contigit; respuit enim Valentinianus, & S. Ambrosium ita colere coëpit, ut nullum haberet, cui magis fideret, neque quem magis obseruaret: denique parentis loco illum deinceps semper habuit: quae omnia vera esse intelliget, qui orationem eiusdem S. Ambrosij, in funere Valentiniani Imperatoris habitam legere voluerit. Ex quo etiam responderetur ad id quod Barclaius obiicit de Theodosio Imperatore, qui Valentinianum ad se confugientem complexus est, eumque fugato Maximo in Imperium restituit.

¶ Res notatu digna (inquit Barclaius) haereticus à Catholico fugatur, ad Catholicum auxiliij causa fugit: à quo & reprehensus est propter haeresim, & propter reuerentiam Maiestatis humaniter exceptus, atque in Regnum restitutus: & quia Ecclesia rebellionem, Religionis ergo, aduersus legitimum Principem non laudauit, Maximus neque reformator Imperij dictus est, neque restaurator Ecclesiae, sed rebellis, & tyrannus;]

Respondeo: Theodosius optimo iure Valentinianum adiuuandum suscepit aduersus Maximum, tum quia animaduertit, illum à matre seductum facile posse ad Fidem

Catho-

Catholicam reduci, quod (vt diximus) conuinud factum est; tum quia Theodosius à Gratiano Valentiniani fratre ad Imperij societatem vocatus fuerat, proinde æquum erat, vt benefactoris sui fratrem, & Imperij collegam in tanto periculo non desereret; tum denique quia Maximus non præcipue propter Religionem, sed propter dominandi cupiditatem Imperium vsurpauerat, & Gratianum legitimum Principem interfecerat. Itaque Theodosius non aduersus defensorem Catholicæ Fidei, sed aduersus parricidam Imperatoris, & iniustum Imperij vsurpatorem, arma suscepit.

His explicatis Barclaius, quasi parva victoria exultans, ait: ¶ Hæc cum ita sint, desinant nunc velim aduersarij commento suo nobis imponere, aut saltem dicant, vnde id hauserint?]

Respondeo. Commentum dici non potest, quod omnes Doctores, & ipsa Concilia generatim tradiderunt. Vnde autem id hauserimus, non semel ostendimus; & paulò post clarius ostendemus.

Subijcit Barclaius: ¶ Constat omnes ea ætate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesiæ vniuersæ temporalem potestatem vllò modo, vllave ex causa in eos competere, sed solius Dei iudicio, quantum ad pœnas temporales relinquendos. & paulò post, Huius, inquit, rei testem in primis Tertullianum produco, qui de Imperatoribus loquens in Apolegetico, Sentiant, inquit, Deum esse solùm, in cuius solius potestate sunt, à quo solo sunt secundi, post quem primi, ante omnes Deos, & super omnes homines. & in libro ad Scapulam, Colimus, inquit, Imperatorem sic, quomodo, & nobis licet, & ipsi expedit, vt hominem à Deo secundum, & quicquid est à Deo consecutum, solo Deo minorem: hoc & ipse volet, sic enim omnibus maior est, dum solo vero Deo minor est.]

Respondeo. Falsum est, constare, omnes Doctores ea

itate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesie vniuersæ temporalem potestatem vilo modo, vllave ex causa in Principes Christianos competere. Auctores enim, quos Barclaius adducit, & paucissimi sunt, & non dicunt, quod ipse affirmat. Tertullianus, qui primo loco citatur, de Principibus Ethnicis loquitur, qui toti Orbi Romano imperabant, & nondum scepra sua Christo subiecerant. Itaque secundi à Deo in rerum temporalium administratione de facto dici poterant. At, inquit Barclaius, lex Christi iure suo neminem priuat, proinde Reges, & Imperatores accedendo ad Ecclesiam, nihil iuris sui temporalis amittunt. Verum est, nihil amittunt, sed multa lucriantur potius, cum & Reges temporales sint, vt antea erant, & Regni cælestis hæredes fiant, quod antea non erant. Sed si ad Regnum cæleste adipiscendum, oporteat eos Vicario Christi subesse, vt iam non liceat illis temporalis potestate abuti ad suam, & aliorum perditionem, molestè ferre non debent.

Secundo loco Barclaius Ambrosium producit, qui in Apologia David sic loquitur: Rex vtique erat (David) nullis ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt Reges à vinculis delictorum; neque enim vllis ad poenam vocantur legibus, tuti Imperij potestate.]

Respondeo. Liberi sunt Reges à legibus politicis, tum suis, tum prædecessorum Regum, quia par in parem non habet potestatem: non sunt tamen liberi à legibus Dei, & Ecclesie; & hoc videmus etiam commune fuisse, cum Regibus testamenti veteris, qualis erat David. Siquidem cum Rex Ozias thus adolere vellet in templo Domini, quod erat officium summi Sacerdotis, & repulsus à Sacerdotibus non acquiesceret, continuò lepra percussus est, & ad iudicium Sacerdotum coactus est habitare seorsim, & à Regni administratione cessare, vt dicitur in 2. lib. Paralip. cap. 26. Addit Iosephus lib. 9. antiquitatum cap. 11. ab eo

tempo-

tempore Oziam priuatum vixisse, ac longo mœrorè consumptum. Simili ferè modo, cùm Principem Christianum, lepra hæresis infectum cernit Summus Pontifex, segregat illum à cœtù piorum per sententiam excommunicationis, ac ne cæteros inficiat, soluit eius subditos à iuramento fidelitatis, arque si opus sit, iubet etiam sub eadem excommunicationis pœna, ne illum pro Rege habeant, neve illi vt Regi pareant.

Tertio Barclaius Gregorium Turonicum testem adducit, qui in lib. 5. historiz Francorum, cap. 18. his verbis alloquitur Regem, Si quis de nobis, ò Rex, iustitiæ tramites transcendere voluerit, à te corripì potest: si verò tu excesseris, quis te corripiet? loquimur enim tibi, sed se volueris, audis, si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is, qui se pronunciauit esse iustitiam?

Respondeo. Loquitur Gregorius de potestate, quam habent Reges de facto cogendi homines patticulares, & quã non habent homines patticulares, ad cogendos Reges. accusauetat enim Rex Chilpericus Prætextatum Episcopum Rothomagensem tamquam reum Maiestatis, apud Parisiensem Synodum, in qua cum alijs multis Gregorius Turonicus sedebat: & quoniam Gregorius Prætextatum innocentem esse, & à subornatis falsis testibus grauari intelligebat, condemnationi eius assentiri nullo modo volebat. Itaque sciens Rex vnum Gregorium sibi resistere, dixit illi, O Episcopè iustitiam cunctis largiri debes; & ecce ego iustitiam à te non accipio; sed vt video consentis iniquitati, & impletur in te proverbium illud, quod Coruus oculum Corui non eruet. Tùm Gregorius demonstrare volens, fieri non posse, vt aliquis nolit Regi iustitiam facere, cùm Rex possit eum cogere, vt iustitiam faciat; sed è contrariò fieri posse, vt Rex nolit iustitiam facere, cùm nemo possit eum cogere, vt iustitiam faciat: respondit verba superius posita, Siquis de nobis, ò Rex, iustitiæ tramitem transcendere vo-

Iurit, à te corripì potest : si verò tu excefferis, quis te corripiet ? Atque hanc esse sententiam horum verborum, non solum perspicuum est ex verbis præcedentibus ; sed etiam ex euentu illius causæ : nam cum Rex varijs artibus, & dolis conatus esset extorquerè à Synodo sententiam damnationis contra Prætextatum, & non obtinisset ; vi adhibita, coniecit eum in carcerem, & cum is elabi voluisset, graui-ter casus in exilium missus est, vt eodem loco narrat Gregorius, & etiam Aimoinus, lib: 3. historiz Francorum, c. 26. Neque hic finis furoris fuit Fredégundis Reginae, in cuius gratiam Rex omnia illa moliebatur. nam cum postea per Guntrannum Regem Prætextatus in suam sedem restitutus fuisset, dolo eiusdem Reginae per sicarium quendam ad altare sacrum Prætextatus occisus fuit ; teste eodem Gregorio, lib. 8. cap. 31. qui Prætextatus inter sanctos Martyres haberi cœpit. Hæc igitur est illa potestas, quam Reges in Episcopos habent, vt videlicet vi adhibita contra iustitiam in illos, si velint, animaduertant ; & quam non habent Episcopi in Reges ; vt eos, quamuis iure damnatos obtemperare cogant, nisi ab alia temporali potestate maiori iuuentur.

Quarto loco adducit Barclaius testimonium S. Gregorij Papæ, qui se famulum Imperatoris appellauit, & Imperatori cælitus datam potestatem super omnes homines falsus est. De quo testimonio satis multa dicta sunt capite tertio, neque opus est illa repetere.

Ultimo loco adducit Othonem Frisingensem in epistola ad Fridericum Aenobarbum, cuius hæc sunt verba, Soli Reges, vt potè constituti supra leges, diuino examini reseruari, sæculi legibus non cohibentur : vnde est illud tam Regis, quam Prophetæ, Tibi soli peccavi : & mox, Cum enim iuxta Apostolum homini mortali horrendum sit incidere in manus Dei viuensis ; Regibus tamen, qui nullum præter ipsum supra se habent, quem metuant, eo erit horribi-

ribilius, quò ipsi possunt ceteris peccare liberius.]
 : Respondeo. Otho Erisingensis aperte loquitur de legi-
 bus seculi, quibus sine dubio Reges subiecti non sunt, subie-
 ctione coadiua: nam non solum in verbis citatis habetur,
 seculi legibus non cohibentur; sed etiam paulò ante sic lo-
 quitur Otho, Præterea cum nulla inueniatur persona mun-
 dialis, quæ Mundi legibus non subiaceat, subiaccendo coër-
 ceatur, soli Reges, vt potè constituti supra leges, &c. Ac
 Reges ex Othonis sententia nullum habent supra se, quem
 timeant, nisi Deum; ergo non solum à legibus seculi; sed
 etiam à legibus Ecclesiæ, saltem quo ad temporalem pœ-
 nam liberi sunt; alioqui haberent supra se Summum Pon-
 tificem, quem timerent, & non solum Deum. Præterea
 ex eiusdem Othonis sententia, Reges diuino solius Dei exa-
 mini reseruantur; non igitur iudicio subiiciuntur Papæ,
 saltem in temporalibus. Respondeo. Otho Episcopus
 Catholicus; & pius; non voluit dicere, Reges non teneri
 legibus Pontificijs; vel non habere super se Christi Vica-
 rium, quem timeant, vel non subiaccere Summi Pontificis
 examini saltem in rebus spiritualibus; & quo ad pœnas
 spirituales; si enim id vellet, hæreticus esset. Ergo cum
 ait, Reges solius Dei examini reseruari; & non habere su-
 per se quem timeant, nisi Deum; & solutos esse legibus,
 vt potè supra leges constitutos; necesse est restrictionem
 addere, vel ex parte legum, vel ex parte pœnarum. Barclaius
 libenter admittet restrictionem ex parte pœnarum; sed nos di-
 citimus restrictionem subintelligendam esse solum ex parte
 legum. Id probamus, quia in verbis Othonis inuenitur
 restrictio ex parte legum, cum dicat, eos non subiaccere
 mundi legibus, & rursam, seculi legibus non cohiberi; re-
 strictio ex parte pœnarum temporalis videlicet, in verbis eius
 nusquam legitur. Præterea, non ignorabat Otho Childe-
 ricum Regem à Summo Pontifice fuisse depositum, & po-
 stea Henricum Imperatorem à Gregorio Papa VII. exau-

choratorum nam vtriusque rei meminit in Historia sua, lib. 5. cap. 13. lib. 6. cap. 34. 35. 36. neque reprehendit factum: imò videtur probare, cum his verbis laudet Gregorium septimum, lib. 6. cap. 34: Forma, inquit, gregis factus, quod verbo docuit exemplo demonstrauit; ac fortis per omnia athleta murum se pro domo Domini ponere non timuit: & cap. 36. Ecclesia, inquit, tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit: Igitur sensus verborum Othonis hic erit, Reges legibus seculi non teneri; & quantum ad eas leges solius Dei examini reseruari, & quantum ad easdem leges, neminem super se habere, quem metuant, nisi Deum.

Propter hæc testimonia triumphat Barclaius dicens: Si contrariæ opinionis assertores tot antiquorum Patrum testimonia; imò si, vel vnum proferre possint, quo disertè scriptum sit, Ecclesiam, vel eius caput summum Pontificem habere temporalem illam potestatem in Reges, & Principes seculares, & posse eos temporalibus poenis quoquo modo, directè scilicet, vel indirectè coercere, aut Regno, Regnive parte multare, non equidem recusabo, quo minus lis tota secundum ipsos sine prouocatione iudicetur.

Respondeo Auctores à Barclaiio producti, non disertè scripserunt, Reges, & Principes Christianos non posse ab Ecclesia, vel eius capite Summo Pontifice poenis temporalibus directè, vel indirectè coerceri, aut Regno, Regnive parte multari: & si hoc disertè scripserint, possemus nos Tertulliano ab ipso allato sanctum Cyprianum opponere, qui lib. 1. Epist. 3. iubet cum hæreticis nulla commercia copulari: quod antea sanctus Irenæus Tertulliano antiquior docterat, lib. 3. cap. 3. aduersus hæreses, dicens: Tantum Apostoli, & horum discipuli timorem habuerunt, vt neque verbo tenus communicarent alicui eorum, qui adulterauerant veritatem, quemadmodum, &

Paulus ait, Hæreticum hominem post vnã correctionem deuita : in quam sententiam omnium Patrum testimonia possent adduci : Ex quibus apertè colligitur, hæreticum Regem, si id fieri possit, non esse ab Ecclesia tolerandum ; sed excommunicandum ; & fidelem populum ab eius obedientia remouendum ; ne cogatur ei seruire , quem vitare iubetur, neque cum eo commercia copulare ; cum quo ne colloquium quidem miscere deberet . Sancto Ambrosio ; sanctum Gregorium Nazianzenũ opponeremus eius æqualem , qui in oratione ad populum timore percussus , & Præsidentem irascentem, comparauit spiritualem potestatem animæ , temporalem carni , ac docuit, ita subiectam esse debere potestatem temporalem spirituali , vt caro subiecta est animæ . Atque hoc ipsum est fundamentum sententiæ nostræ . Sancto Gregorio Turonico opponeremus , sanctum Gregorium Romanum ætatis eiusdem, qui , vt supra diximus, in duobus privilegijs illa verba apposuit , Siquis autem Regum, Antistitum, aut Iudicum, aut quarumcunque secularium personarum huius Apostolicæ auctoritatis , & nostræ præceptionis decreta violauerit , honore suo priuetur . Denique Othoni Frisingensi opponeremus Gregorium VII. centum ferè annis antiquiorem, qui disertè scribit, posse Regem seculi à Sede Apostolica certis de causis Regno priuari . vide Epistolam eius ad Episcopum Metensem . Opponeremus etiam sanctum Bernardum, & Hugonem de sancto Victore, qui Othonis tempore floruerunt , quorum testimonia in præfatione produximus . Opponeremus præterea sanctum Thomam , & sanctum Bonauenturam , qui Othone Frisingensi , non multum ætate inferiores ; sed doctrina, & sanctitate longè superiores , disertissimè docent, quod Barclaius requirit . vide testimonia ipsorum supra allata . Præterea ; quinque testimonijs veterum Scripturam opponeremus plusquam septuaginta testimonia Scripturam variarum ætatum . Denique quinque hominibus à

Barclaius in testes adductis opponeremus decem concilia, quorum duo generalia fuisse non dubium est: Neque idem concilijs, præsertim generalibus, minus credendum est, quia posteriora fuerunt: nam eadem est Ecclesia, & Conciliorum eadem est auctoritas, siue priora sint, siue posteriora: & quemadmodum in Concilio Niceno post annos trecentos ab aduentu Domini licitum fuit Ecclesie scripturas de filij Dei consubstantialitate declarare, ac illam præcipuè, Ego & Pater vnum sumus, sic etiam licitum fuit post annos septingentos eidem Ecclesie scripturas de potestate Summi Pontificis explicare, qualis illa est, Quicquid ligaueris super terram, erit ligatum, & in cælis, & quicquid solueris super terram, erit solutum, & in cælis: Quare si Barclaius pollicitationi suæ stare vellet, his tota sine pro-
 uocatione finita esset.

*An potuerint posteriores Principes sine detri-
 mento populi per Ecclesie auctoritatem Prin-
 cipatu priuari: & simul, iusta ne, an
 iniusta fuerit Gregorij VII. sen-
 tentia in Henricum Impera-
 torem. Cap. IX.*

IN capite nono Barclaius aggreditur demonstra-
 re falsam esse illam alteram partem sententiæ
 Francisci Romuli, quod videlicet Ecclesia sine
 detrimento populi poterit Regno, vel parte
 Regni priuare Childericum, Leonem, & Henricum: pro-
 bat autem id esse falsum, quia Henricum quartum Impe-
 ratorem Gregorius VII. Papa non sine magno populi de-
 trimento deposuit, cum, Othone Frisingensi auctore, in-
 de nata sint bella, schismata, & alia id genus multa. Sed
 Franciscus Romulus non de vno Henrico loquutus est,

sed

Sed de Leone quoque & Childerico : Constat autem Leo-
 nem Isauricum Impetorem parte Imperij multatum si-
 ne villo populi detrimento: quod idem manifestissime con-
 stat de Childerici Regis depositione, & Pipidi exaltatione,
 ad quæ duo exempla Barclaius nihil habuit quod responde-
 deret; ideo silentio illa inuoluens, in solo Henrico demo-
 raturus est. Quid si addatur etiam translationem Imperij à
 Græcis ad Francos sine populi detrimento à Leone III.
 Pontificæ factam, completus erit numerus ternarius exem-
 plorum, quæ Franciscus Romulus adferre voluit. Quia,
 tamen Barclai placuit de solius Henrici depositione Fran-
 ciscum Romulum reprehendere, quasi vel historias igno-
 rauerit, vel alia de causa mentiri voluerit. Respondeo,
 detrimenta aliqua populum Christianum accepisse ex Hen-
 rici excommunicatione & depositione, sed emolumenta
 maiora detrimentis fuisse, vt non immeritò dici possit, si-
 ne detrimento populi rem illam esse peractam, neque
 enim detrimentum pati dici potest, qui iacturam facit fru-
 menti, quod seminando spargit in sulcos, si tempore mes-
 sis multiplicatum cum exultatione reportet. Vidit Grego-
 rius Pontifex sanctus, & sapiens plenas esse prouincias
 concubinarijs, & simoniacis; animaduertit Imperatores
 contra Canones sacros, ac præcipuè Octauæ Synodi gene-
 ralis, inuestituras Episcopatum, & Monasteriorum sibi
 vendicasse. Adiecit animum ad Ecclesiam repurgandam,
 & liberandam, & quamuis per multas molestias, & peri-
 cula, partim per se, partim per successores, quod voluit ad
 felicem exitum perduxit. nam & Sacerdotibus abstulit
 concubinas, & beneficia ecclesiastica, vt gratis darentur
 & acciperentur, effecit, &, quod erat omnium difficilli-
 mum, inuestituras Ecclesiarum Henrico V. Henrici IV. fi-
 lio, Calixto II. Pontifici liberè renunciantem, recuperauit.
 Id quod sine manifestis signis, & prodigijs caelestibus fa-
 ctum non fuisse, testatur Abbas Urspergensis in Chronico.

Sed

• Sed libet tam per partes discutere; quæ Barclaius aduersus Gregorium VII. ex Othone Frisingensi, alijsq; auctoribus annotauit: Primum igitur adfert illa verba Othonis Frisingensis lib. 6. cap. 35. Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam eorum ante hunc (Henricum quartum) à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno priuatum; nisi fortè quis pro anathemate habendum ducit, quod Philippus ad breue tempus à Romano Episcopo inter poenitentes collocatus; & Theodosius à B. Ambrosio propter cruentam eadem à liminibus Ecclesiæ sequestratus sit.]

• Respondeo. Fuit quidem Otho Frisingensis doctrinam, moribus, & nobilitate insignis; sed tamen legendo; & relegendo non inuenit omnia, nam Archadium Imperatorem ab Innocentio primo Pontifice propter eiectionem S. Ioannis Chrysostomi, excommunicatum fuisse testatur Nicephorus lib. 13. cap. 34. qui & sententiam ipsam excommunicationis ad verbum recitat: eiusdem excommunicationis meminit Gregorius VII. in epistola ad Episcopum Merensem, Leonem quoque Isauricum Imperatorem à Gregorio secundo, & rursum à Gregorio tertio excommunicatum propter hæresim Iconomachorum, & uetigalibus Italiæ priuatum testantur historici Græci, & Latini, ut supra demonstrauius.

• Deinde Barclaius ex eodem Othone commemorat mala, quæ ob excommunicationem Henrici IV. Imperatoris Ecclesiæ acciderunt, bella uidelicet, schismata, exilium Papæ, eadem Rudolphi Imperatoris à Gregorio electi, & alia id genus: & ijs connumeratis exclamat: ¶ Hoccine est Principem sine detrimento populi coercere?]

• Respondeo. Quando Euangelium Christi prædicari cepit ab Apostolis in Hierusalem, coorta est persecutio magna in Ecclesiam, Stephanus lapidatus; Iacobus capite cæsus, Petrus coniectus in carcerem, fideles dispersi per

varias regiones : quando verò prædicari cæpit idem euangeli-
um inter gentes , commotum est Imperium Romanum
vniuersum , persecutiones exortæ grauissimæ , direpta bo-
na, incensæ Ecclesiæ , strages Sanctorum toto orbe terra-
rum incredibiles factæ : quæro igitur an Euangelium cum
detrimento , an cum salute populorum prædicatum sit ? si
carnis oculis res consideretur , videbitur Euangelium non
salutem , sed perniciem populis attulisse : sed si mentis
oculo fidei lumine repurgato res eadem spectentur , perspi-
cuenè apparebit idololatriam fuisse de Mundo pulsam , Ec-
clesiam propagatam , Martyres coronatos , denique bona
omnia per Euangelium ad nos venisse . Tale aliquid (vt
paulò ante diximus) accidit Ecclesiæ , cum Papa Grego-
rius Henricum Imperatorem excommunicatione coër-
cuit .

Pergit Barclaius , & factum Gregorij his verbis repre-
hendit : ¶ Fieri potest , vt bono id animo fecerit Grego-
rius (Deus de intentione iudicet) at fieri non potest , vt
rectè , prudenter , & ex officio fecerit ; & quin largiter er-
rauerit more , & consilio humano ; cum id sibi tribueret ,
quod suum sanè non erat , deponendi scilicet , & abdicandi
Imperatoris munus , inq. eius locum alterius substituendi
potestatem . & infra : Culpa igitur Gregorij Papæ perma-
gna mihi in hoc negotio videtur .]

Respondeo . Satis audacter Barclaius in Christum Do-
mini , & suum , atque omnium Christianorum Iudicem
sententiam tulit : nec saltem dubitando vel suspicando , vel
opinando locutus est ; sed præcisè , & absolutè quasi de re
explorata , & certa pronunciauit , fieri non posse , vt Gre-
gorius in hac re iustè , prudenterq. se gesserit . At ego sen-
tentiam Barclajj. falsam ; & temerariam , ne dicam sacri-
legam , & blasphemam his argumentis fuisse demonstro .

Primum , constat sententiam Gregorij ab omnibus Epi-
scopis , qui in Concilio Romano cum illo federunt , fuisse

probatam. At quis credat, Pontificem cum vniuerso Concilio tam iniustam, & imprudentem sententiam tulisse, vt Barclaius dicit?

Deinde, iudicium Gregorij VII. confirmant omnes eius successores; Victor tertius, Urbanus secundus; Paschalis secundus, Gelafius secundus; & Callistus secundus, cuius tempore pax facta est inter Sacerdotium & Regnum. & tamen omnes isti videntur bella & schismata exorta occasione sententiæ Papæ Gregorij: quod argumentum certissimum est, iustam, & prudentem fuisse sententiam, quam Gregorius tulit, cum tot prudentissimi, iustissimiq. Pontifices concilij Episcoporum cooperantibus, & spreta persecutione schismaticorum, defendendam; confirmandamq. susceperint.

De Victore tertio, qui proximè post Gregorium sedit, testis est Leo Ostiensis in Chronico Cassinensi lib. 3. cap. 71. ab eo celebratum fuisse Concilium Beneuentanum, atque in eo confirmatam sententiam Gregorij septimi de investituris cum illa clausula, Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Principum, Comitum, vel cuiusvis potestatis secularis Episcopatum, vel quamuis aliam ecclesiasticam dignitatem dare præsumperit, eiusdem sententiæ vinculo se adstrictum noverit.

De Urbano secundo, Victoris tertij proximo successore, Bertoldus Constantiensis eius temporis historicus scribit, in Synodo Beneuentana anno Domini 1091. confirmatam ab Urbano sententiam excommunicationis in Guibertum Antipapam, & omnes eius complices, quorum præcipuus erat Henricus Imperator. Item anno 1095. eandem sententiam confirmatam ab eodem Urbano in Synodo Pizcentina, coram innumerabili multitudine, & anno eodem rursus confirmatam in Concilio generali Claramontano.

De Paschali secundo, Urbani secundi proximo successore, testatur Abbas Urspergensis anno 1102. in Concilio Rô-

mano generali à Paschali confirmatam fuisse sententiam, Gregorij VII. & excommunicatum Henricum, & omnes illi adherentes: Addit quoque idem Abbas, se presentem Romæ fuisse, & audiuisse feria quinta in Cœna Domini ab ore ipsius Pontificis, cum Henricus excommunicatus denunciaretur.

De Gelasio secundo, Paschalis secundi proximo successore, testatur idem Abbas Urspergensis anno 1118. ab eo per Cononem Episcopum Card. Prænestinum, Legatum suum in Concilio Coloniensi, & altero Fritslarenfi, confirmatum decretum Paschalis de excommunicatione Imperatoris Henrici.

De Callisto secundo, Gelasij proximo successore, testatur Abbas Urspergensis, in Chronico, necnon Sugerius Abbas in vita Ludouici Regis Francorum, necnon Rogerius in annalibus Anglicanis, à Callisto in Concilio Remensi Patrum quadringentorum iterum confirmata decreta synodalia prædecessorum, Gregorij videlicet, Victoris, Urbani, Paschalis, & Gelasij.

Tertio, iudicium Gregorij septimi approbatum fuit ab omnibus bonis, qui tunc vivebant, quiq. longè melius scire poterant iustitiam, vel iniustitiam illius causæ, quam Barclaius, qui plus quingentis annis posterior est. Marianus Scotus, qui tempore Gregorij vixit, in Chronico anni 1075. Gregorius, inquit, querimonijs & clamoribus Catholicorum iustis, aduersus Henricum, & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus, iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maxime propter simoniam: quod factum Catholicis viris beneplacuit; Simoniacis verò, & fautoribus Regis, nimium displicuit hæc ille, qui non de vno, aut altero loquitur, sed in commune de multitudinæ Catholicorum factum Pontificis approbante.

Lambertus Schaphnaburgensis, qui eodem tempore

vixit,

vixit, in historia rerum Germanicarum, Hildebrandi, inquit, constantia, & inuidus aduersus avaritiam animus omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ. & infra: Signa; & prodigia, quæ per orationes Gregorij Papæ frequentius fiebant, & zelus eius feruentissimus pro Deo, & Ecclesiasticis legibus, eum contra venenatas detractorum linguas communiebant. hæc ille, qui non solum detractores sui temporis, sed etiam Barclaium detractorem confundit: neque enim Gregorius tam charus Deo fuisset, neque per eum tot miracula Deus patrasset, si sententiam tulisset tam iniustam, & tam imprudentem, & tot malorum causa extitisset, vt Barclaius dicit. Idem Lambertus refert ibidem horribilem mortem Gullielmi Episcopi Traiectensis, qui Gregorio detrahebat, vt Barclaius postea detraxit: Repente, inquit, grauissima ægitudine correptus, miserabili eiulatu coram omnibus vociferabatur, iusto Dei iudicio se & presentem vitam amisisse, & æternam: quod Regi ad omnia quæ perperam intendisset, operam suam summo annisu præbuisset, atque in spem gratiæ eius Romano Pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro graues contumelias sciens, & prudens innocenti irrogasset. S. Anselmus Cantuariensis, qui eodem tempore vixit, initio libri de fermentato & azymo ad Vvaleramum: Scienti, inquit, breuiter loquor. Si certus essem prudentiam vestram non fauere successori Iulij Cæsaris, & Neronis, & Iuliani, contra successorem, & Vicarium Petri Apostoli, libentissimè vos vt amicissimum, & reuerendum Episcopum salutarem. hæc ille, qui Henricum Imperatorem comparat cum Iulio Cæsare oppressore Reip. cum Nerone persecutore Ecclesiæ, & cum Iuliano Apostata, & persecutore: & Vvaleramum Episcopum, quem fauere existimabat Henrico contra Gregorium, ne salutare quidem audebat: quod certè non faceret, si Gregorij sententiam aduersus Imperatorem iniustam esse crederet. Idè

Anselmus, in epist. 8. ad Gulielmum, sententiam Gregorij defendit, & aperte iustam esse pronunciat: Sanctus Anselmus Episcopus Lucensis eiusdem temporis auctor vir Sanctissimus, & miraculis clarus scripsit Epistolam ad Guibertum Antipapam, quem Henricus Imperator Gregorio Papae opposuerat; in qua Epistola Gregorium mirifice laudat. Scripsit quoque Apologeticum Pro Gregorio aduersus eundem Guibertum, ubi inter cetera refellit argumentum, quo vititur hoc tempore Barclaius, & quo tunc utebantur Antipapa, & eius complices; quod videlicet fuerit Gregorius causa turbarum, & sanguinis effusi, praesertim in Saxonia; quem sanguinem clamare dicebat aduersus Gregorium, & eius sectatores, quorum vnum erat hic sanctus Anselmus: sic autem loquitur, lib. 1. Apologetici, Non aduersus nos clamat sanguis Saxonum; sed contra vos cum vniuerso Mundo, qui sceleris vestri tabe inhorruit, clamat caelum, clamat terra, clamat omnis Ecclesia iustorum, & quae adhuc peregrinatur, & quae iam cum Christo regnat; clamat Christus, clamat Pater pro sponsa filij sui, clamat Spiritus sanctus, qui quotidie postulat pro ea gemitibus inenarrabilibus, &c. Vbi rectissime dicit, turbas illas, & bella non esse tribuenda Gregorio, qui, pro officio suo pastorali arceri conatus est Lupos a grege; sed inobedientiae, & obstinationi eorum, qui in Pastorem, & gregem ipsum tanto ferocius saeuerunt, quanto humiliter Deo eiusq. Vicario obedire salubriter admonentibus, & consulentibus debuerunt.

Nam quam horrenda, & non toleranda fuerint Henrici scelera ex sequenti testimonio intelligitur. Sanctus Gebhardus Archiepiscopus Salsburgensis, qui obiit tribus annis post mortem Gregorij VII. id est, anno 1088. disputans cum Vvecilone Archiepiscopo Maguntino, aperte pronunciauit, Imperatorem non iniusto iudicio tam Regno, quam communionem, Apostolica sententia, priuatum: cuius sententia

sententia ita probata est à Concilio quodam, vt contraria sen-
 tentia Vvecilonis hæresis sit appellata: vide Abbatem
 Urspergensem in Chronico anni 1085: Srephanus Halber-
 stensis eiusdem temporis auctor in Epistola ad Vvalramū,
 quam refert Dodechinus continuator Mariani Scoti ad an-
 num Domini 1090. Dominus, inquit, Henricus, quem Re-
 gem dicunt, Episcopatus, & Abbatis vendit: etenim Con-
 stantiensem; Bambergensem, Maguntinensem; & plures
 alios pro pecunia; Ratisponensem, Augustensem, Stratsbur-
 gensem, pro gladio; Abbatiam Fuldensem pro adulterio;
 Monasteriensem Episcopatum (quod dicere, & audire ne-
 fas est) pro sodomitica immunditia vendidit, & infra: Pro
 quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excommunica-
 tus; nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia
 Catholici sumus, poterit obtinere. Leo Hostiensis Episco-
 pus, eiusdem temporis auctor, in Chronico Cassinensi mul-
 ta scribit de Gregorij VII. iustitia, sapientia, zelo alijsq;
 virtutibus. Sed lib. 3. cap. 53. refert etiã caelestem visio-
 nem, qua Deus ipse testatus est placere sibi factã Gregorij,
 qua nunc Barclaius cum veteribus schismaticis vituperare
 ausus est. Vidit igitur, quidam candidissimam columbam
 super Gregorium sacrum Missæ mysterium celebrantem:
 quod visum cum is, qui vidit patefacere cunctaretur, his
 verbis aperire diuinitus iussus est; Vade celeriter; & hoc
 ipsum auribus Papæ intumato, vt constanter vigore sancti
 Spiritus, quod coepit exequatur. Bartholdus eiusdem re-
 poris auctor, presbyter Constantiensis in Chronico suo plu-
 rima scribit pro iustitia causæ Gregorij VII. sed inter ca-
 zera de Imbricone Episcopo Augustano hæc refert: Imbri-
 co Augustensis Episcopus, qui in præterito pascha Rudol-
 pho Regi fidelitatem iurauit, nil de periurio curans, Henrico
 aduenienti adhæsit, & apud illum quadam die Missam
 faciens, hanc sibi conditionem miser imposuit, vt sacra-
 oblationis perceptio in iudicium ei proueniret; si Dominus
 eius

eius Henricus Regnum sibi iniuste vsurparet. Post hanc re-
 merariam perceptionem, paruo quod superuixit tempore,
 vsque ad mortem nunquam se sanum de lecto leuauit; nam
 circa Kal. Iulij absque Ecclesiastica communione defun-
 ctus est. Isti sunt auctores septem, qui ipso tempore Gre-
 gorij vixerunt, quibus addam quatuor alios, qui non dia
 postea florauerunt. Gulielmus Episcopus Tyrensis in lib. 12
 de bello sacro cap. 13. de Henrici Imperatoris peruersis
 moribus loquens: Quod, inquit, Dominus Papa contra
 omnem fieri honestatem considerans, & iura in eo facta
 conculcari Ecclesiastica perpendens, semel, secundo, ac
 tertio eundem Imperatorem commouit, vt à tam dete-
 stabili desisteret, præsumptione: quem præceptis salutari-
 bus communitum, cum reuocare non posset, vinculo an-
 thematis innodauit. Otho Frisingensis, vt supra notau-
 mus, Gregorium septimum virum sanctissimum fuisse con-
 fessus est, lib. 6. cap. 34. & 36. & lib. 7. cap. 17. neque fieri
 potest vt vir tam sanctus iniustam sententiã publicè fen-
 ret, neque eam vnquam retractaret, sicut reuera non re-
 tractauit, vt perspicuum est ex verbis illis, quæ eodem
 Othone teste lib. 6. cap. 36. moriens Gregorius pronuncia-
 uit, Dilexi iustitiam, & odi iniquitatem, propterea morior
 in exilio. Doctulusius Nicolaus Scoti continuator in chro-
 nico anni 1106. Henricum, inquit, hominem peruersum,
 & iusto iudicio ab Ecclesia eiectum constat manifestè
 vendidit enim omnia spiritualia, & ind annum 1090. &
 1093. tam multa, & tam horribilia scelera Henrici refert,
 vt mirum sit, si vllus audeat etiam iniuste damnatum affir-
 mare, quod tamen Barclaius audacter affirmat. Abbas
 Vrspergensis in chronico anni 1106. narrat obitum Henri-
 ci repentinum, & tam miserabilem ipsi, quam letum om-
 nibus alijs. Miserabile, inquit, dictu est, tantum nominis,
 tantæ dignitatis, tantiq. animi virum, sub professione
 Christiana, mundum tanto tempore lucratum, nec adita

star cuiuslibet pauperis defuncti, piam, vel compassionum
 luctum, à quavis inter tot Christianos persona promeruisse:
 sed potius vniuersorum tam ibidem, quam vbiuis verè
 Christianorum corda simul & ora infinito nimis tripudio,
 sui oblitos, rimore repleffe. Non alius continebat Is-
 raël Domino, Pharaone demerso, nec Augustiori ipsi Osta-
 uiano, siue vllò Augustorum applaudebat Roma trium-
 pho. Fraxum enim quod erat in maxillis populorum,
 versum est illis in canticam, sicut vox sanctificata solem-
 nitatis. hæc illè, qui certè sufficere deberet, vt os Barclaij
 iniqua loquentis opprimeret. Quo modo enim Henricus
 iniusta Gregorij sententia oppressus est, & nullus in toto
 orbe Christiano inuentus est, qui mortem eius desereret, imò
 qui non vehementissimè gauderet, vt olim Israël Pharaone
 demerso, vel Romanus populus Principe triumphante,
 nullus ne in toto orbe repertus est, qui iustitiam Henrici
 perspexerit? nullus qui Gregorij iniustitiam viderit? Sed
 audiamus quid paulò infra idem scriptor dicat. Hic, in-
 quit, finis, hic interitus, hæc sors vltima Henrici sub vo-
 cabulo quarti Romanorum Imperatoris à suis appellati, à
 Catholicis verò, id est, vnicuique B. Petro, suisq. successori-
 bus fidem, & obedientiam lege Christiana conseruantibus,
 Archipirata simul, & hæresis, necnon & apostata,
 persecutorq. plus animatum, quam corporum competen-
 ter dicebatur, vt potè qui nec naturalibus, nec consuetu-
 dinarijs contentus sceleribus, noua, & à seculis inaudita,
 ideoq. nonnulla: incredibilia excogitasse, & exercuisse
 infamabatur. Ac de his satis: nam si vellem auctores po-
 steriorès adducere pro iustitia, & sanctitate Gregorij, nul-
 lus esset finis. Videat Lector, quæ scripsimus lib. 4. de Pon-
 tifice cap. 13. *Pergit Barclaius, & probare nititur, non debuiffe à
 Gregorio Henricum excommunicari, cum in societatem
 sceleris Henrici tantus hominum numerus coierit: addu-
 cit*

cit' autem ad hoc probandum sententiam S. Augustini ex lib. 3. contra epistolam Parmeniani cap. 2. quæ relata est in decretum Gratiani 23. q. 4. can. Non potest. Verba S. Augustini hæc sunt: Non potest esse salubris à multis correptio, nisi cum ille corripitur, qui non habet sociam multitudinem: cum verò idem morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis restat, quam dolor, & gemitus, vt per illud signum quod Ezechielii sancto reuelatur illa si euadere ab eorum vastatione mereantur: Ne cum voluerint colligere zizania eradicent simul & triticum: nec per diligentiam fegetem Domini purgent, sed per temeritatem ipsi potius inter purgamenta numerentur. Ideoq. idem Apostolus cum iam multos comperisset & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos, ad eosdem Corinthios in secunda epistola scribens, non itidem præcepit, vt cum talibus nec cibum sumerent: multi enim erant, nec dici de eis poterat, si quis frater nominatur fornicator, aut idolis feruens, aut auarus, aut aliquid tale, cum eiusmodi nec cibum quidem sumere: sed ait, ne iterum cum venero ad vos humiliet me Deus, & lugeam multos ex ijs, qui ante peccauerunt, & non egerunt poenitentiam super immunditia, & luxuria, & fornicatione, quam gesserunt: per luctum suum potius eos diuino flagello coercendos minas, quam per illam correptionem, vt ceteri ab eorum coniunctione abstineant: & paulò post: Reuera si contagio peccandi multitudinem inuaserit, diuina disciplinae seueram misericordia necessaria est: nam consilia separationis (hoc est excommunicationis) & inania sunt, & perniciosa, atque sacrilega, quia & impia, & superba fiunt, & plus perturbant infirmos bonos, quam corrigant animos malos.

Hæc cum ita sint, inquit Barclaius, nemo, vt arbitror, ex collatione doctrinae S. Augustini, quæ & Ecclesie est, cum gestis à Gregorio in Henricum, non perspicue cernet, Papam magnopere errasse, &c.]

Respondeo Barclaij temeritas vnde cumque se prodit, cum ob vnum S. Augustini locum non bene intellectum, synodalem sententiam Pontificis Maximi, à multis alijs Pontificibus, & Concilijs confirmatam ita damnare audeat, vt dicat, Papam magnopete errasse. Sed ostendamus non Papam in iudicando, sed Barclaium in intelligendo vehementer errasse.

Primum, sanctus Augustinus loquitur de correptione, siue excommunicatione illius, qui multos habet socios in eodem crimine, vt perspicuum est ex illis verbis; Cum verò idem morbus plurimos occupauerit, &c. & ex illis, Ideò Apostolus cum iam multos comperisset, & immunos luxuria, & fornicationibus inquinatos, &c. At Gregorius vnum Henricum excommunicauit propter crimina illi vni propria, quòd videlicet venderet Episcopatus, & Abbantias, & admonitus respiscere nollet; non ergo facit ad rem locus ex Augustino, vel ex Gratiano citatus.

Deinde loquitur S. Augustinus aduersus Parmenianum, aliosq; Donatistas, qui separauerant se ab Ecclesia vniuersa, & se solos esse dicebant Ecclesiam, non habentem maculam, neque rugam. Ideòq; docet S. Augustinus propter multitudinem peccatorum non esse faciendam separationem; cum semper futuri sint mali cum bonis, vsque ad Mundi consummationem. Tunc enim (vt dicitur Matth. 13.) exhibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum: atque hæc est causa, cur S. Augustinus dixerit, consilia eiusmodi separationis non solum esse inania, & periculosa, sed etiam sacrilega, & superba; quoniam qui ita separantur, assument sibi officium Dei, qui solus potest separare omnes bonos ab omnibus malis, quod fiet in nouissimo die: atque interim oportet pisces bonos esse in eodem rete cum piscibus malis, & triticum cum paleis in eadem area, & zizania cum frumento in eodem agro. Porro Gregorius nihil tale sibi desumpsit, sed solum Ecclesiastica

censure coercere voluit hominem, qui publicè multorum,
 & intolerabilium criminum reus erat. . . .
 73 Tertio, quod Dominus ait Matth. 13. Siuite vtraque
 crescere vsque ad messem; non sic intelligitur, quasi pro-
 hibitum sit, purgare agrum à zizanijs, excommunicando
 incorrigibiles, necando maleficos, comburendo hereti-
 cos, persequendo latrones, aliasq. Ecclesie, vel Reipub.
 pestes: alioqui grauer peccasset Dauid, qui in Psal. 100.
 dicit, Interficiebam omnes peccatores terra: peccarent
 Principes omnes, qui quotidie suspendunt fures, & latro-
 nes, ac viarum grassatores, & quo plures esse cognouerint,
 eo maiori diligentia, grauioribusq. supplicijs delere, at-
 que extirpare conantur: peccasset Innocentius tertius Pon-
 tificex cum Lateranensi Concilio excommunicans omnes
 hereticos, quamuis plurimos esse non ignoraret: peccas-
 sent Principes Catholici, qui hereticos Albigenes, pen-
 innumerabiles armjs domuerunt, & vsque ad internecio-
 nem deleuerunt. Igitur cum Dominus ait; Siuite vtraque
 crescere vsque ad messem, potest fieri, vt Dominus noster
 non tam imperando quam prædicando, quod futurum erat,
 loquutus sit. Significauit enim semper fore malos cum
 bonis, neque vlla diligentia effecturos homines, vt omnes
 mali ab omnibus bonis separentur, qualis est etiam illa
 loquutio Isaia 6. Audite audientes, & nolite intelligere;
 videte visionem, & nolite cognoscere: excaeca cor populi
 huius; & aures eius aggraua; quod explicat Dominus
 Matth. 13. Auditu audietis, & non intelligetis, & videntes
 videbitis, & non videbitis: incrassatum enim est cor populi
 huius, &c. Et Apostolus Act. 28. citans eundem locum
 Isaia: Aure, inquit, audietis, & non intelligetis, & vi-
 dentes videbitis, & non perspicietis: incrassatum enim
 est cor populi huius, &c. Itaque verba Isaia, Audite &
 nolite intelligere; hoc significant, audietis, & non intel-
 ligetis: & illud, excaeca cor populi huius; significat, ex-

excabitur cor populi huius; siue, vt explicat S. Ioan. cap. 12. Excetatum est cor populi huius. Hoc modo S. Augustinus in Psalmorum explicatione omnes imprecationes malas, quæ exprimentur per modum imperandi, vt, Effunde iram tuam in gentes, & alias similes; docet esse prædicationes, non imprecationes. Tales etiam loquutiones inueniuntur in Euangelijs, vt Ioan. 2. Soluite templum hoc, id est, soluetis, vel permittam vt soluat. Matth. 23. Implete mensuram patrum vestrorum, id est, implebitis, vel, finam, vt impleatis. Ioan. 13. Quod facis, fac citius, id est, quod mente agitas vt me tradas, citius implebis quam putas; idq. me permittente. Sic igitur, Sinite vtraque crescere vsque ad messem, hoc videtur significare, Sinetis, siue permittetis; velitis nolitis, vtraque crescere vsque ad messem: nam omni vestra diligentia nunquam perficietis, vt mali permulti cum bonis permixti non sint vsque ad diem iudicij: tunc enim ego mittam Angelos meos, qui separabunt malos de medio iustorum.

Quarto dico, approbare me sententiam eorum, qui dicunt prohiberi in hac parabola, separationem malorum, siue hæreticorum, siue aliorum iniquorum, non absolutè; sed quando periculum est, ne cum zizanijs eradicetur triticum, id est, ne cum impijs inuoluantur pij; alioquin licitum esse, zizania euellere; quando non est periculum, vt eradicetur triticum, & contra periculum est, ne ex commixtione zizaniorum triticum corrumpatur. Sed hoc iudicium non pertinet ad quoscunque; sed ad Patrem familias, siue ad illum, quem Christus constituit super familiam suam. Quare ad Barclaium non pertinebat iudicare, an Gregorius VII. rectè fecisset, cum excommunicando Henricum; partem zizaniorum euellendam curauit; sed ad Pontificem maximum pertineret, si Barclaius adhuc esset in viujs; eius temeritatem castigare.

Addit vltimo loco Barclaius argumentum ex historia.

Sige.

Sigeberti, ut probet, Gregorium Papam valdè errasse in
ijs, quæ egit aduersus Henricum Imperatorem. Hilde-
brandus Papa (inquit Sigebertus in Chronico anni 1085.)
qui & Gregorius VII. apud Salernum exilans moritur; de
hoc ita scriptam reperi. Volumus vos scire, qui Ecclesia-
stica curæ solliciti estis, quod Dominus Apostolicus Hil-
debrandus, qui & Gregorius, nunc in extremis positus ad
se vocauit vnum de duodecim Cardinalibus; quem multum
diligebat præ cæteris, & confessus est Deo, & sancto Petro,
& toti Ecclesiæ, se valdè peccasse in Pastoralis cura, quæ ei
ad regendum commissa erat, & suadente Diabolo contra
humanum genus iram, & odium concitasse. Tunc demum
misit prædictum confessorem ad Imperatorem, & ad totam
Ecclesiam, ut optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ
sua aspiciebat, & tam citò induebatur angelicæ vestè: &
dimisit, ac dissoluit vincula omnium bannorum suorum
Imperatori, & omni populo Christiano, viuus, & defunctis,
clericis, & laicis, & iussit suos abire de domo Deodorici,
& amicos Imperatoris ascendere.]

Respondeo Sigebertus, teste Trithémio in Catalogo
Scriptorum, vnus fuit ex sectatoribus Henrici Imperato-
ris, propterea nullam fidem meretur, & sine dubio falsum
est, quod hoc loco scribit, cum certum auctorem non ha-
beat, aut indicare non audeat. Nos autem habemus au-
ctorem certum fideq. dignissimum, qui scribit, Gregorium
paulò ante mortem dixisse, Dilexi iustitiam, & odiui ini-
quitatem, propterea morior in exilio; quæ sunt omnino
contraria ijs, quæ scribit Sigebertus; nam in his iuste
se egisse, in illis grauitè se peccasse dicit; Habentur au-
tem verba suprædicta apud Othonem Frisingensem, lib. 6.
cap. 36. Bertoldus in Chronico, ad annum 1085. & Leo
Hostiensis in Chronico Cassinensi, lib. 3. cap. 64. describunt
mortem Gregorij, ac docent eum in eadem constantia
permanisse vsque ad vitimum spiritum; & miraculis ma-

gnis, viuum, & mortuum claruisse. Præterea confirmatio sententiæ Gregorij in Henricum, quam supra demonstrauimus factam à quinque successoribus eius Victore III. Urbano II. Paschali II. Gelasio II. & Callisto II. apertissimè docet, fabulam esse, quam Sigebertus scripsit de penitentia eiusdem Gregorij. Denique ipsa sibi narratio Sigeberti contradicit, ac repugnat. Nam si Gregorius grauius peccasse se agnoscebat in pastoralis cura, & suadente Diabolo se fecisse, quæ fecerat: quo modo tam audacter ibidem affirmabat, se mox veste angelica induendum? certe ob peccatum tam graue non vestem Angelicam, sed gehennæ, aut purgatorij graues pœnas expectare debuisset.

Discutitur sententia Othonis Frisingensis de iudicio Gregory septimi Pontificis.

Cap. X.

IN decimo capite actum agit Barclaius. Redit enim ad probandum auctoritate Othonis Frisingensis, non licuisse Gregorio Pontifici Imperatorem Henricum communionem, vel Regno priuare. Ac primum reperit, quæ supra citauerat ex Othone, lib. 6. cap. 35. Lego; & relego Romanorum Regum, & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam eorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum; vel Regno priuatum. Deinde addit ex lib. 1. de gestis Friderici Imperatoris, cap. 1. nouum esse visum Othoni Frisingensi, quod Henricus Imperator à Pontifice Romano, anathematis gladio percussus fuerit. Sed ad hæc respondimus capite superiore: atque ista non esse noua luculenter ostendimus.

Addit, ex eo posse intelligi sententiam Gregorij fuisse iniustam, quod Otho Frisingensis eodem loco, id est, lib. 6.

cap. 37. scribit; ex decreto Gregorij inter alia mala illud consecutum esse, ut Papa super Papam, & Rex super Regem poneretur. ¶ Quibus verbis, inquit Barclatus, ostendit Otho, utrunque pari iure, seu potius pari iniuria factum esse, ut sicut iniuste Papa super Papam ab Imperatore; ita etiam iniuste Rex super Regem a Papa positus sit.]

Respondeo: Scribit quidem Otho; occasione decreti Gregorij factum esse, ut Papa super Papam, & Rex super Regem poneretur; sed utrunque pari iure, vel iniustitia pari, factum esse Otho non dicit, neque dicere potuit. Nam Regem super Regem posuit auctoritas legitima capitis Ecclesie; Papam super Papam posuit inobedientia schismatici Regis: quod enim iure possit Imperator Papam deponere, & alium super ponere, nescio an si vel unum Barclaius inveniet virum Catholicum, qui dixerit, aut scripserit: quod autem possit Papa Imperatorem excommunicare, & deponere iustis de causis, scripserunt auctores Catholici plurimi, & idipsu censuerunt concilia multa generalia, quorum testimonia retulimus in prolegomenis huius libri, & nonnulla attigimus capite superiore. Itaque Otho enumerat mala, quae nata sunt ex Henrici excommunicatione, & eiusdem inobedientia; sed non determinat, an ea iusta fuerint, vel iniusta: possunt enim aliqua esse mala, & iusta, qualia sunt mala penae; & talis fuit depositio Henrici: possunt quoque alia esse mala, & iniusta, qualia sunt mala culpae; & talis fuit creatio Antipapae Guiberti ab Imperatore procurata, vel facta.

Pergit Barclaius, & ponderat illa verba eiusdem Othonis Frisingensis ex eodem lib. 6. cap. 36. Quia ergo in Principe suo Regnum ab Ecclesia praecisum graviter percussum fuit, Ecclesia quoque tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices praecipui zeli, & auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit. ¶ Id, inquit Barclaius, quid aliud sonat, quam propter violatum in-

Principe Imperium, violatam fuisse in Pontifice Ecclesiam; siue propter percussam Regnum in persona Principis, percussam fuisse Ecclesiam in persona Pontificis; inter quæ cum nullum iuris, aut iniuriæ discrimen faciat, nec possit vtrunq; iuste fieri, consequens est vtrunq; iniuste factum esse existimet.]

Respondedo. Non intellexit Barclaius verba Othonis: non enim loquitur Otho, de depositione Gregorij à Pontificatu; quemadmodum loquitur de depositione Henrici ab Imperio. Sed dicit, percussam fuisse Imperium in persona Principis; quia Princeps excommunicatus, & depositus fait: percussam autem fuisse Ecclesiam in persona Pontificis; quia per mortem subtractus ab hominibus dolorem magnum Ecclesiæ reliquit. Quare non bene colligit Barclaius, tam in persona Imperij in persona Principis, quam in percussione Ecclesiæ in persona Pontificis iniusticiam interuenisse. Nam Henricus quidem per sententiam Ecclesiæ depositus fuit ab Imperio; in qua sententia iustitia, & iniustitia locum habere potuit, & satis constat, sententiam illâ fuisse iustissimam: Gregorius autem naturali morbo extinctus est, vbi si locum habet iniustitia, Deus iniustus dicendus erit, quæ est ingens blasphemia: non enim Gregorius occisus fuit ab Henrico, quemadmodum Henricus depositus fuit à Gregorio; sed, vt diximus, naturali morbo, piè, & religiosè obiit: mors autem naturalis post originale peccatum à Deo est: ipse enim sententiam illam, & quidem iustissimam tulit, Puluis es, & in puluerem reuerteris Gen. 2. & de Deo dicitur, Dominus mortificat, & viuificat. 1. Reg. 2. & Sap. 16. Tu es Domine; qui vitæ, & mortis habes potestatem: & Ecclesiastici 1 r. vita, & mors à Deo est. Neque dici potest, Gregorium Papam, ex sententia Othonis, occisum fuisse à Deo in poenam peccati commissi in depositione Imperatoris: nam ipse idem Otho fatetur, Gregorium fuisse hominem præcipuzeli; sed etiã

si Gre-

si Gregorius in poenam peccati occisus fuisset à Deo, non tamen iniusta mors eius dici posset, nisi Deo iniustitia tribueretur.

Pergit Barclaius, & ex lib. 1. de gestis Friderici, cap. 6. Othonis Frisingensis, probare nititur, iniustam fuisse depositionem Imperatoris per Gregorium factam, quia Otho defectionem Rudolphi Ducis Sueviæ ab Imperatore rebellionem appellat: rebellio autem dicitur, cum inferior deficit à superiore; sed Imperator superior non fuisset, si iure depositus fuisset, igitur non iure depositus erat ex Othonis sententia. Idem probat ex lib. 7. historię cap. 8. ubi Otho Frisingensis Henricum quartum, Imperatorem vocat, etiam post depositionem.

Respondeo. Rebelle dicitur non is solum, qui à Principe legitimo deficit; sed etiam qui deficit à Principe regnante de facto, quamvis non de iure: quemadmodum etiam Rex dicitur non solum, qui iure regnat; sed etiam qui de facto regnat: non enim ubique Scriptores proprietatem illam vocabulorum observant, ut neminem dicant Regem, nisi qui regnat legitime, neque rebellare vllum dicant, nisi qui à legitimo Principe deficit. lib. 4. Reg. cap. 18. ponitur in laudibus Ezechie Regis optimi, quod rebellauerit contra Regem Assyriorum. ubi rebellio dicitur defectio à Rege non legitimo, eodem lib. 4. Reg. cap. 9. Iehu iussu Dei Rex factus, vivente adhuc Ioram Rege, dicitur coniurasse contra dominum suum, eumque occidisse cum omni progenie. ubi coniuratio, quæ aliquid amplius est, quam simplex rebellio, in bonam partem accipitur: coniuravit enim contra Regem à Deo abdicatum, & damnatum. Quare dixit ad Iehu Dominus 4. Reg. 10. Quia studiosè egisti, quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo fecisti contra domum Achab, filij tui vsque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel. Habemus igitur non esse mi-

rum,

rum, si Otho Frisingensis, rebellionem appellat defectionem à Rege iam abdicato, cum eundem ipsum loquendi modum habeamus in diuinis literis. Idem dicere possumus de nomine Regis: nam lib. 7. Reg. cap. 15. cum Absalon filius Dauid eiecto Patre regnare cœpisset in Hierusalem, neque Rex legitimus, sed Tyrannus reuera esset; tamen David ipse Regem ipsum appellabat, cum diceret ad Ethai Gethaum, cut venis nobiscum? reuertere, & habita cum Rege: sic etiam lib. 3. Regum cap. 16. Zambri, occiso Rege legitimo Regnum sibi iniustissime vsurpauit: & tamen scriptura dicit: Irruens ergo Zambri percussit, & occidit eum (Regem Ela) & regnauit pro eo: cumq. regnasset, & sedisset super solium eius percussit omnem domum Baasa, &c. Ac ne magnum videatur Barclaius, quod Otho Frisingensis vocet Imperatorem Henricum, etiam post excommunicationem, & depositionem: sciat idem nomen inueniri apud Abbatem Urspergensis, aliosq. Scriptores, imò & apud ipsum Leonem Ostiensem, qui additissimus erat Gregorio VII. Nam lib. 3. Chronici Cassinensis cap. 49. plus quam decies Henricus Imperator dicitur à Leone Ostiense, & Leone referente, scriptissime Desiderius Abbas, qui Gregorio in Pontificatu successit, eundem Henricum post abdicationem, Imperatorem appellat, non alia de causa, nisi quia re ipsa, quamuis non iure imperabat.

Pergit Barclaius, & ait: ¶ Est & alius eiusdem auctoris locus lib. 1. de gestis Friderici cap. 8. in quo id ipsum manifestius declarat, Papam scilicet per illam excommunicationem, & abdicationem nihil iuris Regni Henrico ademisse. Nam postquam narrauit, Bertolfum Rudolphi generum (quem, vt dictum est, Papa Regem creauerat) p̄empto socero, Ducatum Sueuiæ, tamquam sibi à socero concessum vsurpasse; & ex altera parte Henricum, Papæ iudicio depositum, concessisse eundem Ducatum nobili cuidam Sueuiæ, cui Friderico nomen: qui Bertolfum ad pacis conditiones,

& ad

& ad ex festucationem Ducatus adigit, addit. Bertolfus iste quamvis, in hoc negotio Imperio simul; & iustitiæ cesserit; tamen strenuissimus, & fortissimus fuisse traditur. En ut nihil circuitione vsus affirmat, Imperium, & iustitiam ab Henrico stare, in quem Pontifex sententiam depositionis multò ante tulerat.]

Respondeo. Testem hoc loco Barclaius suspectum adducit; nam ab isto Friderico Fridericus primus Imperator descendit: cuius Imperatoris patruus fuit Otho Frisingensis; nec solum patruus Friderici Imperatoris; sed etiam Ne-
pos Henrici quarti. Itaque Otho, ne Avum maternum, Henricum quattum Imperatorem; & filium fratris veterini Fridericum primum Imperatorem dederet, scripsit, Bertolfum Imperio, iustitiæq. cessisse in negotio Ducatus Suevici. Quæ etiam causa fuit; cur idem Otho in historia sua mediam viam elegerit. Nam Gregorium VII. eximie laudat lib. 6. cap. 34. neque enim poterat salua conscientia; reprehendere hominem nonnullæ sanctitatis; Henricum autem; non ut ceteri historici; turpissimorum plurimorumq. criminum ream facit; sed modestissime excessum eius vitamq. lasciviam notat, lib. 7. cap. 1. Quod autem hoc loco dicit, Bertolfum Imperio, iustitiæq. cessisse: non cogit; ut existimemus, sensisse Othonem, iniuste Henricum à Gregorio fuisse depositum; nam; ut idem Otho narrat; post longam disceptationem coegit Fridericus ab Imperatore adiutus Bertolfum ad conditiones pacis, quæ erant, ut Bertolfus retineret Turegum nobilissimum Sueviæ oppidum, reliquam Sueviam Friderico cederet. Cessit ergo Bertolfus Imperio, tamquam potentiori; cui par esse non poterat; cessit etiam iustitiæ, quoniam in re dubia iustum esse censuit, retento nomine Ducis, & oppido nobilissimo, reliqua cedere fortiori. Nam si Bertolfus existimasset iniuste à se possessam fuisse Sueviam, debuisset totum dimittere, & neque partem præcipuam, neque Ducis nomen sibi retinere.

vt eodem teste Othone retinuit, ad posterosq. transfraſit.
 Quod ſi Barclaius velit, Othonem ſenſiſſe, Henricum à
 Gregorio iniuſtè fuiſſe damnatum, repugnabit eidem Otho-
 ni, qui lib. 6. hiftoriæ, cap. 34. dicit, Gregorium fuiſſe
 fortem per omnia athletam, murumq. ſe pro domo Domi-
 ni opponere non timuiſſe. & cap. 36. dicit, gladio anathe-
 matis Imperatorem feriri decuiſſe: & ibidem refert Gre-
 gorium in morte dixiſſe: Dilexi iuſtitiam, & odi iniquita-
 tem: & Eccleſiam in obitu tanti Paſtoris, qui inter omnes
 Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, non
 modicum dolorem habuiſſe: & lib. 7. cap. 1. ait, De ſuacto
 apud Salernum Beatz memoriæ Gregorio Summo Pontifi-
 ce, &c. Iſta enim nullo modo cohærent cum opinione gra-
 uiſſimæ iniuſtitiz, qualis fuiſſet, de poſitio Imperatoris, ſi
 eum iuſtè Gregorius deponere non potuiſſet: hæc enim
 ſola iniuſtitia omnes Gregorij laudes ſine dubio corru-
 piſſet.

Postremò Barclaius cùm non haberet aliud, quod ex
 Othone adferret, nec tamen quieſcere poſſet, repetit quod
 ſupra dixerat, Reges ex Othonis ſententia non habere
 vllum, præter Deum ſuper ſe, quem timeant: Repetit
 quoque quod ſupra verbosiffimè deplorauerat, multa mala
 occasione excommunicationis Henrici Imperatoris in or-
 bem terrarum, ac præcipuè in Eccleſiam irruiſſe: Ad quæ
 omnia iam ante reſpondimus, neque libet eadem fruſtra
 repetere.

In extremo capite producit in medium verba Gregorij
 VII. quibus cùm Henricum deponeret, præcatus eſt Apo-
 ſtolos Petrum, & Paulum, vt ſententiam ſuam ex eorum
 auctoritate prolatam confirmarent: & iudicium cito in
 Henricum eiufmodi exercerent, vt omnes intelligerent,
 iniquitatis filium non fortuito, ſed ipſorum opera ex Im-
 perio cecidiſſe. Hanc præcationem dicit Barclaius non
 fuiſſe ab Apoſtolis auditam, cùm nihil non infauſtum Pon-
 tifici,

tifici, pontificiæ parti auctoribus, & fautoribus accide-
rit, triumphante interim, & Imperium tenente Hen-
rico.]

Respondeo. Precationem Gregorij omnino exauditam
fuisse, testantur ærumnæ maximæ, quæ Henricum diuini-
tus opprefferunt. Primum enim à magna parte Germaniæ
destitutus ad Pontificis pedes abiectus misericordiam de-
mississimis precibus implorare compulsus est. Deinde,
cùm duobus æmulis, Rudolpho, & Hermanno diu ambi-
guo Marte certauit. Postea à proprio filio carceri manci-
patus, coronam, sceptrum, & reliqua Imperatorum insi-
gnia resignare coactus est. Inde elapsus Laodiam se re-
cepit, vnde miseriam suam incredibilem proprijs literis,
quæ apud Urspergensem Abbatem extant, testatus est. De-
nique repentina morte sublatuS neminem inuenit, qui eius
mortem desleret: cùm è contrario Mundus totus ob eius
infelicem exitum summo gaudio exultaret, vt supra ex
Abbate Urspergensi retulimus. Hic videlicet est trium-
phus Henrici, quem fingit Barclaius. Porro pontificiam
partem semper in melius profecisse, cooperante Domino
signis, & prodigijs, & tandem omnino praualuisse, con-
stat ex ijs, quæ de Callisto secundo, & Henrico quinto
omnes historici narrant, ac præsertim Abbas Urspergensis
in Chronico anni 1200. & sequentibus.

De comparatione Iulij II. & Clementis VIII.

Capitulum XI.

N capite vndecimo Barclaius multa repetit ex
ijs, quæ antea dixerat: neque aliquid addit, quod
mihî refellendum nona responsione esse videatur,
nisi cùm Clementem octauum Pontificem veris
laudibus effert, non tam vt eum laudet, quam vt ex eius

com-

comparatione Iulium secundum carpat. ¶ Quis, inquit, non paternam Clementis VIII. pietatem, cum summa prudentia coniunctam, qua Reges, & Principes Christianos ad concordiam reducere, & in concordia retinere anitur, infinitis partibus Ecclesie vtiliorem iudicet, quam Iulij secundi loricati furoris martios, quibus Italiam, Galliam, Germaniam, Hispaniam, ceterasque gentes Christianas hostilibus animis inter se committere, impie, & inhumaniter connebatur? *Julij secundi & Clementis VIII.*
 Ad hæc ego vt respondeam, admonitos Lectores esse volo; Romanos Pontifices, qui simul etiam Principes sunt temporales non contemnendi Imperij, non minus ex officio obligari ad ea conservanda, quæ Sedis Apostolicæ, siue Ecclesie Romanæ sunt, quam Principes ceteros. Quare quemadmodum Reges, & Principes supremi ceteri pro defensione Regnorum suorum, siue ditionum aliarum, bella gerere possunt, & debent; & si ad ea defendenda, confederatione cum alijs Principibus opus habent, iure possunt cum socijs Principibus foedus inire, & coniunctis viribus hostem propulsare; quando iustam belli gerendi causam habent; sic etiam Romani Pontifices, qua Principes supremi sunt, omni iure possunt, & debent, populos sibi creditos armis protegere, & si res ita postulet, aduersus hostes bella gerere, nec non ad auxilium, vel belli societatem Principes alios euocare. Neque primus fuit Iulius secundus, qui pro recuperandis Ecclesie Romanæ prouincijs bella gessit, vel cum magnis Principibus foedus percussit. Nam Pius secundus multo antea exercitum armatum habuit, & bella cum hostibus cum laude gessit, vt Nauclerus, & Platina referant; & ante Pij secundi tempora Innocentius sextus, vir prudentia, & vitæ innocentia clarus per Legatum suum Alberonium Cardinalem, Ecclesiasticam ditionem à Tyrannis diuersis occupatam, felicissime armis recuperauit, vt scribunt ijdem Naucler-

rus, & Platina, multiq. alij historici. Clemens IV. qui Innocentium VI. multis annis praecessit, & Pontifex sanctus est habitus, Carolum Andegauensem Ducem, sancti Ludouici Regis Francorum fratrem, è Gallijs euocauit, vt Manfredum tyrannum è Regno Neapolitano, quod est Ecclesiae Romanae feudum, armis expelleret, ipsumq. Carolum Regem instituit, imposita quadraginta millia numerum aureorum pensione quot annis soluenda in recognitionem feudi: testes sunt auctores ijdem & alij, quos ipsi citant. Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex, non solum vitæ probitate, sed etiam diuinis miraculis clarus, atque adeo in Sanctorum numerum relatus, aduersus Northmannos pro Beneuentana ciuitate recuperanda praesens ipse in exercitu armis decertauit, vt Hermannus Contractus in Chronico, & Leo Ostiensis in historia Cassinensi lib. 2. cap. 88. testes sunt. Vbi illud memorabile accidit, quod cum Pontifex à Northmannis victus, & captus fuisset, ea submissione, & reuerentia victores erga victum vsi sunt, vt Pontifex victus, & captus victoribus imperare, ac dominari videretur. Porro Leo quartus Pontifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir sanctissimus, & miraculis clarus, teste Anastasio in eius vita, exercitum duxit aduersus Saracenos, qui ad Ostia Tyberina cum ingenti classe appulsi Romanam urbem capere, & spoliare cupiebant; & oratione praemissa ad Deum, & exercitu Apostolica benedictione munito, memorabilem victoriam reportauit. Omitto confederationem Zachariae, Stephani secundi, Adriani, Leonis tertij, aliorumq. Pontificum cum Regibus Francorum, pro recuperatione, & defensione prouinciarum, & ciuitatum, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinebant aduersus Longobardos, & Græcos: Omitto etiam fortissimos Machabæos, qui & Summi Sacerdotes, & Principes erant, & pro patria defensione grauissima bella gesserunt. Omitto denique Mosis Pontificis, & Principis sa-

pietissimi, qui aduersus Amorrhæos, aliosq. populi sui perturbatores armis decertare non dubitauit. Hos igitur clarissimos, sacrosq. viros Iulius secundus imitatus, eorumq. virtutem, & diligentiam æmulatus partim armis proprijs, partim auxilio foederatorum Regum Ecclesiasticam ditionem, ferè totam amissam, magno labore recuperauit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, vt industriam, & virtutem sanctorum Pontificum, addo etiam Machabæorum, & ipsius Mosis, virtutem bellicam reprehendat. Neque ab hoc numero Clémens octauus eximendus est, qui quemadmodum pacem inter Christianos Principes reformare studuit, vt Barclaius dicit, sic etià exercitum comparare non neglexit cùm ei Ferraria recuperanda esset: & ad bellum pro Ecclesiastica ditione faciendum, occasio defuit illi, non animus. Placuit enim Deo, in cuius manu sunt corda Principum, vt nobilissima Ciuitas ante ad Ecclesiam rediret, quàm militum gladij nudarentur. Hanc verò Clémentis octaui laudem Barclaius non ignorauit, sed dissimulare voluit, vt liberius Iulium reprehenderet.

*Diluuntur argumenta aduersus Theologorum
sententiam de Potestate Pontificis Ma-
ximi in temporalibus.*

Cap. XII.

N capite duodecimo conatur Barclaius ex proposito affirmare, ac demonstrare, nullam habere Pontificem Maximum potestatem in temporalibus super Reges, aliosq. Principes Christianos.

Primum argumentum eius est, quia tota antiquitas Christiana semper censuit, Reges solo Deo minores esse.

Quod

Quod argumentum iam ante proposuerat in cap. 8. vbi & nos illi copiosè respondimus. Id enim habet veluti proprium hic auctor, vt eadem argumenta sæpius reperat, & inculcet, nescio an vt librum grandiozem faciat, an vt importunitate obtineat assensum, quem vi rationum extorquere non potest. Hoc igitur primo argumento prætermisso, secundum audiamus.

2 ¶ Quid, inquit, quod ipsi Pontifices fatentur, Reges non habere superiores in temporalibus? cap. Per venerab. Qui filij sine legitimi. Habent, & non habent, simul vera esse nequeunt. Falsum est ergo Reges non habere superiorem in temporalibus, si alius possit iure ijs temporalia auferre, alteriq. conferre.]

Respondeo. Sententia Pontificis in eo capite est, Reges supremos esse Principes temporales, & ideo nullum habere supra se Principem temporalem; quemadmodum Duces, alijq. Principes inferiores in eodem Regno superiorem in temporalibus Regem habent: sic enim loquitur Ecclesiastes cap. 5. Excelso excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alij, & insuper vniuersæ terræ Rex imperat seruenti. & S. Petrus in priore epist. cap. 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi quasi præcellenti, siue Ducibus, tamquam ab commissis. Idem igitur est, Regem non habere superiorem in temporalibus, & Regem non habere supra se alium Regem, siue Principem alium temporalem, alioqui non esset Rex supremus in ordine principatus temporalis, siue politici. Et ea fortè ratio est, cur idem Innocentius in eodem cap. Per venerabilem, paulò ante dixerit, nonnullos Principes nullum inter homines, excepto Romano Pontifice, superiorem agnoscere; addidit enim illam exceptionem, vt cum postea dixit, Regem Francorum nullum in temporalibus superiorem agnoscere, intelligamus, sermonem fuisse de superioribus temporalibus; non enim Rex

agnoscit vlium supra se Principem temporalem, sed agnoscit Romanum Pontificem, Principem spiritualem, qui de temporalibus quoque in ordine ad spiritualia iudicare potest. At, inquit Barclaius, habent, & non habent simul vera esse nequeunt. Respondeo. Habent, & non habent de re eadem, simul vera esse nequeunt: de re diuersa, nihil impedit quominus vera esse possint. Habet coccineum pallium, & non habet coccineum pallium, simul vera esse nequeunt: sed habet coccineum pallium, & non habet nigrum pallium, vera simul esse queunt. sic igitur. Habet Rex in temporalibus superiorem temporalem, & non habet in temporalibus superiorem temporalem, vera esse nequeunt. Sed, habet Rex in temporalibus superiorem spiritualem, & non habet in temporalibus superiorem temporalem, verissima simul esse queunt, & sunt.

3 Sed instat Barclaius. ¶ Quod, inquit, in verbis directe, & indirecte discrimen statuunt, id non ad facultatem iudicandi, & effectum iudicij, sed solum ad modum, & rationem acquirendi tantam potestatem pertinet. Canonistæ enim dicunt Papam directe dominium temporale totius orbis à Christo accepisse. Hi verò negant eum accepisse tale dominium directe, quasi dicas per se, simpliciter & sine alterius rei consideratione, sed tantum indirecte, hoc est, per consequentiam, ratione illius potestatis spiritualis, quam directe à Domino accepit. Hæc igitur ex verbis istis differentia ad initium, & modum acquirendi temporalem potestatem, non autem ad eius vim & effectum referri debet.] Hæc ille, qui vult, Pontificem ex sententia Theologorum habere potestatem temporalem super Reges indirecte acquisitam; esseq. eorum Iudicem in temporalibus: quod repugnare videtur Innocentio, in capite citato, ubi dicit Innocentius, Reges non habere superiorem in temporalibus.

Respondeo. Distinctione opus est, vt planè intelligatur

tur verè, an falso Barclaius colligat, Pontificem habere potestatem temporalem super Reges, esseq. eorum Iudicem temporalem. Nam si per potestatem temporalem, intelligatur potestas disponendi de temporalibus, siue ipsa potestas in se sit spiritualis, siue temporalis, verè colligit, Pontificem habere potestatem temporalem in Reges: si verò per temporalem potestatem intelligatur potestas quæ sit in se temporalis, vt est potestas Regum, & aliorum Principum politicorum, falso colligit, Pontificem habere potestatem temporalem in Reges ex Theologorum sententia. Theologi enim tribuunt Summo Pontifici temporalem, & spirituales potestatem in Ecclesiastica ditione tantum, quam potestatem plenam in patrimonio S. Petri appellat Innocentius; in cap. Per venerabilem: in reliquis Prouincijs Christianas, & Principes Christianos, tribuunt Pontifici potestatem solum spirituales, quæ per se, & propriè respicit spiritualia; temporalia verò respicit, vt subordinantur spiritualibus. Et ideo quando propriè loquimur, dicimus Pontificem habere potestatem in temporalibus, non autem habere potestatem temporalem, quæ Pontifex est. Ex quo sequitur, vt discrimen vocum, directè & indirectè, non referatur propriè loquendo, ad modum acquirendi potestatem, vt Barclaius falso dicit; sed ad explicandum obiectum secundarium, & coniectaneum supremæ spiritualis potestatis; quæ vt supra diximus, primario, & directè respicit spiritualia; secundario & indirectè, id est, in ordine ad spiritualia, respicit temporalia: qua sententia Theologorum nullo modo repugnat verbis Innocentij in cap. Per venerabilem, vt ex dictis perspicuum est.

4. Addit præterea Barclaius hoc argumentum. Quod si aduersariorū sententiæ locus sit; Reges, & Principes Christiani, non erunt solum Vasalli, & Clientes Papæ in temporalibus; sed (quod vilius est) quasi precario Regna,

& Principatus ab eo possidebunt. Id facile ex ipsis aduer-
 sariorum principijs, sic ostendo: Summus Pontifex potest
 alicui Regnum auferre, & alteri conferre, si id necessarium
 sit ad animarum salutem; Atqui iudicare, & decernere,
 an sit necessarium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius
 iudicio, æquum ne sit, an iniquum nemo potest iudicare:
 ergo ubi libitum ei erit, poterit quemlibet Regno privare,
 & illud alteri conferre.]

Respondeo. Reges Christiani, alijq. Principes, ijs ex-
 ceptis, qui feudatarij sunt Ecclesiz, neque Vasalli, neque
 clientes Pontificis Maximi dici debent, quamuis ita eos ad
 confidendam Ecclesiz invidiam, Barclaiio appellare libuerit:
 multò minus precario Regna, & Principatus ab eo possidet:
 sed sunt veri Reges, veriq. Principes, tantoq. Ethnicis Re-
 gibus, & Principibus nobiliores, & feliciores; quanto non
 solum in terris ad tempus regnant, sed etiam post hanc vi-
 tam, si iuste, pieq. regnaverint, ad Regnum cæleste, & sem-
 piternum transferantur. Argumentum verò Barclaij ab
 omni parte viciosum est: illa enim propositio, Summus
 Pontifex potest alicui Regnum auferre, & alteri conferre,
 si id necessarium sit ad animarum salutem: explicatione
 indiget; nam & bene, & secus intelligi, & vera, & falsa
 esse potest. Potest quidem Pontifex, si necessarium ad sa-
 lutem animarum sit, alicui Regnum auferre, sed si antea
 admonuerit, si spacium respiscendi dederit, si perniciosum,
 & incorrigibilem esse perspexerit. Potest quoque alteri
 Regnum conferre, non pro arbitrio tamen cui libuerit; sic
 enim vere precario Reges regnarent; sed cui iure debetur,
 siue successio, siue electio locum habeat. Et si forte nemi-
 ni debeatur; cui ratio dictauerit, esse tribuendum. Sic enim
 Innocentius quartus in Concilio Lugdunensi cum Frideri-
 cum Imperatorem deposuisset, electionem successoris Ele-
 ctoribus, quibus iure competit, liberam reliquit: sic etiam
 Gregorius VII. post depositionem Henrici, Rudolphum

à Prin-

à Principibus electum confirmauit. Sic etiam Zacharias
 Regnum Francorum Pipino adiudicauit, quoniam ille
 re ipsa Regnum administrabat, & Proceres eundem expe-
 rebant. Leo quoque tertius Imperium Occidentale à Græ-
 cis ad Francos transfudit, quoniam ipsi in Occidente poten-
 tissimi erant, & soli poterant eam dignitatem sustinere, &
 eisdem Romanus populus maximè cupiebat. Sic etiam
 in testamento veteri Ioiada Pontifex postea quàm Athaliam
 Reginam, quæ Regnum inuaserat, interfici iussit, Regnum
 contulit Regis demortui filio, cui iure hæreditario debeba-
 tur: 4. Reg. 11. & Azarias Pontifex Rege Ozia ob lepram
 diuinitus immissam ab hominum commercio segregato,
 Regni administrationem non cui voluit; sed cui debebatur,
 id est, Regis filio dereliquit. 2. Paralip. 26. illa igitur pro-
 positio Barclaj, aut malè intellecta falsa est, aut rectè ex-
 plicata non efficit, vt Reges precatio regnent. Iam verò
 assumptio illa, Atqui iudicate, & decernere an sit necessa-
 rium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius iudicio
 æquum ne sit, an iniquum nemo potest iudicare: similis est
 propositioni: nam perperam intellecta, falsa est; rectè ex-
 plicata, vera quidem est; sed non inde concluditur, preca-
 tio Regna à Summo Pontifice data possideri; quæ est Bar-
 claj conclusio. Pertinet quidem ad Pontificem iudicare
 an sit necessarium ad salutem animarum, Regem aliquem
 Regno priuare; sed non pertinet ad eundem necessitates
 pro libito fingere, vel sub colore necessitatis cupiditati ser-
 uire. Et quoniam res hæc grauissima est, & necessitas ma-
 nifesta, & explorata esse debet, idcirco Pontifices ordina-
 riè in Synodis Episcoporum, vel Consistorijs S.R.E. Cardi-
 nalium, expositis rationibus, & consentientibus Patribus,
 ista gesserunt, vt supra ostendimus.

Pergit Barclajus, & postea quam rationem superio-
 rem multis verbis more suo amplificauit, & repetiuit, sub-
 iungit hæc verba: ¶ Sed & omnis potestas, omneq; domi-

num, & iurisdictio, aut iure diuino acquiritur, aut iure humano: & qui aliquid possidet, seu tenet, si neutro horum possideat, iniuste possidet, vt præclare in Donaristas ratiocinatur Augustinus, tract. 6. ad caput primum Ioannis, Can. Quo iure. dist. 8. Fieri igitur non potest, vt Papa Imperium aliquod temporale in Reges, & Principes seculares iuste exerceat, nisi constet id ei iure diuino, vel humano esse tributum.]

Respondeo. Iure diuino potestas in Reges, & Principes Christianos, non proprie temporalis, sed quæ se ad temporalia extendat, Summo Pontifici Christi Vicario attributa est. Vnde enim Barclaius ipse deducit, potestatem spirituales amplissimam iure diuino Romano Pontifici in omnes Reges, Principesq. competere: inde nos colligimus, eodem diuino iure Pontifici Romano competere potestatem, quæ ad temporalia pertingat; quoniam id requirit ordo potestatis superioris ad inferiorem, spiritualis ad temporalem. At, inquit aduersarius, nullus neque in diuinis, neque in humanis legibus locus reperitur, qui talem illi potestatem conferat. Respondeo. Imò locus inuenitur in diuina lege, qui potestatem illi conferat, & locus inuenitur in humana lege, qui locum diuinæ legis exponat. Quod enim scriptum est Math. 16. Tibi dabo claves Regni cælorum, &c. & Io. 21. Pasce oues meas; explicatum inuenimus in multis Concilijs, ac potissimum in Romano sub Gregorio VII. In Lateranensi sub Innocentio III. & in Lugdunensi sub Innocentio IV. in eum sensum, vt potestas ligandi, atque soluendi, nec non pascendi; atque regendi Ecclesiam vniuersam, non ad sola spiritualia; sed etiam ad temporalia ratione spiritualium porrigatur: quod idem communis Doctorum Catholicorum sententia, & ipsa praxis, atque experientia confirmat.

6 At, inquit, Regum dominatio, & auctoritas multis sacrarum literarum testimonijs aperte commendatur, &

probatum, ut cum dicitur, Per me Reges regnant. Data est à Domino potestas vobis. Reges gentium dominantur eorum. Cor Regis in manu Dei. Dabo illis Regem in furore meo. Time Dominum fili mi, & Regem. Regem honorificate, & passim id genus similia.]

Respondeo. Primus locus non demonstrat potestatem datam à Deo Regibus; sed sapientiam Regibus esse necessariam, ut regnent, sicut oportet. Verba enim illa sapientiae sunt, quae Reges hortatur ad ipsius sapientiae studium, si volunt verè regnare, & leges ferendo iusta discernere. Secundus locus dicit, quidem potestatem Regiam esse à Domino; sed hoc dicit, ut Reges non superbiant; sed intelligant habere supra se Dominum, à quo graviter puniuntur, si potestate abutantur. Tertius locus, non potestatem tribuit; sed abusum potestatis reprehendit. Reges enim gentium, qui verè Dei cognitione carent, non contenti administratione Regia, plerumque dominari populis, quasi mancipijs affectant, & politicum Imperium in despoticum transmutant, ac de Regibus Tyranni fiunt: quem abusum Graeca vox *καταρσιδον*; quae violentam dominationem significat, magis aperte demonstrat. Quartus locus potestatem Dei in Reges, non potestatem datam à Deo Regibus ostendit: ea enim est omnipotentia Dei, ut non solum corpora Regum; sed etiam corda in potestate habeat, eaque vertat, & convertat, ut sibi libuerit. Quintus locus non potestatem Regiam commendat; sed minatur se permitturum, ut populus ob sua peccata in Regem iniquum, & crudelium incidat, à quo non tam regatur, quam deuretur. Sextus, & septimus locus, timorem populi erga Regem, non potestatem Regis erga populum docet. Sed quicquid de his locis sit, ut non negamus Regiam potestatem esse à Deo; sic etiam negari non debet, Apostolicam potestatem esse à Deo; imò omnem potestatem esse à Deo, iuxta illud Apostoli Rom. 13. Non est potestas nisi à Deo. Quod
autem

num, & iurisdiction, aut iure diuino acquiritur, aut iure humano: & qui aliquid possidet, seu tenet, si neutro horum possideat, iniuste possidet, vt præclare in Donatistas ratio- cinatur Augustinus, tract. 6. ad caput primum Ioannis, Can. Quo iure. dist. 8. Fieri igitur non potest, vt Papa Imperium aliquod temporale in Reges, & Principes secularès iuste exerceat, nisi constet id ei iure diuino, vel humano esse tributum.

Respondeo. Iure diuino potestas in Reges, & Principes Christianos, non proprie temporalis, sed quæ se ad temporalia extendat, Summo Pontifici Christi Vicario attributa est. Vnde enim Barclaius ipse deducit, potestatem spiritualem amplissimam iure diuino Romano Pontifici in omnes Reges, Principesq. competere: inde nos colligimus, eodem diuino iure Pontifici Romano competere potestatem, quæ ad temporalia pertingat; quoniam id requirit ordo potestatis superioris ad inferiorem, spiritualis ad temporalem. At, inquit aduersarius, nullus neque in diuinis, neque in humanis legibus locus reperitur, qui talem illi potestatem conferat. Respondeo. Imò locus inuenitur in diuina lege, qui potestatem illi conferat, & locus inuenitur in humana lege, qui locum diuinæ legis exponat. Quod enim scriptum est Matth. 16. Tibi dabo clauis Regni cælorum, &c. & Io. 21. Pasce oues meas; explicatum inuenimus in multis Concilijs, ac potissimum in Romano sub Gregorio VII. In Lateranensi sub Innocentio III. & in Lugdunensi sub Innocentio IV: in eum sensum, vt potestas ligandi, atque soluendi, nec non pascendi; atque regendi Ecclesiam vniuersam, non ad sola spiritualia; sed etiam ad temporalia ratione spiritualium porrigatur: quod idem communis Doctorum Catholicorum sententia, & ipsa praxis, atque experientia confirmat.

6 At, inquit, Regum dominatio, & auctoritas multis sacrarum literarum testimonijs aperte commendatur, &

pro-

probatur, vt cum dicitur, Per me Reges regnant. Data est à Domino potestas vobis. Reges gentium dominantur eorum. Cor Regis in manu Dei. Dabo illis Regem in furore meo. Time Dominum fili mi, & Regem. Regem honorificate, & passim id genus similia.]

Respondeo. Primus locus non demonstrat potestatem datam à Deo Regibus; sed sapientiam Regibus esse necessariam, vt regnent, sicut oportet. Verba enim illa sapientiae sunt, quae Reges hortatur ad ipsius sapientiae studium, si volunt verè regnare, & leges ferendo iusta decernere. Secundus locus dicit, quidem potestatem Regiam esse à Domino; sed hoc dicit, vt Reges non superbiani; sed intelligant habere supra se Dominum, à quo grauius puniuntur, si potestate abutantur. Tertius locus, non potestatem tribuit; sed abusum potestatis reprehendit. Reges enim gentium, qui vera Dei cognitione carent, non contenti administratione Regia, plerunque dominari populis, quasi mancipijs affectant, & politicum Imperium in despoticum transmutant, ac de Regibus Tyranni fiunt: quem abusum Graeca vox *κράτυς δυν*; quae violentam dominationem significat, magis apertè demonstrat. Quartus locus potestatem Dei in Reges, non potestatem datam à Deo Regibus ostendit: ea enim est omnipotentia Dei, vt non solum corpora Regum; sed etiam corda in potestate habeat, eaq. vertat, & conuertat, vt sibi libuerit. Quintus locus non potestatem Regiam commendat; sed minatur se permitturū, vt populus ob sua peccata in Regem iniquum, & crudelem incidat, à quo non tam regatur, quam deuoretur. Sextus, & septimus locus, timorem populi erga Regem; non potestatem Regis erga populum docet. Sed quicquid de his locis sit, vt non negamus Regiam potestatem esse à Deo; sic etiam negari non debet, Apostolicam potestatem esse à Deo; imò omnem potestatem esse à Deo, iuxta illud Apostoli Rom. 13. Non est potestas nisi à Deo. Quod
autem

autem potestas Regia subiecta non sit Apostolicæ potestati, vel quod subiecta sit in spiritualibus tantum, non etiam in temporalibus; in his locis, neque aperte, neque obscure habetur, atque hoc est quod queritur.

7. Postremò adducit Barclaius argumentum, quod etiam supra non semel adduxit. Postremò, inquit, quandoquidem potestas, & iurisdicctio ista temporalis Papæ, id est qua nobis sermo, neque expresso Dei Verbo in scripturis comprehensa, neque ex traditione Apostolorum, quasi per manus recepta, neque usu, & consuetudine in Ecclesia per totos mille annos, & amplius obseruata, aut ab vlllo Pontifice occupata, neque ab antiquis Ecclesiæ Patribus laudata, & probata, imò ne memorata quidem inuenitur; quæ nos obsecro credendi necessitas cogit eam admittere? aut qua nobis eam auctoritate persuadeant?

Respondeo. Multa sunt quæ ex verbo Dei per Ecclesiã explicata credimus, quamuis in verbo Dei expressè non habeantur. Filiùm Dei esse Patri consubstantialem, expressè in scripturis non legimus; credimus tamen, quia sic docet Ecclesiã intelligenda esse verba Domini Ioan. 10. Ego & Pater vnum sumus. Spiritum à Filio procedere expressè in scripturis non legimus; credimus tamen quia sic docet Ecclesiã intelligenda esse verba Domini Ioan. 16. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis: omnia quæ habet Pater mea sunt, idè dixi vobis, quia de meo accipiet. Baptismum paruulorum expressè in scripturis non legimus; credimus tamen, quia sic docet Ecclesiã intelligenda esse verba illa Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, &c. & Matth. 19. Sinite paruulos venire ad me. Sic ergo potestatem Summi Pontificis extendere se ad temporalia, ac præsertim ad Regna, & Imperia expressè in scripturis non legimus; credimus tamen, quia Ecclesiã in concilijs generalibus, sic docet intelligenda esse illa verba Domini Matth. 16. Tibi dabo cla-

ues, &c. Falsum verò est, potestatem istam non fuisse in usu apud Ecclesiam per totos mille annos, & amplius. Iam enim supra docuimus, in usu fuisse post annum septingentesimum tempore Gregorij secundi, & Zachariæ Pontificum: Item post annum octingentesimum tempore Leonis tertij, & Gregorij quarti. Falsum quoque est ab antiquis Patribus non fuisse laudatam, vel commemoratam; cum à Gregorio Nazianzeno paulò obscurius; sed à Gregorio Romano apertè commemorata, ac deindè posterioribus seculis ab omnibus scriptoribus, quorum non nulli in albù sanctorum relati sunt, apertissimè commendata, & celebrata fuerit. Quod in extremo capite Barclaius dicit, rationes nostras non esse demonstrationes, sed dialecticos syllogismos: proindè eas non certam fidem facere; id quale sit, & quantum ponderis, & momenti habeat, in sequenti capite explicabimus.

Defenditur prima ratio Bellarmini pro potestate Pontificis in temporalibus. Cap. XIII.

IN capite tertidecimo aggreditur Barclaius refutare eas rationes, quas ego in lib. 5. de Pontif. cap. 7. adduxi ad probandam Pontificis Maximi potestatem in temporalibus. Et quoniam ille præfatur, neminem Bellarmino diligentius rationes pro hac potestate collegisse, vel argutius proposuisse, vel breuius, & subtilius conclusisse; ut videlicet lectoribus persuadeat Bellarmino superato, rem totam esse confectam: ego quoque præfari debeo, me non admittere, quæ Barclaius de mea diligentia, argutia, & subtilitate dicit. Scio enim multos esse me longè doctiores, & diligentiores, ac subtiliores, qui in eodem argumento ante me versati sunt, & quorum ego diligentiam, & studium pro ingenij mei tenuitate æmulari studui: proindè non in me superando stat summa victoriæ, ut Barclaius persuadere lectoribus nititur.

Admo-

Admonendum quoque lectorem esse duxi, me in hac re comprobanda rationes tantum, & exempla, non Scripturas, Concilia, & Patres adduxisse: quoniam ista in libris superioribus copiosissime persecutus fueram in confirmando primatu spirituali Summi Pontificis; quo confirmato, & firmiter stabilito facillimum esse censui, ex eo tamquam ex fonte deducere riuulos rationum ad potestatem in temporalibus comprobendam.

Prima igitur ratio mea, quam Barclaius ad verbum refert, hæc fuit.

Potestas civilis subiecta est potestati spirituali, quando utraque pars est eiusdem Reipub. Christianæ: ergo potest Princeps spiritualis imperare Principibus temporalibus, & disponere de temporalibus rebus in ordine ad bonum spirituale: omnis enim superior imperare potest inferiori suo.

Quod autem potestas politica, non solum, ut Christiana; sed etiam ut politica, sit subiecta Ecclesiasticæ, ut talis est: Primo demonstratur ex finibus utriusque. Nam finis temporalis subordinatur fini spirituali, ut patet, quia felicitas temporalis, non est absolute vltimus finis; & ideo referri debet in felicitatem æternam. Constat autem ex Aristotele lib. 1. Ethic. cap. 1. ita sub ordinari facultates, ut subordinantur fines.

Secundo, Reges, & Pontifices, Clerici, & Laici non faciunt duas Respublicas. sed vnam, id est, vnam Ecclesiã. Sumus enim omnes vnum corpus Rom. 12. & 1. Corinth. 12. At in omni corpore membra sunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem recte asseritur, spiritualia pendere à temporalibus: ergo temporalia à spiritualibus pendent, illisq. subiiciuntur.

Tertio, si temporalis administratio impedit spirituale bonum, omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrandi, etiam cum detrimento temporalis boni: ergo signum est, subiectam esse temporalem

ralem potestatem spirituali. Hæc est mea ratio prima factis fideliter à Barclaiio relata.

Huic rationi respondet ipse, falsum esse, quod ego assumpsi, ciuilem potestatem subiectam esse spirituali, quando vtraque pars est eiusdem Reip. Christianæ. Id autem falsum esse probare conatur his verbis:

¶ Siquidem hæc duæ potestates ita sunt partes Reipub. Christianæ, vt neutri in alteram imperium sit, vtpotè cum liberæ & sui iuris essent, mutuo amore coierunt. Vtraque ergo alteram in suo ordine, & munere recognoscit, & veneratur, & suam vtraque functionem arbitrato suo exercet; tantum inter eas conspirans quidam consensus, & societas est, ad Christianam Remp. conseruandam.]

Respondeo. In his verbis affirmari video, non probari, politicam, & Ecclesiasticam potestates in eadem Ecclesia Christiana coniunctas esse vinculo benevolentiae, non autè subiectione vnius ad alteram. Sed hæc rectè diceretur, si politica, & Ecclesiastica potestas eiusdem ordinis essent, & quasi duas fæderatas Respublicas facerent, vt sunt pagi Heluetiorum. At ex scripturis diuinis Pontifices, & Reges, clerici, & laici in Christo regenerati vnã Rempubicam, imò vnã ciuitatem, imò vnã domum, imò vnum corpus efficiunt. Neque potestas spiritualis, & temporalis in Ecclesia conueniunt, vt duæ Respublicæ in vnã confederationem, sed vt spiritus, & caro in vnum hominem, vt Gregorius Nazianzenus præclare docuit in oratione ad populum timore perculsum: certum autem est, spiritum in carnem imperium habere debere, non contra: neque sunt in Ecclesia Christi Pontifices, & Reges, vt principales Ardetes in Ouili, sed vt Pastores, & oues: neque in dubium reuocari potest, an Pastores ouibus, vel oues Pastoribus cum imperio præsent.

Subiungit Barclaius: ¶ Vtraque potestate, siue vt Generardi verbis vtar, vtroque magistratu Ecclesia continetur.

muni-

munitur, & viget: ad quam protegendam, & factam rectam
conseruandam alterius sic

Altera poscit opem res, & coniurat amice
vt quamdiu societatem retinent, Respublica Christiana
innumeris concordia, & pacis commodis efflorescat. At
vbi coitam dissoluunt, spiritualis quidem potestas, licet di-
uina virtute prestans, imbecillior tamen in oculis homi-
num; & corporalibus auxilijs destituta plerunque contem-
nitur: temporalis vero, quantumuis potens, atque fortis in
suum ipsius perniciem per omne scelus, & insaniam prope-
rat, nimirum caelesti gratia destituta, qua per spiritualis po-
testatis coitionem fruebatur.]

Respondeo. Hac omnia contra suum auctorem, non
contra Bellarminum pugnant. Fatetur enim Bellarminus,
optimum esse, vt duæ istæ potestates concordēs sint, & val-
de perniciosum si inter se pugnent: sed non inde sequitur
vnam alteri non esse iure subiectam. Nam & in homine
optimum est, vt spiritus, & caro concordēs sint, & perni-
ciosum si dissideant, vt sæpè carne reluctantē imperio spi-
ritus, & spiritu carnem in seruitutem redigere conante,
discordant: nec tamen vllus sapiens ex hac discordia col-
liget, non debere esse spiritui in carnem suam imperium;
cū contrarijui apertissimè inde colligatur. Igitur eodem
modo ex eo quod ex discordia duarum potestatum, spiri-
tualis, & politicæ in eadem Christiana Republica tam
multa incommoda sequuntur, & vtrique valde necessaria
concordia est: colligi debet, pertinuisse ad sapientiam
Christi Christianæ Reipublicæ Conditoris, vt vnam pote-
statem alteri subijceret, quod facilius pacem, & concordiam
inter se retinerent, & colerent.

Addit Barclaius testimonium Hosij Cordubensis, & S.
Bernardi: sed quoniam ad testimonium Hosij non seme-
l supra respondimus; audiamus verba S. Bernardi lib. i. de
Consideratione cap. 5. Habent, inquit, hæc infima, & terre-

na Iudices suos, Reges, & Principes terræ. quid fines alienos inuaditis? quid falcem vestram in alienam messem extenditis?]

Respondeo. S. Bernardus ipse se declarat, cum in eodem loco subiungit; Non quia indigni vos, sed quia indignum vobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis; denique ubi necessitas exigit, audi quid censeat, non ego, sed Apostolus, Si enim in vobis iudicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis? Sed aliud est incidenter incurrere in ista, causa quidem urgente, aliud verò incumbere istis, tamquam magnis, dignisq. tali, & talium intentione rebus.] Vbi demonstrat Pontifices maximos, vt plurimum debere in rebus maioribus occupari, & infima ista, ac terrena relinquere Iudicibus minoribus, Regibus videlicet, & Principibus terræ. Quemadmodum Apostolus 1. Cor. 6. dixit, Iudicia secularia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, hos constituite ad iudicandum. Itaque S. Bernardus eo loco fines alienos, & messem alienam, iudicia terrena vocauit, non quod non possit Pontifex, sed quod vt plurimum non debeat, dimittis rebus grauioribus, istis terrenis, & vilibus implicari. Et Barclaius non satis prudenter, ne dicam fraudulentè, verba citat, quæ secum adferunt explicationem, si locus integer adferatur.

Pari astutia Ioannem Driedonem allegat ex lib. 2. de libertate Christiana cap. 2. cuius hæc sunt verba; ¶ Christus vtriusque potestatis officia discreuit, vt vna diuinis, & spiritualibus rebus, atque personis, altera profanis, atque mundanis præsideret, & mox; En planè vides Christum discreuisse vtriusque potestatis officia, distinctio igitur Ecclesiasticæ potestatis Papalis a potestate seculari, ac Imperiali est de iure diuino facta.]

Respondeo. Scribit Ioannes Driedo, potestates illas duas distinctas esse; sed vnâ alteri subiectam esse; tem-

poralem videlicet spirituali hoc loco non negat. & paulo infra in eodem capite disertis verbis affirmat, dicens: Unde Papa, & Imperator sunt in Ecclesia, non tamquam duo Rectores summi inter se diuisi, quorum neuter alterum cognoscit, & veneratur, tamquam superiorem: quia Regnum sic contra se desolabitur, hæc ille: nec valet glossa Barclaij, quod Imperator in spiritualibus Papam, Papa in temporalibus Imperatorem cognoscere debeat, & venerari tamquam superiorem. Nam Ioan. Driedo explicuit sententiam suam lib. 1. eiusdem operis, cap. 9. vbi docuit, in ordine ad finem supernaturalem, subiectam esse potestatem temporalem potestati spirituali: & cap. 14. docuit, Papam habere plenitudinem potestatis super omnes Reges, & Principes Christianos, & posse eos Regnis priuare, & in temporalibus prorsus exinere plebem Christianam ab eorum obedientia, & subiectione: & nusquam docuit, potestatem spiritualem subiectam esse temporali, aut posse à Regibus prinari Pontificem Papatu, aut ab eius obedientia, & subiectione populos liberari. Allegat Barclaius antiquam glossam in can. Hadrianus, dist. 63. sic dicentem, Quemadmodum ille huic in spiritualibus; ita hic illi in temporalibus pater est. Sed ego istam glossam neque in nouis, neque in antiquis editionibus inuenire potui. Fortasse tamquam delira Anus antiquata est, aut præ nimio senio iam dudum excessit è viuis.

Postremò addit Barclaius testimonium Bellarmini, vt Bellarminum cum Bellarmino committat, eumq. proprio gladio vulneratum prosternat. Nota, inquit Bellarminus lib. 5. de Pontifice cap. 3. quemadmodum non est idem, sicut Sol, & Luna, & sicut Lunam non instituit Sol, sed Deus: ita quoque non esse idem Pontificatum & Imperium, neque vnum ab alio absolutè pendere. His verbis recitatis, subiungit Barclaius. ¶ Sunt quidem Sol, & Luna duo luminaria magna, quæ Pontifex Innocentius, cap. solita,

Soliter de maioribus & obed. per allegoriam interpretantur
 duas dignitates, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & Regalis
 potestas, & illam Soli, hanc Lunæ comparat: Unde hoc
 modo disputo. Quemadmodum Luna non minus Luna
 est, nec minus per se consistit, tunc cum à Sole recedit, &
 mutaturum ab eò lumen errans amittit, quam cum eius ra-
 dijs pleno orbe, atque aspectu, illustratur, & neutro casu
 hæc ab illo, aut ille ab hac dependet, sed ambo insti-
 tutionis suæ ordinem, & modum tenentes Deo, Mundoq.
 deseruiunt: sic etiam potestas Regalis, siue politica pro-
 prijs subnixæ viribus per se semper consistit, & licet ma-
 gnum quidem lumen ad bene, beateq. vitendum à Ponti-
 ficali, spiritualiq. potestate accipiat: tamen eius, neque
 accessu, neque recessu vlla ex parte in sua essentia, siue ef-
 fectiva mutatur, minuitur, vel augetur, multoq. minus ad-
 uenienti subijcitur.]

Respondeo. Similitudines non in omnibus locum ha-
 bent, sed in ea tantum re, ad quam explicandam adhiben-
 tur. Ideò frustra queritur accommodatio in omnibus.
 Christus agnus Dei dicitur est: propter mansuetudinem, &
 leo propter fortitudinem, & petra propter firmitatem, &
 vitis propter fecunditatem; nec tamen licet Christo cri-
 buere stoliditatem ovis, aut ferociam leonis, aut duriciem
 lapidis, aut fragilitatem vitis. Rectè igitur comparavit
 Innocentius tertius potestatem Pontificiam Soli, & pote-
 statem Regiam Lunæ; quòd illa præsit spiritualibus, ista
 temporalibus, illa sit maior, ista minor. Nec male rego
 notari Pontificatum, & Imperium instar Solis, & Lunæ
 esse distincta, & à Deo, & Imperium absolute non per-
 dere à Pontificatu, quia videlicet Imperium Romanum
 fuit ante Pontificatum Christianum, ac per hoc institutum
 non fuit à Pontifice, neque Pontifex Imperium sustulit, un-
 quam, sed solum transfudit ab uno homine ad alium, vel ab
 una gente ad aliam. Contendimus autem Barclaiò pote-
 stas

itates Pontificiam, & Regiam instar Solis & Lunæ non pendere ab inuicem quoad essentiam. Sed non concedimus, quod Barclaius in fine addidit, Lunam Soli non subijci. Subijcitur enim Luna Soli, cum ab eo lumen recipiat, & non subijcitur Lunæ Sol, qui nihil recipit à Luna. Nec solùm Luna, sed omnes etiam stellæ subijciuntur Soli, quoniam ab illo lumen recipiunt: & rectè Marcus Tullius in Somnio Scipionis de Sole dicit, Dux est & Princeps, & moderator luminum reliquorum: Itaque quem admodum Soli subijcitur Luna, & Lunæ non subijcitur Sol: ita quoque Pontifici subijcitur Rex, & Regi non subijcitur Pontifex.

Defenditur confirmatio primæ rationis Bellarmini. Cap. XIV.

IN capite quartodecimo Barclaius examinat tria illa argumenta, quibus ego probavi assumptionem primæ rationis, siue antecedens primæ entimematis, ut Scholarum verbis utantur. Primum argumentum illud fuit: Finis temporalis subordinatur fini spirituali, sed facultates subordinantur, ut subordinantur fines; igitur facultas, siue potestas temporalis, subordinatur facultati, siue potestati spirituali. Ad hoc argumentum respondet Barclaius his verbis.

Nego constanter talem ordinationem, vel subordinationem, finium harum potestatum esse; quatenus ipsæ tales potestates sunt. Nam finis politicæ, seu ciuilibus potestatis, quatenus politica est, nihil aliud absolute complectitur, quàm felicitatem temporalem, communem scilicet bonam, & vitæ degendæ ordinatam tranquillitatem, ut ipsemet alibi Bellarminus fatetur. Politica potestas, inquit, habet suos Principes, leges, iudicia, &c. & similiter Ecclesiastica

fiastica sub Episcopos, Canones, iudicia. Illa habet pro fine temporalem pacem, ista salutem æternam: Hæc Barclaius, qui postea rem eandem confirmat ex Apostolo 1. ad Timoth. 2. qui iubet nos orare pro Regibus, ut tranquillam vitam agamus in omni pietate, & castitate. Item ex Nauarro, qui in cap. Nonit, de Iudic. num. 90. dicit, finem potestatis laicæ esse vitam bonam, beatam, & quietam temporalem mortalium, quæ & finis est legum ab ipsa emanantium: potestatis verò Ecclesiasticæ, finem esse vitam æternam, supernaturalem, eundemq; esse finem legum ab ipsa emanantium. ¶

Respondeo. Negat Barclaius rem certissimam omnium consensione Doctorum; nec potest aliter paradoxa sua defendere, nisi audacter omnia negando, quæ illi obijciuntur. Quid enim apud Theologos, & Philosophos notius, quam inter causas tum efficientes, tum finales ordinem esse, & inferiores superioribus subordinari? Certè Deus est prima causa efficiens omnium rerum, eiq; subordinantur causæ secundæ, siue vniuersales, quales sunt cæli, siue particulares, quales sunt res istæ inferiores, quarum vnæquæque producit effectus sibi similes, non absque actione cælorum, & cooperatione Dei, primæ videlicet, atque altissimæ causæ. Eodem igitur modo finis vltimus absolute Deus est, atque ad eum ordinem quodam referuntur, & subordinantur omnes alij fines. Finis quidem Immediatus potestatis Politicæ, est pax Reip. temporalis; sed hæc pax subordinatur paci supernaturali hominis cum Deo, ista verò paci, beatæ, quæ est in suprema Hierusalem; quæ tandem subordinatur gloriæ Dei Conditoris, qui est primum principium, & vltimus finis omnium rerum. Atque hæc ipsum docent auctores, quos hic Barclaius citat. Bellarminus enim, quem primò loco nominat, lib. 5. de Pontif. cap. 6. vbi scripsit, finem politicæ potestatis esse pacem temporalem, & finem potestatis Ecclesiasticæ esse salutem

æternam, paulò post addidit hæc verba: Quando istæ potestates sunt coniunctæ, vñum corpus efficiunt, ideoq. debent esse connexæ, & inferior superiori subiecta, & subordinata: cuius rei rationem reddit cap. 7. quia finis temporalis potestatis subordinatur fini potestatis spiritualis: Sanctus quoque Apostolus scribit ad Timoth. cap. 2. quem Barclaius secundo loco citauit, nùm dicitur iohari pro Regibus, vt tranquillam vitam agamus, adiunxit, in omni pietate, & castitate, vt ostenderet tranquillitatem vitam, quæ est finis politicæ potestatis, subordinari pietati, & castitati, quæ finis est potestatis spiritualis, per quem ad finem vltimum peruenitur, qui est felicitas sempiterna. Denique Nauarrus, quem tertio loco Barclaius attulit, in cap. Nonit, de Iudicijs, in hoc scribit, finem potestatis temporalis esse vitam bonam, & beatam mortalium temporalem; finem spiritualis potestatis esse vitam æternam in cælis. Sed idem auctor eodem loco, nùm. 97. demonstrat, finem temporalis potestatis subordinari fini potestati spiritualis, cum docet ex S. Thoma lib. 3. de Régimine Principum cap. 12. Christi dominium ordinari ad salutem animarum, & spiritualia bona, licet à temporalibus nõ excludantur, eo modo quo ad spiritualia ordinantur. Expende, inquit Nauarrus, illa verba, eo modo, quo ad spiritualia ordinantur, nam illo & non alio modo, suprema hæc Papa: Patriæ Paris potestas extenditur ad illa, id est, ad temporalia. Ibidem Nauarrus adducit alium locum S. Thomæ ex 2. 2. q. 48. art. 2. ad tertium. Omnis personæ, inquit S. Thomas, vel ars, vel virtus, ad quam pertinet finis, habet disponere de his, quæ sunt ad finem: bella autem carnalia in populo fideli sunt referenda ad spirituale bonum diuinum, cui Clerici deputantur, & ideo ad Clericos pertinet disponere, & inducere alios ad bellandum bella iusta. Vbi S. Thomas docet bella carnalia ordinari ad bonum spirituale, vt ad finem non immediatum, sed mediatum; finis enim belli

eternalis immediatus est victoria, & pax temporalis: sed quia hæc ordinatur ad bonum spirituale, ut alia omnia temporalia; ideo dicitur bellum carnale ordinari ut ad finem, mediatum, videlicet, ad bonum spirituale: & ea de causa disponere de bellis iustis agendis pertinet aliquo modo ad Clericos; id est, ad Ecclesiasticam potestatem, cuius finis immediatus est bonum spirituale. Multa similia habet idem S. Thomas, de subordinatione finium in 2. 2. q. 1. art. 4. & lib. 3. contra gentes cap. 17. id. & sequentibus.

Aggreditur deinde Barclaius secundum argumentum meum, quod erat huiusmodi: Reges, & Pontifices, Clerici & laici non faciunt duas Respublicas, sed vnam, id est, vnam Ecclesiam: sumus enim vnum corpus Rom. 12. & 1. Cor. 12. At in omni corpore membra sunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem recte afferitur spiritualia pendere à temporalibus; ergo temporalia à spiritualibus pendent, illisq; subiiciuntur.

De hoc secundo argumento ita loquitur Barclaius: Secundum verò argumentum vsque adeo frivolum est, & fallax, ut nihil insensius dici, aut vitiosius colligi possit, quàm quod eo concluditur: Ecquàm enim Anus tam excors est, ut nesciat non valere hanc consecutionem; sunt membra vnius corporis, ergo vnum ab alio pendet: nam neque pes à pede, neque brachium à brachio, neque humerus ab humero pendet, sed ab vno tertio.

Respondeo. Oblitus erat Barclaius, cum hæc scriberet; eorum, quæ paulò ante dixerat, neminem Bellarmino argutius argumenta proponere; neminem brevius, subtiliusq; concludere. ista siquidem non bene coherent: argumenta proposita argutissime, subtilissimeq; conclusa: à qualibet ex corde Anu posse nullo labore dissolui. Sed omitto Barclaii inconstanciam; qui Bellarminum nunc laudibus euehit in cælum, nunc convicijs deprimit in abyssum: parum enim

Bellarmino est, ut à Barclaiò iudicetur, aut ab alijs ei simili-
 bus; qui iudices eius legitimi non sunt; omnes enim sta-
 bitis ante tribunal Christi, & ab illo iuste verèque, ac si-
 ne omnianimi perturbatione iudicabimur. Quòd ergò di-
 xi, membra eiusdem corporis esse connèxa, & vnum pen-
 dere ab alio; de membris diuersi generis intellexi, qualia
 sunt digitus, manus, brachium, humerus, & caput: non de
 membris eiusdem generis, qualia sunt duæ manus, duo pe-
 des, duo oculi, duæ aures: potestas enim politica, & Eccle-
 siastica, de quibus loquebamur diuersi generis sunt, ut no-
 tum est: & secundùm subiectam materiàm verba intelli-
 genda sunt; alioqui nulla esset tam certa demonstratio,
 quæ calumniam pati non posset. Itaque potestas Regia,
 quæ in suo genere principalis est, si cum potestate Pontifi-
 cia, quæ etiam in suo genere principalis est, in vnum cor-
 pus coalescat, necessario debet, aut subesse, aut præesse,
 ne sint in vno corpore duo capita: & cum satis constet
 Pontificem esse caput Ecclesiæ vice Christi, apertè sequi-
 tur, ut debeat Rex, aut non esse membrum huius corporis,
 aut Pontifici sub esse; & eodem modo potestas politica,
 quæ præcipuè residet in Rege, aut debet subiecta esse spiri-
 tuali, quæ præcipuè residet in Pontifice, aut extra Ecclesiã
 remanere: quemadmodum nõ potest esse digitus in corpo-
 re, qui non pendeat à manu; neque manus, quæ non pen-
 deat à brachio; neque brachium, quod non pendeat ab hu-
 mero; neque humerus, qui non pendeat à capite: Quod
 autem Barclaius dicit paulò post; potestatem spiritualem,
 & politicam, esse veluti duos humeros in corpore, quorum
 neuter alteri subiicitur; sed vterq. subiicitur vni capiti
 Christo: non solùm est falsum, quia potestates illæ non sunt
 eiusdem generis, ut duobus humeris comparari possint, quo-
 modo rectè compararentur duobus humeris duæ Regiæ po-
 testates: sed etiam ad hæresim pertinet, quæ hoc tempore
 maximè viget: quid enim hæretici huius temporis maiori

conatu

conatu populis persuadere conantur, quam non esse Sum-
 mum Pontificem caput visibile corporis Ecclesie, cui om-
 nes Christiani, quantumvis magis necessario subijci de-
 beant, si salui esse velint. Atqui hoc illis ultro concedit
 Barclaius, qui tamen in toto libro Catholicum se facit.
 Itaque potestas spiritualis, & politica non rectè compa-
 rantur duobus humeris, sed vel spiritui, & carni compara-
 ri debent, vt facit sanctus Gregorius Nazianzenus in ora-
 tione saepe citata ad populum timore percussum, & Præs-
 dem irascentem: vel brachio, & capiti, membris videlicet
 principalibus, quorum tamen vnum, quamuis in se valde
 potens, & robustum ab altero superiore dirigi debeat, &
 gubernari.

Sed instat Barclaius, atque obijcit mihi mea ipsius scri-
 pta, lib. 3. de Pontifice cap. 19. vbi admitto Reges terræ
 non habere in terris iudicem, quantum ad res politi-
 cas pertinet: & contendit, me contraria loqui, cum vno
 in loco doceo, Reges non habere iudicem in terris, quo
 ad res politicas: in alio loco admitto, Pontificem iudi-
 cem esse Regum, vt etiam eos per sententiam Regno pri-
 uare possit.

Respondeo. Innocentius tertius, in cap. Per venerabi-
 lem, Qui filij sint legit. scribit Reges in temporalibus, non
 habere superiorem: & tamen ipse idem Othonem quartum
 Imperatorem deposuit. Audeat ergo Barclaius Innocen-
 tium, tamquam secum ipsum pugnantem arguere: & ego
 cum tanto Pontifice reprehendi non molestè feram. Sed
 defensio in promptu est: Reges enim non habent iudicem
 in terris, quo ad res politicas, siue in temporalibus, dum
 eorum regimen ita intra res politicas, & temporalia se-
 continet, vt spiritualibus non officiat. Præterea dicuntur
 Reges non habere iudicem in politicis, & temporalibus,
 quia non habent super se iudicem politicum, siue tempo-
 ralem, quamuis habeant iudicem spiritualem, à quo diri-

gijs & iudicari possunt. etiam in temporalibus; per ordinem ad spiritualia.

Quod veto Barclaius addit, discrimen vocum directe, & indirecte ad formam, & modum pertinere, non ad vim, & effectum iudicij: iam supra refutatum est in capite duodecimo; vbi de his vocibus ex proposito disputauimus.

Restat argumentum meum tertium, quod tale erat: Si temporalis administratio impedit spirituale bonum, omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrationis, etiam cum detrimento temporalis boni, ergo signum est; subiectam esse temporalem potestatem spirituali.

Huic argumento duobus modis Barclaius occurrit: primum enim notat quod cum rem demonstrandam susceperim, signum tantum protulerim: deinde negat consecutionem argumenti: nam ex eo quod tenetur Princeps temporalis mutare formam regiminis, si per eam bonum spirituale impediatur, dicit Barclaius sequi; spiritualia esse digniora temporalibus; non autem potestatem temporalem spirituali esse subiectam.

Respondeo. Non est nouum; neque insolitum post demonstrationes adfetre, quoque argumenta a signo. Quod autem attinet ad consecutionem fallitur Barclaius: Nam ex illo antecedente, Tenetur Princeps Politicus mutare administrationem suam, si obstat bono spirituali; non sequitur absolute, ergo bonum spirituale est nobilius, ac dignius temporali: sed sequitur, ergo ad bonum spirituale ordinatur, vt ad suum finem bonum temporale, ac per hoc potestas temporalis subiecta est potestati spirituali: necessitas enim mutandi administrationem in eo casu non oritur ex dignitate, vel nobilitate boni spiritualis precise; sed ex subordinatione vnius ad alterum: quod perspicue ostendi in meo lib. 5. de Pontifice cap. 7. in explicatione huius argumenti tertij, ad qua Barclaius nihil respondit.

Refutatur digressio Barclajj.

Cap. XV.

IN capite quinquagesimo Barclajus non contentus ijs, quæ dixerat in responsione ad primam rationem meam: antequam transeat ad secundam, & examinandam, & refellendam, iterum repetit sententiam suam de potestate Ecclesiastica; ac politica, quod videlicet, Principes temporales subiecti esse debeant Episcopis, quo ad spiritualia; & contra Episcopi subiecti esse debeant Principibus, quo ad temporalia: & quemadmodum Episcopi cogere possunt spiritualibus poenis Principes temporales ad obediendum in ijs, quæ ad animam pertinent: sic possint Principes temporales cogere Episcopos corporalibus poenis ad obediendum in ijs, quæ pertinent ad temporalia, modo fidei Catholicæ, & bonis moribus non sint contraria. Excipit tamen summum Pontificem, quem dicit non esse subiectum ulli Principi temporali, quoniam ipse quoque est Princeps supremus temporalis in provincijs ditionis Ecclesiasticæ. In summa tollit Barclajus de medio omnem exemptionem Ecclesiasticorum à potestate Principum secularium. At primam ad hanc sententiam stabiliendam producit testimonium Francisci Romuli in responsione ad certa capita Apologiæ, &c. qui disertis verbis affirmat, Episcopos Regibus in temporalibus rebus, & Reges Episcopis in rebus spiritualibus debere esse subiectos. Sed facilis est responsio: Loquitur enim Franciscus Romulus eo loco de subiectione, quam habent Episcopi, & reliqui Clerici ad obseruandas leges politicas, & non perturbandum ordinem politicum à Regibus constitutum; ut etiam docent Gelasius, & Nicolaus Pontifex, ille in Epist. ad Anastasium Imperatorem, hic in Epistola

ad

ad Imperatorem Michaelem, quos eo loco Franciscus Romulus allegauit. Sed hinc non sequitur, posse cogi Episcopum à Rege ad obediendum, vel puniri, si non obediat, cum Rex nullam habeat in Episcopos, vel Clericos potestatem, quod apertissime legitur in Concilio Constantensi, Sess. 3. 1.

Secundo producit testimonium ipsius Bellarmini, ex lib. de Clericis, cap. 28. vbi docet, Clericos, vt ciues, esse partes, & membra Reipub. politicæ, ac per hoc obligari ad leges politicas obseruandas. Sed quoniam idem Bellarminus in eodem loco, excipit potestatem coactiuam à qua liberos esse dicit Clericos: Barclaius reclamatur, ac dicit, Verius est Clericos ad obsequium legum, vbi causa postulat; à temporali Iudice cogi posse, vt nec in ea re exemptionis suæ beneficio gaudeant, quod ab Imperatorum, & Principum legibus, eos accepisse satis constat. Frustra enim legum auxilium inuocat, qui contra eas committit.

At hic Barclaius more suo contra sententiam Catholicorum omnium loquitur: quamuis enim disputent Theologi, & Canonistæ de iure exemptionis, tamen esse Clericos aliquo iure exemptos, & non posse cogi à laicâ potestate omnes docent. Vtrum autem verius sit existimandû, quod vnus, an quod vniuersitas docet, alijs iudicandum relinquo; sed de hac re inferius plura dicemus, & multa etiam in lib. de Clericis diximus.

Tercio Barclaius producit testimonium sancti Gregorij, in epist. 15. lib. 4. vbi sanctus Gregorius ad Mauritium scribens, sic loquitur: Sacerdotibus non ex terrena potestate Dominus noster citius indignetur, sed excellenti consideratione propter eum, cuius serui sunt, eis ita domineatur, vt etiam debitam reuerentiam impendat.

¶ Domineatur nimirum, addit Barclaius, quatenus ciues sunt, & partes Reipub. reuerentiam impendat, quâ Dei Sa-

cerdotes; & Patres spirituales; quibus ipse Imperator, vt Ecclesiæ filius subijcitur.]

Respondeo . Possent verba sancti Gregorij in eum sensum exponi; vt significare voluerit; Imperatorem dominari posse. Sacerdotibus constituendo leges politicas; quas ipsi quoque vi rationis, sed non vi legis obseruare tenentur; sed eis reuerentiam illam impendere debere, vt non eos ipse puniat; si leges non seruent; sed Prælati ipsorum puniendos relinquat. Sed quoniam ex ipso Gregorio in Commentario Psalm. 110. didicimus, Maucitium Tyrannicè imperasse in vltimis Imperij sui annis, ac potissimum in Sacerdotes scire cepisse: mirum non est, si sanctus Gregorius ita loquatur, vt iugum Tyrannicum si auferre non poterat, mitigare saltem, & moderari niteretur.

Quarto producit testimonium Scripturæ, lib. 3. Reg. c. 2. Vbi Salomon Rex sacerdotem Abiatharem reum mortis pronunciauit, quod coniuranti Adoniz consensisset: & eiecit eum, ne sacerdotio fungeretur.]

Responsio . Non est improbabile in testamento veteri Regem absolutè maiorem fuisse Pontifice, tum quod ita doceat sanctus Thomas in lib. 1. de Regimine Principum, cap. 14. tum quod in testamento veteri promissiones essent temporales, & sacrificia carnalia; sed quoniam probabilius est, in ipso etiam testamento veteri, maiorem fuisse Pontificem Rege, vt ostendimus, lib. 2. de Pontif. cap. 29. idè perfirmus in ea responsione, quam in eò loco scripsimus, Salomonem non vt Regem; sed vt Prophetam diuino instinctu iudicasse Abiatharem mortis reum, & ex sacerdotium abrogasse, aliūq; ei substituisse. Nam quod in scriptura 3. Reg. 2. legimus, Vt impleteretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo: ratio est, cur Salomon hoc fecerit. At, inquit Barclæus, illud, Vt impleteretur sermo Domini, nihil aliud significat, nisi tunc impletum fuisse, quod Dominus prædixerat futurum: quemadmodū

Matth.

Matth. 27. cum dicitur, impios milites diuisisse inter se
 vestimenta Christi, vt impleretur illud Psalmi, Diuiserunt
 sibi vestimenta mea. Illud, vt impleretur verbum Domini, ali-
 quando significat solum illud fuisse predictum, & postea
 impletur, vt in loco allegato ab Aduersario. Aliquando
 significat id factum esse eo animo, eaq. intentione, vt obe-
 dientia praeferretur Deo, qui voluit per eum id fieri, vt lib.
 4. Reg. cap. 9. Iehu iussit, Ioram Regem occisum projici de
 curru in agrum Iezrael, vt impleretur verbum Domini,
 quod locutus fuerat per Eliam Prophetam. Tolle, inquit,
 eum, & projice de curru in terram, iuxta verbum Domi-
 ni. Quod autem locus allatus ex lib. 3. Reg. cap. 2. debeat
 intelligi hoc secundo modo, probari potest ex voce hebrai-
 ca: nam, vbi nos habemus in textu latino, Eiecit ergo Salo-
 mon Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini, vt impletur
 sermo Domini, quae locutus est super domum Heli in
 Silo: in hebraeo est verbum actiuae significationis, *Nhph*
 adimplendum, siue vt ipse implet sermonem Do-
 mini. Quare verba textus latini debent sic intelligi, vt im-
 pleretur, supple, ab ipso Salomone sermo Domini, &c.
 Adde, quod ex sententia Barclaj, Rex non potest punire
 Sacerdotem poena spiritali, neque miscere se in negotijs
 spiritalibus, sed solum in temporalibus: Salomon autem
 priuauit Abiathar munere sacerdotali, & alium eius loco
 substituit; ergo vel excessit modum potestatis suae, vel hoc
 fecit non vt Rex, sed vt Propheta, ex peculiari instinctu
 Dei, vt nos supra diximus. Denique si haec Lectori non
 satisfaciunt; dicere possumus, in Scriptura sacra narrari
 factum Salomonis, sed non definiti, iure ne, an iniuria id
 fecerit; quemadmodum etiam in eo loco narratur cades
 Adonix fratris Salomonis, inssu eiusdem Salomonis patra-
 ta; ob id quod Adonias petierit sibi dari in uxorem Abisag
 Sutamiticam: quod recte, an secus factum fuerit, di-

sputari potest. Itaque non bene colligeret, qui diceret, Rex Salomon priuauit sacerdotem functione sua, & occidit fratrem suum, quia perierat in uxorem illam puellam, quæ fuerat ancilla patris sui: ergo possunt Reges priuare functione sua Sacerdotes, aliosq. in eorum locum substituere: & possunt fratres suos interficere, si speciosam aliquam puellam, quam Rex ipse fortasse amat, sibi dari postulerint uxorem. Ille, inquam, non bene colligeret, quia Reges multa sepe faciunt ex potestate, non ex iustitia: & videndum est non tam quid possint, quam quid debeant, siue quid iure possint: non enim verum est, quod Imperatori Antonino Caracalla dicitur fuisse, Regibus quodlibet licere.

Adde Barclaius: ¶ Aequè fallitur vir idem doctissimus, cum ait eodem lib. 2. de Summo Pontif. cap. 29. non mirum esse, si in Testamento veteri summa potestas fuisset temporalis, in nouo spiritualis, quia in veteri Testamento promissiones tantum temporales fuerunt, & in nouo spirituales, & æternæ.]

Respondeo: Bám ego sententiam vt probabilem posui, propter auctoritatem S. Thomæ in lib. 1. de Regim. de Principum, siue diu Horis illius libri, quicumque fuerit, & propter non contemnendam rationem ab eodem auctore allatam. Barclaius autem dicit quidem in vtroque testamento potestatem Regiam fuisse solum temporalem, potestatem pontificiam, solum spirituales, sed nulla vel auctoritate, vel ratione probat. Quare nemo mirari debet si veterem auctorem, cum ratione loquentem, anteponanus Barclaii, auctori recenti, & sine ratione, veteres carpenti.

His expeditis perueniet, ac numerat Barclaius ordine priuilegia exemptionum, quæ data sunt à Regibus, vel Imperatoribus ordinibus Ecclesiasticis, ex quibus colligit, Ecclesiasticos esse subiectos esse in temporalibus politicis potestati:

testati nisi enim subiecti essent, non egerent privilegijs, neque illa vel quasiuissent, vel etiam oblata accepissent.

Ad hæc breuiter respondeo, nos hoc loco non suscepisse disputationem de potestate Regum in Ecclesiasticos, sed de potestate Summi Pontificis in temporalibus; neque æquum est de una disputatione ad aliam transire. Quare Lectorem remittimus ad ea quæ in Controversijs de exemptione Ecclesiasticorum disputauimus, præsertim in editionibus post annum Domini 1598. in quibus paulò planius & plenius sententiam nostram explicauimus, quam in editionibus prioribus. Accedit etiam quod Barclaius infra iterum de hac re & fusius tractat capite videlicet tricesimo secundo, & tricesimo tertio, ubi se in materia exemptionis nouam doctrinam contra Scriptores omnes inuenisse gloriatur.

Refellitur alia digressio Barclaij.
 Cap. xviii.

In capite sextodecimo Barclaius intermissa responsione ad rationes meas, pro potestate Pontificis in temporalibus, iterum digreditur ad potestatem Regum in Pontifices. Et quoniam ego in lib. 2. de Pontif. cap. 9. dixeram, discrimen esse agnoscendum inter Reges Ethnicos & Christianos, quod illi non subiecissent se per Baptismum Summo Pontifici, ut Christi Vicario, isti autem subiecissent, & ideo probabilius dici potuisse, Summos Pontifices olim subiectos fuisse Imperatoribus Ethnicis quoad temporalia, Imperatoribus autem Christianis, nunquam fuisse de iure subiectos, aggreditur hoc discrimen impugnare, sequenti demonstratione, pollicetur, Pontifices Summos non minus subiectos esse de iure Regibus Christianis, quam Ethnicis, quod atinet ad temporalia. Excipit tamen eos Pontifices,

qui

qui post adeptam temporalem conditionem in certis prouincijs ceperunt esse supremi Principes politici, vt sunt Reges alijq. Principes absoluti. Vtetur autem hac ratiocinatione: Principes temporales per baptismum subiecerunt se potestati spirituali Summi Pontificis, vt Christi Vicarij; ex hac autem subiectione non sequitur Summum Pontificem, non esse subiectum potestati temporali Principum Christianorum; ergo Bellarminus vitiosè argumentatur.

Respondeo: Quod dixeram in loco citato de subiectione temporali Summorum Pontificum ad Ethnicos Imperatores, in Recognitione operum meorum ante duos annos edita mutari: secutus enim fueram auctoritatem Alberti Pighij; sed animaduerti postea, rationem eius sententia, non esse satis firmam. Sed nihil ad Barclaium: siue enim Pontifices subiecti fuerint temporali potestati Imperatorum, Ethnicorum, siue non fuerint, Barclaij ratiocinatio vitiosa est, & Bellarmini argumentum vitio caret. Per hoc enim quod Reges per Baptismum potestati spirituali Pontificis se subiecerunt, censentur etiam eidem potestati spirituali Regna sua subiecisse, & politicam potestatem, vt videlicet à Pontifice dirigi, & corrigi vellent, si quo modo circa temporalia à via salutis deflecterent. Vana sunt autem omnia, quae Barclaius subiungit de Constantino Imperatore, Clodoueo, & Donaldo Regibus, qui per baptismum Imperij, & Regnis non exciderunt. Nam neque nos dicimus, Reges per baptismum Regnis excidere, aut quicquam sui iuris amittere; sed contra potius affirmamus, Reges post baptismum felicius, veriusq. regnare. Neque enim Christi Vicarius Regna filiorum suorum spiritualium affectat, aut iurisdictionem illorum temporalem imminuere, aut perturbare cupit, vt aperte scripsit Innocentius tertius in epistola saepe citata. Per venerabilem, Qui filij sint legitimi, sed prouidere nititur, vt ita regnent in terris, vt Regnum caeleste non amittant, & vt Regna terrena Regno caelesti famu-

simulentur, ut præclare scribit Sanctus Gregorius in lib. 2. epist. 61.

Subiungit postea Barclaius similitudinem, quæ explicari aptissime, & confirmari efficacissime sententiam suam censet: hæc est autem similitudo. ¶ Si quis filius; familias patre suo adhuc superstitite magistratum publicum gerat: debet patri parere in ijs, quæ ad res domesticas pertinet, & poterit si malè se gesserit erga patrem; à patre puniri per exheredationem, aliasq; pœnas ad quæ patria potestas se extendit: non tamen parere tenebitur in ijs, quæ ad publicam administrationem pertinent, neque poterit à patre puniri Magistratu, alijsve pœnis coerceri, quæ à publico Magistratu infligi solent. Contra verò pater tenebitur filio Magistratum gerenti assurgere, eiq; parere in rebus publicis, & politicis; non autem in domesticis: & poterit in patrem animadvertere, atque in eum lege agere, ut in alios homines priuatos, si contra publicas leges aliquid forte peccauerit. Sic igitur Pontifex; qui pater est omnium Christianorum, etiam Regum; & Principum; poterit Regibus imperare in ijs, quæ ad res domesticas, id est, Ecclesiasticas pertinent, eosq; punire pœna grauissima exheredationis, id est, excommunicationis: sed non poterit aliquid eis iubere circa regimen politicum, neque eos Regnis priuare: contra Reges poterunt Pontifici imperare in ijs, quæ spectant ad regimen politicum, non autem in rebus Ecclesiasticis & spiritualibus.

Respondeo. Iam supra admonui, Barclaium eadem sæpius repetendo librum suum augere, ut ex paruo libello, liber iustæ structuræ efficiatur. Hanc enim similitudinem iam antea proposuerat capite tertio, eo excepto; quod eo loco Patri adoptiuo Pontificem comparauerat; hoc loco Patri simpliciter comparat: sed quod attinet ad sem præsentem, eadem similitudo est: Atque, ut capite tertio admonuimus, similitudo illa tam est inepta, & puerilis, ut

mirum

mirum sit, Barclaium ipsam non animaduertisse vitia similitudinis à se allatae. Nam potestas publici Magistratus maior est potestate patriae ciuium priuatorum, & potest eam dirigere, & corrigere, & si iustitia postulet, potest Patrem patriae potestate priuare: contra verò, Pater, cum ciuis priuatus sit, non potest Magistratum publicum dirigere, vel corrigere, multò minus illum potestate priuare. Potestas autem Summi Pontificis, patriae quidem potestas est; sed haud similis potestati patriae ciuium priuatorum; sed potestati Dei, cuius Pontifex vicès gerit in terris; proinde potestas est supernaturalis, spiritalis, publica, & omni potestate politica, atque humana longè sublimior. Itaque duo sunt in hac similitudine peccata Barclaij: vnum quòd potestatem politicam magistratus, & potestatem ciuium priuatorum pares facit; cum tamen priori, vt superiori, posteriori vt inferiori subiiciatur: alterum, quòd potestatem Pontificiam similem fecerit potestati patriae humanae, & priuatae; cum sit potestas publica, & diuina, quae neque maior, neque par in terris inueniri potest. Vide quae diximus de hac re capite tertio.

Addit postremo Barclaius testimonium Nicolai Cardinalis de Cusa, qui in lib. 3. de Concordia Catholica cap. 3. scribit, fuisse in antiqua quadam glossa ad Canonem Hadrianus. dist. 63. Papam esse Patrem Patricij in spiritualibus, & Patricium esse Patrem Papae in temporalibus. & cap. 4. scribit, non esse in manu Romani Pontificis dare cuiusque prouinciae per Mundum Regem, vel Imperatorem, ipsa non consentiente.

Ad primum testimonium iam supra respondi, glossam illam antiquam merito fuisse antiquatam, & explosam. Ad secundam, respondeo, Pontificem Romanum posse praesertim in casu haeresis, Imperatores, ac Reges excommunicare, atque deponere, eorumque subditos ab obedientia liberare; quis autem in locum ipsorum succedere de-

beat, liberum relinquere illis ad quos de iure pertinet. Itaque non obrudit Imperatores, aut Reges pro arbitrio populis inuitis, neque iura hæreditariæ successionis, aut electionis tollit; atque hoc est solum, quod Cardinalis ille requirit.

Defenditur secunda ratio pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

Cap. X V I I.

IN capite septimodecimo Barclaius digressionibus expeditis, redit ad examinandas, & refellendas Bellarmini rationes: & quoniam de prima ratione satis multa dicta sunt in capite quattordecimo, aggreditur nunc secundam, quam fideliter transcripsit in hæc verba.

Secunda ratio, inquit, est: Respublica Ecclesiastica, debet esse perfecta, & sibi sufficiens in ordine ad finem suum; tales enim sunt omnes Respublicæ benè institutæ: ergo debet habere omnem potestatem necessariam ad finem suum consequendum; sed necessaria est ad finem spirituale potestas vtendi, & disponendi de temporalibus rebus; quia alioqui possent mali Principes impunè fouere hæreticos, euertere Religionem; igitur, & hanc potestatem habet. Item potest quælibet Respub. quia perfecta, & sibi sufficiens esse debet, imperare alteri Reipub. non sibi subiectæ, & eam cogere ad mutandam administrationem, imò etiam deponere eius Principem, & alium instituere, quando non potest aliter se defendere ab eius iniurijs; ergo multò magis poterit spiritualis Respub. imperare temporali Reipub. sibi subiectæ, & cogere ad mutandam administrationem, & deponere Principes, atque alios instituere, quando aliter non potest bonum suum spirituale tueri.

Hanc

Hanc rationem satis fideliter, allatam ex duplici capite Barclaius reprehendit. Primum enim negat duas esse Respublicas in Ecclesia, vnā Ecclesiasticorum, alteram laicorum, siue, vnā spiritualem, alteram temporalem; vnā sacram, alteram politicam: & probat ex prima mea ratione, in qua dixi, potestatem politicā, & spiritualem esse partes eiusdem Reipub. Christianæ, & Clericos, & laicos non facere in Ecclesia duas Resp. sed vnā.

Deindē negat, potestatem disponendi de rebus temporalibus necessariam esse ad finem spiritualem: quod ex eo probat, quōd Apostolus Petrus indicat Act. 5. se non habuisse potestatem disponendi de bonis temporalibus Ananix, cui dixit, Non ne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua potestate.]

Ad primum caput facillima responsio est. Respublica enim spiritualis, siue Ecclesiastica, & Respublica temporalis, siue politica, & duæ sunt, & vnæ; duæ partiales, vnā totalis: quemadmodum spiritus, & caro simul iuncta, vnum hominem faciunt, imō vnus homo sunt, vt sanctus Athanasius in Symbolo fidei loquitur; & colligitur, ex 2. cap. Geneseos, vbi legimus, Formauit Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuentem: & tamen ita distinctæ sunt potentijs, & legibus, & motibus, vt Apostolus ad Rom. 7. dicat, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ: & ad Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum; spiritus autem aduersus carnem; & quod magis est admirandum. 2. Corinth. 4. vō catur spiritus, homo interior, & caro homo exterior, cum dicitur, Licet is, qui foris est noster homo corrumpitur, tamen is, qui intus est, renouatur de die in diem. & Rom. 7. Condelector legi Dei secundum interiorem hominem. Itaque spiritus, & caro sunt vnus homo, & duo homines: neque Spiritus sanctus, qui vtrunque dicit, sibi ipse contradicit: quare nec Bellar-

minus secum pugnat, cum Rempublicam Ecclesiasticam, & politicam in Ecclesia nunc considerat, ut partes vnius Reipublicæ Christianæ, nunc ut duas Reipublicas inter se distinctas: nam simillimam esse Rempublicam Ecclesiasticam spiritui, & politicam carni, non Bellarminus solus, aut primus docuit; sed ante eum Thomas Valdensis, & ante Valdensem S. Thomas, & ante S. Thomam, Alexander Alenssis, & ante Alensem; Hugo de S. Victore, & ante Hugonem Sanctus Gregorius Nazianzenus, ut supra non semel adnotuimus.

Ad secundum caput Respondeo, Verba S. Petri ad Ananiam, non significare, non fuisse in Apostolorum Principe potestatem disponendi de rebus temporalibus Ananix, si ea necessaria fuissent ad finem spiritualem: sed indicare solum, non usum fuisse sanctum Petrum ea potestate, neque uti voluisse, cum necessitas nulla esset: & certè si argumentum Barclaij aliquid valeret, efficeret etiam, nullum Regem posse disponere de bonis temporalibus subditorum suorum, in casu quo necessaria essent ad Rempublicam conseruandam. Omois enim Rex dicere potest, subditis suis, Ager tuus nonne tibi manebat, & venundatus in tua erat potestate? quis te illum Reipub. donare coegit? & si donasse integrum profiteris, cur parte retenta integrum te donasse mentiris? Itaque quemadmodum ius, quod habent Reges disponendi de rebus temporalibus ciuium, non est, ut pro arbitrio spoliēt ciues dominio rerum suarum; sed ut possint ciues cogere ad bona sua exponenda pro communi bono conseruando: sic etiam potestas Apostoli Petri in bona temporalia Christianorum, non erat (ut Barclaius dicere nos fingit) ut posset Apostolus sine vlla causa priuare dominio rerum suarum omnes Christianos, neque eis aliquid proprium relinquere: sed tantum ut posset provide-
re, ne Christiani bonis temporalibus abuterentur contra legem Dei; & contra, ut eis rectè vrerentur ad vitam

eternam consequendam. Habuisse autem Apostolos potestatem aliquam disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia, vel ex eo constat, quod statuerunt, ut populi Christiani Prædicatores Evangelij, ex facultatibus suis alerent, idq. iuxta ordinationem Domini, ut patet ex Apostolo in priore ad Corinth. c. 9.

At, inquit Barclaius, primis trecentis annis non fuit in Ecclesia potestas disponendi de rebus temporalibus Christianorum, inuitis Dominis, ergo vel Respublica Christiana tunc fuit imperfecta, vel non est necessaria ista potestas ad finem spiritualem consequendum. Atque hic multa verba Barclaius frustra profundit, ut ostendat, ad providentiam Dei pertinuisse, ut Ecclesia illa prima instructa esset omnibus ijs rebus, quæ ad eius conservationem necessaria essent.

Respondeo. Ecclesia illa prima instructa fuit omni potestate, atque omnibus præsijs, quæ ad perfectam Republicam constituendam necessaria erant: primis autem trecentis annis non fuerunt in Ecclesia multi Principes politici: fuerunt tamen aliqui, ut Philippus Imperator, & Rex Lincius, ac Rex Donldus. Sed fingamus, nullos fuisse: non ideo defuit Ecclesie potestas disponendi de bonis temporalibus Principum, & dirigendi potestatem eorum politicam, quando illi Ecclesie membra, vel filij effici vellent. Præterea, ut paulò ante dixi, in ipso principio Ecclesie, quamquam nulli fuerint Principes Christiani, Apostolis ipsis Ecclesiam regentibus; fuerunt tamen multi homines diuites, de quorum diuitijs Apostoli disposuerunt, statuentes, ut ex ijs ministros Evangelij sustentarent.

Adducit postea Barclaius verba sancti Bernardi, ex lib. 4. de Consider. cap. 3. Petrus hic est, qui nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatus, vel ferreis; non tectus, aut non veclus equo albo, nec stipatus milite, nec circumscriptus septus ministris: absque his tamen credidit satis

posse impleri salutare mandatum, si amas me, pasce oves meas: in his successisti non Petro; sed Constantino. hæc Bernardus: quibus subiungit Barclaius. Quamuis itaque potestas temporalis, de qua nobis sermo, hominibus videri poterit Ecclesie necessarij; Deo tamen neque necessaria, neque utilis visa est.]

Respondeo. Posset hoc loco Barclaius dici, quod in libro Iob cap. 38. Deus ipse dicit, Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis? Sanctus Bernardus scribit, Apostolum Petrum pauperem fuisse diuitiarum huius Mundi, & potuisse sine auro, & argento proprio, sine equo albo, & sine satellitibus implere salutare mandatum pascendi oves: non tamen sanctus Bernardus dicit, non fuisse in Apostolo Petro potestatem disponendi de temporalibus bonis Christianorum, & de ipsis Regnis, & Imperijs; si necessitas spiritualis id requireret; imò contrarium dicit, cum Pontifici, qui Pontifex est, & Christi Vicarius, ac Petri successor, applicat illa verba Hierem. i. Ecce constitui te super gentes, & super Regna, vt euellas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes: non enim pugnat paupertas propria cum potestate disponendi de diuitijs, & iudicandi Reges, & Principes terræ. Sic enim Prælati ordinum religiosorum, cum sint ipsi voto paupertatis obstricti, potestatem habent de opibus amplissimis sui ordinis disponendi. Er apud vereres Romanos multi ciues indopes, vt Fabricius, Curius, Cincinnatus, & alij Consules, vel Dictatores effecti; disponebant de Regnis, & Regum opibus, cum ipsi ramen in pristina sua egestate remanerent. Ergo non debuit Barclaius diuitias cum potestate confundere; quasi non possit idem homo & pauper esse pecunijs, & diues potestate. Deinde sanctus Bernardus dicit, Pontificem in diuitijs, & temporali principatu non successisse Petro, sed Constantino: quid inde colligit Barclaius? potuisse Pontificem sine temporali principatu fun-

gi munere Apostolico? Quid tūc? non enim quæstio nostra est de principatu temporali Summi Pontificis, sed de potestate spirituali; & Apostolica, quam nos dicimus extendi ad disponendum de rebus temporalibus, & de ipsis Regnis, & Imperijs in ordine ad finem spiritualem. Barclaius autem vt hoc refellat, disputationem transfert ad principatum temporalem, quo Apostolus actu caruit, vt omnia confundendo, & permiscendo aliquid dixisse videatur. Denique Barclaius, quasi raptus ad tertium cælum, in consilio Dei fuerit, absolute pronunciat, Deo neque necessariam, neque vtilem Ecclesie visam esse potestatem temporalem, de qua nobis sermo. Ego verò à Barclaiò quæro, de qua potestate temporali loqueris? Nam si de potestate illa loqueris, quæ in se spiritualis cùm sit, extenditur ad temporalia, non obscure Deo falsum imponis. Illam enim potestatem Deus Ecclesiastico Principi necessariam esse duxit, ideoq. eam illi tribuit, cùm ait, Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis. Sic enim ista verba intelligi debere docuerunt Concilia generalia, quæ supra citauimus; quæq. verissimè dicere poterant, Visum est Spiritui sancto, & nobis. Sin autem loqueris de potestate temporalis principatus, quæm Ecclesia nunc possidet, & ante annos octingentos possedit: omnino temerè affirmas hanc potestatem Ecclesie, neque necessariam, neque vtilem Deo esse visam. Nam (vt alia nunc omittam) si Deo visum esset, non esse vtilem Ecclesie hunc Principatum, certè Summi Pontifices Zacharias, Adrianus, Nicolaus primus, & secundus, Leo tertius, & quartus, & nonus, & alij, qui communi omnium Scriptorum sententia optimi, & sanctissimi, & Deo gratissimi fuerunt, eum principatum non retinissent, & multo minus pro eo conferuando decertassent. Vtrum autem de iudicio diuino magis credendum sit totè sanctis Pontifi-

cibus, quam vni Barclaius, in dubium certè reuocari non potest.

At, rursus instat Barclaius, & argumentum in nos retorquet his verbis: ¶ Omitto quòd si ratio illorum bona esset, sequeretur è contrario, Respub. temporalem habere potestatem disponendi de rebus spiritualibus, & deponendi suprenum Reipublicæ Ecclesiasticæ Principem, quia debet esse perfecta, & sibi sufficiens in ordine ad finem suum, & habere omnem potestatem necessariam ad finem consequendum. Sed necessarium est ad finem temporalem potestas disponendi de rebus spiritualibus, & deponendi Principem Ecclesiasticum, quia alioqui possent mali Principes Ecclesiastici turbare statum, & quietem Reip. temporalis; & impedire finem civilis gubernationis, vt defacto aliquando nonnulli Summi Pontifices perturbauerunt: Igitur hanc potestatem habet Respublica temporalis. Consequens planè falsum est, & absurdum (nam Princeps temporalis quatenus talis est, nullam habet potestatem spiritualem) proinde, & illud quoque falsum est, cui hoc est consequens.]

Respondeo. Tantum interest inter argumentum quod nos fecimus, & illud quod nunc Barclaius retorquendo facit, quantum distat verum à falso; & bonum à malo: illa enim propositio nostra, Necessaria est ad finem spiritualem potestas disponendi de rebus temporalibus, verissima est, quoniam temporalia ordinantur ad spiritualia, & bona est consecutio, ergo Respub. spiritualis potest disponere de temporalibus in ordine ad spiritualia, quoniam qui potest consequi finem, potest etiam ordinare média, ad illum finem. At propositio Barclaii, Necessaria est ad finem temporalem potestas disponendi de spiritualibus; falsa est, quoniam spiritualia non ordinantur ad temporalia, & potestas ordinandi spiritualia ad temporalia non est vera potestas, sed abusus potestatis, & peruersio ordi-

nis.

nis; fieri autem non potest, ut alicui Reipub. sit necessaria abusio potestatis, vel ordinis peruersio: & cum necessaria non sit ad finem temporalem consequendum, potestas disponendi de rebus spiritualibus; non potest bona esse consecutio, ergo Reipub. temporalis potest disponere de spiritualibus in ordine ad temporalia. Hoc totum facile potest intelligi ex similitudine iam saepius repetita, spiritus, & carnis in homine: potest enim spiritus disponere de sensibus, & membris corporis in ordine ad vitam æternam, indicendo illis continentiam, abstinentiam, flagella, ieiunia, vigilias, labores; & quod maximum est iubendo carat, ut mortem patiat, pro confessione Fidei; non tamen potest, caro disponere de intelligentia, & voluntate, neque prohibere actiones orandi, & laudandi Deum, & multo minus potest, spiritui iubere, ut mortem spiritualem, atque æternam patiat, pro quocumque temporali bono: quod si forte spiritus indiscretis laboribus mentis, ut nimis orando, vel meditando lædat corporis sanitatem, peccabit quidem spiritus, sed non ideo poterit caro in spiritum imperium sumere; sed gemendo, & fatiscendo faciet, ut spiritus remittat aliquid de nimio furore suo. Sic etiam si forte Princeps spiritualis abutatur potestate sua iniuste excommunicando temporalem Principem, vel eius subditos sine iusta causa ab obedientia eius absoluendo, & eo modo perturbet statum Reip. temporalis; peccabit Princeps spiritualis; sed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium sibi sumere de spiritualibus rebus, aut spiritualem Principem iudicare, & multo minus de Sede sua spirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti sui; propterea reuertitur ad priorem solutionem, dicens:

¶ Sed, ut dici solet, dare absurdum non est soluere argumentum. Respondeo igitur aliter ad priorem partem huius secundæ rationis. non esse scilicet hic duas Resp. vt
 ille

Ille retur, sed vnam tantum, in qua sunt duæ potestates, sue duo magistratus, Ecclesiasticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus necessario indiget ad suum finem obtinendum, alter nempe spiritualem, alter temporalem iurisdictionem: & neque hanc iurisdictionem illi potestati, neque illam huic esse necessariam, alioqui fatendum esset, vtranque potestatem medijs necessarijs fuisse destitutam tunc, cum separata, vt olim fuerunt.]

• Respondeo. Hæc non est alia solutio, sed prior repetita; quam solutionem refutavi paulò ante, cum ostendi Rempub. Ecclesiasticam, & Politicam, posse dici duas, & vnam; quoniam distinctæ sunt, & separata inueniri possunt; tamen cum in vnum corpus Ecclesiæ conueniunt, ita vna subordinatur alteri; vt sint duæ partiales, & vna totalis. Neque sequitur; vt quo tempore separata erant initio nascentis Ecclesiæ, medijs necessarijs fuerint destituta: nam Resp. politica non poterat aliquid detrimenti timere à potestate spirituali, cum non esset capax censurarum Ecclesiasticarum, quæ in solos Christianos vim habent: & Resp. spiritualis habebat potestatem disponendi actu de rebus temporalibus eorum, qui ad ipsam accesserant, & in potentia eorum, qui accessuri erant. Denique non est verum; potestatem spiritualem, & politicam esse similes duobus Magistratibus, quorum neuter indiget iurisdictione alterius. Nam duo Magistratus pendent à Rege, cuius potestas supereminet vtrique Magistratui, & potest operam dare, vt neuter alterum impediatur: at spiritualis, & politica potestas, non habent vnam tertiam potestatem in Ecclesia, cui subordinentur, & quæ vtramque in officio contineat. Quare necesse est, vt vna subordinetur alteri, inferior videlicet superiori, temporalis spirituali. Atque ex hac responsione soluta manent omnia, quæ vsque ad finem capituli Barclaius disputat de officio Cancellarij & Comestabuli amplissimorum Magistratuum.

qui.

quibus Rex solus imperat. Quod autem Barclaius addit, Principem spiritualement, & Politicum vni Deo subesse, quemadmodum Cancellarius; & Comestabulus subsunt Regi: salua fide Catholica admitti non potest. Ecclesia, siquidem, quæ Regnum Christi est, non solum Christum pro Domino, & Rege suo agnoscit, sed etiam ex Scripturis sanctis, & traditione Apostolica, & declaratione generalium Conciliorum, & communi Patrum, & Doctorum consensu nouit, vnicum esse in terris Christi Vicarium generalem, qui caput sit visibile visibilis Ecclesie. Hunc autem Christi Vicarium, Romanum esse Pontificem in toto suo libro Barclaius admittit: proinde (si Catholicus dici velit) admittere etiam debet, Pontificem, & Regem, non esse duos Magistratus immediatè sub Christo: sed Regem Christo & Pontifici, Pontificem soli Christo subiectum esse debere.

Defenditur secunda pars rationis secunda pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVIII.

IN capite decimo octauo Barclaius refutare nititur secundam partem secundæ rationis, quæ initio capitis superioris proposita fuit. Argumenti summa hæc est; Potest vna Respublica, si ab alia Republica iniuriam accipiat, & per eius malam administrationem perturbetur, ac vexetur; armis cogere Reipub. illam, quamuis alias non sibi subiectam, vt mutet formam administrationis suæ; & si opus sit, potest eius Principem deponere; igitur maiori ratione poterit Respublica spiritualis, si à temporali iniuriam accipiat, atque ab ea perturbetur, & vexetur, imperare Reipublicæ temporali sibi subiectæ, vt mutet formam administrationis, & si

& si opus sit, poterit etiam Principem temporalem deponere.

Ad hoc argumentum Barclaius respondet, quod iam ante responderat, non esse duas Respublicas, spiritualem, & temporalem, sed vnam cum duabus potestatibus, quarum neutra pendet ab altera. Sed quoniam hanc solutionem videbat non esse solidam: admittit catum Ecclesiasticorum, quorum Princeps est Papa, & cœtum laicorum, quorum Princeps est Rex, posse dici duas Respublicas intra eiusdem Ecclesiæ sinum constitutas: & hoc admissio respondet, priorem Rempublicam; id est, Ecclesiasticorum, non habere arma nisi spiritualia; posteriorem, id est, laicorum, non habere arma nisi corporalia, & ideo non esse similes duabus Rebuspublicis, quæ armis corporalibus se defendunt, & vna alteram cogit, & subiicit.

Sed hæc solutio non est priore solidior, quamvis enim arma Reipublicæ spiritualis, quibus ipsa per se utitur, sint spiritualia; tamen arma corporalia sunt etiam in eius potestate, quia gladius est sub gladio; & potest Ecclesia inuocare brachium seculare, & per illud uti gladio corporali. Sed præterea arma ipsa spiritualia possunt cogere Remp. temporalem, & eius Principem, quia potest Princeps spiritualis excommunicare Principem temporalem, & eius subditos à subiectione liberare, & ipsis sub excommunicationis poena mandare, ut Principem excommunicatum pro Principe non agnoscant, sed alium sibi eligant, vel legitimo successioni adhereant.

Addit postremo Barclaius, ¶ Quid multis? licet illis suam comparationem, conclusionemq. concedamus, nihil inde effici potest, nisi Papam habere talem potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum, & eorum Principes deponendi, qualem vel Rex Franciæ in Anglos, Hispanos, aliosve populos vicinos sibi iniurios, vel horum saguli, in res, Regesq. Francorum ipsis infectos habere

bere dignoscuntur: quæ qualis, quantaq[ue] sit, ferro tantum
cerni potest:]

Respondeo. Comparatio, & ratiocinatio, qua nos vsi
sumus in comprobanda Pontificis potestate, non procedit
à simili, sed à maiori. hoc enim est quod diximus, si potest
ratione solius iniuriæ unâ Respublica, aliam nõ sibi subie-
ctam cogere, & eius Principem deponere: quanto magis
poterit Respublica spiritualis cogere temporalem sibi sub-
iectam, eiusq[ue] Principem deponere, si ab illa tale detri-
mentum accipiat, vt non possit alia ratione sibi prospice-
re, nisi Principem illum remouendo, atque alium substi-
tuendo? Itaque non est similis potestas, quam habet Resp[ubi-
ca] spiritualis in temporalem, potestati Francorum in An-
glos, vel Anglorum in Francos: sed potestati, quam habet
spiritus in carnem sibi coniunctam, vel caput in membra
sibi adhaerentia.

*De sententia S. Bernardi circa potestatem
Pontificis Maximi in temporali-
bus. Cap. X I X.*

N capite decimonono Barclaius respondere niti-
tur ad testimonium S. Bernardi ex lib. 4. de Con-
sid. cap. 4. quod testimonium ad confirmandam
rationem meam secundam ego adduxeram: Et
quoniam S. Bernardus loco notato scribit, gladium mate-
rialem, exerendum esse manu militis, ad iussum Impera-
toris, sed ad nutum Summi Sacerdotis: Barclaius affirmat,
per nutum non debere intelligi imperium, vel potestatem,
sed assensum: felicius enim bella geruntur, cum ad po-
testatem Regum accedit assensus Sacerdotum, quorum
est iudicare, an bellum sit iustum, vel iniustum. Probat
autem per nutum non intelligi potestatem, quoniam si
si forte

si fortè Imperator Pontifice dissentiente bellum gerere velit, S. Bernardus non tribuit Pontifici potestatem vllam in Imperatorem, imò apertè docet, nullam ei potestatem cõpetere, cùm dicat materialem gladium ab Ecclesia exerceri non posse, sed tantùm manu militis, & iussu Imperatoris; & confirmat hanc sententiam suam testimonio Gratiani. 23. q. 8. in principio, qui scribit, Pontificibus interdichum esse gladium materialem, & solùm spiritualem esse concessum.

Respondeo. Vox illa, nutus, significare potest assensum, præsertim quando alicui petenti aliquid, annuendo respondemus: sed quando nutus præcedit alias causas, imperium significare solet, vel potius imperium ita potens, & efficax, vt sine alio expresso mandato solus nutus ad rem efficiendam sit satis: sic accipitur Gen. 42. vbi dicitur: Et Ioseph erat Princeps in terra Aegypti, & ad nutum eius frumenta populis vendebantur. & clarius lib. 2. Reg. c. 17. Domini nutu dissipatum est consilium Achicophel vtile. vbi ridiculum esset, per nutum intelligere assensum; cùm Scriptura loquatur de nutu Dei, qui solus potest corda Regum vertere quocunque voluerit. & 2. Machab. 8. eadem Scriptura de Deo dicit, Potest vniuersum Mundum vno nutu delere. & Iob. 26. Columnæ cæli contremiscunt, & pauent ad nutum eius: cui simile est illud Poëtæ,

Annuit & totum nutu tremescit Olympum.

Quod autè hoc loco per nutum intelligat S. Bernardus imperium, & non simplicè assensum, perspicuū est ex eo quòd primo loco inter causas efficièntes ponit nutum Pontificis, deindè iussum Imperatoris, vltimo executionè militis: proindè quemadmodum miles ex sententia S. Bernardi exequitur iussum Imperatoris, ita Imperator mouetur ad iubendū militi ex nutu, id est, iussu Pontificis. Deindè si nutus ille Pontificis esset simplex assensus, non diceret S. Bernardus vtrunque gladium esse Pontificis; sed vnum esse Pontificis,

alterum Imperatoris . Cùm ergo dicit , Vterque tuus est ; sed non vterque tua manu exerendus ; manifestè docet vtrunque esse in potestate Pontificis ; sed vnum ab ipso immediate , alterum mediate ; id est , per alium ; sed nutu siue iussu ipsius exerendum .

¶ Sed quid si Imperator (inquit Barclaius) nolit ad nutum sacerdotis gladium stringere ? imò quid si planè contra nutum Sacerdotis strinxerit ? nunquid aliquam sanctus Bernardus hoc casu potestatem temporalem sacerdoti tribuit in Imperatorem ?]

Respondeo . Si nolit Imperator ad nutum sacerdotis gladium stringere , vel si contra nutum eius strinxerit , & res sit ad bonum spirituale necessaria , coget illum Pontifex gladio spirituali , id est , censuris Ecclesiasticis , gladium materiale stringere , aut in vaginam recondere : & si censuris non mouebitur , & Ecclesiæ necessitas id requirat , liberabit subditos eius ab obedientia , eiq. Imperium abrogabit . Ita ostendet gladium esse sub gladio , & vtrunque gladium ad potestatem Ecclesiæ pertinere , quamuis non eodem modo .

At , inquit Barclaius , sanctus Bernardus nullam temporalem potestatem Pontifici competere posse docet , cùm dicat , materiale gladium (quo verbo summa potestas temporalis significatur) ab Ecclesia exerceri non posse ; sed tantum manu militis , & iussu Imperatoris : quod idem apertius tradit Gratianus Bernardi ferè cœtaneus , 23 . q . 8 . in principio .

Respondeo . S. Bernardus solum docet , gladium materiale non esse exerendum manu Sacerdotali , quod nos libenter fatemur ; sed non negat , imò potius affirmat , gladium materiale subesse gladio spirituali , & nutu Pontificis exerendum , vel in vaginam esse condendum . Gratianus quoque nihil aliud docet , nisi non licere clericis materiali gladio vti , & homines interficere , quod multis canonibus

Pontificum, & conciliorum confirmat, quæ vera sunt; sed non potest inde colligi, non habere Pontificem potestatem ullam in temporalibus:

: Adducit postea Barclaius verba sancti Ambrosij ex lib. 10. Commentariorum in Lucam, ubi hæc leguntur: Lex ferire non vetat: & idem fortasse Petro duos gladios offerenti, fat est; dicit Christus, quasi licuerit usque ad Evangelium, ut sit in lege æquitatis eruditio, in Evangelio bonitatis perfectio. Ex quo loco colligit Barclaius, materialem gladium Sacerdotibus, usque ad Evangelium fuisse concessum:

: Respondeo. Non negamus, ut paulò ante diximus, Sacerdotibus post Evangelium; non licere propria manu gladium materialem stringere: nisi fortè in defensionem propriam, aut ob aliam causam dispensante Pontifice: usus enim ordinarius materialis gladij militum est, non sacerdotum. Nec tamen eo loco S. Ambrosius de solis Sacerdotibus; sed de Christianis omnibus loquitur: & idem Erasmus hoc loco abusus est ad probandum prohibitum esse bellum Christianis. Cæterum sanctus Ambrosius, neque Erasmo, neque Barclaiò fauet: docet enim in lege fuisse licitam non solum defensionem, sed etiam vindictam; in Evangelio defensionem licitam esse, non vindictam: hæc enim sunt eius verba: O Domine cur emere me iubes gladium, qui ferire me prohibes? nisi fortè ut sit parata defensio, non vitio necessaria, & videar potuisse vindicari; sed noluisse. Lex tamen referre (sic enim legendum est, non ferire, ut Barclaius falsò citavit) non vetat; & idem fortasse Petro duos gladios offerenti, fat est, dicit, quasi licuerit usque ad Evangelium, ut sit in lege æquitatis eruditio, in Evangelio bonitatis perfectio. hæc ille, qui non defensionem in Evangelio prohiberi dicit, sed vindictam: & referre, non ferire vetitum. Cùm autem sanctus Ambrosius dicit, Lex referre non vetat, respicere videtur ad illa verba

Verba Domini Matth. 1. Audistis quia dictum est antiquis, oculus pro oculo, dentem pro dente; ego autem dico vobis non resistere malo, &c. Vbi non significatur, licitam fuisse vindictam antiquis auctoritate propria; sed auctoritate Magistratus publici, eamq. non vindictæ cupiditate; sed amore iustitiæ: quod idem Christianis licet. Sed Magister bonus hortatur suos ad vitæ perfectionem, vt Ambrosius dicit; quæ perfectio in eo consistit, vt radices contentionum extirpent, & supportantes inuicem in charitate non dent occasiones grauioribus malis, vt vulneribus, & cædibus, ob quæ necesse sit, vt publici Magistratus vindictam de malefactoribus sumant.

Addit rursus Barclaius, verba Euangelij de duobus gladijs in sensu literali non significare duas potestates, Ecclesiasticam, & politicam: sed ideò nos non facimus argumentum ex verbis Euangelij; sed ex verbis sancti Bernardi, & Bonifacii VIII. qui mysticè Euangelij verba exponentes per duos gladios duas potestates intelligi docuerunt. Sanctus enim Bernardus; quem Bonifacius secutus est, duo loca Euangelij simul iunxit, vnum ex cap. 18. Ioannis, Mitte gladium tuum in vaginam: alterum ex cap. 22. Lucæ, Ecce duo gladij hic: & quidem prior locus ad literam significat, noluisse Christum à Petro defendi gladio materiali, & impediri passionem suam: ideò enim subiunxit, Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum? posterior locus dependet à verbis superioribus, vbi Dominus dixerat, Qui non habet, vendat tunicam, & emat gladium: existimantes enim Discipuli, Dominum per ea verba iussisse gladios parari, dixerunt, Ecce duo gladij hic. Dominus autem ait, satis est; vel ironicè: vt exponit Theophilactus, quasi diceret, Quid sunt duo gladij aduersus cohortem militum armatam? vel vt alij volunt, videns eos non intellexisse, imposuit eis silentium, dicens, Satis est, satis loquuti estis, tacete de hac re. Verè enim cum dixit, Qui

non habet gladium, vendat tunicam, & emat eum, non iussit, vt emerent gladios; sed significauit ad eas angustias eos esse venturos; in qua sunt, qui existimant, bonum esse vendere tunicam, & emere gladium. Denique cum Apostoli non emerint gladios venditis tunicis; signum est, hoc non fuisse illis à Christo mandatum. Sed quidquid sit de expositione huius obscurissimi loci; Sanctus Bernardus, & Pontifex Bonifacius mysticè, sed appositè, & eleganter, quæ dicuntur de duobus gladijs ad duas potestates, Ecclesiasticam, & politicam transfulerunt.

Rursus Barclaius obiecit; admissa hac mysticà expositione, non potest colligi gladium esse sub gladio, vel vtrunque in manu Pontificis esse. Sanctus enim Bernardus hoc non dicit, Nec potuit sine calumnia dicere.

Respondeo. Gladium esse sub gladio; Bonifacius aperte dicit; Sanctus autem Bernardus idem dicit; Sed alijs verbis; nam cum affirmat vtrunque gladium ad Pontificem pertinere, imò vtrunque ipsius esse, & vnam manu eius, alterum nutu eius euaginandum, satis ostendit, vnum esse sub alio; materiale videlicet sub spirituâli; & vtrunque esse in manu; id est, in potestate Pontificis.

Ad extremum Barclaius gloriatur se subtiliter aliquid in verbis S. Bernardi notasse, quod nescit an vllas alius antea animaduertent; cur videlicet S. Bernardus dixerit, Tuo forsitan nutu; & si non tua manu euaginandus; ne paulò post eadem repetens omiserit illud, forsitan. Scribit ergo Barclaius; distinguendum esse inter Pontificem; vt Pontifex est, & vt talis homo est. Pontifex enim, vt Pontifex, non absolute, sed forsitan animuit, vt gladius euaginetur, id est, tunc solum; cum id Ecclesie vtile est; cum sano, & sobrio consilio id iudicauerit expedire: Pontifex autem; vt talis homo est, inimicitias cum alio gerens, vel ambitionem dominandi cupiditatem explere cupiens; absolute gladium euaginari mandat.

Sed istam subtilitatem, demonstravit Barclaius non acumen ingenij, neque studium scripturarum; sed odium in Pontifices: certè ea subtilitas S. Bernardo nunquam venisset in mentem: neque enim, forsitan, opponitur, absolute; neque accipi potest pro, aliquando, vel pro, quando verè expedit; nisi apud eum; qui peruersus, ipse cum sit, vocabula quoque ipsa peruertit. Cur ergo initio dixit, forsitan; postea, repèrens omisit? responso est in promptu: quia initio non posuerat nisi duo quædam, videlicet nutum, & executionem: & quoniam dubitauit, an deceret Pontificem annuere militi, vt gladium vibret: ideò dixit, Tuò forsitan nutu, non tua manu euagisandus: postea, verò tria posuit nutum Pontificis, iussum Imperatoris, & executionem militis; & quia, dubium esse non poterat, an deceret Pontificem annuere Imperatori, vt eius iussu miles gladio vteretur, omisit, forsitan, & sublituit, sanè; ac de sententia S. Bernardi satis multa dicta sunt.

Defenditur tertia ratio Bellarmini.

Cap. XX.

IN capite vicefimo aggreditur Barclaius tertiam rationem principalem Bellarmini, pro confirmanda potestate summi Pontificis in temporalibus, excutere, atque refellere. Ratio hæc erat, Non licet Christianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum; si ille conetur pertrahere subditos ad suam hæresim, vel infidelitatem: at iudicare, an Rex pertrahat ad hæresim, nec ne, pertinet ad Pontificem, cui est commissa cura Religionis: ergo Pontificis est iudicare, Regem esse deponendum, vel non deponendum: Huius rationis, propositionem tribus argumentis confirmauit; sed Barclaius eandem refellit his verbis.

Quod non liceat Christianis tolerare Regem hæreticū,

non habet gladium, vendat tunicam, & emere eum, sibi iussit, ut emerent gladios; sed significatit ad eas angustias eos esse venturos, in qua sunt, qui existimant, bonum esse vendere tunicam, & emere gladium. Denique cum Apostoli non emerint gladios venditis tunicis; signum est, hoc non fuisse illis à Christo mandatum. Sed quidquid sit de expositione huius obscurissimi loci; Sanctus Bernardus, & Pontifex Bonifacius, mysticè; sed appositè, & eleganter, quæ dicuntur de duobus gladijs ad duas potestates, Ecclesiasticam, & politicam transfulerunt.

Rursus Barclaius objicit, admissa hac mysticà expositione, non potest colligi gladium esse sub gladio, vel vtrunq; in manu Pontificis esse. Sanctus enim Bernardus hoc non dicit, Nec poruo sine calumnia dicere.

Respondeo. Gladium esse sub gladio, Bonifacius aperte dicit; Sanctus autem Bernardus idem dicit; sed alijs verbis; nam cum affirmat vtrunq; gladium ad Pontificem pertinere, imò vtrunq; ipsius esse, & vtrum manu eius, alterum nuntius eius euaginandum, satis ostendit, vnum esse sub alio; materialen videlicet sub spirituali, & vtrunq; esse in manu; id est, in potestate Pontificis.

Ad extremum Barclaius gloriatur se subtiliter aliquid in verbis S. Bernardi notasse; quod nescit an vilius alius antea animaduertent; cur videlicet S. Bernardus dixerit, Tuo forsitan hutu; & si non tua manu euaginandus; ac paulò post eadem repetens omiserit illud; forsitan. Scribit ergo Barclaius; distinguendum esse inter Pontificem; ut Pontifex est, & ut talis homo est. Pontifex enim, ut Pontifex, non absolute, sed forsitan anuit, ut gladius euaginetur; id est, tunc solum, cum id Ecclesie utile est, cum sano, & sobrio consilio id iudicauerit expedire. Pontifex autem, ut talis homo est, inimicitias cum alio gerens, vel ambitionem dominandi cupiditatem explere cupiens, absolute gladium euaginari mandat.

Sed istam subtilitatem, demonstrauit Barclaius non acumen ingenij; neque studium scripturarum; sed odium in Pontifices. certè ea subtilitas S. Bernardo nunquam uenisset in mentem: neque enim, forsitan, opponitur, absolute; neque accipi potest: pro, aliquando, vel pro, quando verè expedit; nisi apud eum; qui peruersus, ipse cùm sit, uocabula quoque ipsa peruertit. Cur ergo initio dixit, forsitan; postèa repèrens omisit: responso est in promptu: quia initio non posuerat nisi duo quædam, uidelicet nutum, & executionem: & quoniam dubitauit, an deceret Pontificem annuere militi, ut gladium vibraret: ideo dixit, Tuq; forsitan nutu, non tua manu: euaginandus: postea uerò tria posuit: nutum Pontificis, iussam Imperatoris, & executionem militis; & quia dubium esse non poterat, an deceret Pontificem annuere Imperatori, ut eius iussu milès gladio uteretur, omisit, forsitan, & substituit, sanè: ac de sententia S. Bernardi satis multa dicta sunt.

Defenditur tertia ratio Bellarmini.

Cap. XX.

IN capite uicesimo aggreditur Barclaius tertiam rationem principalem Bellarmini, pro confirmanda potestate summi Pontificis in temporalibus, excutere, atque refellere. Ratio hæc erat: Non licet Christianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum; si ille conetur pertrahere subditos ad suam hæresim, vel infidelitatem: at iudicare, an Rex pertrahat ad hæresim, nec ne, pertinet ad Pontificem, cui est commissa cura Religionis: ergo Pontificis est iudicare, Regem esse deponendum, vel non deponendum. Huius rationis, propositionem tribus argumentis confirmaui; sed Barclaius eandem refellit his uerbis.

Quod non liceat Christianis tolerare Regem hæreticū,

vel infidelem, id adeò falsum est, quàm quòd falsissimum: alioqui damnanda tota antiquitas, quæ Reges hæreticos, & infideles Ecclesiam Dei destruere conantes submissè pertulit, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam; hoc est, non quòd deficerentur viribus ad impios Principes exigendos; sed quòd id sibi per Dei legem non licerè iudicarent.]

• Respondeo: Vbi veritas quæritur inter cordatos, & serios disputatores, non vincit ille, qui maiore exaggeratione sententiam suam affirmat; sed qui fortioribus argumentis eam confirmat. Barclaius dicit quidem, Propositionem argumenti mei, tam esse falsam, quàm id quòd falsissimum est; sed quòd dicit non probat, nisi ex eo quòd antiquitas tota Reges hæreticos, vel infideles Ecclesiam destruere conantes pertulit, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. At hoc ipsum probare debuisset, videlicet Reges hæreticos, vel infideles Ecclesiam destruere conantes non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam toleratos ab Antiquitate fuisse. Nos enim contra dicimus, eos fuisse toleratos propterea, quòd ad eos deijciendos vires Ecclesiæ non suppetebant: poruisse autem Ecclesiam, si vires adfuissent, imò etiam debuisset Regibus illis imperium super fideles abrogare, nisi causa aliqua esset, cur hæc abrogatio in tempus commodius differenda videretur: probamus hoc argumento, quòd est prima confirmatio propositionis meæ. Prohibiti sunt Iudæi constituere super se Regem non Iudæum Deuteron. 17. & quia lex illa moralis est, eodem iure prohibentur Christiani constituere super se Regem non Christianum, ne ab illo pertrahantur ad infidelitatem: at eiusdem periculi, & damni est tolerare super se Regem hæreticum, vel infidelem conantem auertere populum à fide: ergo, si vires adfuerint, tenentur eum non tolerare, sed deponere.

• Ad hoc argumentum ita respondet Barclaius, vt admittat pro-

propositione, & assumptione, quas negare non potuit; solā
 neget consecutionem: dicit enim non recte colligi ex pa-
 ritate periculi; & damni ita ius esse populo Regem deijce-
 re, quemadmodum ius illi fuit eum non admittere. Id au-
 tem non recte colligi probat tribus argumentis ductis à si-
 mili: nam qui plagas accipit, aut fortunis spoliatur; idem
 periculum, & damnum accipit, siue id à Latrone per vim;
 siue à Iudice per iniquam sententiam patiatur: & tamen
 Latroni armis resistere potest, Iudici non potest. Rursus,
 eiusdem periculi, & damni est in nauim cogitato conscen-
 dere, cuius carinam scis esse quassatam, & illud intrare,
 quod putas esse bonum, cum reuera timosum, & ac dissolutū
 sit: & tamen non est eiusdem peccati: ex industria, & ex
 ignorantia periculo naufragij se committere. Denique
 eiusdem periculi, & damni est, vxorem ducere valde mo-
 rōsam, & rixosam; siue id consultō propter fortunas, aut
 Formam; siue ex errore, & imprudentia fiat: & tamen ne-
 que par peccatum est; eiusmodi matrimonio studiosē, vel
 ignorantē implicari: neque licitum est vxorem repu-
 diare, etiam si licitum fuit eam initio non ducere.

Ad hæc argumenta respondeo, ea non à simili, sed à dis-
 simili duci, ac per hoc non impedire, quo minus consecu-
 tio rationis meæ optima sit. Primum argumentum non
 ducitur à simili; quoniam populus ad quem pertinet Re-
 gem eligere, non solam potest, sed debet Regem eligere
 de fratribus suis, v̄ lex iubet, id est, Christianam, atque
 Catholicam, & granissimē peccat, si secus fecerit: qui
 autem incidit in latrones potest, si velit, vim vi repellere;
 sed potest etiam iniuriam illam æquo animo tolerare; &
 magis apud Deum meretur, si malit iniuste à latrone occi-
 di, quam iuste se defendendo latronem occidere.

Alterum exemplum de ascendente nauim timosam, cum
 periculo naufragij faciendi, nullam habet cum re, de qua
 nos agimus, similitudinem: non enim ignoramus non esse

idem peccatum, si quis ex industria, vel ex imprudentia eidem periculo se exponat: sed quod dicimus est, idem esse peccatum consilio eligere Regem hæreticum, & consilio tolerare Regem hæreticum, si is conerit populum, & veritatē Fidei auocare, & ad eum remouendum vires non desint: nam sicut nunquam licet, adire periculum salutis æternæ amittendæ, ita nunquam licet, perseverare in simili periculo, modo possit illud vitari: qui enim amat periculum, in illo peribit, Eccles. 5. Tertium exemplum de vxore rixosa, non est etiam multum ad rem, tum quia vt modo diximus, disputamus de eo, qui studiosè adire periculum, & studiosè in periculo perseverat. Aduersarius autem ponit exemplum de eo, qui per ignorantiam, aut inprudenciam ducit vxorem rixosam, & de altero, qui sciens, & prudens id facit. Deinde qui ducit vxorem more Christiano, siue prudens, siue imprudens id faciat, non potest post matrimonium consummatum vlla ratione ab eo vinculo solui: quod enim Deus coniunxit, non potest homo separare: populus autem, qui Regem eligit, potest per Pontificiam auctoritatem ab eius obedientia, & iuramento fidelitatis liberari. Itaque si exemplum aptum, & simile per omnia Barclaius à Matrimonio ducere velit, accipiat matrimonium fidelis cum infideli, quemadmodum enim non licet fideli vxorem ducere infidelem, quoniam periculum est, ne illum à fide auertat: sic etiam non licet cum vxore infideli perseverare, non solum quia matrimonium illud non est legitimum, sed quia idem est periculum vxorem infidelem ducere, & cum infideli perseverare. Non etiam si matrimonium legitimum esset, vt est matrimonium infidelis cum infideli: tamen si alter coniugum conuertatur ad fidem, & altera nolit sine iniuria Creatoris viro cohabitare, potest matrimonium ritè contractum ritè dissolui, ex Apostolo in priore ad Cor. cap. 7. & vsus Ecclesie nunc habet, vt propter ingens periculum Fidei, non solum

solùm liceat eiusmodi coniugium solui, sed etiam non
liceat viro ad fidem conuerso cum infideli coniuge con-
habitare.

Defenditur confirmatio rationis tertia prim-
cipalis. **Capitulum XXI.**

No capite Vicefimoprimo Barclaius magno stu-
dio; nec minore dicendi vi refutare conatur al-
teram confirmationem rationis tertia prim-
cipalis: Confirmatio hæc erat: Quod si Chris-
tiani olim non deposuerunt Neronem; & Diocletianum;
& Iulianum apostatam, ac Valentem Arrianum; & similes:
id fuit; quia deerant vires temporales Christianis; nam
quod alioquin iure potuissent id facere; patet ex Apostolo
1. Cor. 6: ubi iubet constitui nouos Iudices Christianis tem-
poraliu[m] cõsularum; ne cõgerentur Christiani causam di-
cere coram Iudice Christi persecutore; sicut enim noui
Iudices constitui potuerunt, ita, & non Principes & Re-
ges, propter eandem causam; scilicet adfuerunt illis.

Hanc confirmationem multis modis reprehendi posse
Barclaius dicit: reprimere reprehendit quod dixerim de-
fectionem virium in causa fuisse; cur Christiani olim non
deposuerint Neronem; Diocletianum; Iulianum; & Valen-
tem; ac hostorem remittit ad ea quæ supra scripsit de hac
re, cap. 6: 7 & 8: sed maiorem reprehendit quod dixerim
id Nos quoque Lectorem remittimus ad ea quæ scripsi-
mus cap. 6: 7 & 8: sed solum hoc loco admoneo; quod ego
hoc loco dixi, dictum antea fuisse à S. Thomâ in 2. 2. quæ-
st. 2. ad primũ. Itaque non me solum; sed sanctum
quoque Thomam Barclaius reprehendit; sed qui legere
voluerit loca paulò ante notata; facillè iudicabit, à qua
parte stet veritas standi; ni obsumi uel obfusus fuerit.
Deinde refellere nititur quod dixi, Apostolum iussisse

ut Christiani constituerent sibi Iudices Christianos civilium controuersiarum; ex quo deduxi potuisse eodem modo iubere, ut Principes Christianos sibi Christiani populi eligerent, infidelibus & persecutoribus abrogatis, si vires ad id efficiendum præsto fuissent. Dicit autem Barclaius, Iudices illos de quibus Apostolus loquitur, fuisse meros Arbitros, siue iudices voluntarios, sine imperio; ex quorum constitutione nihil iurisdictionis detrahebatur Principibus Ethnicis, sub quibus tunc Christiani vivebant. Atque ad hunc sensum confirmandum allegat S. Thomam & Nicolaum Lirnum in commentario ad hunc locum Apostoli.

Ego vero fateor quidem non habuisse iudices illos Christianos iussu Apostoli constitutos vim coactiuam in foro exteriori, & si Christiani vocati fuissent, siue ab Ethnicis; siue à Christianis ad tribunalia Iudicum Ethnicorum; debuisse omnino parere: & hoc est solum quod S. Thomas & Liranus docent. tamen nego eos fuisse metos Arbitros, siue Indices voluntarios. Arbitri enim eliguntur à personis litigantibus; neque aliam habent iudicandi potestatem, nisi eam, quam litigantes ex pacto inter se inito illis attributum. Isti vero constituebantur auctoritate publica multitudinis; & obligabantur qui causas civiles habebant, ad istos adire; & prohibebantur ad tribunalia Gentilium accedere. Id ex verbis Apostoli facile probari potest: Audet, inquit, aliquis vestrum negocium habens aduersus alterum iudicari apud iniquos; & non apud Sanctos. Vbi ostendit, non esse bonum adire tribunalia Iudicum Gentilium; quos iniquos vocat: & sicut loquitur de vero iudicio, non de solo arbitrio, cum prohibet iudicari apud iniquos; ita loquitur de vero iudicio, cum iubet iudicari apud sanctos, id est, Christianos. Addit Apostolus, An nescitis quia sancti de hoc mundo iudicabunt? & si in vobis iudicabitur Mundus; indigni estis, qui de minimis iudicetis?

nesci-

nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? Vbi demonstrat auctoritatem Ecclesie, quae iure suo potest de secularibus rebus iudicare, cum sit iudicatura cum Christo totum Mundum, & ipsos Angelos apostatas in die ultimi iudicij: & certè Christus, & Ecclesia non iudicabunt vt arbitri, sine imperio, & iurisdictione Mundum. Sequitur: Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum. Vbi concludit ex dictis, vt quoniam malum est iudicari apud iniquos Gentiles, & Ecclesia auctoritatem habet iudicandi, communi consensu constituant aliquos de Ecclesia, qui sint Iudices eiusmodi secularium controuersiarum. & non dicit, vnusquisque eligat sibi arbitros: sed vos congregati in vnum constituite Iudices. Monet (inquit Card. Caietanus in hunc locum) vt sapiens aliquis constituatur Iudex multitudinis fratrum, adiungit, Ad verecundiam vestram dico, sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles. Vbi declarat, quod dixerat, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum, se non dixisse, vt re vera sapientibus relictis, insipientes constituerent ad iudicandum, sed vt eos confunderet, qui sic adibant tribunalia infidelium, quasi nullus esset in Ecclesia vir sapiens, qui Iudex constitui posset; cum contra deberent contemptibiles, id est, infimi Christiani aptiores esse ad iudicandum, quam supremi & sapientissimi infideles. Nam verò ex hoc principio, quod videlicet Apostolo teste, habeat Ecclesiarius, & auctoritatem constituendi sibi Iudices, rectè colligunt Theologi, atque in primis S. Thomas in 2. 2. q. 10. art. 10. habere eandem Ecclesiam auctoritatem abrogandi Principibus infidelibus imperium super fideles. Neque obstat, quod S. Ioannes Chrysostomus hunc locum exponens, mentionem faciat Arbitri. Nam neque ipse,

neque

nèque alius interpres, quod sciam, dicit Apostolum hic loqui de Arbitris electis à partibus: sed solum Chryso-
 stomus dicit, non esse necessariam magnam sapientiam arbi-
 tro controversiæ inter fratres. Vbi vocat Iudicem; arbi-
 trum controversiæ; quamvis publicam haberet iudicandi
 potestatem. Quomodo Iustinus initio hystoriæ scribit, ar-
 bitria Principum pro legibus erant: quamvis enim Prin-
 cipes veri Iudicēs essent; tamen eorum iudicia vocata
 sunt arbitria; quia non iudicabant ex præscripto legum;
 sed ex naturali suo iudicio: sic etiam Iudices ab Ecclesiâ
 constituti in causis civilibus Christianorum; veri Iudices
 erant; sed non tenebantur legum civilium apices sequi,
 ideo à Chrysostomo Arbitri dicti sunt.

Sed contradicit Barclaius, atque ait, ¶ Nihil iubet
 Apostolus eo loco, quod iudicium infidelium iurisdic-
 tionem, & imperium in Christianos aut tollat, aut minuat,
 aut ei aliquo modo præiudicet. Imò verò nihil contra
 eiusmodi subiectionem iuste iubere potuit, cum sit iuris na-
 turalis; Dei auctoritate confirmati, ut teste S. Ambrosio, ip-
 semet Apostolus docet ad Rom. 13.]
 Respondeo. Non præiudicat Apostolus per illam Iu-
 dicum Christianorum constitutionem iurisdictioni, & Im-
 perio Principum infidelium; quoniam non iubet Christia-
 nis, ut non compareant coram Iudice infideli; si vocentur;
 sed tantum præcipit, ut sponte non accedant. Sed quod
 non potuerit Apostolus eximere Christianos à subiectione
 Principum infidelium, si id utile, vel necessarium censui-
 set, & vires ad perficiendum habuisset: id sine graui er-
 rore dici non posse arbitror: & ratio, quam pro sua sen-
 tentia Barclaius profert; omnino infirma est. Nam iuris
 naturalis à Deo confirmari, & ab Apostolo declarati est,
 ut omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: sed
 non est iuris naturalis à Deo confirmari, & ab Apostolo
 declarati, ut non possit sublimior potestas per aliam sub-
 limio-

limforem tolli de medio, & per hoc fieri, vt ei subiectio, & obedientia non amplius debeat. Siquidem Magi-
stratum quoque inferiorum potestati iure diuino paren-
dum est non solum propter iram, sed etiam propter con-
scientiam; & tamen potest Magistratus inferior per Prin-
cipem tolli, aut mutari, & tunc personam illi, cui Magi-
stratus abrogatus est, nemo iam subiectionem, aut obe-
dientiam debet. Sic etiam cum Rex, vel à spirituali su-
prema potestate in casu hæresis, vel ab alio Rege in ca-
su victoriæ de solio deponitur, non amplius ad illum
pertinet quod Apostolus ait, Omnis anima potestatibus
sublimioribus subdita sit. Idem dici potest de patria, &
despotica potestate: nam iuris naturalis à Deo confirma-
ti: & ab Apostolo declarati ad Ephes. 6: est, vt filij obe-
diant parentibus, & serui Dominis; & tamen filij emanci-
cipari, & serui libertate donari possunt; & per hoc fieri
potest, vt nec illi parentibus, nec isti Dominis suis obe-
dire teneantur. Itaque nisi Barclaius naturalis iuris, à
Deo confirmati, & ab Apostolo declarati esse demonstret,
vt principes seculares, siue fideles, siue infideles in cer-
tis casibus, per Ecclesiasticam auctoritatem deponi non
possint: nihil quod ad rem faciat, adhuc dixit, quantumvis
multis verbis sepe, ac sæpius repetitis, sententiam suam in
hoc capite perfradere conatus sit.

Addit postea Barclaius aliam solutionem nihilo priore,
solidiorem. Præterea, inquit, si quis locum illum Apo-
stoli non limis oculis percurreret, animaduertet eum id si-
bi negotij dare, vt ad Euangelicam perfectionem, quæ
consilij magis, quam præcepti est, Christianos animos
erudiat, cum eos hortetur, vt potius injuriam ferant, &
fraudem patiantur, quam vt iudicia inter se habeant.
&c. J.

Respondeo. Cum Apostolus hortatur vt Christiani iu-
dicia inter se non habeant, sed mansuetudine, & patien-
tia

tia occasiones iudiciorum præueniant, consilium perfe-
 ctionis, non præceptum iustitiæ docet: sed cum habet, vt
 si iudicia inter se habuerint, ad iudices Christianos, non
 ad infideles causas suas deferant; tùm verò non consilium,
 sed præceptum dare se luculenter ostendit; eùm ait, Audet
 aliquis vestrum negocium habens aduersus alterum, iudi-
 cari apud iniquos, & non apud sanctos? & Contemptibi-
 les, qui sunt in Ecclesia; hos constituite ad iudicandum.
 Pergit Barclaius, & omisso Bellarmino sanctum Tho-
 mam aggreditur, dicens: Quoniam aurem singula per-
 sequimur, admonere oportet D. Thomam in 2. 2. q. 10.
 art. 10. in ea opinione esse; vt existimet ius domini; &
 prælationis Ethnicorum Principum iuste illis auferri posse
 per sententiam; vel ordinationem Ecclesiæ auctoritatem
 Dei habentis; vt ille ait. D. Thomæ magna apud me
 auctoritas est, sed non tanta vt omnes eius disputationes
 pro canonicis scripturis habeam; vel vt rationem vin-
 cat, aut legem. Eius ergo manes veneror; & suspicio:
 sed non est tamen, cur illa eius opinione aliquis mouea-
 tur: tum quia nullam suæ sententiæ; vel rationem ido-
 neam & efficacem, vel auctoritatem profert: tum etiam
 quia in explicatione Epistolæ Pauli ad Corinth. contrarium
 planè sentit: tum denique quia neminem secum antiquo-
 rum Patrum consentientem habet; & rationes multæ, au-
 thoritatesq. in contrarium suppetunt. Ratio autem quam
 addfert, est, quia infideles merito suæ infidelitatis merentur
 potestatem amittere super fideles; qui transferuntur in fi-
 lios Dei. Mala ratio, & tanto viro indigna: quasi verò si
 quis meretur priuari officio, beneficio, dignitate, aucto-
 ritate, aliove iure; quod possidet, idcirco statim spoliari
 possit ab alio, quam ab eo à quo id accepit, retinereque
 vel ab alio expressum mandatum, & potestatem ab ipso
 habente.

Respondeo. Admirandæ est huius Aristarchi importu-
 nitas,

nitas; qui tam liberè Principem Theologorum reprehendit, ut dicat, Mala ratio, & tanto viro indigna; cum ipse Iureconsultum se profiteatur; & sacre Theologiæ adyta, ne à limine quidem salutauerit. Illud autem non miror, quod manes sancti Thomæ se venerari dicat: nam liber eius vocabulis improprijs plenissimus est: hecne enim spiritus huius sanctissimi Doctoris cum Dijs manibus apud inferos, sed cum Angelis apud superos suo sempiterno fruitur. Quod verò Barclaius dicit S. Thomæ sententiam nulla efficaci ratione esse munitam; falsum est; quamvis sit verum, vim rationis sancti Thomæ ab ingenio Barclai penetrari minimè potuisse. Quod autem addit, eundem sanctum Thomam in Commentario Epistolæ ad Corinthios contraria scripsisse; manifesta ignorantia Barclaium arguit. Siquidem in eo Commentario scribit quidem S. Thomas, esse contra ius diuinum prohibere; quod iudicio Principis infidelis non stetur; & subiectionem deberi Principibus etiam in fidelibus: quæ verissima sunt; sed ex ijs non sequitur, non esse in Ecclesia auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habent super fideles: proinde ista non sunt contraria. Debetur subiectio Principi infideli, dum Princeps est: & Potest Princeps infidelis priuari dominio, quod habet super fideles per auctoritatem Ecclesiæ: Et Barclaius, qui ea contraria esse iudicat, vel dialecticam non didicit, vel eius regulas obliuioni tradidit: quemadmodum etiam paulò infra cum idem Barclaius dicit.

¶ Et verò sanctus Thomas in expositione Epistolæ Pauli superius hoc capite relata, satis apertè indicat, Ecclesiam non habere eam auctoritatem, qua possit Ethnicos deponere: ait enim esse contra ius diuinum prohibere, ne Principum infidelium iudicio stetur à subditis: Manifestè hallucinatur, & fallitur: tametsi enim contra ius diuinum est, negare Principi obedientiam, dum Princeps est; non

tamen

tamen est contra ius diuinum, quod Ecclesia potestatem habeat Principem deponendi; nam est etiam contra ius diuinum prohibere filios se parentibus obediant; dum sub patria potestate sunt; nec tamen est contra ius diuinum, quod aliquando filii exiantur à patria potestate; ut re ipsa eximitur filius familias dùm ad episcopale fastigium euehitur. Porro illa sancti Thomæ ratio, Infideles merentur ratione suâ infidelitatis potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei; ergo potest Ecclesia priuare Principes infidelis dominio, quod habent super fideles; non est adeo debilis ratio, ut Barclaius dicit: sed vere debile argumentum est; quo sancti Thomæ rationem Barclaius oppugnat: hoc est enim argumentum Barclaii, Meretur infideles amittere potestatem super fideles; sed non potest eos potestate priuare, nisi qui dedit eam potestatem, aut qui mandatum expressum ab illo habeat: At Principes à Deo potestatem habent; & solo Deo sunt minores: ergo à solo Deo priuari potestatem possunt; non autem à Ecclesia, quæ neque dedit potestatem infidelibus, neque habet expressum mandatum Dei, quo illam auferre debeat, aut possit.]

Hoc inquam, argumentum nullas vires habet: nam falsum est, Principes politicos à solo Deo potestatem habere: habent enim illam à Deo, quatenus Deus instinctum naturalem in animis hominum iniecit, ut ab aliquo gubernari velint. Ut autem gubernentur homines à Regibus, vel à consulis; ab vno, vel à multis; à magistratu perpetuo, vel temporario, ab hominum voluntate dependet: quemadmodum etiam quod iste sit Rex potius, quam ille, non Dei, specialis iussio, sed hominum voluntas fecit: quare idem sanctus Thomas loco citato. 2. 2. q. 10. art. 10. & quest. 12. art. 2. tamquam rem certam, & exploratam ponit, dominis; & Principatus politicos; non esse de iure diuino; sed de iure humano: cui nemo doctus contradi-

tit, neque Barclaius contradiceret; si rationem non passionem in consilium adhiberet.

Præterea etiam si concederemus, Regem esse immediate constitutum à Deo; & ab illo solo potestatem habere, quod tamen non concedimus, adhuc argumentum Barclaij nihil efficeret aduersus rationem sancti Thomæ: responderet enim sanctus Thomas, Ecclesiam habere auctoritatem à Deo per suum Rectorem, & Pastorem auferendi potestatem; in certis casibus, illis, quibus Deus eam dedit: Summus enim Pontifex Vicarius Dei est; & per hoc potestatem, habet à Deo dispensandi, & mutandi in multis, secundum voluntatem Dei, cuius ipse interpretis est: hoc enim modo dispensat Pontifex in votis, & iuramentis, quæ Deus ipse iussit reddi, & quorum solutio de iure adiniño est: dispensat autem non quod sit ipse superius diuinum; sed quia interpretatur Deo placere, vt in tali, vel tali casu, iuramentum, aut vœcum relaxetur: quemadmodum: & Apostolus ait in posteriore ad Corinth. cap. 2. Nam & ego quod donauì, si quid donauì propter vos in persona Christi. Vbi dicit se in persona Christi condonasse Corinthio incestuoso pecuniam; quam diuino iure, vel in hac vitâ, vel in Purgatorio luere debuisset; atque hoc est, quod sanctus Thomas in loco notato dicit; Ecclesiam habere auctoritatem Dei, qua Principes infideles priuare possit dominio, quod habent super fideles.

Deinde Barclaius, vt nihil intactum relinquat: carpit etiam illud; quod sanctus Thomas in eodem art. 10. quasi. 10. in 2.2. dicit; Ecclesiam non semper vti iure suo in deponendis Principibus infidelibus, ad vitandum scandalum; quemadmodum Dominus soluit didrachma, ad quod non tenebatur, ne scandalizaret eos; qui censam illum colligebant; & Apostolus admonet seruos obedire Dominis carnalibus, ne doctrinâ Domini blasphememur.

¶ Non solum, inquit Barclaius, propter scandalum abstinuit,

stinuit, vt putat Thomas eo loco, sed propter defectum potestatis, quia non erat Iudex infidelium, secundum illud Apostoli. i. Cor. 5. Quid mihi de ijs, qui foris sunt iudicare? & quia Principes à Deo constituti solum Deum supra se, Iudicem habent, à quo solo deponi possunt. Nec ad rem pertinet, quod Paulus dum iubet seruos Christianos Dominis suis infidelibus omnem honorem exhibere, illud solum addit, ne nomen Domini, & doctrina blasphemetur.]

Respondeo. Intolerabilis est huius morosi censoris carpendi, & vellicandi libido: Sanctus enim Thomas cum ait Ecclesiam non vti suo iure propter scandalum: non addit particulam, solum: quare si sint etiam alia causa, non ideo reprehendi debet sanctus Doctor, qui vnam causam, eamque verissimam artigit, & illam ipsam, quam in simili causa Christus ipse, & eius Apostolus artigerunt: nam neque Dominus dixit propter solum scandalum à se solutum fuisse didrachma, neque Apostolus iussit honorandos esse Dominos à seruis, ea solum de causa, ne nomen Domini, & doctrina blasphemetur. Quod autem addit Barclaius, Ecclesiam non habuisse potestatem vllam in Principes infideles, quia scribit Apostolus; quid ad me de his, qui foris sunt iudicare? non est contra S. Thomam, qui in 2. 2. quest. 12. art. 2. declarat hunc locum Apostoli intelligi de infidelibus, qui nunquam fidem receperunt, quatenus infideles sunt, non quatenus dominantur fidelibus: ob solam enim infidelitatem Ecclesia non potest infideles iudicare; quia ad eius regimé non pertinent: Sed quando dominantur fidelibus, & praesertim quando subditos fideles auertere conantur à fide: tunc Ecclesia ius habet illos priuandi dominio, quod habent super fideles. Sed non semper vitur iure suo, vel quia vires non adsunt, vel ob scandalum euitandum. Quod verò dicit, Principes à Deo esse constitutos, & nullum praeter Deum super se iudicem habere, antiqua est cantilena.

Barclaij vsque ad nauseam reperita, & in ipso capite, atque in superioribus refutata.

In extremo capite Barclaius S. Thomæ dimisso reuertitur ad Bellarminum, quem ex proprijs scriptis conuincere se posse dicit; producit autem verba quædam ex lib. 2. cap. 29. de Summo Pontifice, vbi cum Alberto Pighio admittit, Apostolos subiectos fuisse de iure; & de facto Principibus infidelibus in ciuilibus omnibus causis: & Principes infideles non fuisse Apostolis subiectos, neque de iure, neque de facto. Ex quo loco deducit Barclaius, Bellarminum sensisse, non habuisse illis temporibus Ecclesiam ius vllum ad deponendos Principes infideles.

Respondeo. Iam in recognitione scriptorum meorum aduonui, improbabilem esse sententiam Pighij, quam ego quoque olim sequutus fueram, & cum melioribus Doctoribus sentiendum esse, Apostolos de iure exemptos fuisse ab omni subiectione Principum terrenorum. Sed quamuis etiam vera esset sententia Pighij, non tamen sequeretur, non habuisse tunc Ecclesiam ius priuandi Principes infideles dominio quod habebant super fideles. Diceret enim Pighius Ecclesiam, & ipsos Apostolos subiectos fuisse Principibus infidelibus, quamdiu Principes erant: sed si ab Ecclesia auctoritatem Dei habente, priuati fuissent, tunc demum non fuisse amplius de iure subiectos; Nam & populus subiectus est Regi, quamdiu regnat, sed si ab alio Rege victus in prælio, regnare deserit, non amplius illi subiectus erit.

Adducit postremò Barclaius aliud Bellarmini dictum in eodem lib. 2. de Pontif. cap. 29. Quod videlicet, iudicare, punire, deponere ad superiorem tantum pertinet. Quod quidem dictum verissimum est; sed tamen ex eo Barclaius secundum dialecticam suam hunc syllogismum texit. ¶ Subiecti non possunt iure iudicare, punire, deponere superiorem: At qui omnes Christiani erant subiecti Ne-

roni, Diocletiano, & ceteris Imperatoribus, & Regibus Ethnicis; ergo non poterant eiusmodi Imperatores & Reges deponere. Propositio concessa est, itemq. subsumptio, & certissima veritate nituntur: conclusio autem ex antecedentibus consecutione pender, atque ex diametro opponitur ei, quod dixit Bellarminus, Christianos olim iure potuisse deponere Neronem, Diocletianum, &c. sed quia viribus temporalibus deficiebantur, eo consilio abstinuisse. Falsum igitur illud est, & reprehensione dignum: siquidem aientia, & negantia simul vera esse nequeunt. Hinc etiam pater falsitas opinionis D. Thomæ, quam supra hoc capite refutauimus.]

Respondeo: Magnus omnino Magister in arte Dialectica Barclaius est, qui vnico syllogismo, non solum Bellarminum prostrauit, sed S. Thomam etiam, qui Doctoris Angelici cognomento ob eximium sapientiæ splendorem merito celebratur. Ad syllogismum eius in forma sic respondeo: Propositio illa, Subiecti non possunt iure deponere superiores; vera est, sed deberet esse vniuersalis, vt syllogismus legitimus esset: & præterea intelligi deber formaliter, id est, subiectus, vt subiectus, siue quamdiu subiectus est, non potest deponere superiorem, vt superiorem, siue quamdiu superior est. Assumptio autem illa; omnes Christiani erant subiecti Neroni, Diocletiano, &c. falsa est, quoniam Apostoli, eorumq. successores, qui Principes erant spirituales, non erant iure subiecti Regibus terrenis. Deinde populus Christianus, etiam si alioqui subiectus esset Regibus, & Imperatoribus infidelibus, tamen in casu periculi amittendæ Fidei diuinæ, poterat iure iustæ defensionis excutere iugum Principis infidelis: præsertim si Ecclesia per Summos Pontifices, ita faciendum esse censuisset. Ex his sequitur conclusionem Barclaij esse manifestè falsam, & doctrinam S. Thomæ, ac Bellarmini, qui S. Thomam sequutus est, esse verissimam.

Defenditur altera confirmatio rationis tertie

principalis. Cap. XXII.

Ni capite vicesimo secundo Barclaius oppugnat confirmationem secundam rationis tertie principalis; quam in meo libro posui ad probandam Summi Pontificis potestatem in temporalibus; Hæc autem erat confirmatio. Tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad suam sectam; est exponere Religionem euidentissimo periculo: At non tenentur Christiani, imò nec debent cum euidentissimo periculo Religionis Regem infidelem tolerare: nam quando ius diuinum & humanum pugnant, debet seruari ius diuinum omisso humano: de iure autem diuino est seruare veram fidem, & Religionem; quæ vna tantum est, non multæ; de iure autem humano est, quod hunc, aut illum habeamus Regem.]

Ad hanc confirmationem respondet primo Barclaius argumentum non esse in forma syllogismi: sed hoc cavillari est: nam neque ego volui, nec cogitavi redigere argumentum ad formam syllogismi, quod vel ex eo potest intelligi, quod non expressè posui conclusionem, & multâ inferui ex Scriptura sacra, ex prophætis auctoribus, & ex experientis veteribus & nouis, quæ Barclaius omisit. Deinde omittâ cavillatione de forma syllogismi, vim ipsam argumenti retundere conatur, dicens:

Demus eum optima forma ratiocinationem confesse, & ad vim argumenti respondeamus. Dico igitur propositionem eius falsam esse, dico, inquam, non verum esse, quod tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad sectam suam, est exponere Religionem euidentissimo periculo.] sed test tantum pati

Religionem versari in periculo, in quod incidit vitio Regis hæretici, aut infidelis, & cui iam sine culpa populi exposita est: cum nullum eius liberandæ iustum, & legitimum remedium, præter constantiam, & tolerantiam, populo superfit.]

Respondeo: Quando non suppetunt vires Ecclesiæ excutiendi iugum infidelium Tyrannorum, vt verè temporibus Neronis, Diocletiani, Constantij, Iuliani, & Valentis non suppetebant: tùm verum est, tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere populum ad sectam suam, non esse Religionem exponere periculo, sed pati eam in periculo versari: sed quando vires suppetunt, & potest Ecclesiæ, si velit, per auctoritatem Vicarij Christi priuare Regem hæreticum, vel infidelem dominio, quod habet super fideles: tùm si non faciat, verè, proprièq. exponit Religionem euidentissimo periculo, cum nolit adhibere remedium, quod in promptu habet, nisi fortè ratio suadeat, hoc remedium ad tempus differre, & alia leniora interim experiri.

Quod autem hic subiungit Barclaius; facillimum fuisse Christianis olim deponere Iulianum, Constantium, & Valentem; iam supra copiosè refutatum est cap. 6. 7. & 8. neque libet Barclaium imitari in hysdem rebus sæpius repetendis.

Pergit Barclaius, & ait; ¶ Iam verò ad illud, quod deducit ex pugna iuris diuini, & humani; respondeo breuiter, illum valde falli in eo, quod putet esse ibi concursus, & conflictus diuini iuris, & humani: non sunt enim pugnantia, seruare veram fidem, & Religionem; & tolerare Regem hæreticum, vel infidelem: neque alterum de iure diuino est, alterum de iure humano, vt ille putat; sed sunt duo præcepta iuris diuini, colere Deum vera Religione, & seruire, atque obedire Regi, quæ simul seruari, & expleri possunt, vt ipsimet Iesuitæ docent.]

Re-

Respondens. Non ignorabam, seruire, & obedire Regi esse iuris diuini; & ideo non hoc negaui in meo libro: sed dixi, iuris humani esse, vt hunc, aut illum habeamus Regem iuris autem diuini seruare veram fidem, ac Religionem: quoniam enim iure diuino teneamur Regi parere, dum Rex est; non tamen iure diuino tractur, vt Regi nullis de causis Regnum abrogari possit: alioquin quotquot ab exordio Mundi Regnis exuti sunt, omnes per iniuriam exuti fuissent: neque vlla esset Respublica, aut penè nulla iure instituta Respublica: siquidem vt plurimum exactis Regibus constituuntur. Hoc est igitur quod dicimus, vt ius diuinum seruetur de conseruanda vera Religione, fas esse aliquando murari ius humanum, & transferri Regnum ab infideli ad fidelem, quando vel non possit, aut vix possit alia ratione vera conseruari Religio.

At rursus excipit Barclaius. ¶ Id quidem, inquit, totum verum est, iure videlicet humano fieri; vt hic aut ille sit Rex. Sed caue lector; ne capiaris. Omisit Bellarminus, quod est precipuum; addere enim debuit, At vbi hunc aut illum Regem semel habemus, de iure diuino est, vt illi in ciuilibus causis cum omni honore, & reuerentia pareamus. Hac adiectione, quam nemo Catholicus negare potest, illud eius argumentum prorsus eliditur.

Respondens. Imò ante docui, Vbi hunc, vel illum Regem semel habemus, iure diuino illi parendum esse, dum in solio presidet. Sed non esse de iure diuino, vt semper, dum viuunt, in solio regali presideat: nam fieri potest, vt vel ipse se abdicet potestate, vel ab alio Rege superatus cadat à Regno, vel heresis causa deponatur, & quocunque modo Rex esse desinat, obedientia quoque ei deberi desinit.

At, inquit Barclaius. ¶ Ex Bellarmini sententia, lib. 2. de Pontif. cap. 29. non licet Concilio iudicare, punire, vel deponere Papam nitentem turbare, & deltruere Ecclesiam Dei; sed tantum ei resistere non faciendo, quod iubet, & im-

pediendō ne exequatur voluntatem suam. Cur non simi-
liter, & potiore etiam ratione idem de Regibus etiam iceh-
seamus? cum & ipsi sint populi: (teste eodem auctore lib.
1. de Pontif. cap. 9. & lib. 3. cap. 19.) superiores, & Iudicem
in terris nullum habeant: cū quoque præterea nonnullis ma-
gno nominis Theologis visum sit, Concilium Oecumenicum
maiore supra Papam auctoritate præditum esse, quam hæ-
beat populus in Principem: & c.

Respondeo: si Pontifex Maximus hæreticus fieret, &
Ecclesiam destruere, abducendo eam à fide, Catholici, rite re-
tenti, sine dubio deponant, aut certe depositus declarari à
Concilio possent, ut colligitur ex Cap. Si Papa, dist. 40. Et
hoc neque Bellarminus, neque ullus Catholicus negat, &
quare ex hoc ipso potuisset Barletius intelligere, non esset
mirum, si Reges propter hæresim deponi possent, quatinus
non habeant in temporalibus superiores, cum Papa pro-
pter similitudinem causam deponi possit, qui neque in tempora-
libus, neque in spiritualibus superiorum habet in terris.
Quod autem scripsi in lib. 2. cap. 19. Pontifex non posse
iudicari, aut deponi à Concilio, intelligitur extra causam
hæresis, si vitæ solum, & moribus Ecclesiam perturbare,
atque destruere, velle videretur. Est autem discrimen in-
ter Pontificem, & Regem: quod Pontifex nullum omnino
in terris superiorem habet, cum sit ille servus principalis
quem posuit Dominus super omnem familiam suam Luc.
12. de quo illem Dominus eodem loco dicit, quod si ser-
vus ille male se gesserit, & coeperit perfringere servos, & an-
cillas, manducare, & bibere cunctis ebriosis: Veniet Dominus
in dies, quæ non sperat, eumque severissime puniet: proinde
non vult Dominus, ut à familia, vel aliquo de familia
puniat, sed ipse Dominus iudicium de seruo illo sibi re-
servat. Rex autem, qui non immediate à Deo Regnavit,
accepit, sed populus in eum potestatem suam transtulit: &
præterea si Christianus est, aut fuit, Pontifici, ut ovis Pa-
-

stori,

flori, subiectus est, & quamuis non habeat in temporalibus superiorem aliquam temporalem; habet tamen superiorem spirituales, cuius potestas ad temporalia etiam se extendit; ideo deponi à Summo Pontifice, vt Christi Vicario potest. Quod si aliqui viri docti senserunt, Concilium esse supra Papam, magis quam Regnum supra Regem; non multum de eorum sententia laboramus, cum ex scripturis, & conciliorum etiam generalium decretis contrarium colligatur: de qua re satis multa scripsimus in secundo libro de concilijs.

Sed forte quaeret aliquis, si Papa nullum omnino superiorem habet in terris, quo iure deponi potest à concilio, vel Ecclesia propter haeresim? Responso est in promptu, quoniam cum propter alia crimina excusantur homines per excommunicationem ab Ecclesia, haeretici per se exeunt, & recedunt, & ipsi se quodam modo excommunicant, vt sanctus Hieronimus notauit explicans illa verba Apostoli ad Titum cap. 3. haeticum esse proprio iudicio condemnatum: Itaque si Pontifex, quod fieri non posse arbitror, haereticus, vel infidelis, vel Apostata fieret, non tam deponendus, quam declarandus depositus à concilio esset.

Defenditur tertia confirmatio tertiae rationis principalis.

Cap. XXIII.

No capite vicefimotertio Barclaius refellere nititur confirmationem tertiam rationis meae tertiae principalis: haec autem est confirmatio: Denique cur non potest liberari populus fidelis à iugo Regis infidelis, & pertrahentis ad infidelitatem; si coniunx fidelis liber est ab obligatione manendi cum coniuge infideli, quando ille non vult manere cum coniuge Christi-

Riana sine iniuria fidei, ut apertè deducit ex Paulo. I. Cor. 7. Innocentius III. in cap. Gaudemus, extra de diuortijs. Non enim minor est potestas coniugis in coniugem, quam Regis in subditos, sed aliquanto etiam maior.

Ad hanc confirmationem Barclaius ita respondet, ut videatur de industria intelligere noluisse, in quo vis rationis consistat: idè. ea de causa facit, ut occasionem habeat multa scribendo; vel doctrinam suam ostèndi, vel librum suum locupletandi. Sed prudens lector facilè animaduertet eum extra rem vagari. Initio enim fingit me loqui de coniugio inter fideles contracto, quorum alter postea in hæresim labitur: quod matrimonium omnino insolubile est; & non rectè comparari potest cum vinculo, quod est inter Regem, & populum.

Sed mihi nunquam venit in mètè de matrimonio eiusmodi loqui. Igitur locutus sum de matrimonio contracto inter infideles, quorum alter cum ad fidem conuertitur, liber est à cohabitatione, & à iugo coniugis infidelis. Quod autem de hoc matrimonio locutus sim, planum est ex Apostolo, & Innocentio, quos citavi: non enim Apostolus, aut Innocentius liberum pronunciant à coniugio eum, qui contraxit post baptismum cum fidei, sed eum qui contraxerat ante baptismum cum infideli, & postea conuersus est ad fidem coniuge in infidelitate permanente.

At, inquit Barclaius, tu non dixisti, coniugem fidelem liberum esse à iugo, aut vinculo, sed ab obligatione mandandi cum coniuge infideli.

Respondeo, Me dixisse, quod Apostolus dixit, & intellexisse, quod Apostolus intellexit. Apostoli verba hæc sunt: Si quis frater habet uxorem infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam: & si qua mulier habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum: quod si infidelis discedit, discedat: non enim seruituti subiectus est frater, aut soror in huius-

modi: Vbi loquitur de obligatione cohabitandi; quemadmodum, & ego loquutus sum; sed non intellexit Apostolus per libertatem ab obligatione cohabitandi, solam libertatem ab obligatione cohabitandi; manente vinculo, & iugo coniugij; sed plenam libertatem cum potestate incundi aliud coniugium; soluto vinculo, & iugo coniugij prioris: & hoc eodem modo verba mea intelligi volui, quo modo Verba Apostolica intelligunt omnes Theologi. Itaque poterat Barclaius omittere plus quam partem dimidiam huius capituli xxij.

Accedit deinde propius ad rem, sed ut argumentum soluat, implicat se grauissimo errore; sic enim loquitur: Quod si de posterioribus coniugibus argumentum intelligat, in promptu responsio est ex eadem Innocentij Epistola decretali: nimirum inter tales coniuges, non esse ratum matrimonium, quantum ad indissolubile coniunctionis vinculum attinet; & ideo eiusmodi coniuges plenam dissoluendi matrimonij libertatem habent; ut vel mutuo consensu, & bona gratia, vel cum ira sui animi, & offensa discedant; & alter inuito altero, vbi ei liberum sit, nexu illum coniugij per repudium, & diuortium dissoluat. & infra: Non mirum ergo si coniux ad fidem perductus a coniugis in infidelitate permanentis consortio; & potestate liber sit; cum etiam si ambo in infidelitate mansissent, & que liberum alterutri eorum fuisset ab altero recedere, & matrimonium repudio dissoluere; quia nullum initio inter eos ratum, & firmum obligationis vinculum intercessit. & infra: Cum itaque nullum inter istos ratum coniugium existat: & subiectio politica, & regalis dominatio inter omnes gentes, & in omni lege; tam iure diuino, quam humano rata; & probata sit; quid absurdius, aut ineptius dici potest, quam illa inter se componere, & argumentum aliud quod ab infidelium coniugum societate, & iugo, quod excuti pro arbitrio potest, ad Regalis imperij iugum repellendum

dum deducere, & idem de utroque, quasi de plâne simili-
 bus indicare.] *Respondet. Mirum est, cur tantus Iuriconsultus ex vno
 verbo Innocentij malè intellecto in tantum errorem se-
 precipitauerit: nam, quod ait Innocentius in cap. Quanto,
 de diuortio matrimonium infidelium non esse ratum, non si-
 gnicat, esse solubile ad libitum, sed non esse insolubile
 omnino, vt matrimonium fidelium: solùm enim solubile
 est in casu Apostolici, ipso Apostolo declarante in: eadē
 voluntatem Dei. Quod autem matrimonium infidelium
 legitime contractum sit firmum, & insolubile, excepto illo
 casu, perspicuum est, primo ex ipso Innocentio in cap.
 Quanto, iam citato: Vbi dicit, Matrimonium infidelium
 esse verum: matrimonium autem verum definitur, Coniun-
 ctio viri, & femine indiuiduam vitæ consuetudinem reti-
 nens, cap. Illud, de præsumptionibus. Vbi Canonistæ cõ-
 muniter eam definitionem approbant, vt etiam Theologi
 apud Magistrum in 4. sent. dist. 27. Secundo idē Innocentius,
 in cap. Gaudemus, de diuortio expressè docet, repudium
 etiã apud infideles non esse licitum: quod idē habetur in
 eam. Si quis iudaicæ 28. q. 1. vbi dicitur apud infideles va-
 lere repudium lege fori, non lege poli. Tertio Concilium
 Tridentinum. sess. 24. in principio: Matrimonij, inquit, per-
 petuum, insolubilemq. nexum primus humani generis pa-
 tris diuini spiritus iussu pronunciauit, cum dixit, Hoc
 nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: quam ob-
 rem relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit vxori
 suæ, & erunt duo in carne vna. Et certè Adam non de
 matrimonio tantum Christianorum, sed de matrimonio in
 genere locutus est: proinde omne verum matrimonium
 perpetuum insolubilemq. nexum habet. Accedit quarto,
 cõmunitis Doctorum sententia: siquidem Magister senten-
 tiarum lib. 4. dist. 33. Et cum eo sanctus Bonaventura, Ri-
 charlus, Dominicus à Soto, & alij plurimi docent, repudiũ
 per-*

permissum fuisse Iudæis à Deo per Moysen, ut minus malè,
 sed nunquam fuisse licitum neque apud Iudæos, neque
 apud Genes. Alij verò non pauci, ut sanctus Thomas,
 Scotus, Durandus, Paludanus, docent quidem cum Iudæis
 ita dispensatum fuisse circa repudium ad duritiam cordis
 eorum, ut licitum eis esset repudium: sed tamen à Christo
 sublata fuisse eam dispensationem, ut postea non fuerit
 amplius, neque Iudæis, neque gentibus dicitur: sunt enim
 Christi verba satis aperta, Marci. 10. Qui dimissam duxerit
 mæchatur & cap. 10. Quicumque dimiserit uxorem suam,
 & aliam duxerit, adulterium commisit super eam: & si uxor
 dimiserit virum, & alij nupserit, mæchatur. Itaque excu-
 sari non potest Barclaius, qui Turcarum errorem sequitur,
 voluit licitum esse infidelibus pro arbitrio matrimonia te-
 parare. Tamen si enim Turcæ id faciunt, tamen cum erro-
 re manifesto faciunt. Ex quibus argumentum nostrum,
 quod frustra Barclaius solvere tentavit, omnino insolubile
 demonstratur. Nam si licet coniugè fidelem propter fidem,
 & religionem dirumpere vinculum, aliòqui insolubile,
 quo alligatus erat coniugè infideli ante conversionem suam
 ad fidem, quanto magis licebit populo fidelem dirumpere
 vinculum propter fidem, & religionem, quo alligatus erat
 Principi infideli, præsertim si is populum fidelem peruer-
 tere satagat. Debilius enim esse vinculum, quo adstringitur
 populus Principi suo, quam sit illud, quo adstringitur
 uxor viro suo, perspicuum est, cum vinculum populi ad
 principem multis de causis solui poterit, & adhuc possit
 vinculum autem uxoris ad virum, apud Christianos. in
 nullo casu solui possit, si ratum, & consummatum fuerit:
 apud infideles autem iure solui non possit, nisi per conver-
 sionem alterius eorum ad fidem, altero perseverante in
 infidelitate.

Defenditur ratio quarta Bellarmini pro potestate Pontificis in temporalibus.

Cap. XXIV.

No capite vicesimo quarto, proponit Barclaius rationem quartam, qua ego vsus fueram ad stabiliendam potestatem Summi Pontificis in temporalibus vsque ad ipsos Principes in certis casibus abdicandos. Hæc est autem ratio: Quando Reges, & Principes ad Ecclesiam veniunt, vt Christiani fiant, recipiuntur cum pacto expresso, vel tacito, vt scepra sua subijciant Christo; & polliceantur, se Christi fidem seruaturus, & defensuros etiam sub poena Regni perdendi: ergo quando sunt hæretici, aut Religioni obsunt, possunt ab Ecclesia iudicari, & etiam deponi à Principatu; nec vlla fiet eis iniuria si deponantur. Huiusque recitat Barclaius, & quamuis in meo libro plura addantur ad confirmationem huius rationis.

Respondet autem admittendo antecedens, & negando consequentiam. Nam, inquit, licet verum sit Principes ad Ecclesiam venientes se scepra sua Christo subijcere, & vel vtrò ea promissa seu tacite, seu expressè facere, quæ Bellarminus commemorat; non tamen verum est, nec inde sequitur, eos iudicari, & deponi posse ab Ecclesia, vel Summo Pontifice, si fidem fallant, & pactum, ac iurandum negligant: quia suprema illa Christi iurisdictio, & potestas temporalis in Reges omnes, & Mundum vniuersum, quam habet, vt Dei filius, non competit Ecclesie, vel Pontifici; sed tantum illa potestas, quam Christus sibi assumpsit, dum inter homines humano more versaretur: at Christus nullum temporale dominium, & potestatem usurpauit, dum in terris, vt homo inter homines ageret, ac proinde

neque Ecclesia, vt Ecclesia, neque Papa, vt caput Ecclesia,
& Vicarius Christi vllam temporalem potestatem, vt plu-
ribus explicat; & probat ideam vir doctissimus lib. 2. de
Pontif. cap. 4.]

Respondeo. Argumentum Barclaij, quo mei argumen-
ti consequentia oppugnatur, malam habet consequentiam,
& falsum antecedens; quare sine viribus vllis solo strepi-
tu verborum pugnat. Consequentia, inquam, eius argu-
menti mala est, quoniam etiamsi Ecclesia, vel Papa non
haberet ex se potestatem Principes hæreticos deponendi,
haberet tamen ex ipsa promissione iurata, & ex pacto ini-
to cum ipsis Principibus, quando ad Ecclesiam Christia-
nam admissi sunt: id quod exemplo illustrari potest. quan-
do enim Reges cum Romano Imperio societatem imbant,
& fidelitatem illi iurabant; si postea Rex socius ad hostes
Romanorum deficiebat; non existimabant Romani iniuria
se illi Regi facturos, si eum Regno priuarent: quoniam
tamen ante initam societatem, nullam haberent Romani
potestatem in eum Regem: tamen fides data, & iuramen-
to firmata potestatem illis dabat. Deinde falsum est an-
tecedens argumenti Barclaiiani, vt hucusque satis osten-
dimus disputatione tam proluxa; & ex ijs, quæ Barclaius
hoc loco admittit, nullo negotio demonstrari potest. ad-
mittit enim habere Summum Pontificem, vt Christi Vica-
rium, eam potestatem, quam Christus habuit, dum vt ho-
mo inter homines vixit. Christus autem, quamuis uolue-
rit vllum temporale Regnum eripere ijs; qui ea posside-
bant, idq; vel sibi assumere, vel alijs tradere; tamen qui
negat potuisse Christum id facere, Euangelium ipsum ne-
gat: quid enim est quod idem Christus dicit Ioan. 13. De-
dit ei omnia Pater in manus? Si habuit omnia in manus,
certè super omnia potestatem habuit: si super omnia po-
testatem habuit, cur nõ potuit de temporalibus rebus om-
nium hominum disponere? Item Ioan. 17. Idem Dominus

ait

ait Patri, Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis. Vbi per omnem carnem omnes homines intelliguntur. Habuit igitur Christus homo in terris potestatem super omnes homines, ac per hoc super Imperatores etiam, & Reges, potuitque eos, si voluisset, iudicare, punire, Regnis, Imperijsque privare; cuius potestatis exemplum aliquod ostendit, cum dæmonibus concessit, ut in ingentem porcorum multitudinem irruerent, eosque omnes in mare suffocandos precipitarent: neque timuit ne forte iniuria afficeret eos, qui ex interitu tam numerosæ gregis, qui ad duo millia ascendebat, teste S. Marco, cap. 5. non leuem iacturam patiebantur. Iudicavit enim Dominus expedire ad gloriam Dei, ut de re illa temporali disponderet etiam cum detrimento Dominorum; ut sciretur quanta multitudo spirituum immundorum hominem obfedit, & quanta facilitate ipse tantum numerum dæmonum solo imperio eiecisset.

Quod addit Barclaius, me docuisse, Ecclesiam, ut Ecclesiam, vel Pontificem, ut caput Ecclesiæ, & Christi Vicarium, nullam temporalem potestatem habere posse: mera impostura est. Ego enim solum docui, Pontificis potestatem directe spirituales esse, sed indirecte extendi ad temporalia, atque ad ipsam etiam Principum terrenorum depositionem. Et cur, obsecro, tantum laborat Barclaius in examinandis, & refellendis Bellarmini rationibus pro confirmanda Pontificia potestate in temporalibus, si Bellarminus cum Barclaino convenit in abneganda Pontificia potestate in temporalibus? Sed libri sæpius recusi extant, & facile poterit Lector iudicare, utrum ego in eodem libro mecum ipse pugnem, an potius Barclaius impostorem agat, ea sententia nobilis Poëtæ fretus, . . .

Dolus, an virtus, quis in hoste requirat?

Addit postea Barclaius aliam responsionem, quoniam non erat tam stupidus, ut non videret priorem solutionem

nullas

nullas vires habere : ait igitur : ¶ Quæ omnia promittunt quidem Principes Christo ; acceptante promissionem Ecclesia , tamquam eius Sponsa , in cuius sinu regenerantur , aut ipso Pontifice ; non vt homine , sed vt Christi Dei ministro vicariam operam præbente ; ac proinde ipsi Christo per Ecclesiam , vel Papam obligatio principaliter acquiritur . & infra : Si pactum conuentum postea neglexerint , aut prorsus contempserint ; ab eo solo puniri possunt , in cuius verba iurarunt ; quique omnium rerum temporalium Dominus est , & quem supra se Iudicem in temporalibus solum habent ; non autem ab eo cui rerum tantummodo spiritualium , & recipiendæ promissionis cura commissæ est .]

Respondeo . Promissio , qua Principes infideles cum ad Ecclesiam veniunt , pollicentur se fideles futuros ; & Ecclesiam defensuros , neque ab ea vnquam recessuros , aut eam oppugnaturus , sub pœna priuationis Regni ; promissio , inquam , eiusmodi principaliter quidem ad Christum dirigitur : sed tamen transgressores non solum Christus immediate , & per se punire potest ; sed potest etiam Christi Vicarius , qui auctoritate à Christo accepta Ecclesiam regit , transgressores pacti , & iuramenti punire : quemadmodum quotidie videmus , eos qui absenti Regi coram Prorege fidelitatem iurant : si fortè defectionem moliantur ab ipso Prorege continuo puniri ; & Clericos , qui absenti Episcopo , coram eius Vicario generali obedientiam spondent , si fortè contumaces efficiantur , ab eodem Vicario carceribus mancipari , & plecti .

At , inquit Barclaius . ¶ Raro Rex ipse fidelitatis iusiurandum acceptat , sed vt plurimum per Cancellarium id opus exequitur : Cancellarius itaque cum Magnates in verba Regis iurantes ad feuda ; & dignitates admittit , eas in civili administratione ; & iurisdictione temporali sub Rege partes obit , quas Pontifex sub Christo in spirituali guber-

gubernatione Ecclesiz, cum Principes ad eam venientes interposito fidelitatis, & pietatis erga Deum sacramento, recipit. Et ut ille quidem clienti semel recepto (licet postea fidem frangat, crimenq. committat, quod feloniam vocant) ex nulla causa feudum auferre potest, quod solius Regis sit, minimòq. Cancellario concessum. Ita neque hic receptos in Ecclesiam Principes, quantumvis grauer postea delinquant, fideiq. desertores fiant, Regnis, & dignitatibus priuare, aut alio modo temporaliter punire potest.]

Respondeo. Hzc est tota ratio deceptionis Barclaij, quod Summum Pontificem Cancellario similem esse ducit, in quo nulla est iurisdictionis. Quæ similitudo longissimè abest à veritate: siquidem Scripturæ diuinæ veram potestatem, & iurisdictionem, eamq. amplissimam, & supremam Pontifici tribuunt: nam quod dicitur Matth. 16. Quodcunque ligaueris, & quodcunque solueris, non officium Cancellarij; sed officium Præsidis iurisdictionem habentis sonat. Et illud, Pasce oues meas, Ioan. vlt. non officium Cancellarij in Regno, sed potestatem illam Pontifici tribuit in Christianos, quam habet Pastor in oues, qui eas utique regere, & ligare, & baculo ferire, & ad omnem obedientiam cogere potest. Illud etiam quod Apostolus in Actis cap. 20. dicit, Attendite vobis, & vniuerso gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei: non officium Cancellarij, sed officium Rectoris, & Præpositi significat. Denique illud Matth. 24. Quis putas est fidelis seruus, quem constituit Dominus super familiam suam? non officium Cancellarij nobis ostendit, sed officium Magistri domus, qui toti familiæ cum potestate præest. Quare Summus Pontifex non Cancellario, sed Proregi in Regno, vel Vicario in Episcopatu, vel Rectori in ciuitate, vel Præposito in familia, vel capiti in corpore comparari debuit: & hzc quidem à nobis dista-

sunt,

sunt, si admittenda esset sententia illa Barclaij, quod Principes cum ad Ecclesiam veniunt, soli Christo fidelitatem, & obedientiam spondeant: sed ea sententia falsa est, neque eam admittere vlla ratione possumus. spondent enim Principes obedientiam, & fidelitatem expressè vel tacitè, non Christo solum, sed etiam ijs, qui Christi locum in terris gerunt. Atque hæc pertinet illa confirmatio argumenti, quam ego rationi meæ quartæ subieci, & quam Barclaius in extremo capite vicesimoquarto refert, & quorsum pertineat ignorate se dicit, aut fingit.

¶ Quod autè, inquit, huic quartæ rationi subijcit: (nam non est idoneus Sacramento Baptismi, qui non est paratus Christo seruire, & propter ipsum amittere quicquid habet: ait enim Dominus Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & uxorem, adhuc autem, & animam suam, non potest meus esse discipulus.) id quorsum spectet, non video: nemo certè hoc negat: sed quid indetalis ratio non magis ad institutum pertinet, quam quod remotissimum est: vt nec illud, quod ibidem sequitur: (Præterea Ecclesia grauitè erraret, si admitteret aliquem Regem, qui vellet impunè fouere quamlibet sectam, & defendere hæreticos, & euertere Religionem.) est hoc verissimum, sed, vt dixi, nihil ad institutum pertinet: non enim de ea re hic quæstio est, sed de potestate temporali Ecclesiæ, siue Summi Pontificis.

Respondeo. Quorsum ista pertineant, & quod ad rem propositam maximè faciant, ita ostendo. Fingamus Regem aliquem infidelem ad Ecclesiam venire, & à Barclaio institutum ita loqui, Ego ciuis Sanctorum per Baptismum effici cupio; & sanctè promitto, sceptrum meum Christo velle subijcere, Ecclesiam eius pro viribus defendere, & nunquam à sancto proposito deficere: protestor tamen, quod si forte fidem siegero, si hæreticus, si apostata, si paganus euasero, si Religionem Catholicam persequi, &

funditus euertere conatus fuero: nolo ab Ecclesia, vel eius Præside, sed à solo Christo poena temporali puniri: & si fortè Præsides Ecclesie per sententiam excommunicationis me de coetu piorum expulerit; volo vt nihilominus fideles Ecclesie filij mihi, vt Regi seruire, & obedire teneantur; neque ab huius obediētia vinculo absolui vlllo modo possint. Quæro nunc à Barclaiio, an eiusmodi Rex ab Ecclesia, vt idonzeus, ad Baptismum possit admitti? affirmabit opinor; sed à prudentibus iridebitur. Nam si quis ciuitate terrena donari vellet, & protestaretur, si proditor ciuitatis fieret, nolle se à Præside ciuitatis, sed à solo Rege in longinqua regione manente, immediate posse puniri: quis non rideret? Certè qui paratus esse debet, iuxta Euangelium vitam propriam exponere pro Christi Fide, nonne magis paratus esse debet Regnum terrenum amittere? ridiculum autem est, dicere, paratus sum Regno priuari, si Fidem fregero; sed nolo priuari per sententiam hominum, volo per Angelos de celo sententiam pronunciari. Certè etiam Ecclesia valdè esset imprudens, si in gremium suum admitteret eum; qui vellet impunè grassari in Ecclesie membra, & nollet fidelem populum; posse per vllam hominum mortalium auctoritatem à sua tyrannide liberari.

Defenditur quinta ratio Bellarmini pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

Cap. XXV.

IN capite vicesimoquinto Barclaius excutit rationem meam quintam, ac primum eam refert his verbis; Quinta & postrema ratio est ex cura, & officio pastoralis. Cum Petro dictum est, inquit, Pasce oues meas, Ioan. vlt. Data est illi facultas
omnis.

omnis, quæ est Pastori necessaria ad gregem tuendum; & at Pastori necessaria est potestas triplex, una circa lupos; ut eos arceat omni ratione, quia poterit: altera circa arietes, ut si quando cornubus lædant gregem, possit eos recludere: tertia circa oves reliquas, ut singulis tribuat convenientia pabula; ergo hanc triplicem potestatem habet Summus Pontifex.

His recitatis subiungit Barclaius: ¶ Ex hoc principio, & fundamento tria, ut illi videtur, argumenta urgentia deducuntur. Sed ne loquens abeat, respondeo in primis ad istud ipsum fundamentum, totum verum esse, ac pro me stare, atque inde contrarium eius, quod ipse asserit bellissimè colligi. ¶ hæc ille, qui post multa inania verba texit hunc syllogismum: Christus commendando suas oves Petro dedit omnem potestatem necessariam ad tuendum gregem. Atqui non dedit ei potestatem temporalem; Ergo potestas temporalis, non est necessaria ad tuendum gregem.

¶ Respondeo, Si per potestatem temporalem intelligi velit Barclaius potestatem, quæ sit in se propriè, & formaliter temporalis; admitti potest argumentum: sed negò inde sequi, non esse necessariam Summo Pontifici potestatem, quæ licet sit in se spiritualis, tamen extendi possit ad temporalia, prout ad spiritualia referuntur, eisq. subordinantur. Sin autem per potestatem temporalem intelligat potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia; tunc dico, falsam esse assumptionem: & addo syllogismum Barclaij eo vicio laborare, quo nullum est in arte disserendi notius: id enim assumit, & sibi concedi petit, quod vertitur in questionem: Assumit enim S. Petro non fuisse datam temporalem potestatem; quasi hoc ipsum non esset quod in toto libro suo probare contendit. Et certè si isto modo disputare liceret, possem ego quoque ita ratiocinari; Christus Petro dedit eam solum.

potestatem; quæ necessaria est ad tuendum; & pascendum gregem: Atqui dedit potestatem spiritualem; quæ extenditur ad temporalia; ut ad spiritualia: referuntur; ergo eiusmodi potestas necessaria est ad gregem tuendum; atque pascendum: Sed audiamus alium syllogismum Barclaij, priori non dissimilem.

¶ Deinde, inquit, progredimur hoc modo; Absurdum est Summum Pontificem; quatenus successor est B. Petri, habere plus potestatis, quam habuit Petrus. At Petrus nullam habuit potestatem temporalem in Christianos: ergo nec Summus nunc Pontifex, quatenus successor eius est.]

Ac ne hic quoque obijciatur, eum assumere, quod erat probandum: probat assumptionem ex Bellarmino lib. 5. de Pontif. cap. 6. Vbi dicit, potestatem spiritualem, & temporalem esse similes spiritui, & carni: & quemadmodum Spiritus, & caro possunt esse coniuncta; ut in homine: & separata, ut in Angelis, & Bestijs: sic etiam potestas spiritualis, & temporalis possunt esse coniunctæ; ut nunc sunt inter Christianos; & separatae, ut erant tempore Apostolorum, quando nullus erat in Ecclesia Princeps politicus. Ex his ita colligit Barclaius.

¶ Si separatae erant hæ potestates tempore Apostolorum, ut erant revera de iure, & de facto: consequitur necessarid, Diuum Petrum nullam habuisse temporalem potestatem: alioqui falsum esset eas fuisse separatas.]

Hoc argumentum tanti facit Barclaius, ut pauld infra dicat.

¶ Et verò hæ rationes apertiores sunt, quam quibus aliquis sine fraude reniti, & repugnare possit; ut mirum sit homines eruditos, cæterosq; pios, ita zelo quodam inconsiderato occæcari; ut dubia pro certis, pro perspicuis obscura, pro rectis contorta; pro expeditis denique inuoluta; & implicata multis controuersijs, & contradictionibus am-

plecti,

plecti, & sequi non dubitent: J hæc ille, qui vsque ad finem capitis pergit reuerentiam suam erga sedem Apostolicam prædicare, nostram cæcitatem redarguere, & multæ ex ijs, quæ antea dixerat, more suo repetere.

Respondeo. Verissimè dictum est à Bellarmino simillimam esse potestatem spiritualem, siue Ecclesiasticam spiritui, & temporalem, siue politicam carni: quam similitudinem notè Bellarminum ad hanc rem explicandam adhibuerunt sanctus Gregorius Nazianzenus, Hugo de sancto Victore, sanctus Thomas, Alexander Alesis, Thomas Vvaldensis, & alij. Nec minus verè dictum est, eas potestates tempore Apostolorum fuisse separatas, quo modo spiritus Angelicus separatus est à carne: & caro brutorum separata est à spiritu: nunc autem coniunctas esse, quo modo spiritus, & caro coniunguntur in homine. Ex his autem rectè colligitur, sanctum Petrum habuisse potestatem Apostolicam, id est, spiritualem, & Ecclesiasticam, supremam, & amplissimam, & non habuisse potestatem Regiam, siue Imperatoriam, aliamvè merè temporalem, atque politicam: sed non rectè colligitur, potestatem spiritualem sancti Petri non se potuisse extendere ad omnia temporalia, & ad ipsa Regna, & Imperia dirigenda, & corrigenda, si Reges, & Imperatores Christiani fierent. Itaque discrimen inter tempus Apostolicum, & nostrum, non est circa potestatem, quæ semper eadem fuit in sancto Petro, & in successoribus, sed circa materiam subiectam, siue circa vsum potestatis: tunc enim potestas Apostolica non exercebatur in Regibus dirigendis, quia nulli erant Reges in Ecclesia Christiana, cuius Ecclesiæ Pastor, & Rector est Christi Vicarius: nunc autem eadem illa potestas exercetur in Regibus dirigendis, & corrigendis, quoniam non desunt in Ecclesia Reges, & Principes politici.

Ac vt exemplis rem illustremus, certè spiritus humanus a corporibus separati, iidem sunt, qui antea erant cum cor-

pora animarent, & eandem ipsam potestatem habent, quam antea habebant: & tamen nunc separati non regunt corpora, ut antea regebant, & iterum post resurrectionem regent: sic etiam spiritus Angelici siue boni, siue mali, dum corpora nulla assumunt; non exercent potestatem in membra corporis: cum autem vel corpora aërea sibi adiungunt, vel in corpora humana ingrediuntur, corpora illa nutu mouent, eisq. imperant, & moderantur: nec tamen vllus erit tam imprudens, qui existimet Angelos acquirere potestatem nouam, cum corpora assumunt: pari ratione cum in corpore humano membrum aliquod abscinditur, & a reliquo corpore separatur, non potest spiritus membrum illud mouere, eisq. dominari; non quod potestas spiritui desit, sed quia deest membrum, in quo mouendo spiritus exercetur. Denique initio Ecclesie Christiane antequam Apostoli Diaconos ordinarent, non poterant Apostoli Diaconis uti, eisq. imperare: posteaquam autem ordinati sunt, ipsi Apostoli utebantur, eisq. impetabant: Num igitur concedemus, defuisse Apostolis aliquam potestatem Ecclesiasticam antequam Diaconi esse coepissent in Ecclesia, & concedemus omnino, si cum Barclaiio desipiamus, qui ex defectu materie defectum colligit potestatis: Ex his apparet, quam leuia sint argumenta Barclaii, quae ipsius iudicio demonstrationes indissolubiles videbantur.

Defenditur prima pars rationis quinta pro potestate summi Pontificis in temporalibus.

Cap. X X V I.

N capite vicefimo sexto aggreditur Barclaius refutare primam partem rationis meae quinta: erat autem haec ratiocinatio. Pastori necessaria est potestas circa lupos, ut eos arceat omni ratione

tionē quā poterit ab ovili: lupi autem, qui Ecclesiam vastant, sunt hæretici: Ergo si Princeps aliquis ex ovē, aut ariete lupus fiat, id est, ex Christiano fiat hæreticus, poterit Pastor Ecclesiæ eum arcere, per excommunicationem, & simul iubere populo ne eum sequatur, ac proinde priuare dominio, quod habet in subditos.

Ad hanc ratiocinationem Barclaius respondens admittit omnia, excepta illa extrema parte conclusionis: qua diximus: Posse Pastorem iubere populo, ut non sequatur amplius Regem suum: distinguit enim hanc partem, ac dicit, Posse quidem Pastorem iubere fidelibus, ut non sequantur Regem hæreticum: in hæresibus, sed non posse iubere, ut non sequantur eum in rebus politicis.

Addit autem posse quidem Regem hæreticum priuari communionē fidelium in rebus sacris, sed neque hoc esse faciendū, si periculum sit schismatis, & scandali, & graviorum malorum: ex Augustino lib: 3. cap. 22. contra Epistolam Parmeniani: de qua re diximus, cap: 9. Vbi hæc eadem Barclaius fusius tractavit: iam enim admonuit, Barclaium in repetitione rerum, earundem magnam partem libri sui consumere voluisse.

In His igitur omissis; tota ratio, ob quam negat Barclaius posse à summo Pastore, prohiberi fidelibus, ut Regi hæretico obedientiam etiā in rebus politicis præstent; ea est, quoniam iure diuino debetur Regibus obedientia: & non potest vllus homo, ac ne ipse quidem Summus Pontifex dispensare in iure diuino; & ad hoc probandum adducit rescriptum Innocentij III. qui cap. Cū ad monasterium, de statu Monach, dicit, Non posse dispensari cum Monacho, ut uxorem ducat, vel rerum proprietatem habeat: & hoc loco multa disputat de iure diuino, & humano, & de matrimonio Constantiæ Rogerij Regis filij, quæ cum esset: sanctimonialis ex dispensatione Clementis III. Pontificis: nupsisse dicitur Henrico VI. Imperatori.

At nos supra, rationem Barclaj nullius roboris esse demonstrauimus, quoniam de iure diuino est, vt inferior obediatur superiori, quamdiu superior est; sed si deserit esse superior, desinet etiam præceptum de obedientia illi exhibenda. Id quod ostendimus ex multis similibus: siquidem iuris diuini est, non solum vt populus obediatur Regi; sed etiam vt filij obediatur Patri, serui Domino, vxores Maritis; & tamen si filius emancipetur, & seruus libertatæ donetur, & vxor per diuortium, aut repudium à marito separetur, non amplius tenentur lege illa diuina: quemadmodum etiam promissio iurata iure diuino seruanda est, & tamen si is, cui promissio facta est, eam relaxet, non tenebitur eam implere qui promissit. Restitutio iure diuino sancta est, & tamen si creditor debitum remittat, restitutionis obligatio nulla restat: atque exempla similia plurima possent adduci. Sic igitur, iure diuino tenetur populus Regi seruire, dum Rex est: sed si Rex desinat esse, quod multis modis fieri potest, nulla remanet obligatio seruitutis, aut obedientiæ: non est autem de iure diuino, vt Rex iniustus de causis deponi non possit: multoq; minus iuris diuini est, vt Summus Pontifex declarare non possit, Regem hæreticum non esse legitimum Regem, nullamq; ei deberi à fidei populo obedientiam.

Quod autem attinet ad cap. Cum ad monasterium, de statu monachorum, res facilis est: id enim solum Innocentius docet, non posse consistere matrimonium, & proprietatem rerum cum statu Monachorum, cum ad essentiam vitæ monasticæ pertineant continentia, & paupertas. Itaque non poterit Summus Pontifex fatere, vt idem Monachus sit, & conjugatus: idem Monachus, & diues. opum in particulari. Aliud autem est, vtrum possit Summus Pontifex dispensare cum Monacho, vt transeat à vitæ monasticæ ad vitam secularem, & secularis effectus matrimonium inire possit, & opes proprias retinere, de hoc enim

varie sentiunt Doctores. De Constantia vero Rogerij Regis filia fabulam esse existimamus, quod sanctimonialis & vetula cum esset, dispensatione Clementis III. nupsit Henrico sexto. Nam Gotsfridus Viterbiensis, qui Henrico cum VI. in literis, & moribus inscriuebat, scribit, nuptias Henrici cum Constantia celebratas Mediolani anno salutis. 1186. sedente in Apostolica Sede Urbano tertio, & ipsa Constantia annata tricesimum agente, ex quo sequitur, ut falsum sit dispensasse cum ea in votis monasticis Clementem tertium, vel, ut alij dicunt, Celestinum tertium, vel, ut alij, Alexandrum tertium, nam hic iam obierat, illi nondum sedere ceperant: falsum quoque sit, eam nupsisse cum esset vetula annorum supra quinquaginta: falsum denique fuisse antea sanctimonialem, cum id nullus scribat ex ijs, qui eo tempore vixerunt. Vide Card. Baronium tomo 12. Annalium ad annum 1186.

Dirum votum, an iuramentum magis obliget.

Cap. X X V. I. I.

IN capite vicesimo septimo Barclaius, ut cause sue vndique adiumenta conquirat, confert votum Monachorum cum iuramento illo, quo populi Regibus fidelitatem, & obedientiam pollicentur. Ac dicit, Pontificem ex aliquorum Doctorum sententia dispensare posse in votis Monachorum, sed etiam si hoc detur, non esse admittendum, ut dispensare possit in iuramento, quo populi ad Regis obedientiam se adstringunt. Videtur igitur sentire Barclaius, magis vinculum iuramenti esse, quam voti, cuius tamen contrarium disertè docet S. Thomas in 2. 2. quæst. 89. art. 8. & omnis ferè schola Theologorum in 3. Sent. dist. 39. Votum enim est promissio facta Deo, iuramentum est confirmatio promissionis homini facta: magis autem tenetur homo implere promissionem factam Deo, quam homini: deinde qui vo-
tum

tum violat, infidelis est Deo; qui iuramentum frangit, crimen irreuerentiæ in Deum committit; grauius autem crimen infidelitatis est; quàm irreuerentiæ; cum infidelitas omnis erga superiorem irreuerentiam coniunctam habeat, non omnis irreuerentia infidelitatem. Igitur grauius peccat votifragus, quàm iuramenti violator; proinde magis obligat votum, quàm iuramentum. Denique votum res est absolutè bona; iuramentum bonum est necessitate cogente; alioqui Dominus Matth. 5. dicit, Ego autem dico vobis non iurare omnino. Et Iacobus in epistola sua cap. 5. Ante omnia, inquit, fratres mei nolite iurare; nusquam autem legimus, nolite vouere; sed contra, Rex & Prophetæ David hortatur, dicens in Psal. 75. Vouete, & reddite Domino Deo vostro. Igitur votum nobilius iuramento est, ac per hoc grauius peccat qui votum frangit, quàm qui iuramentum violat; proinde magis obligat votum, quàm iuramentum; quare si Summus Pontifex dispensare potest in votis; multo magis poterit in iuramento.

Sed Barclaius resistit hac ratione; ¶ Totus ordo monachalis, aliq; in Ecclesia, vt quidam volunt, ab humanis constitutionibus, & iure positiuo profecti sunt, in quos idcirco plena, & omnimoda potestas Pontifici est, vt superius paulò diximus; at submissio, & obedientia Regibus, ac Principibus; atque omnibus omnino Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini utroque testamento confirmata. Nam licet de humano iure sit, vt hæc, aut illa Reip. forma utamur, vel hunc, aut illum Principem habeamus; tamen vt eum, quem semel accepimus, reuereamus, eiq; in omnibus, quæ Dei mandatis non repugnant, submissæ pareamus, non humanæ solùm, sed naturalis, & diuinæ est ordinationis.]

Respondeo. Hoc argumentum ab omni parte nutat: nihil enim solidi, nihil firmi habet. Nam quod totus ordo monachalis ab humanis constitutionibus, & iure positi-

no profectus sit, non modo falsum, sed etiam hæreticum est. siquidem consilia Evangelica, in quibus ordo monasticus fundatur, non ex humana constitutione, sed ex ipso ore Domini, ac Dei nostri Iesu Christi profecta sunt: de qua re fuse tractavi in lib. de Monachis, neque id ullus Catholicus negat. Deinde vota ipsa monastica, in quibus essentia Monastica vitæ consistit, iuris esse divini, non modo Catholici omnes docent, sed & ipse Barclaius paulò ante confessus est. Vade ergo nunc totum ordinem Monasticum ab humanis constitutionibus, & iure positivo profectum esse dicit? Præterea si, ut ipse in hoc suo argumento assumit, submissio Regibus, ac Principibus, atque omnibus Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & divini in utroque testamento confirmata; ergo submissio Monachorum suis Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & divini, in utroque testamento confirmata. Unde igitur Barclaius colligit, posse Pontificem dispensare in obedientia, & submissione Monachorum erga suos Præpositos, & superiores; & non posse in obedientia, & submissione populorum erga Reges, & Principes, cum utraque sit iuris naturalis, & divini in utroque testamento confirmata? quin etiam cum obedientia Monachorum habeat votum, idq. solemne adiunctum; & obedientia populorum simplici iuramento confirmata sit: videtur omnino facilius posse dispensari per Summum Pontificem, in obedientia populorum, quam Monachorum, cum voti vinculum maius sit, quam iuramenti, ut Theologi docent. Denique quemadmodum Barclaius teste iuris humani est, qua forma Reip. utamur, & hunc aut illum Principem habeamus; sed postea quam, aliquem accepimus in Principem, ut ei pareamus, iuris divini est; sic etiam iuris humani est, quo ritu, & forma vivendi Monachi utantur, & hanc aut illum Præpositum habeant; & tamen ut ei, quem in Præpositum semel susceperunt, submissæ pareant, iuris divini est.

est. Ergo omnia paria sunt, neque vlla est ratio cur possit Summus Pontifex in vno dispensare, & non in altero, id est, cur possit Monachos à vinculo obedientiæ Præposito suo promissæ absolvere, & non possit absolvere subditum à vinculo obedientiæ Regi suo promissæ.

Pergit Barclaius, & aliud argumentum texit ex natura voti, & iuramenti: quod argumentum, quia non multum ad rem facit, & tamen verbosissimè ab ipso proponitur, ego in pauca contraham, vt vis argumenti quanta sit appareat: sic igitur ille ratiocinatur, Votum est promissio facta Deo, & Ecclesiæ, proindè creditor principalis est Deus: potest autem Pontifex, qui Vicarius Dei est, & caput Ecclesiæ loco Christi, declarare non displicere Deo, & Ecclesiæ, vt promissio illa ob iustam aliquam causam, & magis Deo gratam, quàm sit promissionis illius ad impletio, remittatur, & condonetur ei, qui vouerat. At iuramentum quo pactum aliquod, vel sponso ob signatur, non facit Deum propriè creditorem, sed hominem, cum quo pactum initum, & cui promissio iurata facta est: quod ex eo perspicuum est, quòd homo creditor potest etiam sine vlla causa liberare debitorem, & iuramento soluere; si illi promissionem sibi factam liberè remittere velit: neque hic habet locum interpretatio, aut declaratio summi Pontificis, cum homo ipse creditor per se loquatur. Ergo non potest summus Pontifex homines à iuramento soluere, quoniam priuaret creditorem inuitum obligatione sibi optimo iure quæsitâ, & omni iure diuino, & humano licita. }

Respondeo. Quando summus Pontifex soluit homines iuramento, non tollit ius quæsitum ex iusta, & licita obligatione: sed vel declarat obligationem, & promissionem fuisse, vel factam esse illicitam, vt cum absoluit populos à iuramento fidelitatis præstito Principi hæretico, vel qui postea in hæresim lapsus est: aut tollit vinculum iuramenti, relicta promissione in suo vigore, ad eum finem tantum,

ut possit, qui promiserat, sine periculo sacrilegij prosequi
ius suum coram legitimis Iudicibus.

Sed hæc Barclaiio non erant incognita, ut qui iuris pru-
dentiam præcipue prosteretur: ideo subiungit: ¶ Sed esto
auferre ex causa possit, & promissionem iurisiurandi vin-
culo liberare (ne de hac re amplius cum Canonistis hinc
contendam) auferat igitur, quid ei deinde facto consequens
in nostro hoc negotio videtur? liberum fore populum,
dices, ab Imperio, & subiectione Principis, statim atque
iurisiurandi nexu solutus est. Ita ne verò? an non perspicis,
iurisiurandum hoc non esse nisi accessionem tantum confir-
matricem illius obligationis, qua fides, & obediencia Prin-
cipi promissa est? an ignoras accessiones tolli, & liberari
posse sine interitu principalis obligationis? Manet ergo
adhuc obligatio, cui iurisiurandum accesserat: quæ quonia
iuris naturalis, & diuina est, non minus tenet hominum
mentes, & conscientias apud Deum, quam si esset iuramen-
to sustentata.]

Respondeo. Potest quidem, ut supra dixi, tolli vincu-
lum iuramenti, etiamsi non tollatur promissionis obliga-
tio. Sed quando summus Pontifex propter hæresim, aut
aliam iustam causam, soluit populos à iuramento fidelita-
tatis, simul etiam solvere solet à vinculo promissionis, ac
iubere, ut populi noui amplius obediant ei, cui promissio-
nem obediencie fecerant: posse autem id Pontificem, ut
Christi Vicarium, præstare, nos supra ex Doctoribus, &
concilijs, & ex ipsis etiam diuinis literis ostendimus, &
ante multos annos id ipsum quinque rationibus Theologi-
cis ostendimus: neque Barclaius omnibus suis argumē-
tis, & caullationibus eas rationes resellere potuit. Na n-
quod hoc loco iterum, repetit, & inculcat, obligationem
parendi Regibus esse iuris naturalis, & diuini: non semel
à nobis explicatum est, id esse intelligendum de obligatio-
ne parendi Regibus; dum Reges sunt: non esse autem iuris

naturalis, & diuini, vt Rex non possit Regno priuari, si hereticus efficiatur, & ratio manifesta, & vsus frequentissimè demonstrat.

At, inquit Barclaius ¶ hoc axiomate Bellarminus præcipuè nititur, dum vult ostendere, Papam non posse subijcere se ipsum sententiæ coactiuæ conciliorum; quoniam (inquit lib. 2. de Concilijs, cap. 18.) Papæ potestas super omnes est de iure diuino; non autem potest Papa dispensare in iure diuino.

Respondeo. Si Papa se ipse subijceret sententiæ coactiuæ Conciliorum, aut Principum quoruncunque, verè subijceret superiorem inferioribus, ac per hoc cum diuino, & naturali iure pugnaret; nam iure diuino Papa est Pastor, & Pater, & Præpositus omnium Christianorum, ac per hoc superior omnibus, qui oues, & filij, & subditi ipsius sunt; & iure etiam diuino superior ab inferiore iudicari non potest iudicio saltem coactiuo. At verò cum Papa iudicat Regem, vel etiam deponit, nihil agit contra ius diuinum, quoniam superior inferiorem iudicat, Pastor ouem, Pater filium, Præpositus subditum, quod est iuri diuino, & naturali rationi maximè consentaneum. Quamuis enim Reges in temporalibus non agnoscant superiorem temporale, vel etiam nullum agnoscant directè nisi Deum; tamen agnoscere debent superiorem spirituale, cuius potestas ad temporalia se extendit, quatenus ea spiritualibus subordinantur, vt supra non semel dictum est.

Ad extremum sic loquitur Barclaius. ¶ Ne qua erremus, tenendum est, Apostolicæ potestatis plenitudinem eam tantam potestatem complecti, quam Dominus Iesus Dei filius, cum in hoc Mundo versaretur, vt homo inter homines habere voluit; & eatenus Papam nobis Christum referre, & eius esse Vicarium; non autem potestatem illam, quam vt Dei filius, Deus ipse Patri æqualis ab æterno habuit, & diuinitatis suæ omnipotentis reseruauit, de qua

ait, Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra.] Respondéo: Non admitto solum, quod Barclaius hic postulat, plenitudinem Apostolicæ potestatis, non esse parem omnipotentia diuinitatis Christi; sed addo etiam, non esse omnino æqualem illi potestati, quam in terris habere voluit, & habuit Christus, vti homo. Christus enim etiam dum mortalis cum mortalibus versaretur, habuit potestatem, quam Theologi vocant excellentiæ, per quam sacramenta instituere poterat, & sine sacramentis peccata remittere, & alia id genus, ad quæ plenitudo potestatis Pontificiæ non pertingit. Itaque non sum de numero eorum de quibus, ais, Io. de Turcremata scripsisse, in Can. Coniunctiones 35. q. 2. Mirum est, quod summi Pontifices loquantur moderate de potestate eis data; & quidam Doctorculi sine aliquo vero fundamento volunt adulando eos quasi æquiparare Deo. Nihilominus tamen securus affirmo, potuisse Dominum nostrum Iesum Christum tempore mortalitatis suæ, disponere de temporalibus omnibus, & Reges, ac Principes Regnis dominijsq. priuare; & hanc potestatem Vicario suo sine dubio concessisse, vt ea vteretur, quando necessarium iudicauerit ad animarum salutem, quæ illi præcipue curæ esse debet.

Digressio circa sententiam cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi.

Cap. XXVIII.

N capite vicesimo octauo inuehitur Barclaius in Canonistas, quos dicit potestatem omnem diuinam, & humanam Pontifici attribuere, ex ignorantia veræ sententiæ verborum Innocentij III. Pontificis, quæ habentur cap. inter corporalia, de translatione Episcopi: Ibi enim Innocentius dicit, fortius esse

vincu-

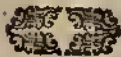
vinculum coniugij spiritualis, quod est inter Episcopum, & Ecclesiam, quam sic vinculum coniugij carnalis inter virum, & mulierem. Et quoniam vinculum coniugij carnalis homo solvere non potest, iuxta illud Matth. 19. Quos Deus coniunxit, homo non separet: vinculum autem coniugij spiritualis non raro Papa dissoluit: videtur sequi, vt, aut fallum scripserit Innocentius, aut Papam Deo equare voluerit.

Sed quoniam hec disputatio ad institutum nostrum non pertinet, & Barclaius, idem solum hanc digressionem libro suo inseruit, vt occasionem haberet Canonistas carpendi: nam, & in hoc capite audacter scribit, nihil esse meris Canonistis imperitius: & in capite sequenti non veretur dicere, Innocentium quartum, & Ioannem Andream Canonistarum facile Principes ineptissime hunc locum Innocentij III. explicauisse: propterea non ero in hoc capite confutando prolixior. Nam neque Canonistæ, inter quos multi viri doctissimi inveniuntur, defensione mea indigent, neque ego scientiam Canonum ita calleo, vt audeam me patronum Canonistarum profiteri. Illud vnum annotare placuit, Barclaium calumniatorem videri, dum dicit Canonistas summo Pontifici diuinam auctoritatem ex verbis Innocentij perperam intellectis, tribuere. Id enim tantum abest à vero, vt contra potius nonnulli eorum propter istum canonem Pontifici detrudere, aut illum corrigere, non vereantur. Glossa certè, vbi Innocentius dicit, Potius esse vinculum spirituale, corrigit, dicens, dignius, non fortius: & Ostiensis in Summa, de Elect. num. 21. vt ipse hoc loco Barclaius refert, Illa, inquit, ratio non est sufficiens, salua auctoritate, & reuerentia reddentis. Denique neque Innocentius quartus, neque Io. Andreas, neque Abbas Panormitanus, neque Ancharanus, neque vllus alius ex his quos videre potui, ex verbis Innocentij tertij, diuinam potestatem summo Pontifici tribuunt, vt Barclaius calumniatur.

De vero sensu cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi. Cap. XXIX.

IN capite vicefimonono Barclaius reiecit aliorum explicationibus, profert sententiam suam de vero sensu cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi: & in summa dicit, verba huius capituli pugnare cum mente legislatoris, ut aliud Pontifex senserit, aliud scripserit. Hoc autem, quid aliud est, nisi Pontificem facere vel ignorantem, qui nescierit mentem suam explicare, vel malignum, qui voluerit mentiendo Lectores decipere? At fuit Innocentius omnium consensu Pontifex optimus, & sapientissimus, ut procul ab ea abfuerit tum ignorantia, tum malignitas. Dicam igitur quid mihi videatur Pontifex in hoc obscureo capitulo docere voluisse, & nisi fallor, ostendam, verba capituli non tantum in se esse verissima, sed etiam ad mentem Pontificis explicandam aptissima. Fortius esse dicit Pontifex vinculum coniugij spiritualis, quam carnalis. Id esse verum probatur hac ratione, quoniam vinculum coniugij spiritualis non potest in totum solui; ne per mortem quidem, semper enim manet impressus character Episcopalis, qui nulla vi deleri potest: vinculum autem coniugij carnalis per mortem ita soluitur, ut si maritus defunctus ad vitam rediret, non posset uxorem repetere, quam viuens duxerat. doctrina est Apostoli ad Rom. 7. Deinde vinculum coniugij spiritualis a solo Pontifice Maximo solui potest, non quidem omnino, ut diximus, sed in ordine ad Ecclesiam particularem cui iunctus erat. Solus enim Christi Vicarius Episcopos transferendo, vel deponendo, vel facultatem renunciandi tribuendo, soluit a vinculo, quo Ecclesie sue tenebantur obstricti: vinculum autem coniu-

gij carnalis non solus Papa, sed ipsi etiam contrahentes aliquando licite, liberèq. dissolunt. Siquidem matrimonium ratum, non consummatum potest alter coniugum iure soluere, si ordinem religiosum profiteri velit, ex Concilio Trid. sess. 24. can. 7. neque in hac re ullam à Summo Pontifice facultatem petere debet. Item matrimonium inter infideles contractum, & consummatum, quod utique verum matrimonium est, potest dissolvere alter coniugum, si ad Fidem Christianam conuertatur altero coniuge in infidelitate remanente, ex Apostolo 1. Cor. 7. Item in testamento veteri, matrimonia etiam consummata passim ipsi coniuges per libellum repudij dissoluebant, neque Pontificis auctoritatem expectabant, ex Deuteronom. cap. 24. Denique matrimonia rata, & consummata fidelium solui possunt quoad thorum, & cohabitationem certis de causis ab Episcopis particularibus: matrimonium spirituale, ne quo ad cohabitationem quidem ab alio, quam à Summo Pontifice solui potest. Ex his igitur manifestè colligitur vinculum spiritualis coniugij, quod à solo Pontifice solui potest, firmiter ac fortius esse, quam vinculum coniugij carnalis, quod ab ipsis coniugibus, vel ab inferioribus Sacerdotibus soluitur. Atque huc respexisse videtur Innocentius Pontifex, cuius propositum in eo capitulo erat docere, translationes Episcoporum sine Pontificis Maximi consensu fieri non posse:

Respondetur ad obiectiones contra primam partem rationis quintæ pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

Cap. X X X.

N capite tricesimo Barclaius post longas digressiones reuertitur ad primam partem rationis quintæ Bellârmini, quam in capite vicesimoquinto sibi refutandam susceperat. Ait igitur,

Admittimus quidem eius propositionem, Pastori scilicet necessariam esse potestatem circa lupos, vt eos arceat omni ratione qua potest. Admittimus & assumptionem, lupos videlicet, qui Ecclesiam Dei vastant, esse hæreticos. Ex quibus concludit hoc modo, Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, id est, ex Christiano fiat hæreticus, poterit Pastor Ecclesiæ eum arcere per excommunicationem, & simul iubere populo ne eum sequatur, ac proinde priuare eum dominio in subditos. Vitiosa collectio, cuius loco in bona dialectica reponendum est, Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, poterit Princeps Ecclesiæ eum arcere omni ratione qua potest.]

Respondeo. Nullum hic est vitium, sed compendio dictum est, quod longiori circuitu dici potuisset: nam ratio, qua potest, & solet Pastor Ecclesiæ hæreticos, quasi lupos ab ouili suo arcere illa est, vt per sententiam excommunicationis eos remoueat à commercio Catholicorum, & per absolutionem à vinculo subiectionis efficiat, ne populus Catholicus Principem hæreticum deinceps sequatur. Neque propositum mihi fuit in libris scribendis, syllogismos propriè formare secundum figuras & modos, vt in scholis faciunt, qui de proposita questione, exercendi

ingenij gratia disputant : sed vim rationum explicare ,
atque ostendere , vt alij faciunt ; qui libros theologicos
scribunt .

At, inquit Barclaius , ¶ Potest quidem Pastor Ecclesie
iure suo excommunicare Regem hæreticum : sed absolue-
re populum à iuramento fidelitatis , aut iubere ne populus
Catholicus Regem hæreticum in rebus politicis sequa-
rur, iure non potest ; cum hoc iuri diuino , & naturali res-
pugnet .

Ac ne illi fortasse obijciamus , quod non seruauerit for-
mam argumentandi , format hunc syllogismum .

¶ Summus Pontifex nihil præcipere , vel dispensare po-
test contra ius naturale , & diuinum : Atqui subiectio , &
obedientia Principibus , & superioribus debita , est de iu-
re naturali , & diuino : Ergo Summus Pontifex nihil con-
tra eam præcipere , vel dispensare potest : & per conse-
quens non potest præcipere subditis , ne Principi suo tem-
porali obediatur in eo , in quo Princeps est , & superior , &
si de facto præceperit , licebit subditis , tanquam extra-
territorium ius dicenti , impunè non parere . Vtrunque
propositum est certo certius , ex quibus conclusio neces-
saria consecutione inducitur . Qui huius argumenti vim
eneruauerit , is magnam mecum gratiam inibit . Ego me-
hercule , vt ingenij mei tenuitatem ingenuè fatear , non satis
perspicio , qua possit solida ratione elidi .

Respondeo . Hæc sunt omnia refutata in capite vicefi-
mosexto , neque aliquid noui Barclaius attulit hoc loco ,
sed alijs , & alijs verbis more suo eadem repetiuit . Sed
ne queratur nihil nos ad insolubilem eius demonstratio-
nem in forma respondisse , distinguo assumptionem ; nam
cum assumit , Atqui subiectio , & obedientia Principibus ,
& superioribus debita est de iure naturali , & diuino , si in-
telligat de Principibus , & superioribus , pro tempore quo
Principes , & superiores legitimi suar ; verum assumit , sed
nihil

nihil inde concludere potest : nam Principes hæretici post sententiam Summi Pontificis declarantis illos excommunicatos, & depositos, non sunt amplius legitimi Principes, vel superiores : sin autem intelligat de Principibus, & superioribus, pro quocumque tempore, etiam post abrogatum illis imperium, falsum assumit, neque de hac re ullum esse dubium potest. Nam iure diuino tenentur subditi non solum obedire Regi tamquam præcellenti, sed etiam Ducibus, tamquam ab eo missis, ut scribit S. Petrus in priore epist. cap. 2. & tamen posteaquam Rex abrogauit Duci potestatem, non tenentur amplius illi obedire, quemadmodum neque ipsi Regi obedire tenentur, quando iure à Regni solio deiectus est. Quare Barclaius si aliquid solidè adferre uoluisset, debuisset probare, Principes terræ cum semel Principatum adepti sunt, iure diuino in Principatu ita stabilitos esse, ut nulla vi, nulloq. iure deijci possint à Principatu, hoc autem, in quo totius ueritur cardo, quæstionis, auuquam probare potuit.

Sed dicet, esto Principes deponi possint, non tamen deponi possunt, nisi à superiore.

Respondeo. Papam omnino superiorem esse cum sit Vicarius Iesu Christi, non puri hominis; sed Dei & hominis, ac per hoc sit uice Christi Pastor, & Pater, & Rector, & Caput omnium Christianorum, etiam Principum, Regum, & Imperatorum, ut sæpè dictum est, & ex ipsâ diuinis litteris manifestè deducitur.

At, inquit Barclaius, Papa quidem superior est, sed non in eadem specie superioritatis : superior enim est Regibus, & Principibus in rebus diuinis, & spiritualibus; in temporalibus autem fatentur ipsi Pontifices, se Regibus superiores non esse, ut notum est ex cap. Per Venerabilem, Qui filij sint legitimi, Vbi Pontifex dicit, Regem non habere superiorem in temporalibus.]

Respondeo: Iam hæc omnia supra esse tractata; & discussa: ostendimus enim, Pontificem superiorem esse Regibus etiam in temporalibus, quando propter spiritualia necesse est disponere de temporalibus, quæ spiritualibus subordinata esse debent: idq. ostendimus ex communi sententia Doctorum, allatis testimonijs supra septuaginta; item ex concilijs Ecclesiæ generalibus non paucis, denique ex ratione in diuinis literis fundata: aduersus quæ nihil attulit Barclaius, nisi clamores tragicos, & verba turgida, sed inania. Quod autem Innocentius scribit, Reges non habere superiorem in temporalibus; verissimum est in eo sensu, in quo id Innocentius dicit, quod videlicet sint Reges, supremi Principes temporales, neque habeant super se alios Reges, vel Imperatores, excepto Deo, qui est Rex Regum, & Dominus Dominantium: sed hoc non prohibet, quo minus habeant Reges superiorem spiritualem tantum præditum potestate, vt possit temporalia dirigere ad spiritualia, cum ordinis ratio postulet, vt potestas temporalis subiecta sit spirituali, quando in vnum conueniunt, & vnam Ecclesiam faciunt, quomodo corpus in homine subijctur spiritui, & ab eo regitur, & vbi opus est, corrigitur, & castigatur.

Subiungit postea Barclaius longissimam apostrophem populorum ad Pontificem, in qua quod ipse milies repetiuit; iterum repetendo tribuit populis; quæ imperitos, & leues permouere forsitan possint: sed homines cordati, & prudentes facile intelligent, hæc esse refugia miserorum, qui quod viribus obtinere non valent, ea gemitibus, & importunitate extorquere conantur. Verumtamen, ne lector existimet, nos laborem respondendi subterfugere velle, aut quæ Barclaius in persona populi dicit, maiora esse, quam re vera sint, instituiam responsionem per modum dialogi, & populum verbis Barclaii loquentem, & Pontificem verbis meis respondentem inducam.

Dialogismus inter Populum nimis addictum Regi terreno, & Pontificem Populo salubriter consulentem. Cap. XXXI.

Pop. **P**ater sancte, nequaquam es Rege nostro in temporalibus superior: edq. non potes obsequium temporale, quod illi præstamus, impedire.

Pont. Quando salus tua æterna in periculum adducitur propter obsequium temporale, quod Regi præstas; tunc omnino superior sum Rege tuo etiam in temporalibus: nam & illum, & te ad vitam æternam dirigere debet; & omnia impedimenta de medio tollere; quæ hęc iter impediunt.

Pop. Cur nos facere prohibes, quod Deus nos facere imperat?

Pont. Absit; non hoc prohibeo, sed contra potius impero, ne facias, quod Deus te facere prohibet. Ego pastor sum à Christo, qui Dominus gregis est, constitutus. Vos populi, ouiculae estis, Reges vestri arietes sunt. Itaque dum Reges vestri arietes esse perseverant, sino ut vos regant, & ducant: sed si vertantur in lupos, æquum ne erit, ut patiar duci oves Domini mei à lupis? Itaque iure veto, ne illos sequamini: nam & hoc Dominus vetat, quoniam cum nimis grandi periculo ouiculae reguntur à lupis.

Pop. An quia tuum est, voluntatem Dei in lege diuina, & scripturis comprehensam interpretari?

Pont. Tu dixisti.

Pop. At non est tamen illa interpretatio adhibenda, quæ legem penitus euacuet, & mandatum omnino destruat, ac dissoluat.

Pont. Quam legem Dei interpretando destruximus, aut dis-

solumus vnquam, vel prædecessores mei, vel ego?

Pop. Si quid dubij, aut obscuri est, in lege diuina, ad sedem Petri, id est, ad sedem, quam tu nunc tenes, interpretationis veritatem accepturi confugimus: quod autem per se clarum est, & perspicuum, id nulla interpretationis luce indiget.

Pont. Quid tum?

Pop. Cum Dominus, & Saluator noster iubeat, nos reddere Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei Deo: & deinde per Apostolum Principibus, & potestatibus subditos esse, & dicto obedire: tuum est nobis declarare, quæ sunt Cæsaris, id est, quæ à nobis Regi nostro debentur: & quæ sunt Dei, vt sua vtrique reddamus: & in ea distinctione vocem tuam libenter audiemus. At cum dicis, nolite quidquam Cæsari, siue Principi vestro reddere, contradicis Christo, ac proinde vocem tuam non audimus.

Pont. Quando Dominus dixit, Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, iussit censum dari ei, qui tunc imperabat, neque Iudæos ad idololatriam cogebat, neque adhuc erat ab vlla legitima potestate depositus: quod idem iussit multò antea per Hieremiam Prophetam Deus fieri erga Nabuchodonosor Regem Babylonis propter eandem causam. sed cum tempore Machabæorum Antiochus Rex populum auertebat à fide, & Religione diuina, non iussit Deus, vt eum pro Rege habere pergerent, sed inspirauit Matathæ, & filijs eius, viris fortissimis, & religiosissimis, vt exercitu congregato bellum cum Antiocho tamquam cum hoste gererent, & populum in libertatem vindicarent. Sic igitur & tu popule Christiane Regi legitimo, & qui à lege Dei, & Catholica Religione re non auertit, quique propterea à me Christi Vicario amatur, vt filius: reddes obedienciam debitam, in ijs, quæ contrà legem Dei, & fidem Catholicam non iubebit.

bit. Regem autem, qui te sine minis, sine blanditijs, sine alio modo à via, quæ ducit ad vitam, reuocare conatur, & per sententiam meam à cœtu piorum eiectus, & Regno priuatus est, pro Rege non habebis; sed obedientiam ciuilem Regi debitam alteri exhibebis, qui in eius locum legitimè successerit. Porrò Deo, quæ Dei sunt reddes, quando fide, spe, & charitate Deum coles, neque vllius hominis timore, vel amore à Dei timore, vel amore separari te fines. Itaque nunquam ex me audies, nolite quidquam Cæsari, aut Principi vestro reddere; sed hoc audies, nolite seduci, vt etiam pro Cæsare, aut Principe vestro habeatis, qui re vera Cæsar, & Princeps esse desijt.

Pop. Fatemur quidem, & profitemur sanctitatis tuæ expositioni atque interpretationi in legis diuinæ obseruatione locum esse; sed eam non admitti asserimus, quæ facit vt ius naturale, & diuinum sit ludibrio, & penitus contemnatur, veluti ne à re, qua de agitur, aberremus; iubemur Principibus, & potestatibus obedire: tuas in huius mandati obseruatione explicationes, & restrictiones, quæ modo mandatum ipsum non extinguunt, tanquam filij obediens libenter amplectimur: veluti cum nullam inde obligationem parendi, Regibus oriri dicas, nisi in ijs, quæ ad temporalem ipsorum iurisdictionem pertinent: spiritualia omnia Vicario Christi, atque Ecclesie reseruanda esse. Item cum admones non esse Regi obediendum in eo, quod contra ius diuinum, vel naturale imperat, aut quod alioqui bonis moribus aduersatur. At quando simpliciter, & absolutè præcipis, vt Principi nostro legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vlllo modo obediamus: præcepto tuo parere non possumus, quia hoc non est mandata Dei interpretari, quod sanctitati tuæ conceditur: sed penitus antiquare, & abrogare, quod nullo modo potes.

Pont.

Pont. In multiloquio non deerit peccatum : videris enim ex Barclaij alicuius schola prodijisse, dum tot verba sine ratione multiplicas: grauius autem peccas dum Doctorem tuum docere, & legislatori legem dare præsumis: sed grauius delinquis, & erras, dum Christi Vicario imponis, quod faciat ius naturale, & diuinum ludibrio haberi, quodq. mandatū Dei de obedientia Principibus debita antiquare, & abrogare velit. nusquam enim ego, aut prædecessores mei simpliciter, & absolutè (vt tu loqueris) præcepimus, ne Principi legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vlllo modo obediatur. Ista calumnia, & impostura sunt Doctoris tui Barclaij: quod enim dicimus, & docemus hoc est, vt Principi ab Ecclesia, publica auctoritate excommunicato; & deposito, qui proindè legitimus Princeps esse desijt, nulla deinceps obedientia debeat. Id verò cum nullo diuino mandato pugnat: diuinum enim mandatū non hoc habet, vt ei, qui Princeps legitimus esse desijt, obedientia deferratur. Tu verò diligenter attende, & expende, vtrum maiorem fidem habere debeas Patri tuo, Christi Vicario, & Matri tuæ, Ecclesie; an vni falso fratri, qui te seducit, ac facit, vt contra mandatū Dei, Patri, & Matri non obedias, dum obedientie Regiæ zelum sine scientia vis habere.

Pop. Christus cum clauēs Regni cælestis Petro tradidit, non dedit ei potestatem faciendi de peccato non peccatum.

Pont. Nescis quid loquaris: siquidem in bono sensu dedit Christus Petro potestatem faciendi de peccato non peccatum, & de non peccato peccatum. peccatum est iniure matrimonium in gradu prohibito, non ieiunare in quadragesima, die festo laborare seruiliter: & tamen hæc omnia, & alia id genus plurima, dispensante Petro auctoritate clauium sibi datarum peccata esse desinunt. contra verò potest Petrus addere nouum gradum confan-

guini-

guinitatis, & affinitatis, addere nouum diem ieiunij, addere nouum diem festum, & hinc fient peccata, si quis in gradu illo addito coniugium contrahat, aut diebus additis non ieiunet, aut ab opere seruili non se abstinéat, quæ tamen antea peccata non fuissent. Sic igitur peccatum fuisset Regi tali, vel tali non obedire, & tamen si per claués Petri ille talis REX, hæreticus declaretur, excommunicetur; & deponatur, iam non erit peccatum illi non obedire. Verum est tamen claués Petri ad id nõ se extendere, vt possit summus Pontifex declarare, non esse peccatum, quod est peccatum, aut esse peccatum, quod peccatum non est: id enim esset dicere malum bonum; & bonum malum: quod longissimè abest, & semper absint, & aberit à doctrina illius, qui Ecclesiæ præest, quæ est columna, & firmamentum veritatis.

Pop. Nos igitur communem Canonistarum doctrinam in hac parte sequemur, qui tradunt, mandato Papæ non esse parendum, si vel iniustum sit, vel ex eo multa mala, seu scandalum verisimiliter est: futurum, aut turbatio status Ecclesiæ, & Reipub. Christianæ oritura: & idè si Papa mandaret Religiosis aliquid, quod esset contra substantiam ordinis, id est, quod repugnaret regulæ ab ijs professæ, vt interpretatur Felinus, in cap. Accepimus, de fid. instrum. & cap. Si quando, de rescrip. non reuenerunt ei obedire; vt idem Innocentius docet in cap. Ne Dei, de Simonia, quem refert, & sequitur Martinus de Corazijs, in tract. de Principibus quæst. 408. & Felinus dicto cap. Si quando, & dicto cap. Accepimus: quanto igitur minus debent Regum subditi Pontificem, eos ab obedientia iure diuino, & naturali Regi suo debita, & arctissimo iurisiurandi fœdere sancita, retrahere conantem audire?

Pont. Quæ sit communis sententia non solum Canonistarum, sed etiam Theologorum, & iuris ciuilibis peritorum,

imò & ipsorum sacrorum Conciliorum discere poteris ex prolegomenis huius libri, vbi communi consensu affirmatur, iure posse, à summo Pontifice iustus de causis Regem excommunicari, & deponi, & subditos ab omni obedientiæ, & fidelitatis vinculo liberari. Non est autem credibile, Canonistas omnes secum ipsos pugnare. Cùm ergo dicunt aliqui Canonistarum non esse obediendum Pontifici, quando mandatum ipsius iniustum est, aut scandalorum, & perturbationis causa; primum, non loquuntur de Pontifice ex Cathedra docente Ecclesiam, vniuersam: deinde non loquuntur absolute, sed conditionaliter, id est, si id fieret, si fortè contingeret, vt Pontifex alicui parculari homini mandaret aliquid contra legem Dei: tunc enim nota est sancti Petri doctrina, Act. 5. Obediendum est Deo magis, quam hominibus. Sed quando Pontifices prædecessores mei, vt Gregorius VII. Innocentius IV. & alij Principes magnos excommunicare, ac deponere, & subditos eorum ab obedientia liberare voluerunt: id fecerunt ex Cathedra, in Concilio, publica cerimonia, ex auctoritate Dei, & Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli sibi diuinitus communicata: proinde, qui dicit, non esse obediendum Vicario Christi, ita præcipienti, is vniuersam condemnat Ecclesiam, & non tam Canonista, quam Canonum deprauator dici debet: & quamquam non existimamus vllum bonum Canonistam in hunc errorem incidisse: tamen si quis esset, securè posset fidelis Christianus, & prudens vni, vel alteri Canonistæ conditores Canonum antepone-
 nere, quod autem dicis, iure diuino, & naturali deberi obedientiam Regibus; verum est de Regibus legitimis, & nondum per sententiam Iudicis depositis: & quoniam ab horum, non ab illorum obedientia te retrahimus; propterea vel falsum nobis imponis, vel frustra de nobis quereris; Pop. Si ob eam causam nos iubes Regis nostri iugum abij-
 cere,

ere, quod per obedientiam illi exhibitam, spirituale bonum impediatur: respondemus, id quicquid est mali, ex quodam accidente euenire, siue per accidens fieri: malum enim ex bono, aut bonum ex malo per se oriri non potest: accidens autem illud dolenter ferimus, sed impedire non possumus. Nos officium Regi debitum Dei iussu perfoluimus, & secundum patientiam boni operis gloriam, honorem, & incorruptionem quarimus. Ille si debito sibi obsequio, & tanto Dei beneficio abutatur, Deum supra se Iudicem, & vindicem acerrimum sentiet: nobis non licet officium deserere, & Dei mandatum præterire, ut bonum inde, quantumuis magnum consequatur, ne eam, quam Apostolus nunciat, damnationem nobis ipsis acquiramus.

Pont. Videtur tibi satis aptè conuenire, quod Spiritus sanctus per os Dauid Propheta, & Regis, ait, Noluit intelligere, ut bene ageret: siquidem detrimentum spirituale, id est, periculum subuersionis animarum, quod est annexum obedientiæ ad Regem hæreticum, præsertim quando is Rex fidem Catholicam molitur euertere, sufficiens causa est Vicario Christi, qui super totam Christi familiam constitutus est, ut Regem illam excommunicationis sententia feriat, & dominio illo priuet, quod super fideles habebat. Vbi verò Rex, alioqui legitimus, ob detrimentum spirituale Regno priuatus est, per sententiam eius, qui Ecclesiam vniuersam regit, non solum non tenetur populus illi parere, sed tenetur non parere, ac per hoc cum illi iure deposito obedientiam præbet, non per accidens, sed per se causa est mali, & inobedienciæ peccatum incurrit, ut inobedienciæ peccatum euitet. Neque officium Regi debitum Dei iussu perfoluit, sed officium Regi indebitum Deo prohibente perfoluit: qui verò Regi, ut dictum est, iure deposito obedientiam denogat, non facit malum, ut bonum inde

sequa-

sequatur : sed facit bonum, vt malum grauissimum euitetur: neque damnationem sibi ipse acquirit, sed à damnatione, quam alioqui incurreret liberatur. Quod si hæc non intelligis popule stulte, & insipiens, cur non audis me Pastorem tuum? cur iudicio tuo fidis? cur seduceris ab alieno? Oues certè Pastorem proprium sequuntur, quia sciunt vocem eius: alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non nouerunt vocem alienorum, inquit Veritas, Ioan. 10.

Pop. Qui iubet nos Regibus obedire, & reddere, Cæsari quæ sunt Cæsaris, nullam bonos inter & malos Principes distinctionem facit, ac per hoc nec nos distinguere debemus.

Pont. Addo etiam cum Apostolo Petro, obediendum esse non tantum bonis; & modestis, sed etiam dyscolis. 1. Petr. 2. Itaque non distinguimus inter bonos & malos, dum superiores sunt: sed quaestio nostra est, An sit obediendum Regi per sententiam reiecto, ac deposito; huic enim obedientiam exhiberi Christus non iubet, & Vicarius Christi prohibet, vel potius per Vicarium suum Christus ipse prohibet: proinde qui obedientiam illi exhibet, Christo non obsequitur, & Vicarium Christi lædit.

Pop. Si, vt docet B. Augustinus, is qui continentiam Deo vouerit, nullo modo debet ista compensatione peccare, vt ideò credat vxorem sibi esse ducendam, quia promisit quæ nuptias eius appetit, futuram se esse Christianam: atque ita acquirat Christo animam in morte infidelitatis positæ feminæ, quæ parata est, si huic nupserit, fieri Christiana: qua nos apud Deum excusatione vtæmur, si vt speratum aliquod bonum eueniat, iurisiurandi religionem, & fidem violemus Deo, Regiq. nostro datam: nihil enim anima preciosius, pro qua Dominus, & Saluator mori dignatus est: si ergo vt eam

Chri-

Christo lucremur, peccare non liceret, eccuius rei causa peccandum?

Pont. Non sunt facienda mala, ut veniant bona. hæc doctrina Apostolica est, ac per hoc & nostra: hinc non licet votum castitatis violare, ut animas Christo lucremur: neque licet contra iurifurandi religionem aliquid facere, ut Mundum vniuersum saluum faciamus: sed non idè non licet mihi, cui Christus dixit in persona S. Petri, Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis, & in votis dispensare, & à iuramenti vinculo soluere, qui autem Apostolica auctoritate, vel voto, vel iuramento solutus est, iam non peccat contra votum, vel iuramentum, si ea faciat; quæ antea ligatus voto, vel iuramento facere non poterat: quemadmodum enim inter homines, qui debet alteri pecunias; peccat, si non restituat: sed si creditor soluerit debitorem obligatione reddendi, iam non peccabit etiam si nunquam restituat: sic etiam dum votum, aut iuramentum viget, & ligat; peccat qui illa non seruat; sed si Vicarius Dei, accepta à Deo auctoritate, & ipsius Dei nomine relaxat obligationem voti, vel iuramenti, iam non peccat qui ea non seruat. stulta igitur est illa interrogatio tua, eccuius gratia peccandum? quasi hoc à populo Sacerdos discere opus habeat.

Pop. Quod autem præterea dicis, te nos ab huius officij vinculo absoluerè, atque absolutos declarare: id non omnem conscientijs nostris scrupulum adimit; sed animo pendere, ac dubitare magis de tua potestate facit; quòd sciamus præceptum, cuius tu nobis gratiam te facturum promittis, Dei & naturæ lege esse sancitum: sanctitatem verò tuam non posse, ne quidem de plenitudine potestatis, legis naturalis, & diuinæ gratiam cuiquam facere.

Pont. Iam indocilem omnino te præbes, cum ad eadem
lem.

semper reuolueris . Non ego tibi gratiam facio præcepti naturalis , vel diuini , cum ab obedientiæ vinculo te absoluo . non enim permitto vt Regi non pareas , quod esset contra ius diuinum ; sed facio , vt ille qui tibi Rex erat , non sit tibi deinceps Rex : quemadmodum , qui donat seruum libertate , non concedit , vt seruus non teneatur obedire Domino , quod esset etiam contra ius diuinum : sed facit vt Dominum non habeat , cui obediat . & qui filium emancipando eximit à potestate patris , non docet liberum esse filijs , parentibus non obedire , sed facit vt ille , qui filius erat , iam non censetur filius . Et qui votum , aut iuramentum relaxat , non dat facultatem violandi vota , vel iuramenta , sed facit , vt non habeat votum , vel iuramentum .

Pop. Tibi igitur in spiritualibus , Regi in temporalibus obsequemur ; vtrunque Deus iubet , vtrunque præstabimus .

Pont. Si (vt paulò ante dicebas) pendebas animi , & dubitabas ; cur in re dubia te ipse Iudicem constituisti , & tam audacter conclusisti ? Deus certè in Deuter. cap. 17. in rebus dubijs , & obscuris remittit homines ad Sacerdotem , nec vult vt vnusquisque sit iudex . Et tu ipse paulò ante dixisti , in rebus dubijs ad Sedem Petri esse confugiendum ; cur igitur in dubitatione tam graui , ad locum quem elegit Dominus , id est , ad Sedem Petri non confugisti ? Ac vt intelligas te tua conclusione nihil effecisse : attende primùm , Deum quidem iubere , vt Pontifici obedias in spiritualibus , sed non iubere vt in spiritualibus tantùm ; imò iubere , vt consequenter etiam obedias in temporalibus , sed Regi qui legitimè regnat , non Regi , qui ob hæresim , vel alia iusta de causa Regno priuatus est : nam & ipsi Pontifici obedire non deberes in spiritualibus , si fortè (quod fieri non posse piè credimus) in hæresim lapsus ab Ecclesia Pontificatu priua-

... de p. restatē Papæ, an ad temporalia se extendat non esse
 ... ductionē de te se per h. sed de te spirituali; & super-
 ... naturali, quæq; nō ab arbitrio; vel iudicio hominum; sed
 ... no ab intelligentiā Scripturārum, & interpretatione volun-
 ... tatis diuinæ dependet; quare non tuo iudicio; sed Ec-
 ... clesiæ in tam graui dubitatione stare debuisti. Ecclesia
 ... verò; & per caput suum Christi Vicarium, & per Con-
 ... cilia, id est, per principalia membra sua, & per Docto-
 ... res Theologos, & Canonistas, id est, per linguas suas,
 ... et non obscure docuit, Potestati spirituali subiectam esse
 ... potestatem temporalem, vt corpus animæ; & idē
 ... potestatem temporalem etiam Regiam, a potestate spi-
 ... rituali, quæ plenissimè reperitur in Papa, dirigi, & corri-
 ... pi, iudicari, & mutari posse, cum deniat ^{potestati diuinæ}
 Pop. Minas denique, quas mandato inferis miramur qui-
 ... dem, & ex parte meruimus: sed non ita sumus meticu-
 ... losi tamen, vt plus eas, quam oportet timeamus: aut ijs
 ... orita terreamur, vt metu iniustæ excommunicationis, iu-
 ... stum; ac iure debitum obsequium Regi nostro denega-
 ... uimus. Licet enim vulgo iactetur, omnem excommuni-
 ... cationem esse timendam; scire tamen oportet iniustum
 ... excommunicationem; non ledere eum in quem fertur,
 ... sed eum potius a quo fertur: si idē nos anathematis
 ... mucrone ferias, quia nolumus mandatum Dei, te iubē-
 ... ōni te, prætergredi, & malum facere: maledictio vertetur in
 ... benedictionem, vt quamuis ligati exterius videamur, in-
 ... terius soluti, acque innocentes maneamus. ^{supra}
 Pont. Hoc nimirum est quod Sapiens dicit; Impius cum
 ... in profundum venerit, contemnit. In hanc te. fouē au-
 ... pticipitem egit; superbia, quia te ipse iudicem rerum
 ... diuinarum, & cælestium constituisti. & in huius fouē
 ... profundum demersus iudicium non solum Vicarij Chri-
 ... sti, sed ipsius etiam Christi contemnis. Nam etiam si

Refutantur falsa quaedam pronuntiata Barclay,
quæ digrediendò effutyt.

Cap. XXXII.

IN capite tricesimoprimo Barclaius multa repetit, quæ supra dixerat de maioribus nostris, qui Principes infideles, cum facile possent eos opprimere, patienter tolerarunt; item de turbis excitatis in Ecclesia occasione Gregorij VII. & Bonifacij VIII. qui Principes Christianos, vel re ipsa deposuerunt, vel deponere tentarunt. Addit verò reprehensionem Clementis Septimi, & Pauli Tertij in hæc verba. De postremis duobus Pontificibus ausum affirmare (est enim orbi notissimum) in causa eos fuisse perdendæ Religionis in Anglia, quòd istam tam inuidiosam, & latè patentem potestatem in Regni illius Principem, & populum sibi assumere, & exercere conati sint. Hæc verò falsitas & calumnia tam est manifesta, & notoria, vt mirum sit ab homine, qui se in historijs versatum profitetur, proficisci potuisse. Sed odium in Pontifices, & maledicendi libido, non solum mentem excæcat, sed etiam memoriam perdit. Quis enim ignorat Clementem Septimum optasse modis omnibus Henrico VIII. Angliæ Regi sibi amicissimo gratificari, modo iustitia, & Religio id paterentur? At Henricum anathemate serijs, & extrat sententia Clementis in Henricum apud Nicolaum Sanderum lib. 1. de Schismate Anglicano. Verum est, sed coactus fuit, & causa anathematis adeò iusta fuit, vt ne Barclaius quidem eam reprehendere possit, quamuis maxime vellet; nimirum Henricus contra omnia iura, cum maximo totius orbis terræ scandalo, lite pendentè ad tribunal Summi Pontificis, & ipso Summo Pontifice palam

prohibente, & censuras Ecclesie comminante, Cathari-
 nam legitimam coniugem à se abdicauit, & Annam Bole-
 nam sibi multis modis affinem matrimonio iunxit; ita se-
 parauit quod Deus coniunxit, & coniunxit quæ Deus sepa-
 rari mandauit. Quæro igitur à Barclaiò an potuerit Clemes
 Pontifex, salua pietate, aliud agere quam quod egit? certe
 peccare non licet vilius boni acquirendi gratia: quomodo
 autem Pontifex non peccasset, si matrimonium Regis cum
 Catharina iure contractum diremisset: & matrimonium
 eiusdem Regis cum Anna, quæ ipsius Regis fotor & filia ex
 affinitate erat, approbasset? id enim ita se habere, ex confes-
 sione ipsius Regis, Nicolaus Sanderus demonstrat lib. 1. de
 schismate Anglicano: Ergo causa perditionis Angliæ, non
 Pontificis iustitia, sed Regis imperios libido fuit. Paulus ve-
 rò tertius seueriorem quidem sententiam in Henricū pro-
 tulit, sed quando iam Rex à Catholica Fide defecerat, seq. per
 nouā & inauditā hæresim caput Ecclesie constituerat, &
 Regnum suū à communione corporis Christi mystici sepa-
 rauerat. Quare non potuit esse causa Paulus Pontifex per-
 ditionis Angliæ, quæ iam perierat: neque aliud propositum
 fuit Pontifici, nisi vt gtegem, & Regem perditū, si quo mo-
 do posset, inueniret, atque ad viam veritatis errantem redu-
 ceret, & mortuū in peccatis ad vitam gratiæ reuocaret; vt
 de eo dicere posset, Filius meus mortuus erat, & reuixit, pe-
 rierat, & inuenus est. Vide apud Sanderum loco citato, de-
 fectionem Regis, & Regni anno 1534. & sententiā Ponti-
 ficis Pauli III. anno 1535. quam etiam sententiam idem
 Pontifex ob spem aliquam conuersionis Regis offensam, vt
 in eodem loco Sanderus notat, executioni mandari noluit.
 Subiungit postea falsitatem aliam, non in historia,
 sed quod grauius est, in Fide, & Religione Catholica: ¶ Re-
 ges, inquit, non in eadem causa sunt, sed supra omnes legea
 humanas, omneq. ius positium, soli Deo administratio-
 nem reddituri, & quanto tardius, tanto seuerius punien-
 di.

di. Aduersus priuatos executio parata est, quam he-
 queunt nisi ex indulgentia Principis evitare. Aduersus
 Principes quæ potest fieri executio, cum nullis huma-
 narum legum sanctionibus teneantur, nullisq; ad poenam
 vocentur legibus, tui imperij potestate. Nam quod
 in iure expressum est, Principem legibus esse solutum,
 cum de omnibus legibus, tum maxime de poenarijs in-
 telligunt, ut ijs Princeps, etiam si delinquat, non co-
 actetur. *Hæc vero Barclaij sententia, primum secum ipsa pa-
 gnat: nam si legibus omnibus humanis Reges soluti sunt,
 certè non delinquant, cum secundum eas non operantur.
 Vbi enim non est lex, nec præuaricatio, inquit Aposto-
 lus ad Rom. 4. quo modo ergo Barclaius in ultimis ver-
 bis dixit, Principes non puniri, etiam si delinquant? ad-
 mittit enim eos delinquere, cum leges humanas non ser-
 uant, & tamen affirmat eos legibus non teneri: qui au-
 tem legibus non tenentur, utique non delinquant, si eas
 non seruent. Respondebit fortasse, Principes non teneri le-
 gibus, quantum ad coactionem, teneri autem quantum ad
 directionem. Quamuis autem videantur verba eius Prin-
 cipes ab omni legum humanarum obligatione liberare,
 tamen admittit responsione paulò ante allata: iterum
 quæro, velut ne Barclaius Principes solutos vi coacti-
 ua legum humanarum omnium, tum civilium, tum
 Ecclesiasticarum, an civilium tantum: nam si dixerit,
 eos solutos esse vi legum civilium tantum; certè aliter
 sentit, aliter loquitur: discretis enim verbis dicit, Prin-
 cipes esse super omnes leges humanas, omneq; ius po-
 sitiuum, & nullis humanarum legum sanctionibus teneri:
 leges autem Ecclesiasticas, quæ a summis Pontificibus, cõ-
 cilijs, sive Episcoporum conduntur, humanas esse, & ad ius
 positiuum pertinere dubitari non potest. Sin autem, ut ver-
 ba sonant, solutos vult esse Barclaius Principes legibus Ec-*

elestificis Pontificum, & Conciliorum, errant in doctrina
fidei manifeste, & repugnat ijs, quæ supra non semel repe-
tiunt; Principes Christianos omnes subiectos esse spirituali
potestati summi Pontificis, vt omnes baculo pastoris & pos-
se censuris Ecclesiasticis, & ipsa etiam excommunicatione
coerteri; & cap. 31. addit, Possè Principes per summum
Pontificem priuari omnibus commodis regenerationis in
Christo; item tradi Satanz vsque ad legitimam citati, &
contumaciæ satisfactionem. Et quoniam priuari tot com-
modis, & Satanz tradi, grauissima poena est omnium con-
sensu, fateri debet, paratam esse aduersus Principes execu-
tionem, & eos quoque ad poenam legibus vocari: quæ
sunt omnino contraria ijs, quæ hoc loco scripsit, sed ve-
niamus ad ea, quæ ad institutum nostrum propriè per-
tinent.

*Defenditur pars secunda rationis quinta princi-
palis pro potestate summi Pontificis in
temporalibus. Cap. XXXIII.*

IN capite tricesimo secundo Barclaius ex longa
digressione domum rediens, proponit, ac discu-
tit, & refellere nititur secundam partem ratio-
nis mex principalis, quæ hac ratiocinatione
continebatur, Potest Pastor arietes furiosos desfruentes ouile
separare, & recludere. Princeps autem est aries furio-
sus desfruens ouile, quando est Catholicus fide, sed
ad deo malus, vt multum obstat Religioni, & Ecclesie, vt si
Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergo poterit
Pastor Ecclesie eum recludere, vel redigere in ordinem
ouium.

Hanc ratiocinationem Barclaius impugnaturus incipit
à censura vocabulorum, ac dicit, excludere dicendum

bray non recludere, sed includere enim aperire est. At ego
 per recludere, non excludere, sed includere significare vo-
 luit. Solent enim Pastores Arietas furiosos includere in
 aliquem locum, ut non possint cornibus ouiculas petere,
 vel pedibus concutere. Sed recludere, inquit ille, aperire
 est, non claudere. Verum est id quidem, cum dicimus, re-
 cludere fores, aut domum, aut carcerem, sed cum dici-
 mus, recludere aliquid libera fores, aut hominem in domo,
 vel carcere recludere, tum recludere, accipitur pro eo quod
 est claudere, vel includere. Et hoc posteriore modo signi-
 ficare voluit Arietem à pastore recludi in loco aliquo an-
 gusto, & non ita, ut eodem facile possit egredi. Ac ne
 putet Barclaius, in fine auctore esse loquentem, loquitur
 Hieronymus in vita S. Remigij, & in eodem in Epist. 49. Ai-
 molinum in lib. 4. historiae cap. 7. & inueniet passim reclu-
 dere ab Auctoribus non malis, & usurpati pro includere.
 quo modo religare, non est solvere, sed iterum, vel artius
 ligare. Ac ut os Barclaij penitus obstruamus, & audiat san-
 ctum Hieronymum, auctorem primae classis, in libro ad-
 uersus Vigilantium, sic loquentem. Ais vel in Sinu Abra-
 hae, vel in loco refrigerij, vel subter aram Dei animas Apo-
 stolorum, & Martyrum confedisse, nec posse suis tumultibus,
 & ubi voluerint adesse praesentes. Senatoria, videlicet di-
 gnitatis sunt, & non inter homicidas terribis carcere,
 sed in libera, honestaq; custodia, in Fortunatorum Masis,
 & in Campis Nylis recluduntur: haec sanctus Hierony-
 mus, cui non audebit, opinor, Barclaius dicere, recludere
 aperire est, proinde includuntur dicendum erat, non reclu-
 duntur. Ac ut ex eodem sancto Hieronymo referamus
 Barclaijo gratiam fraternae correptionis: meminerit se
 capite tricesimo iurasse per Hercule, cum ait, Ego iure
 Hercle, &c. & audiat sanctum Hieronymum in Epistola
 ad Damasum, de filio prodigo dicentem, Absit ut de ore
 Christiano sonet, me Hercule, & me Castor, & cetera ma-

gis potentia, quam numina. Sed his omnibus, veniamus ad
 ferias: ubi dicitur, quod si quis dicit, quod probatio non probatur. 109
 Admittit Barclaius rationationem meam totam, & omnia,
 que in illis per bonam confessionem deducuntur. Sed
 negat inde aliud effici posse, nisi, vt Pastor, id est Papa, &
 Arietem furiosum, id est Regem detestimum possit per ex-
 communicationem ab ouili excludere, & priuare spiritualibus
 beneficijs, Sacramentorum, & suffragiorum: sed non
 ultra procedere ad vllam poenam temporalem, qualis in
 primis est priuatio temporalis iurisdictionis, aut dominij.
 Sed Barclaius non percepit vim argumenti ex proposita
 similitudine, quam admisit, vt aptam hanc idoneam ad hanc
 rem explicandam, & probandam. Neque enim Pastores
 rem furiosum solum excludit a grege, sed alligat, & recludit,
 sive includit in aliquo angulo, vt non possit amplius
 Dux esse gregis. Et ad huius pastoris similitudinem suc-
 cessor sancti Petri, & Vicarius Christi Principem Christi-
 nitate destruentem Ecclesiam, alligat vinculis excommuni-
 cationis, & quodam modo includit in angulum, dum non
 finit, vt regat amplius populos Christianos: nisi in vltimo
 Quod autem Barclaius dicit, Possit Principem excom-
 municari, sed non posse priuari nisi spiritualibus bonis, ac
 per hoc non posse priuari auctoritate, vel iurisdictione, vel
 dominio temporali, neque posse subditos eius absolui a fi-
 delitate, & obedientia, quam illi debebant: mirum est, cum
 sacri Canones, quorum scienciam ipse profiteretur, inter ex-
 communicationis effectus ponant, non solum priuationem
 Sacramentorum, & suffragiorum, sed etiam commercij ci-
 uilis, ac precipue forensis, vt non possit excommunicatus
 pro tribunali sedere, & iudicare, neque subditi comparere
 in iudicio coram excommunicato, vt est communis senten-
 tia, ex cap. Ad probandum, de sent. & re iudic. & ex cap.
 Decernimus, de sent. excommunic. in 6. Item priuatione,
 vel suspensionem iurisdictionis, & absolutionem subditorum
 a fide-

de fidelitate de qua re apud Gratianum u. s. q. 6. Can. penultimo sic legitur; Nos sanctorum predecessorum nostrorum sanctorum Romanorum Imperatorum, eos qui ex communitatis fidelitate, aut sacramento constituti sunt, apostolica auctoritate à iuramento absoluiimus; & ne sibi fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus; quousque ipsi ad satisfactionem ueniant. & Can. ult. Iuratos milites Hugoni Comiti, ne ipsi quamdiu excommunicatus est, seruiant prohibeto, qui si sacramenta pretendunt, moneantur, oportere Deo magis seruire, quam hominibus. Denique in casu hæresis priuari etiam dominio docet sanctus Thomas in 2. 2. q. 12. art. 2. his uerbis, Quam cito aliquis per sententiam denunciatur excommunicatus propter apostasiam à fide, ipso facto subditi absoluti sunt à dominio eius, & à fidelitatis iuramento, quo ei tenebantur. Et quamuis extra casum hæresis ex vi sententiæ excommunicationis non sequatur priuatio dominiij temporalis, siue rerum particularium, siue Regnorum, & Principatuum; tamen posse per summum Pontificem priuari Reges aliosq. Principes iustis de causis Regno, uel Principatu, probatum est supra testimonijs, & rationibus multis; neque ea potuit Barclaius cauillationibus suis ullo modo conuellere.

At, inquit, bona temporalia, quæ ciuili, & humana potestate possidentur, de manu Principis politici accipiuntur; ergo non possunt auferri per excommunicationem; quæ est sententia Iudicis spiritualis; quemadmodum spiritualia, non possunt tolli per sententiam Iudicis temporalis.

Respondeo. Bona temporalia, quamuis humana, & ciuili potestate possideantur, tamen bonis spiritualibus subordinantur; & potestas ipsa, temporalis, potestati spirituali subijcitur. Ideo uerum quidem est, non posse spiritualia tolli per sententiam Iudicis temporalis, quoniam spiritualia non subordinantur temporalibus, neque potestas spiritualis temporalis subijcitur; sed non est uerum, non posse

temporalia aliqua tolli per excommunicationem, quæ est
sententia Iudicis spiritualis. Neque hoc in dubium revo-
cari potest, cum satis constet commercium civile, & scien-
tias forenses, bonâ esse temporalia, & civilia. Et tamen
istis bonis temporalibus privari excommunicatos, præfer-
enti post publicam denunciationem, vel declarationem om-

*Refutatur error Barclay de exem-
ptione Clericorum.*

Cap. XXXIV.

Ranit deinde Barclay ad exemptionem Cleri-
corum, sumpta occasione ex eo quod dicitur
bona temporalia non posse dari, nec auferri, nisi
à Principe temporali, & neminem posse iudicari
Principis in temporalibus declinare. Et quia potest ali-
quis obijcere Clericos exemptos esse à potestate Principis,
ac per hoc etiam in temporalibus posse eorum iudicium
declinare, respondet, Clericos privilegio Principum ex-
emptos esse, cum alioqui iure communi subditi essent, sicut
ceteri. Digreditur igitur in hoc capite, & sequenti ad ex-
emptionem Clericorum, & multas dicit, quæ non solum
à veritate, sed etiam à communi scriptorum sententiâ
abhorrent. Primum dicit, antequam Clerici beneficiis Principum
eximerentur, iure communi subditos fuisse iudicio Ma-
gistratum temporalium. Id probat duplici ratione.
Primum ex eo, quod Clerici, non solum Clerici sunt, sed
etiam ciues Republicæ politice, & citat librum meum
de Clericis cap. 28. Deinde ex eo quod olim sub opimis,
& pijs Principibus, cause Clericorum tam civiles,
quam criminales, exceptis causis Ecclesiasticis, apud po-
liticos, & temporales Iudices agerantur, & citat ca-
pue

putat quantumdecimum huius libri; ubi hoc demonstrasse se putat.

Ad hoc respondeo, Clericos non solum privilegio Principum, sed etiam decretis Summorum Pontificum, & quod maius est; diuino iure exemptos fuisse, ac per hoc exemptos fuisse, antequam Principum privilegio eximerentur. Quod autem Clerici sint ciues, & pars quædam Reip. politicæ, probat, eos teneri ad obseruandas leges ciuiles vtrationis; non vi legis, atque ad hoc probandum ego rationem illam adduxi, qua nunc abutitur Barclaius ad probandum iure communi subiectos fuisse Clericos ciuili magistratui; quod tamen inde non rectè probatur. Quod vero sub pijs Principibus ante Iustiniani tempora ciuiles, & criminales Clericorum apud Magistratus politicos aliquando agerentur; dico, inueniri quidem leges Principum in Codice, tit. de Episcopis, & Clericis, quæ disponunt de causis Clericorum apud seculares Indices terminandis; sed inueniri etiam Canones Conciliorum eiusdem ætatis, vt Carthaginensis tertij can. 9. Mileuitani can. 19. Calcedoniensis can. 9. & aliorum; quibus prohibetur Clericis accessus ad iudicia secularia. Itaque pijs Principibus nondum satis nota, & explicata erat exemptio, quam iure diuino Clerici habebant; & Sancti Patres prauarim eam explicare, atque introducere nitentur.

Secundo Barclaius dicit, mirari se, Bellarminum asserere, Papam potuisse eximere simpliciter Clericos propria auctoritate per legem canonicam, à subiectione temporalium Principum. ¶ Id enim, inquit, pace tanti viri dicam, est falso falsus; quia lex Christi neminem priuat iure, dominioque suo; priuaret autem, si per eam ius, & dominium temporale, quod Principes antequam herent Christiani in Clericis habebant, ipsis inuitis auferret.] hæc ille.

Sed ut magis Barclaius miretur, non solus Bellarminus, neque soli illi, qui inter Theologos, & Iureconsultos maximè fauere videntur exemptioni Clericorum, sed illi etiam, qui partim fauere existimati sunt, idem prorsus dicunt: hæc enim sunt verba Dominici à Soto in 4. Sentent. dist. 25. q. 2. art. 2. conclus. 6. Papa potuit etiam inconsultis Principibus, & debuit Clericos ab eorum exactionibus, & foro excipere: cui quidem exemptioni Principes contrahere nequeunt. Atque hoc idem docet Didacus Coarruuias Iureconsultus nobilis Sotum sequutus in practica quest. q. 34. conclus. 2. his verbis, Potuit Summus Pontifex Clericos, & eorum res à iurisdictione seculari excipere: idq. conueniens fuit, & est Christianæ Reip. non tantum in spiritualibus, quod iure diuino iam erat institutum, sed etiam in temporalibus. & concl. 4. Quamuis exemptio Clericorum à iurisdictione secularium iure tantum humano sit introducta, Princeps tamen secularis, utcumque summus sit, non poterit huic immunitati, aut exemptioni proprijs legibus, propriæ auctoritate derogare. Desinat ergo iam Barclaius mirari, si Bellarminus dicit, quod ferè omnes dicunt, & nolit ipse, quasi solus sapiat, id negare, quod ferè nullus negat.

At, inquit, lex Christi neminem priuat iure, dominioq. suo. Verum est per se, ac propriè; quasi hoc ipsum intendat, nisi aliquis culpa sua priuari mereatur. Sed tamen dum euehit laicos ad ordinem altiorem, id est, Clericorum, non est mirum si consequenter priuet Principes iure, quod in eos habebant, dum essent in gradu inferiore: neque desunt exempla in alijs rebus tam prophanis, quam sacris. Euehit Rex priuatum hominem, qui subiectus erat Comiti; ad Principatum; consequenter priuat Comitem iure quod in illo habebat; & fortasse Comitem eundem subijcit illi Principi iam effecto, cui idem Comes antea iam præerat. Euehit Papa simplicem Presbyterum, sub-

iectum

sectum alias Episcopo, in Metropolitanum, ac per hoc si-
 de vllius iniuria facit, vt qui antea subiectus erat Epi-
 scopo, incipiat tamquam Metropolitanus Episcopo prae-
 esse, cui paulò ante subiectus erat. Ius habebat Mari-
 nus infidelis in coniugem infidelem; conuertitur. mulier
 ad Fidem, & consequenter liberatur à subiectione viri
 infidelis; & sine iniuria vlla lex Christi priuat virum infi-
 delem iure, quod in vxorem suam habebat. pari ratione
 per matrimonium per verba de presenti contractum, ac-
 quirat vir Christianus ius in vxorem Christianam, & tamen
 si intra tempus à iure praescriptum, velit illa ad professio-
 nem vitae altioris ascendere, & sanctimonialis fieri, lex Chri-
 sti priuat virum iure, quod adquisierat, non per se, sed con-
 sequenter: non enim intendit lex Christi virum illum iure
 suo priuare, sed feminam ad altiorem gradum euectam,
 honorare. Denique euehitur filius familias in Episcopum,
 priuatur Pater ipsius potestate patria, non vt ipse afficia-
 tur iniuria, sed quia non decet patrem spiritualem subiei
 potestati parentis carnalis.

At rursus obijcit Barclaius dicens: ¶ Deinde cum ipse-
 met Papa exemptionem suam, non alio iure, quam Principi-
 pum largitate, & beneficio nactus sit, (nam vt aduersarij
 fatentur subiectus erat de iure, & de facto ethnicis Prin-
 cipibus, sicut alij Cives) absurdum est dicere, eum po-
 tuisse liberare alios ab illa subiectione: alioqui id in eum
 conueniret; alios saluos fecit, seipsum non potuit sal-
 uum facere.

Respondeo. Argumentum Barclaij duplici vitio labo-
 rat: nam & antecedens habet falsum, & consecutionem vi-
 tiosam. Falsum in primis est, Pontificem non alio iure, qua
 Principum largitate, & beneficio, exemptionem suam na-
 ctum esse: qui enim Vicarium suum in terris eum constituit,
 is hoc ipso exemit eum ab omni potestate Principum ter-
 rarum: sed etià si subiectus iure fuisset Regibus, vel Imperato-
 ribus

ribus Ethnicis: non tamen sequeretur, eum subiectum, quoque esse debere Regibus, vel Imperatoribus Christianis, nisi ipsorum largitate & beneficio eximeretur. Nam cum sit ipse super omnem familiam constitutus, & Reges, atque Imperatores ab eo in eandem familiam cooptentur, vt ab ipso regantur, & dirigantur, certè nulla ratio patitur, vt ipse illis subijciatur, quibus iure diuino præsidet. Sed bene habet, quod Barclaius ita irridendum putauit Vicarium Christi, quo modo perfidi Iudæi Christum irridebant; qui tamen vel inuiti constebantur, multos à Christo ab ipsa morte saluos factos fuisse, & sacrilegè mentiebantur, eum non potuisse seipsum ab interitu saluum facere.

Tertio. Barclaius dicit, non esse verum quod multi dicunt, à veteribus Concilijs fuisse Clericos à potestate, & iurisdictione Magistratum civilium exemptos; qui etià addit, Patres, qui in Concilijs interfuerunt, vetuisse quidem, ne Clerici adirent tribunalia Iudicum secularium; sed non vetuisse, ne vocati responderent: neque vilo modo prohibuisse temporalibus Iudicibus, ne causas Clericorum audirent; sed nec prohibere vlla ratione potuisse. Ac primum id ostendere conatur ex Concilio iij. Carthaginensi, Can. 9: vbi sic legitur: Item placuit, vt quisquis Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, siue Clericorum, cum in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel civilis causa fuerit commota, si relicto Ecclesiastico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, & hoc in criminali iudicio: in civili verò perdat, quod euicit, si locum suum obtinere voluerit. Cui enim ad eligendos Iudices, vndique patet auctoritas, ipse se indignum fraterno consortio iudicat, qui de vniuersa Ecclesia malè sentiendo, de iudicio seculari poscit auxilium; cum priuatorum Christianorum causas Apostolus ad Ecclesiam deferri, atque ibi determinari præcipiat.

episcopi. Hæc sunt verba Concilij, in quibus nihil videre
 potuit Barclaius, pro Clericorum exemptione: sed tantum
 id alit egisse Patres, ut eorum Clericorum legitatem, & pro-
 cedatam coerceret, qui post causam in Ecclesia tractari
 ceperant, spem, & relictis Iudicibus Ecclesiasticis, hæc se
 arbitrio, iudicioque committunt. *At nos multa videmus in huius Concilij verbis pro ex-
 ceptione Clericorum: Primum enim aperte damnant Patres
 recursum ad iudicia secularium Magistratum, quod cer-
 te non facerent, si seculares Magistratus omni ex parte
 legitimi Iudices Ecclesiasticorum fuissent: quæ enim cul-
 pa erat appellare à iudicio Episcopi ad iudicium Præsidis
 provincie, vel ipsius Principis, si Præses, vel Princeps le-
 gitimus iudex erat, non solum Clerici, sed etiam Episcopi?*
 Deinde Concilium rescindit sententiam Iudicis secularis
 contra Clericum latam, dum iudicat, ut in criminali iudi-
 cio Clericus à seculari Iudice absolutus, amittat locum
 suum; & in iudicio civili, perdat quod evicit, id est, neu-
 tri proficit sententia in favorem eius à Iudice seculari pro-
 nunciata; quamvis autem hæc loco prænt decernantur, ta-
 men iniusta fuisset poena, si crimen non fuisset. Clerico se-
 culari iudicium agnoscere. Denique quia Barclaius dicit,
 Concilium reprehendere solum eos Clericos, qui post in-
 choatam causam in iudicio Ecclesiastico, eam transferunt
 ad iudicium secularium potestatum, quod iniuriosum vi-
 deri potest Ecclesiasticis Iudicibus; audiat Milevitanum
 Concilium eiusdem ætatis, & in eadem Africa celebratum;
 sic enim loquitur, Can. 19. Placuit, ut quicumque ab Imp-
 ratore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, hono-
 re proprio privetur; si autem Episcopale iudicium ab Im-
 peratore postulaverit, nihil ei obfit. Vbi videmus non tagi
 de iudicio inchoato, sed absolute, & sub poena gravissima
 prohiberi Clericis ne confugiant ad Imperatorem pro secu-
 lari iudicio obtinendo: concedi autem in Episcopale iudicium

cium ab Imperatore petatur, ad evitandum videlicet seculare iudicium. *Transit deinde Barclaius ad Concilium Chalcedonense, in quo sic statuitur, Can. 9. Si quis Clericus aduersus Clericum habeat negotium, non derelinquat proprium Episcopum, & ad secularia percurrat iudicia: sed prius actio ventiletur apud proprium Episcopum, vel certe consilio eiusdem Episcopi apud quos utraq. partes voluerint, iudicium obtinebunt; si quis præter hæc fecerit, Canonicis correctionibus subiacebit.* Ex hoc Canone dicit Barclaius nihil colligi, nisi ut in prima instantia apud Episcopum causa ventiletur; deinde, si opus fuerit, ad secularis iudicis examen deferatur. Sed ista glossa destruit textum; nusquam enim in toto Canone, vel aperte, vel obscure mentio fit iudicii secularis; & expressè in hoc canone dicitur, ut Clerici ad secularia iudicia non recurrant. Præterea in eodem loco Concilium addit, Quod si Clericus causam habeat, aduersus Episcopum proprium, vel aduersus alterum, apud Synodum prouinciæ iudicetur. Quod si aduersus eiusdem prouinciæ Metropolitanum Episcopus, vel Clericus habet querelam, perat aut Primate dioceseos, aut Sedem Urbis Regiæ Constantinopolitanæ; & apud ipsam iudicetur. Vbi cum optima esset occasio nominandi Præsidem prouinciæ, aut ipsum Imperatorem; nulla tamen eorum mentio facta est. Quid igitur (querit Barclaius) sibi vult illud, Sed prius actio ventiletur apud Episcopum? prius enim refertur ad posterius; & cum non sit in Concilio explicatum, quid posterius faciendum sit, ratio postulat, ut intelligamus, posterius recurrendum esse ad iudicium seculare, ut constituit postea Iustinianus, Nonella constitutione. *Respondet. Prius causa clerici ventilanda est apud Episcopum proprium; quod si ibi terminata non fuerit, recurrendum est ad superiores mediatos, Metropolitanum videlicet, Patriarcham, & Papam; sed id non expressit conciliū;*

quia

quia notum erat, tum ex vfu aliorum tribunalium, vbi femper à minore Iudice appellatur ad maiorem: tum ex Concilio Sardicensi generali Can. 46. & 7. vbi vltima prouocatio Ecclesiasticorum, declaratur esse ad Episcopum Romanum ad quos canonis respiciens: Gelasius Papa primus in Epistola ad Faustum scribit: Ipsi sunt canones, quos appellaciones rarius Ecclesia ad huius sedis exantem voluere deferri: ab ipsa vero nusquam prorsus appellari debere sanxerunt: Et in Epistola ad Episcopos Dardaniæ, ad illam, inquit, æquãlibet Mundi parte canones appellari voluerunt: ab illa autem nemo est appellare permittens. Neque oportet canones Ecclesie per diuellas Iustiniani exponere, cum potissimum per alios canones, quos per vsum Ecclesie illos explicare. In hoc postea contra se Barlaam concilium Agathense vbi Canones statuitur, hec clericus quemquam prellinat apud secularem Iudicem, Episcopo non permittente pulsare: Et querunt corruptum esse hunc canonem à Gratiano, qui in sua collectione, inquit, dicit, Clericum prius pulsare: Cui cum nullus presumat apud secularem Iudicem Episcopo non permittente pulsare: mandatum Bedam non Bollempius maluerit in huius rationis citatione legat pontificali Gratiani corruptionem, quam Concilij veritate. In hoc respondet: Non est vilo modo credibile, Gratianum virum probum, & Christianæ perfectionis studiosum voluisse textum concilij deprimare: sed potius credendum est, habuisse Gratianum aliam collectionem illius canonis, quæ nos habemus. Sed vt vres se habeat, vtraque lectio exemptionem clericorum satis aperte demonstrat. Nam in hoc concilio etiam si verba illa prius, clericus nec quemquam presumat apud secularem Iudicem pulsare, non in aliam pro exemptione facere videantur: tamen sequenti verba, Sed si pulsatus fuerit, non respondeat, in vltimo omnino faciunt pro exemptione mandatum, etiam clericis, vt in hoc

ei in coram seculari Iudice vocatus, non comparatur, quo nihil apertius dici potuit. Et in eundem sensum recidit quod est apud Gratianum, Clericum nullus presumat apud secularem Iudicem pulsare. Nam si non licet clerico respondere in iudicio seculari, neque licebit clerico, vel laico clericum ad iudicium seculare vocare.

Quod autem notat Barclaius in secunda parte canonis, puniri laicum gravissima poena, qui per calumniam clericum, vel Ecclesiam fatigare tentaverit, non significat, licitum fuisse laicis trahere clericum, vel causam Ecclesiae ad forum seculare, modo id sine calumnia fieret: sed significat crimen longe gravius esse, & poenam gravissimam puniendum, si addatur calumnia, quam si absque calumnia id fiat. Sed neque certum est, concilium loqui de foro seculari, potest enim fieri, ut laicus clericum traheret quidem ad situm forum, id est, Ecclesiasticum, & tamen eum per calumniam iniuste fatigaret.

Addit deinde Barclaius canonem octavum concilij primati Matisonensis, ubi sic legitur, Ut nullus clericus ad Iudicem secularem quemcumque, alium fratrem, de clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quorunque loco presumas, sed omne negotium clericorum, aut in Episcopi sui, aut Presbyteri, aut Archidiaconi praesentia finiat. Addit denique canonem tertiumdecimum concilij tertij Toletani, in haec verba, Diuturna indisciplinatio, & licentia inolite praesumptio, usque adeo illicitis ausibus ad rem patefecit, ut clerici con clericos suos, relicto Pontifice suo, ad iudicia publica pertrahant: proinde statimimus hoc de cetero non praesumi, si quis hoc praesumpserit, facere, & causam perdat, & a communione efficiatur extraneus.

His testimonijs conciliorum allatis, subiungit Barclaius, Haec illa sunt sollemnia, & ferè sola sacrorum canonum decreta, in quibus errorem suum fundant, qui falso putant, concilia potuisse eximere, & de facto exemisse clericos de

potestate laicorum, quos tamen ipsimet rationes adeo per
 spiritum redarguunt, ut nihil necesse sit alia ad eam opinio-
 nem conuolens. Aliunde accesserit, sed illi in concilio
 Respondeo. Primum non sunt hæc sola concilia, quæ
 exemptionem clericorum declarant, sed multa alia, ex qui-
 bus hæc breuiter commemoranda censui. In concilio La-
 teranensi sub Innocentio III. cap. 43. sic legitur, Nihil de
 iure diuino quidam laici usurpare conantur, cum viros Ec-
 clesiasticos, nihil temporale obtinentes ab eis, ad præstan-
 da sibi fidelitatis iuramenta compellunt. In concilio Con-
 stantiensi, Sess. 37. habentur hæc verba, Laici nullam in
 clericos iurisdictionem, aut potestatem habent. In concilio
 Lateranensi sub Leone X. Sess. 9. Cum a iure tam diuino
 quam humano laicis potestas nullâ in Ecclesiasticas perso-
 nas attributa sit, innotuimus omnes, & singulas constitu-
 tiones, & in concilio Tridentino Sess. 5. cap. 20. de refor-
 matione Ecclesie, & personarum Ecclesiasticarum iurari-
 tate, Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus instituta
 esse, & ad hæc, & similia, quæ nimis aperte loquitur nihil
 Barclaius respondit, sed eâ, quasi nunquam legisset omisit.
 Deinde nos non dicimus, à concilijs proprie clericos
 fuisse exemptos, sed eorum exemptionem declarant, &
 pœnis additis confirmant. Unde in concilio Tridentino
 Denique mirum est, cur Barclaius dicere audeat, ex ca-
 nonibus allegatis redargui, & conuelli opinionem exem-
 ptionis, cum ea multis modis confirmetur, & roboratur. Nâ
 si laici Magistratus, legitimi Iudices clericorum essent, quo-
 iure Magistratus concilium supra citatum, omnia nego-
 cia clericorum in Episcopi, aut Presbyteri, aut Archidiaconi
 presentia habenda esse decerneret? Et cur concilium To-
 letanum, etiam citatum, tanta verborum asperitate voca-
 ret præsumptionem, & illicitos usus, recursum ad secularè
 iudicium? Et quo modo denique idem concilium auderet

sententiam Iudicis secularis irritare, & recurrentem clari-
 eum ad forum secularis Iudicis excommunicare: quod enim
 significant illa verba, Causam perdat, & a communicatione ex-
 ciatur. *Responsum*. Primum non tam necesse est, ut non sit
 illud, ut sit. *Responsum*. Primum non tam necesse est, ut non sit
 illud, ut sit.

*Resutatur grande verbum Barclay, quo exemptio
 Clericorum funditus tollitur.*

Cap. XXXV.

Concilium in Concilio. In Concilio. In Concilio.

In capite aricesimotercio Barclayus omni timo-
 re, vel pudore deposito, ita pronunciat. *Am-
 plius dicam, & veritatem dicam, licet odium
 fortassis mihi parietur ab ijs, quibus omnia
 sunt inuidiosa, que suo studio, & desiderio vel minime
 aduersentur.* Dicam ergo, & grande verbum proloquar,
 cuius forte, aut nondum meminit qui loquitur, aut si meminit,
 saltem eos quorum intererat, ad seire, non ut debuit com-
 monescit, Clericos scilicet per totum orbem, quocumque
 ordine, vel gradu sint, non esse adhuc villo modo exemptos,
 & liberatos a potestate temporali Principum secularium,
 in quorum Regnis, & regionibus vitam degunt, sed per-
 tinentes, ac ceteri ciues, ijs subiectos esse in omnibus, quia ad
 politicam, & temporalem administrationem, & iurisdic-
 tionem pertinent, in quibus eos ius vitæ, ac necis, sicut in ceteros
 subditos ad eiusmodi Principes pertinere.

*Hoc grande verbum Barclay, nihil est aliud, nisi grandis
 temeritas, & intolerabilis error hominis unius, qui ut Re-
 gibus aduleatur, non veretur opponere se veritati, & scri-
 ptoribus omnibus Theologis, & Canonistis, quorum duos
 paulo ante citauimus Sotam videlicet, & Couarruuiam,
 quibus addere potuissemus scriptores alios innumerabiles,
 & quod maius est, concilia quatuor generalia paulo ante
 citata, Lateranensis videlicet duo, Constantiensis, & Triden-*

tinum,

uonem, in quibus generatim affirmatur, non habere laicos
 yllam in clericos potestatem; neque excipiuntur Impeta-
 tores vel Reges. Neque est quod laboremus in demon-
 stranda huius doctrinæ nouitate: nam ipse fatetur, se ver-
 bum grande prolocuturum, cuius forte pondum meminit
 quisquam.

Sed videamus, quibus argumentis, tam grande, & ad-
 huc inauditum verbum Barclaius per suadere orbi terrarū
 nitatur. contrahamur sicut in breue compendium totam
 eius ratiocinationem, vt quam vim habeat, facilius perci-
 piatur. sic igitur ille: Christiani, tum clerici, tum laici
 subiecti erant Principibus infidelibus, atque ab eis iudicari
 poterant: ergo subiecti sunt etiam Principibus fidelibus, &
 ab eis iudicari possunt: quia Christi lex neminem priuat
 iure dominioq. suo. Rursus, Principes fideles exemerunt
 quidem priuilegijs suis clericos à potestate, Magistratum
 inferiorum; sed non exemerunt à potestate sua: nusquam
 enim memoriz proditum est ab vllō scriptore, Principes,
 qui istis clericos priuilegijs donarunt, ita eos à se liberos
 dimisisse, vt sibi amplius non subessent. Imò nec potuerunt
 Principes, nec adhuc possunt clericos in suis Regnis consti-
 tutos ea libertate donare; ne ipsis potestate temporali sub-
 sint; neve delinquentes ab ijs iudicari, & puniri possint, nisi
 eadem opera sese Principatu abdicent. Nam proprium est
 Principis posse animaduertere in ciues, & membra suæ
 Reipublicæ; sunt autem clerici quod ad temporalia attinet
 ciues, & membra Reipublicæ politicæ, cuius caput, & Re-
 ctor est Princeps. Quare Carolus V. Imperator Herman-
 num Archiepiscopum Colonensem in ius ad se vocari ius-
 sit, vt de criminibus à Cleto, & vniuersitate ei obiectis se
 purgaret, teste Surio in Comment. anni 1545. Et multi
 Principes sibi quædam clericorum delicta, specialiter vindicanda
 reseruarunt, eaq. ius Magistratibus iudicanda
 committunt: vt sunt illa crimina, quæ in Gallia priuilegia-

et vocantur, veluti Maiestatis, gestationis armorum, con-
 terinæ monete, & similia:] hæc ille, ex quibus omnibus
 sequitur, clericos non esse exemptos a potestate, & iurisdic-
 tione Principum temporalium. *non enim sicut dicitur*
 Respondebo nunc ordine ad singulas propositiones. Ad
 primam illam de subiectione clericorum Principibus infide-
 libus duæ sententiæ sunt, vt supra diximus: & neutra
 fauet Barclaij. Vera sententiæ est, clericos iure fuisse ex-
 emptos etiam a potestate Principum infidelium; quamuis de
 facto subiecti essent: exemit autem eos, tamquam proprios
 suos: Ministros ille, qui Apoc. I. Verè dicitur Princeps Re-
 gum terra. Itaque iuxta hanc sententiã neganda est pro-
 positio prima Barclaij, quam neque ille vsquam probauit,
 neque hoc loco probat, sed assumit, vt concessam; quam
 tamen grauiores scriptores non concedunt, videlicet omnes
 illi, qui exemptionem istam de iure diuino esse docent.
 Sed etiam si concederetur nihil inde Barclaius colligeret,
 quoniam negaretur illa consecutio, Ergo subiecti sunt cle-
 rici iudicio, & potestati Principum fidelium: hanc enim
 propositionem, quæ est secunda apud Barclaium, negant
 omnes Catholicici scriptores, tam Theologi, quam Canoni-
 ste: negatur autem illa consecutio, quoniam summus Pon-
 tifex clericos absolute exemit a potestate Principum fide-
 lium, qui eius potestatem agnoscunt: a potestate autem
 Principum infidelium, qui eius potestatem non agnoscunt,
 non ita absolute exemit, cum eos cesuris Ecclesiasticis coër-
 cere non possit: ipsi etiã Christiani Principes clericos exe-
 merunt, intelligentes, quanta sit dignitas clericorum;
 quod Principes infideles non fecerunt, cum eis spiritualis
 illa dignitas nota non esset. Ad illam tertiam propositio-
 nem, lex Christi neminem priuat iure, dominioq. suo: iam
 supra respondi capite superiore, vbi ostendi, per exemptio-
 nem clericorum non priuari Principes iure, quod habe-
 bant in eosdem, antequam Clerici essent, per se, & pro-
 prie;

patre; sed consequenter, & quasi per accidens: quemadmodum cum filius familias euehitur ad Episcopale fastigium, eximitur à patria potestate; nec tamen sic iniuriatur patri; quoniam non priuatur patris iure suo per se, sed consequenter: non enim intendit Ecclesia priuare patrem iure patris potestatis; sed euehere personam illam ad gradum, quo dignus est, quamuis inde sequatur illa priuatio patrie potestatis. Vide multa alia exempla capite superiore.

Ad quartam propositionem, quæ erat, à nullo scriptore memoria proditum esse, quod Principes exemerint Clericos à potestate sua; sed solum quod exemerint à potestate Magistratum inferiorum.

Respondeo: Videatur qui hoc dicit, aut nihil legisse, aut lectores fallere voluisse. Scribit enim Rufinus lib. 10. hist. cap. 2. Constantinum Imperatorem discretis verbis pronuntiasse, sibi non esse licitum iudicare Sacerdotes, sed ab illis potius se esse iudicandum. Vbi satis aperte declarat, Sacerdotes exemptos esse non solum à potestate iudicum inferiorum, sed etiam ab ipsius supremi Principis imperio: Cui declarationi consentanea est lex eiusdem Constantini septima in Codice Theodosiano, de Episc. & Clericis. Lectores, inquit, diuinorum apicum, & hypodiaconi, & cæteri Clerici, qui per iniuriam hæreticorum ad curiam deuocati sunt; absoluantur; & de cætero ad similitudinem Orientis minimè ad curias deuocentur, sed immunitate plenissima potiantur. hæc ille, qui cum absolute prohibeat Clericos ad curias deuocari, & velit plenissima immunitate potiri, & nihil omnino excepiat; manifestum est, eum velle, vt neque ad ipsius Principis curiam deuocentur; non enim esset plenissima immunitas, si principali potestati essent obnoxij. Similis est lex Theodosij, & Valentiniani Cod. Theod. l. vltima de Episc. & Clericis, vbi sic legimus; Clericos, quos indiscretim ad seculares Iudices

debere deduci infautus præsumptor edixerat, Episcopali
 audientia referuimus: Fas enim non est, vt diuini mune-
 ris Ministrum temporalium potestatum subdantur arbitrio.
 In qua lege dum nihil excipitur, omnia comprehendendi vi-
 dentur, nisi forte Principis potestas, temporalis dici non
 debeat. Ipse quoque Iustinianus Nouella octogesima ter-
 tia, quæ sæpè ab Aduersarijs citatur, quasi in ea Clerici in
 criminalibus exempti non videantur à foro seculari: ha-
 bet hæc verba, Prius hunc spoliari à Deo amabili Episco-
 po sacerdotali dignitate; & ita sub legum fieri manu. Vbi
 videmus, Clericos, dum Clerici permanent, non esse sub
 potestate legum; sed solùm posteaquam Clericali honore
 per Episcopos priuati sunt: ac per hoc non solùm exem-
 ptos esse, dum Clerici sunt, à potestate Iudicum inferio-
 rum, sed ab ipsis Principum legibus, quod ad coactionem
 attinet: atque hoc est quod Concilium Constantiense sess.
 3. dixit, Laicos nullam in Clericos iurisdictionem, vel
 potestatem habere. Et tertè nomine Laicorum Principes
 etiam supremos comprehendit, cum & ipsi Laici sint. De-
 nique, vt alia multa præteream, Imperator Fridericus Se-
 cundus in prima sua Constitutione generaliter loquitur,
 dum ait, Item statuimus, vt nullus Ecclesiasticam perso-
 nam in criminali questione, vel ciuili trahere ad iudicium
 seculare præsumat, contra Constitutiones Imperiales, &
 Canonicas sanctiones. hæc ibi: Per seculare autem iu-
 dicium non intelliguntur iudicia solùm Iudicum inferio-
 rum, sed etiam supremorum, cum omnia sint æquè secula-
 ria. Atque re ipsa sic obseruari videmus, vbi sacrorum
 Canonum reuerentia viget.

Ad quintam propositionem, quæ erat, non potuisse
 Principes supremos eximere Clericos à sua Regia potesta-
 te; respondemus, id manifestè falsum esse: Nam etiam si
 non possit summus Princeps, omnes qui in Regno suo de-
 gunt ab omni potestate sua eximere, nisi principatu fe-

abdiciet, tamen potest aliquam partem populi sui ab aliqua parte potestatis suae, vel etiam à tota eximere; & simul verè Princeps dici, & esse. Proprium enim summi Principis est, tributum à populo sibi subiecto exigere, vt Apostolus docet ad Rom. 13. Idem enim, inquit, & tributa praestatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum seruientes: & potest tamen Rex, quos vult in suo Regno immunes à tributis facere. Dicitur enim lib. 1. Reg. cap. 17. Qui percusserit Philistaeum, dirabit eum Rex diuitijs magnis, & domum patris eius faciet absque tributo in Israël. Sic etiam si magnus aliquis Rex in medio Regno suo ciuitatem vnam, vel liberam faciat, vel alicui absolute donet, non idem Rex dici non poterit totius Regni sui, praesertim si ciuitatem illam protegat, & defendat; & ciues illi leges Regni sponte seruent: sic igitur potuerunt Reges Clericos in suo Regno degentes eximere à potestate sua regia, & Reges tamen dici, & esse non solum laicorum; sed etiam Clericorum, qui leges eius politicas liberè seruant; & causas, quas cum laicis habent; cum actores sunt ad tribunal ipsius deferunt; & iudicio, ac sententia eius in eiusmodi causis acquiescunt. Et quoniam Rex pro defensione non solum laicorum, sed etiam Clericorum laborat; & vigilat, ideo non solum laici, sed etiam Clerici honorem ei deferunt, qui Regibus debetur, iuxta praecipitum Apostoli Petri, Deum time, Regem honorificate. 1. Pet. 2. Denique pro Rege Deum orant, vt Apostolus monet 1. Timoth. 2. dicens, Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt; nec solum pro Regibus generatim preces ad Deum fundunt; sed in specie dicunt, pro Rege nostro N. vel pro Imperatore nostro N.

At, inquit Barclaius, omnia membra debent subesse capiti, & omnes ciues Rectori ciuitatis, ita vt caput, & re-

et in omnia membra; & ciues animaduertere possit; sub
 autem Clerici membra corporis politici; & ciues terræ
 ciuitatis, quoad temporalia. Respondeo. In corpore naturali necesse est, vt omnia
 membra capiti subsint; quoniam in eiusmodi corpore, lo-
 cum non habet exemptio; Sed in corpore politico, in quo
 locum habet exemptio, non est necesse, vt omnia membra,
 sicut est, omnes ciues propriè subsint potestati capitis, id est,
 Rectoris; ac per hoc non est necesse, vt Principes in om-
 nes ciues animaduertere possint, sicut non est necesse, vt om-
 nes ciues soluant tributa; neque vt omnes annis Repu-
 blicam defendant; sed satis est, si consilio, vel adhortatio-
 ne, aut precibus apud Deam Republicam temporalem
 inuent. At perturbabitur Republica, si Clerici leges Prin-
 cipum impune transgrediantur. Respondeo. Non impu-
 ne transgrediantur, quoniam ab Episcopo suo, vel Pontifi-
 ce Summo coërcèbuntur. At Carolus V. vocauit ad tri-
 bunal suum Hermannum Archiepiscopum Coloniensem.
 Verum est; sed vocauit, vt Principem Imperij; eundem
 enim ad suum tribunal vocauit Paulus III. Pontifex; vt
 Archiepiscopum, eodem teste Surio, in eodem loco, qui Su-
 rius postea scribit, anno 1547. iussu Summi Pontificis; &
 Imperatoris Hermannum loco motum fuisse. Sententia
 vero depositionis a Pontifice lata est; quam autem fuerit
 Carolus V. diligens obseruator Ecclesiasticæ immunitatis,
 ex eo potest intelligi, quod anno salutis 1520. detecta
 atroci conspiratione aduersus eundem Carolum, in qua
 Ecclesiastici nonnulli intermisti erant; Carolus in laicos
 animaduertit; Ecclesiasticos; superioribus Ecclesiasticis
 puniendos remisit. testis Molin. lib. 4. c. 21. de Hisp. primog.
 Addebat Barciains esse quadam delicta grauiora, quæ pri-
 uilegiata dicuntur in Gallia, summis Principibus reserua-
 ta. Sed hoc argumentum in ipsum auctorem retorqueri po-
 test, illa enim non dicuntur privilegiata, quia Princeps ip-
 se sibi

se sibi referuauerit, quando priuilegium exemptionis Clericis concessit, vt Barclaius existimat. sed dicuntur priuilegiata, quia priuilegio Sedis Apostolicæ indultum est Regibus Francorū, vt ea delicta cognoscere possint. Id quod explicat Clatus q. 36. §. fin. versic. ulterius quæ ro. & Aufrerius in Clementina, Vt Clericorum, de offic. Iudic. ordin. limit. 13.

Ad ultimam propositionem, quam colligit Barclaius ex supradictis, quod videlicet, Exemptio Clericorum à potestate Principum nulla sit.

Respondeo. Eam propositionem ex dictis perperam colligi, tum quia demonstratum est, summos Principes potuisse, & voluisse Clericos à sua potestate eximere: tum quia licet ipsi non voluissent, aut non potuissent, potuit, & voluit Summus Pontifex illos eximere, aut iure diuino exemptos declarare: neque possunt Principes etiam supremi hanc exemptionem impedire. Atque hæc est communis Doctorum Theologorum, & Canonistarum sententia, cui hætenus non nisi hæretici resisterunt: Et quidem quod hoc sentiant illi, qui exemptionem volunt esse de iure diuino, ne Barclaius quidem dubitat. & expressè docet Nauarrus in cap. Nonit, de Iudicijs, notab. 6. num. 30: Quod autem idem etiam fateantur, & doceant illi, qui exemptionem arbitrantur non esse de iure diuino; perhincuicum est ex Francisco Victoria, Relect. de potestate Eccles. q. 6. proposit. 5. ex Dominico à Soto, in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. ex Martino Ledésnio in quartum, parte 2. q. 70. art. 4. ex Dominico Bannes in 2. 2. q. 67. art. 1. & ex Didaco Couarruua præct. quæst. cap. 3. concl. 3. & 4. cuius verba, vt etiam Soti, capite superiore adduximus. Hinc soluitur quæstio, quæ Barclaius in extremo capite insolutam reliquit, liceat ne Principi priuilegium exemptionis Clericorum reuocare? Respondent enim Doctores allegati, nullo modo licere.

*Defenditur secunda, & tertia pars rationis quin-
tae principalis pro potestate Pontificis
Maximi in temporalibus.*

Cap. XXXVI.

IN capite tricesimoquarto Barclaius post lon-
gam digressionem de exemptione Clericorum,
redit ad oppugnandam secundam partem ratio-
nis meae principalis, quam proposuerat initio
capitis tricesimisecondi. Argumentum meum hoc erat,
Pastoris munus est Arietes furiosos, atque ouile destruen-
tes separare, & recludere. Princeps autem est Aries fu-
riosus, atque ouile destruens, quando est Catholicus fide,
sed adeo malus, ut multum obsit Ecclesiae, & Religioni, ut
si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergo poterit
Pastor Ecclesiae eum recludere, & in ordinem redigere.
Ad hoc argumentum respondit in illo capite tricesimo-
secundo Barclaius, totum argumentum posse concedi, quo-
niam ex eo nihil aliud efficitur, nisi posse Principem ma-
lum, & Ecclesiae noxium, separari à gregis consortio per
sententiam excommunicationis. Nos vero eam respon-
sionem in capite xxxiiij, refutauimus, ad quam Lectorem
remitimus. Nunc igitur in capite tricesimoquarto Bar-
claius haec addit. Ad argumentum, inquit, nunc reuertor, quod capitis
tricesimisecondi initio propositum est, & respondeo, nihil
illud ad bonorum quorumlibet temporalium, nedum ad
Regni ademptionem pertinere. Certum enim est, & certo
certius, excommunicationem, qua sola separantur, & ex-
cluduntur, peruersi Christiani à consortio fidelium, &
communione Ecclesiae, nemini patrimonium, & bona
temporalia auferre.] haec ille, qui post multa verba in hac
re

re explicanda consumpta concludit, si non possit Papa per excommunicationem adiuuere patrimonia priuatis hominibus, multo minus posse per eandem censuram priuare Reges, ac Principes Imperijs, atque Regnis.

¶ Nunquid inquit, plus ei potestatis in Principes, quam in priuatos? De Rege, tributum esse constat? aut nunquid Principibus, quam priuatis duriore, & deteriore conditione estuendum, ut quod Ecclesia in priuatum nequeat, ad in Principem possit exercere?

Respondeo. Cum dixi, Arietem furiosum posse per Pastorem separari, & recludi, non intellexi per separationem, & reclusionem solam excommunicationem, sed excommunicationem, & depositionem. quemadmodum enim Pastor non solum separat Arietem a grege, sed etiam recludit quasi in carcere, ut non amplius gregem ducat: sic Pontifex summus Regem destruendum Ecclesiam, non solum separat per excommunicationem a communione fidelium, sed etiam deponit, & in ordinem redigit, ut non amplius populos regat. Itaque tota illa longissima disputatio; qua Barclaius probat, per excommunicationem non priuari homines proprio patrimonio superuacanea est; neque vsum argumenti nostri Barclaius assecutus est: quemadmodum etiam vocem recludere, exposuit per vocem, excludere, cum exponenda esset per vocem, includere, ut cap. 33. docuimus.

Adde præterea magnum esse discrimen inter priuatas opes, & publicam iurisdictionem, ut etiam inter substantiam, siue diuitias, & potestatem, siue auctoritatem: potest enim homo aliquis pauperissimus esse priuatis opibus, & iurisdictionem publicam, atque amplissimam habere: & potest contra diuissimus esse auro, atque argento, agris, & vineis, & armentis: & nullam habere in alios homines politicam potestatem. Ex quo discrimine fit, ut quamuis excommunicatio non priuet patrimonio proprio, & opibus, & diuitijs, priuet tamen iure, & potestate commercij, humani;

de iure diuino disertè affirmant, summum Pontificem potuisse, & debuisse eximere Clericos, etiam Principibus temporalibus in consulis, unaque posse temporales Principes contrarium suis legibus, constitueret, vt supra notauimus, ex Victoria, Socin, Ledefmo, Bannesio, & Cbuarruias falsum est igitur quod tot verbis inanis hō loco Barclaius repetit de exemptione solo Principum privilegio, & munere Clericis concessis, sic ostendit in his verbis. Transiit postea Barclaius ad tertiam partem rationis quintæ principalis pro potestate summi Pontificis in temporalibus, omitto enim quæ ipse repetit ex cap. xv. quæ ibidem refutata sunt, sic autem loquitur. Superest supponitur Bellarmini argumentum, in quo refutando non multa operosa opas est. Tertium, inquit, argumentum est. Potest Pastor, ac debet omnes oues, ita pascere, vt eis conueniat, ergo potest Pontifex Christianis ea iubere, atque ad ea cogere, ad quæ quilibet eorum secundum statum suum tenetur, quod est, singulos cogere, vt eo modo Deo seruiant, quo secundum statum suum debent, debent, autem Reges Deo seruire defendendo Ecclesiam, puniendoque hæreticos, & schismaticos, ergo potest, ac debet Regibus, iubere ut hoc faciant, & nisi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliasque commodas rationes, multumque supra ad hoc argumentum Barclaius respondet, si agatur de pastu, & poenis spiritualibus, totum argumentum concedi posse, tenetur enim Summus Pontifex pascere omnes Christianos pastu spirituali, nam ad pascendum pastu corporali, facultates eius quantumuis amplæ sint, nullo modo sufficerent, sic etiam tenetur cogere omnes ad officium suum poenis spiritualibus, quammaximè excommunicatione est, sed ulterius progredi non potest, & allegat ad hoc probandum Ioannem Driedonem in lib. 2. de libertate Christiana cap. 4. ubi dicit, p. 7. sub. 1. r. 1. r. 2. ob. 1. r. 1. Sed hæc Barclaii responsio supra refutata est multis in locis.

locis, & nunc ex ipso Driedone, quem ipse citat, refutari potest: scribit enim Barclaius à Driedone; nullam aliam iudicii, & correctionis Papalis in Imperatores delinquentes, poenam, nisi solam excommunicationem poni. At Io. Driedo repugnat Barclaius, eumq; his verbis confutat, lib. 1. de libertate Christiana, cap. 14. Verum hoc non est silentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorsus exinere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum: hæc Driedo, quem in Patronum sententiæ suæ allegauit Barclaius, qui certè insignis Doctor Ioannes Driedo non poterat clarius mendacium, & imposturam Barclaii redarguere. Quod ergo nos diximus, & docent omnes Catholici, posse Pastorem summum Christianorum cogere omnes ad officium suum præstandum in obsequium Dei, non intelligitur de sola coactione per excommunicationem, sed etiam per priuationem Regnorum, & Principatuum, si ad salutem gregis idem Pastor expedire iudicauerit.

Defenditur primum exemplum allatum pro potestate summi Pontificis in temporalibus.

Cap. XXXVII.

IN capite tricesimo quinto, & tricesimo sexto refert, & refellit Barclaius argumenta quædam Nicolai Sanderi, quam totam disputationem omittendam hoc loco esse censui, quoniam non suscepi onus probandi omnia argumenta, quæ à Catholicis scriptoribus proponuntur, esse insolubiles demonstrationes. Scio multa interdum probabilia admisceri argumentis solidioribus, quæ quamuis per se, ac sola, vim per-

debere deduci in fauorem præsumptor edixerat, Episcopali auidentiæ referuamus. Fas enim non est, vt diuini muneris Ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio. In qua lege dum nihil excipitur, omnia comprehendendi videntur, nisi fortè Principis potestas, temporalis dici non debeat. Ipse quoque Iustinianus Nouella octogesima tertia, quæ sæpè ab Aduersarijs citatur, quasi in ea Clerici in criminalibus exempti non videantur à foro seculari, habet hæc verba, Prius hunc spoliari à Deo amabili Episcopo sacerdotali dignitate, & ita sub legum fieri manu (Vbi videmus, Clericos, dum Clerici permanent, non esse sub potestate legum, sed solùm posteaquam Clericali honore per Episcopos priuati sunt, ac per hoc non solùm exemptos esse, dum Clerici sunt, à potestate Iudicum inferiorum, sed ab ipsis Principum legibus, quod ad coactionem attinet; atque hoc est quod Concilium Constantiense sess. 31. dixit, Laicos nullam in Clericos iurisdictionem, vel potestatem habere). Et certè nomine Laicorum Principes etiam supremos comprehendit, cum & ipsi Laici sint. Denique, vt alia multa præteream, Imperator Fridericus Secundus in prima sua Constitutione generaliter loquitur, dum ait, Item statuimus, vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali quaestione, vel ciuili trahere ad iudicium seculare præsumat, contra Constitutiones Imperiales, & Canonicas sanctiones. hæc ibi: Per seculare autem iudicium non intelliguntur iudicia solùm Iudicum inferiorum, sed etiam superiorum, cum omnia sint æquè secularia. Atque re ipsa sic obseruari videmus, vbi sacrorum Canonum reuerentia viget.

Ad quintam propositionem, quæ erat, non potuisse Principes supremos eximere Clericos à sua Regia potestate, respondemus, id manifestè falsum esse. Nam etiam si non possit summus Princeps, omnes qui in Regno suo degunt ab omni potestate sua eximere, nisi principatu se-

abdiceret, tamen potest aliquam partem populi sui ab aliqua parte potestatis suae, vel etiam à tota eximere; & simul vere Princeps dici, & esse. Proprium enim summi Principis est, tributum à populo sibi subiecto exigere; vt Apostolus doceret Rom. 13. Ideo enim inquit, & tributa praeſtatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum seruientes: & potest tamen Rex, quos vult in suo Regno immunes à tributis facere. Dicitur enim lib. 1. Reg. cap. 17. Qui percusserit Philistaeum, strabit eum Rex diuitijs magnis, & domum patris eius faciet absque tributo in Israël. Sic etiam si magnus aliquis Rex in medio Regno suo ciuitatem vnam, vel liberam faciat, vel alicui absolute donet, non ideo Rex dici non poterit totius Regni sui, praesertim si ciuitatem illam protegat, & defendat; & ciues illi leges Regni sponte seruent: sic igitur potuerunt Reges, Clericos in suo Regno degentes eximere à potestate sua regia, & Reges tamen dici; & esse non solum laicorum; sed etiam Clericorum; qui leges eius politicas liberè seruant; & causas, quas cum laicis habent; cum actores sunt ad tribunal ipsius deferunt; & iudicio, ac sententia eius in eiusmodi causis acquiescunt. Et quoniam Rex pro defensione non solum laicorum, sed etiam Clericorum laborat; & vigilat; ideo non solum laici, sed etiam Clerici honorem ei deferunt, qui Regibus debetur, iuxta praecipuum Apostoli Petri, Deum timete, Regem honorificate. 1. Pet. 2. Denique pro Rege Deum orant, vt Apostolus monet 1. Timothea. 2. dicens, Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes; orationes; postulationes; gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus; qui in sublimitate sunt: nec solum pro Regibus generatim preces ad Deum fundunt; sed in specie dicunt; pro Rege nostro N. vel pro Imperatore nostro N.

At, inquit Barclaius, omnia membra debent subesse capiti, & omnes ciues Rectori ciuitatis, ita vt caput, & re-

Rector in omnia membra; & ciues animaduertere possit; sicut
 autem Clerici membra corporis politici; & ciues terrene
 ciuitatis, quoad temporalia. Respondeo. In corpore naturali necesse est, vt omnia
 membra capiti subsint; quoniam in eiusmodi corpore lo-
 cum non habet exemptio; Sed in corpore politico, in quo
 locus habet exemptio, non est necesse, vt omnia membra,
 scilicet omnes ciues proprie subsint potestati capitis, id est,
 Rectoris; ac per hoc non est necesse, vt Principes in om-
 nes ciues animaduertere possint, sicut non est necesse, vt om-
 nes ciues soluant tributa; neque vt omnes annis Repu-
 blicam defendant; sed satis est, si consilio, vel adhortatio-
 ne, aut precibus apud Deum Republicam temporalem
 inuenit. At perturbabitur Republica, si Clerici leges Prin-
 cipum impune transgrediantur. Respondeo. Non impu-
 ne transgredientur, quoniam ab Episcopo suo, vel Pontifi-
 ce Summo. coercentur. At. Carolus V. vocauit ad tri-
 bunal suum Hermannum Archiepiscopum Coloniensem.
 Verum est, sed vocauit, vt Principem Imperij, eundem
 enim ad suum tribunal vocauit Paulus III. Pontifex; vt
 Archiepiscopum, eodem teste Surio, in eodem loco, qui Su-
 rius postea scribit, anno 1547. iussu Summi Pontificis; &
 Imperatoris Hermannum loco mortui fuisse. Sententia
 vero depositionis a Pontifice lata est; quam autem fuerit
 Carolus V. diligens obseruator Ecclesiasticæ immunitatis,
 ex eo potest intelligi, quod anno salutis 1520. detecta
 atroci conspiratione aduersus eundem Carolum, in qua
 Ecclesiastici nonnulli intermisti erant; Carolus in laicos
 animaduertit; Ecclesiasticos, superioribus Ecclesiasticis
 puniendos remisit. testis Molin. lib. 4. c. 21. de Hisp. primog.
 Addebat Barclains esse quadam delicta grauiora, quæ pri-
 uilegiata dicuntur in Gallia, summis Principibus reseruata.
 Sed hoc argumentum in ipsum auctorem retorqueri po-
 test. illa enim non dicuntur, priuilegiata, quia Princeps ip-
 se sibi

se sibi referuauerit, quando priuilegium exemptionis Clericis concessit, vt Barclaius existimat: sed dicuntur priuilegiata, quia priuilegio Sedis Apostolicæ indultum est Regibus Francorū, vt ea delicta cognoscere possint. Id quod explicat Clarus q. 36. §. fin. versic. vltimus quæro. & Aufrerius in Clementina, Vt Clericorum; de offic. iudic. ordin. limit. 13.

Ad vltimam propositionem, quam colligit Barclaius ex supradictis, quod videlicet Exemptio Clericorum à potestate Principum nulla sit.

Respondeo. Eam propositionem ex dictis perperam colligi; tum quia demonstratum est, summos Principes potuisse, & voluisse Clericos à sua potestate eximere: tum quia licet ipsi non voluissent, aut non potuissent, potuit, & voluit Summus Pontifex illos eximere, aut iure diuino exemptos declarare: neque possunt Principes etiam supremi hanc exemptionem impedire. Atque hæc est communis Doctorum Theologorum, & Canonistarum sententia; cui hætenus non nisi hæretici resisterunt: Et quidem quod hoc sentiant illi, qui exemptionem volunt esse de iure diuino, ne Barclaius quidem dubitat: & expressè docet Nauarrus in cap. Nouit, de Iudicijs, notab. 6. num. 30: Quod autem idem etiam fateantur, & doceant illi, qui exemptionem arbitrantur non esse de iure diuino; periculosum est ex Francisco Victoria, Relect. de potestate Eccles. q. 6. proposit. 5. ex Dominico à Soto, in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. ex Martino Ledesma in quartum, parte 2. q. 20. art. 4. ex Dominico Bannes in 22. q. 67. art. 1. & ex Didaco Covarruua præct. quæst. cap. 3. concl. 3. & 4. cuius verba, vt etiam Sori, capite superiore adduximus. Hinc soluitur quæstio, quæ Barclaius in extremo capite insolutam reliquit, liceat ne Principi priuilegium exemptionis Clericorum reuocare. Respondent enim Doctores allegati, nullo modo licere.

*Defenditur secunda, & tertia pars rationis quin-
tae principalis pro potestate Pontificis
Maximi in temporalibus.*

Cap. XXXVI.

IN capite tricesimoquarto Barclaius post longam digressionem de exemptione Clericorum, redit ad oppugnandam secundam partem rationis huius principalis, quam proposuerat initio capitis tricesimisecondi. Argumentum meum hoc erat, Pastoris munus est Arietes furiosos, atque ouile destruentes separare, & recludere; Princeps autem est Aries furiosus, atque ouile destruens, quando est Catholicus fidei, sed adeo malus, ut multum obsit Ecclesiae, & Religioni, ut si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergo poterit Pastor Ecclesiae eum recludere, & in ordinem redigere. Ad hoc argumentum respondit in illo capite tricesimisecondo Barclaius, totum argumentum posse concedi, quoniam ex eo nihil aliud efficitur, nisi posse Principem malum, & Ecclesiae noxium separari à gregis consortio per sententiam excommunicationis. Nos verò eam responsionem in capite xxxiiij, refutauimus, ad quam Lectorem remittimus. Nunc igitur in capite tricesimoquarto Barclaius hæc addit:

¶ Ad argumentum, inquit, nunc reuertor, quod capitis tricesimisecondi initio propositum est, & respondeo, nihil illud ad bonorum quorumlibet temporalium, nedum ad Regni ademptionem pertinere. Certum enim est, & certo certius, excommunicationem, qua sola separantur, & excluduntur peruersi Christiani à consortio fidelium, & communionem Ecclesiae, nemini patrimonium, & bona temporalia auferre.] hæc ille, qui post multa verba in hæc

re explicanda consumpta concludit, si non possit Papi per excommunicationem adimere patrimonialia priuatis hominibus, multo minus posse per eandem censuram priuare Reges, ac Principes Imperijs, atque Regnis.

¶ Nunquid inquit, plus ei potestatis in Principes, quam in priuatos? De lege, tributum esse constat: aut nunquid Principibus, quam priuatis duriore, & deteriore condicione est utendum, ut quod Ecclesia in priuatum nequeat, id in Principem possit exercere?

Respondet. Cum dixi, Arietem furiosum posse per Pastorem separari, & recludi, non intellexi per separationem, & reclusionem solam excommunicationem, sed excommunicationem, & depositionem: quemadmodum enim Pastor non solum separat Arietem a grege, sed etiam recludit quasi in carcere, ut non amplius gregem ducat: sic Pontifex summus Regem destruentem Ecclesiam, non solum separat per excommunicationem a communione fidelium, sed etiam deponit, & in ordinem redigit, ut non amplius populos regat. Itaque rota illa longissima disputatio; qua Barclaius probat, per excommunicationem non priuari homines proprio patrimonio superuacanea est; neque vim argumenti nostri Barclaius assecutus est: quemadmodum etiam vocem, recludere, exposuit per vocem, excludere, cum exponenda esset per vocem, includere, ut cap. 33. docuimus.

Adde præterea magnam esse discrimen inter priuatas opes, & publicam iurisdictionem; ut etiam inter substantia, siue diuitias, & potestatem, siue auctoritatem: potest enim homo aliquis pauperrimus esse priuatis opibus; & iurisdictionem publicam; atque amplissimam habere: & potest contra ditissimus esse auro, atque argento, agris, & vineis, & armentis: & nullam habere in alios homines politicam potestatem. Ex quo discrimine fit, ut quantum excommunicatio non priuet patrimonio proprio, & opibus, & diuitijs; priuet tamen iure, & potestate commercij, humani,

electorum, & contrarium, & similia; & si uel impediat publicam forensam jurisdictionem: neque enim licet excommunicatis forensa iudicia exercere, audire causas, sententiam ferre, in fontes animaduertere. Ut supra probauimus, ex cap. Ad probandum, de sent. & re iudic. cap. 7.

1. Quamuis autem ex vi solius excommunicationis, nisi in casu hæresis, & apostasie, non sequatur amissio Regni, vel Imperij: tamen summus Pontifex, qui potest excommunicando suspendere jurisdictionem, ut diximus, potest etiam deponendo priuare omni jurisdictione, & potestate Regia: quæ ut in prolegomenis ostendimus, communis est Doctorum, & Ecclesiæ ipsius sententia. Nec tamen hinc sequitur, plus habere potestatis Pontificem in Principes, quam in priuatos: nam priuati non possunt deponi à Regno, quia Regnum non habent, non quia minus obnoxij sint potestati summi Pastoris: & tamen possunt etiam ipsi priuari rebus, quas habent; quod fit cum pena pecuniaria, aut exilij, aut carceris, aut alia corporali pena mulctantur: falsum enim est, quod Barclaius nimium sepe repetit, corporalem penam in solius politici magistratus potestate positam esse, cuius contrarium praxis ostendit, præsertim in tribunali sancti officij: *1. ad subord. m. cap. 1. sic sumptus iudic. est iudic. Addit. postea Barclaius, aliam rationem, quam in forma*

sylogisticae ratiocinationis hoc modo disponit. Summus Pontifex non habet nunc maius imperium in Principes temporales, quam habuit antequam ipse esset Princeps temporalis: Antequam esset Princeps temporalis, nullum in eos habuit imperium illo modo, habuit. Ergo nullum nunc quoque in eos illo modo habet. Et quoniam propositio manifesta uidetur, probatur assumptio unem hoc modo. Nemo inferior, & subiectus habet imperium in suum superiorem, & dominum, ut possit eum iudicare in eo ipso in quo

equare et subiectus est, vacante hinc omnino, nisi ab
 Papa autem, antequam fieret Princeps temporalis, erat Re-
 gibus, & Imperatoribus, quatenus ad temporalia refer-
 rior; & subiectus omnino iudicari debet, ut patet. Ergo
 Ergo non habet in eos temporale Imperium, ut possit eos
 in temporalibus iudicare; sed hoc non habet, nisi in
 & Respondeo. Assumptio prioris syllogismi falsa est; pro-
 inde etiam falsa conclusio est; Siquidem summus Pontifex
 ius quod habet in temporalibus supra Reges, & Principes
 Christianos, non acquisiuit ex Principatu temporali, quem
 nunc possidet, sed habuit a Christo, quando ab eo accepit
 potestatem Apostolicam, & supremam supra omnem Ec-
 clesiam, ut esset ipse Vicarius generalis, Caput, & Rector,
 & Pastor, & Princeps omnium fidelium; quamvis enim
 ut supra dictum est, ea potestas iure spiritualis sit, tamen
 extenditur ad temporalia eo modo, quo spiritus humanus,
 quamvis vere, & proprie spiritus sit, non corpus, vel cor-
 poralis, tamen regit membra corporis, qui presidet, & ea
 castigat, & punit, prout ad salutem expedire cognoscit.
 Quare probatio assumptionis in posteriori syllogismo, nul-
 las vires habet, in hanc assumptionem, quoque syllogismi post-
 rioris est falsa, ac per hoc est etiam totius syllogismi falsa
 conclusio; siquidem falsum est, summum Pontificem fuisse
 inquam Regibus, & Imperatoribus iure subiectum; neque
 id probavit Barclaius, quod ut sibi uidebat, affirmat, ut
 At, inquit, adherenti dicunt, exemptionem per sonantia
 Ecclesiasticarum iure humano introductam esse. Respondeo. Bellarminus, qui citatur in margine, non
 dicit iure humano solam, sed iure humano, & diuino. De-
 inde illi ipsi, qui exemptionem Clericorum dicunt esse de
 iure humano, addunt eam, quo ad personas, esse ualde con-
 formem iuri naturali, & diuino, ut perspicuum est ex Do-
 minico de Soto in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. conclus. Præterea
 idem auctores, qui negant exemptionem Clericorum esse

de iure diuino diferte affirmant, summum Pontificem potuisse, & debuisse eximere Clericos, etiam Principibus temporalibus in consultiis, neque posse temporales Principes contrarium suis Legibus constituere, ut supra notauimus; ex Victorij, Sotij, Ledesij, Bannesij, & Cbuarruias falsum est igitur quod tot verbis inanis hoc loco Barclaius repetit de exemptione solo Principum privilegio, & manere Clericis concessa. *Et sic ostendit sicut magis est in*
 29 Transiit postea Barclaius ad tertiã partem rationis quinte principalis pro potestate summi Pontificis in temporalibus, omittit enim quae ipse repetit ex cap. x. quae ibidem refutata sunt. sic autem loquitur. Superest summum Bellarmini argumentum, in quo referando non omnia opera opus est. Tertium, inquit, argumentum est. Potest Pastor, ac debet omnes oues ita pascere, ut eis conueniat. Ergo potest Pontifex Christianis ea iubere, atque ad ea cogere ad quae quilibet totum secundum statum suum tenetur. id est, singulos cogere, ut eo modo Deo seruiant, quo secundum statum suum debent. debent. autem Reges Deo seruire defendendo Ecclesiam, puniendoque haereticos, & schismaticos: ergo potest, ac debet Regibus, iubere ut hoc faciant, & nisi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliasque commodas rationes. *magis est: ostendit sicut supra*
 Ad hoc argumentum Barclaius respondet, si agatur de pastu, & poenis spiritualibus, totum argumentum concedi posse: tenetur enim Summus Pontifex pascere omnes Christianos pastu spirituali: nam ad pascendum pastu corporali facultates eius quantumuis amplae sint, nullomodo sufficerent. sic etiam tenetur cogere omnes ad officium suum poenis spiritualibus, quarum grauissima excommunicationatio est: sed ulterius progredi non potest. & allegat ad hoc probandum Ioannem Driedonem in lib. 2. de libertate Christiana cap. 4. ubi. *magis est: ostendit sicut supra*
 Sed haec Barclaij responsio supra refutata est multis in locis.

locis, & nunc ex ipso Driedone, quem ipse citat, refutari potest. scribit enim Barclaius à Driedone: nullam aliam iudicij, & correctionis Papalis in Imperatores delinquentes poenam, nisi solam excommunicationem poni. At Io. Driedo repugnat Barclaius, eumque his verbis confutat, lib. 1. de libertate Christiana, cap. 14. Verum hoc non est silentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum. hæc Driedo, quem ipse Patronum sententiæ suæ allegauit Barclaius; qui certe insignis Doctor Ioannes Driedo non poterat clarius mendacium, & imposturam Barclaii redarguere. Quod ergo nos diximus, & docent omnes Catholici, posse Pastorem summum Christianorum cogere omnes ad officium suum præstandum in obsequium Dei, non intelligitur de sola coactione per excommunicationem, sed etiam per priuationem Regnorum, & Principatum, si ad salutem gregis idem Pastor expedire iudicauerit.

Defenditur primum exemplum allatum pro potestate summi Pontificis in temporalibus.

Cap. XXXVII.

IN capite tricesimoquinto, & tricesimosexto refert, & refellit Barclaius argumenta quædam Nicolai Sanderi. quam totam disputationem omittendam hoc loco esse censui, quoniam non suscepimus onus probandi omnia argumenta, quæ à Catholicis scriptoribus proponuntur, esse insolubiles demonstrationes. Scio multa interdum probabilia admisceri argumentis solidioribus, quæ quamuis per se, ac sola, vim per-

suadendi non habeant; tamen addita firmioribus argumen-
tis, non parum iuuant ad rem, de qua agitur, confirman-
dam. Itaque conclusionem Sanderi, quæ communis est
inter omnes Catholicos scriptores, aduersus Barclaium, cuius
manus sunt contra omnes, ut scriptura de Iſnaele lo-
quitur, defendendam mihi desumpſi, & simul ad ea, quæ
proprie aduersus mea scripta Barclaius obiecit, respon-
dendam mihi esse iudicavi. Igitur in capite tricesimo septimo
refert argumentum meum primum ab exemplo, & figura
veteris testamenti ductum. hæc autem est argumenti sum-
ma. Ozias Rex in lib. 2. Paralip. cap. 26. cum Sacerdotum
officium vsurparet, & à Sacerdotibus repulsus non acquie-
ſceret; continuo lepra diuinitus percussus fuit; atque iudi-
cio Sacerdotum separatus è cætu populi, seorsim in domo
solitaria habitauit vsque ad obitum: ex quo factum est, ut
Regni administratione priuatus fuerit; & filius ipsius in ci-
uitate populum iudicauerit. Hinc argumentum eiusmodi
conficitur, Si ob lepram corporalem poterat Sacerdos omnia
Regem iudicare, & Regno priuare: quare id non poterit
nunc propter lepram spiritualem, id est, propter hæresim,
quæ per lepram figurabatur, ut S. Augustinus docet lib. 2.
quæst. Euangel. quæst. 40. præsertim cum 1. Corinth. 10. Pau-
lus dicat, contigisse Iudæis omnia in figuram?

Ad hoc argumentum respondet Barclaius, iudicio Sa-
cerdotum fuisse Regem Oziam propter lepram separatum
à reliquo populo; & eodem modo posse nunc Regem iudi-
cio summi Pontificis propter hæresim separari per excom-
municationem à cætu fidelium: negat autem fuisse Regem
Oziam Regno priuatum; & propterea etiam negat, posse
Regem à Pontifice propter hæresim Regno priuari. Quod
autem non fuerit Ozias Regno priuatus, probat ex eo
quod scriptura testatur anno ætatis sextodecimo regnate
cepisse, & quinquaginta duobus annis regnasse. 4. Reg. 15.
& 2. Paralip. 26. proinde regnasse ab anno sextodecimo
vsque

usque ad mortem. Idem etiam probat ex eo quod eadem scriptura dicit, Ioachim filius Regis gubernabat palatium, & rexit domum Regis, & iudicabat populum terræ: hinc enim colligitur, filium Regis non auctoritate propria, sed nomine Patris sui regnantis Regnum administrasse: hæc Barclaius.

Respondeo. Ozias lepra percussus retinuit quidem nomen Regium, sed inane: filius vero eius sine Regio nomine Regnum cum plena potestate administravit. id verbis disertis testatur Iosephus lib. 9. Antiquitatum, cap. 11. ubi dicit, Oziam priuatum vixisse in domo solitaria, & filium eius Rempublicam administrasse: quod idem satis aperte indicat scriptura, cum ait, Filius Regis iudicabat populum terræ: neque addit, id eum fecisse iussa Patris, aut Patris nomine; neque toto eo tempore quo Rex percussus lepra mansit in domo solitaria, ullam partem regiminis ad eum ullo modo pertinuisse. Atque hoc intellexi, cum in argumento dixi, coactum fuisse Oziam filio Regnum renunciare: per Regnum enim non vocabulum Regis, sed auctoritatem significavi; quam auctoritatem Pater non retinuit, sed priuatus vixit, ut Iosephus loquitur. In hoc igitur vitæ argumenti ab exemplo ducti posita est; quod quemadmodum Rex Ozias lepra percussus iudicio sacerdotum coactus est habitare in domo solitaria, & Regni administratione dimissa priuatus vivere: sic etiam Rex hæreticus, iudicio summi Sacerdotis per excommunicationem separari possit à cætu piorum, non solum quo ad sacramentorum, & præcum communicationem; ut Barclaius aduertit; sed etiam quo ad forense iudicium, & Regni administrationem, quod Barclaius negat. At Ozias relictum est nomen Regium. Verum id quidem, sed non idcirco nomen Regium relinquere debet homini propter hæresim excommunicato, atque deposito: nam lepra spiritualis deterior est lepra corporali; & sacerdos Christianus præstantior est sacerdote.

Leuitico, & res figurata perfectior est, quam sic ipsa figurata sic enim Agnus Paschalis par non erat Christo crucifixo, & manna inferius est Eucharistia, & Circuncisio, baptisimum non aequat, non uis non aequat. Quod autem Barclaius disputat de differentia auctoritatis regnandi, & administrationis Regni, non facit ad rem, tum quia Ozias non sola administratione, sed etiam auctoritate priuatus fuisse dicendus est, cum Iosephus dicat, eum priuatum in magno mœrore uixisse post acceptam plagam lepræ: tum etiam quia Barclaius non concedit, Regem hæreticum posse priuari administratione Regni. sic enim ipse loquitur pag. 312. ¶ Quod autem dixi, Papam posse separare Regem hæreticum à communione fidelium per excommunicationem, de separatione spiritali animorum, non corporum intelligendum est. subditi enim Regi excommunicato obsequium denegare non debent: hæc ille, qui sine dubio, ut etiam supra docuit, non permittit; posse per Pontificem interdici Regi hæretico administrationem Regni, & curatorem illi dari, ut ipse fatetur, datum esse Regi Ozia filium Curatorem. Quare falsò postea dicit, figuram Ozia, lepræ, separationis, bellissime conuenire cum Rege, hæresi, & excommunicatione: & ex hac figura temporalem Pontificis potestatem omnino fictitiam, usurpatam, atque à iure diuino alienam ostendi. Quo modo enim figura cum re figurata concordat, si in figura ponitur Rex coactus habitare in domo solitaria, & negocia Regni nulla tractare: in re figurata ponitur Rex liberè in Vrbe Regia residere, & ius dicere, ut antea faciebat? Et si ueritas figuræ requirit, ut nihil minus, sed potius aliquid amplius in re figurata repetiatur, quàm in ipsa figura: & ided necesse est, ut Rex hæreticus per sententiam Pontificis administratione Regni, & ipsa quoque auctoritate priuatur, quo modo ex hac figurâ temporalis potestas Papæ fictitia, & usurpata, & à iure diuino aliena monstratur? Maneat ergo

ergo argumentum nostrum ab exemplo appositè ductum esse; neque à Barclaiio potuisse conuelli:

Defenditur secundum exemplum pro potestate Pontificis in temporalibus.

Cap. XXXV. III.

Reponit deinde Barclaius in capite tricesimo octavo secundum exemplum à nobis adductum ex libro Paralip. cap. 23. Vbi narratur, Athaliam Reginam fauentem superstitioni, & idololatriæ Baal à Pontifice Ioiada Regno, & vita fuisse priuatam, & Iors Regem in eius locum institutum. Ad hoc exemplum refutandum sternit sibi Barclaius viam digressiuncula quadam, ex confectis rumoribus, & solita maledicentia in Pontifices. Scribit enim hoc exemplum à me allatum, ne indiligentiæ, aut præuaticationis apud Sixtum V. Pontificem accusarer, si illud ab alijs altera notatum omissem. At ego multo antea quam Sixtus V. Pontifex crearetur; hæc scripseram, & in scholis dictaueram; deinde, si tam multa alia exempla prætermissem, quæ in Sandæto légeram, ut Barclaius ipse testatur, cur timere debui offensionem Pontificis, si illud vnam prætermittere? Quod verò addit Barclaius, Sixtum V. in animo habuisse ordinem Iesuitarum ad arctiorem formam viuendi, atque ad certum vestimenti genus cogere; fabulæ sunt hominum ociosorum; & mirum est Barclaium in his etiam nugis reserendis voluisse tempus consumere. Quod verò adiungit, Bullam eiusdem Sixti V. quæ Pontimustanzæ Academiz perpetuus Rectoratus Iesuitis addicitur, suppositiciam, vel obreptitiam videri, & quamuis verè sic à Sixto concessa, valere tamen non debere, quia statim ab eius creatione fuerit impetrata; non iam ad fabulas, vel nugas, sed ad ca-

humias & maledicentiam pertinet: quasi non potuerit idem Pontifex toto illo quinquennio, quo Pontificatum gessit, eam bullam reuocare, si supposititiam, aut obreptitiam, aut fraude extortam dedicisset.

Sed his omisiss, ad exemplum Ioiada Pontificis Athaliae Reginae exauctorantis, respondet Barclaius, exemplum illud ad rem non facere; quod Athalia nullo iure regnaret, sed immani tyrannide per vim, & scelus Regnum occupasset.

At verum quidem est, initium Regni Athaliae tyrannicum; & violentum fuisse: sed cum annis sex quiete regnauerit, credibile est, populum consensu suo Regnum eius approbasse, praesertim cum ignoraretur superesse adhuc vnum ex filijs Regis defuncti, & fama esset, omnes omnia non interisse. Neque nouum, aut insolitum est, ut initia Regnorum sint violenta, & tyrannica, & tamen paulo post consentiente populo Reges legitimi habeantur. Ipse certe Augustus, qui Imperator optimus habitus est, Rempublicam iniuste initio oppressit, & Principatum sibi armis violenter vsurpauit. Ortho Galbam occidit: Vitellius Ortho necem iecit: Vespasianus Vitellium; & omnes tamen Imperatores a Senatu, Populoque Romano salutati sunt. Quid atrocius, quam quod Philippus gessit, cum Gordianum Imperatorem legitimum sustulit; & Imperium eius iniussit; & tamen ipse quoque legitimus Imperator habitus est. Miso Odoacrem Herulum, Gothos, & Longobardos inuasores Italiae, & alios prope innumerabiles, qui per vim Regna occupauerunt, & postea tamen accedente consensu populorum Reges legitimi habiti sunt.

At, inquit Barclaius, sacerdos Ioiada, non auctoritate propria Athaliae deposuit, sed hortatus est Centuriones, & milites, & cum illis in Athaliae conspirauit: sic enim scriptura loquitur, Miso Ioiada Pontifex, & assumens Centuriones, & milites introduxit in templum Domini;

populique cum eis foedus.

Et hoc verum est, sed non impedit quominus Ioiada auctoritate Regina deposita fuerit. Sacerdos enim non poterat solus implere, quod proposuerat; ideo Centurionibus, & militibus ad se accersitis, exposuit illis propositum suum de turbanda Regina de solio, tum ob alia crimina, tum quod falsam religionem Baal foueret: neque simplici promissione militum contentus esse voluit, sed foedus cum eis iuravit, & adiuravit eos, ut fortiter proposito suo cooperarentur. Denique ipse armavit milites tradens eis hastas, & reliqua arma Regis David, quae erant in domo Domini; ipse iussit interfici Reginam; ipse nouum Regem coronauit; ipso auctore totus populus templum Baal euerit, & aras Idolorum destruxit, & sacerdotem Baal aram ante ipsam occidit.

Defenditur tertium exemplum allatum pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

Cap. XXXIX.

Tertium exemplum attuleram ex S. Ambrosio, qui Theodosium Imperatorem excommunicauit, propter eundem, quam Thessalonica nimis crudeliter fecerat; deinde coegit eum, ut legem ferret, ne sententia lata de eade, aut publicatiōe bonorum rata essent, nisi post triginta dies à pronuntiatione sententiae, nimirum ut si quid per iracundiam precipitanter dictasset, intra spacium illud sedato pectore reuocaret. Ex quo exemplo, collegeram ab Episcopo Mediolanense potuisse iudicari, Imperatorem, qui apud Mediolanum sedem habebat. Ex quo rursus deduxeram, si hoc potuit Episcopus; quanto magis Princeps Episcoporum Papa.

Ad hoc exemplum ita respondet Barclaius, vt primum admittat, Episcopum posse cognoscere de crimine Principis in foro externo Ecclesiastico, & illud punire poena Ecclesiastica, qualis in primis excommunicatio est: & hoc modo cognouisse Ambrosium causam Theodosij de exce, vt peccatum erat, & eundem Theodosium reum factum excommunicasse: deinde concedit, ab Episcopo Ambrosio imperatam fuisse, vt Theodosius legem illam ferret in poenitentiam peccati commissi, sine quo poenitentiae fructu vel signo, eum ab anathematis vinculo non soluisset. Ex his vero colligit, S. Ambrosium habuisse in Theodosium spirituales iurisdictionem, non autem temporalem, aut politicam.

At ego exemplum illud, quod attinet ad excommunicationem, non attuli aduersus Barclaium, qui nondum orbi terrarum innotuerat: sed aduersus alios, praesertim Anglos Calvinistas, qui negant Principem supremum excommunicari posse a Summo Pontifice, vel Summum Pontificem ullam habere in supremos Principes iurisdictionem, vel potestatem. Quod vero attinet ad legem politicam, quam Theodosius ex Ambrosij praeepto tulit, non vtique negamus, eam ad fructum poenitentiae pertinere, & a spiritali potestate Episcopi fuisse imperatam: sed ostendere volumus, posse Principes Ecclesiasticos, non solum in foro interno conscientiae, sed etiam in foro externo Ecclesiastico disponere de temporalibus, vt ad spiritalia ordinem habent. Certè enim qua potestate S. Ambrosius potuit Theodosium cogere, si a vinculo anathematis solui vellet, ad legem illam politicam ferendam: eadem potuit eundem cogere ad aliam legem politicam saluti animarum necessariam, ferendam, nisi vellet anathematis vinculo alligari. Ex quo manifestè colligitur, multo maiore ratione potuisse Pontificem Maximum, Ecclesiae vniuersae praesidem, imperare Principibus temporalibus sub anathema-

is poens, vt leges politicas spiritali bono necessarias ferant, & contra, vt eas abrogent, quæ spirituale bonum impediunt: atque hoc modo spiritali potestati, temporalem potestatem esse subiectam.

Defenditur exemplum quartum.

Capitulum XXXIX.

Quartum exemplum desumptum fuit ex privilegio S. Gregorij Monasterio S. Medardi concessio, quod habetur lib. 12. Epistolarum extremo, in quo leguntur hæc verba, Si quis Regum, Antistitum, Iudicum, vel quarumcunque secularium personarum huius Apostolicæ, & nostræ præceptionis decreta violauerit, cuiuscunque dignitatis, vel sublimitatis sit, honore suo priuetur, &c. Et similia habentur in alio privilegio eiusdem S. Gregorij lib. 11. epist. 10. ad Senatorem Abbatem.

De hoc exemplo sic loquitur Barclaius. Si viueret hodie B. Gregorius, & superiora verba eo sensu accipi intelligeret, quasi ipse potestatem habuisset priuandi Reges suo honore, & dignitate, exclamaret profecto calumniosam esse interpretationem, & se nunquam tale quid, vel per somnium cogitasse: et verò quæ alibi scripta ab eo sunt, fidei abrogant huic expositioni, sunt igitur ista, non imperantis, sed imprecantis verba, quibus admonet, & adiurat omne genus hominum, ne privilegium à se datum violente, quod si violauerint, Deum vindicem fore, qui eos suo honore priuet, quod genus admonitionis & imprecationis nunc semper addi solet extremis Bullarum, & Constitutionum Pontificiarum, hoc modo, Nulli ergo hominum liceat hanc paginam, &c. si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum

rum Petri, & Pauli Apostolorum eius incurrat, siue quod idem est, se nouerit incursum. *Idem est, se nouerit incursum.*

Respondeo. Interpretatio verborum S. Gregorij, non mea est, sed alterius S. Gregorij, dignitate parisi, & sanctitate non multum inferioris. Sanctus, inquam, Gregorius VII. Papa in Epistola ad Episcopum Metensem, quæ est vicesima prima libri octauæ, hunc locum S. Gregorij adducit ad probandum iurè à se fuisse depositum Henricum Imperatorem: B. Gregorius, inquit, Papa Reges à sua dignitate cadere statuit, qui Apostolica Sedis decreta violatè præsumpserint, scribens ad quendam Senatorem Abbatem, his verbis, Si quis verò Regum, &c. Quod si B. Gregorius, Doctor, utique mitissimus, Reges, qui statuta violarent, non modo deponi, sed etiam excommunicari, atque in æterno examine damnari decreuit: quis nos Henricum non solum Apostolicorum iudiciorum contemptorem, verum etiam ipsius Matris Ecclesiæ, quantum in ipso est conculatorum, totiusq. Regni, & Ecclesiarum improbitatè, & atrocissimum destructorem deposuisse, & excommunicasse reprehendat, nisi forte similis eius hæc ille, cui Barclaius si cedere noluerit in interpretatione verborum S. Gregorij, nimis temerarius erit: si autem cesserit, fateri debet, S. Gregorium primum non ignorasse, potestatem sibi diuinitus datam extendi vsque ad Regum, & Principum depositionem. Sed addamus & alium interpretem verborum S. Gregorij, ut in ore duorum restium stet omne verbum. Thomas Valdensis, vir doctissimus in lib. 2. doctrinalis fidei antiquæ art. 3. cap. 75. Profecto, inquit, nec B. Gregorius eminentiæ sui status super statum Imperialem præiudicauit in aliquo, cum Regem sibi verbo tenus præposuit, negotio quod tunc tractabatur attento, quod tunc aptè videbimus, si posteriora eius facta, & scripta queramus: Vide, an se Magistrum & Imperatorum & Regum non arbitratur, cum post priuile-

gia quædam Senatori Presbytero ; & Abbati Xenodochij Francorum directa sub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatori conclusit, Si quis Regum, &c. En quam bene Doctor iste Barclaium nondum natum confutavit. Barclaius dicit ex alijs scriptis S. Gregorij colligi, S. Gregorium non existimasse habere se potestatem super Reges seculi, quamvis eius verba id significare videantur: Thomas Valdensis contradicit, ex alijs S. Gregorij scriptis colligi, S. Gregorium verbo tenus se Imperatori subiecisse, re autem vera non ignorasse eminentiam sui status super statum Imperialem. Barclaius dicit, Verba sancti Gregorij sonare imprecationem; quam etiam quilibet priuatus adiungere potest. literis suis: Thomas Valdensis contra dicit, Verba S. Gregorij sonare interminationem honoris, & dignitatis, quam literis suis adiungere non potest, nisi Princeps supremus: Vtrum autem maior fides habenda sit vni Barclaiio, quam duobus viris tantæ eminentiæ, atque doctrinæ, stultum est querere. Sed etiam si id queratur ex verbis ipsius S. Gregorij tota quæstio nullo negotio dissoluetur. Siquidem S. Gregorius tria simul coniungit, videlicet, honore suo priuetur, à communionem fidei segregetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur: At duo posteriora non continent imprecationem, sed decretum, siue declarationem: non enim Prælati, qui dicit, qui hoc fecerit, excommunicetur; imprecatur excommunicationem, sed iubet excommunicari: & qui dicit, qui hoc fecerit, in diuino iudicio ad pœnas æternas damnetur, non imprecatur damnationem æternam (quis enim tam crudelis inuenitur, qui hoc imprecetur?) sed declarat, qui hoc fecerit, eum grauissimè peccaturum, & pœnas æternas in diuino examine promeriturum. Igitur eodem modo illud, Honore suo priuetur, non est imprecatio, sed decretum, vt ab honore suo decidat, & declaratio, vt liceat populo non obedire eiusmodi Regi; tamquam

quam honore suo ac dignitate privato. Quemadmodum etiam verba extrema Constitutionum Apostolicarum non significant imprecationem; ut perperam Barclaius exponit: (neque enim Summus Pastor, & Vicarius boni illius Pastoris, qui animam suam pro ouibus suis posuit, imprecaretur ouibus suis indignationem omnipotentis Dei) sed declarationem, & denunciationem continent grauiſſimæ poenæ, quæ contemptores Apostolicorum præceptorum sine dubio consequeretur. Hoc enim manifestè significant illa verba, Indignationem omnipotentis Dei; & Beatorum Petri & Pauli se nouerit incurſurum. Quare si S. Gregorius nunc in terris viueret, haud dubio exclamaret, calumniosam esse interpretationem Barclaij, & se nihil tale vîquam vel per somnium cogitasse.

Defenditur exemplum quintum. Cap. XLV.

Vintum exemplum est Gregorij II. qui Leoni Imperatori à se excommunicato prohibuit vectigalia solui ab Italis, ac proinde Imperij parte mulctauit.

Ad huius, & sequentium exemplorum refutationem præmittit Barclaius satis prolixam admonitionem aduersus argumenta, quæ petuntur ab exemplis, immemor argumentorum, quæ ipse duxit ab exemplis veterum Pontificum, & Imperatorum, ex quibus plenissimè constare dixit, nullâ esse in Pontifice potestatem disponendi de temporalibus. Sed quoniam isti sunt loci communes, qui ad omnem disputationem accommodari possunt; ijs omiſſis ad rem propositam accedam. Igitur Barclaius præcisè negat, verum esse quod historici tradunt, à Gregorio II. Pontifice prohibitos fuisse Itales Imperatori hæretico, & excommunicato vectigalia pendere; tota verò eius ratio est; quia Platina in vita Gregorij II. scribit, volentibus populis deficere

ab Imperatore hæretico, restitisse Gregorium, & auctoritate sua, eos in fide, & obedientia Imperatoris tenuisse. Cur autem vni Platinae maior fides habenda sit, quam cæteris historicis antiquioribus, & pluribus; eam causam reddit, tum quia Platina scripsit historias Pontificum iussu Sixti IV. & habuit Romæ multa vetera monumenta: tum etiam quia Gregorius Pontifex optimus & iustissimus cum esset, nunquam iussisset contra Euangelium negari centum Cæsari, qui vsque ad obitum Cæsar, & Imperator Augustus permansit:

At hæc Barclaij disputatio, tam est infirma, ac debilis, ut mirum non sit, quod paulò ante tam longa præfatione exemplorum auctoritatem extenuare conatus sit. Videbat enim nihil firmum adferre se posse ad exemplum tam vetustum, & tam evidens refutandum. Primum igitur aio Platinam non esse contrarium historicis cæteris, si tempora distinguantur. Verum est enim per multos annos Gregorium restitisse populis Italicis cupientibus ab Imperatore deficere. Sperabat enim assiduis cohortationibus suis aliquando cessurum Imperatorem, & ad meliorem mentem, ac saniora consilia rediturum: atque hoc est, quod Platina verè narrat. Sed ubi vidit Pontifex, se operam perdere, & Imperatorem quotidie deteriorem fieri: secūrim ad radicem misit, & Imperatorem cœtu piorum eiecit, ac iussit, ut ei tamquam impio Italicæ populi non parerent, neque vectigalia deinceps penderent. Id verò Platina non negat, & historici plurimi Græci, & Latini affirmant, quos in libro meo citavi. Vide de hac tota causa Cardinalium Baronium Tomo 9. Annalium, ad annum salutis 726. & 730.

Aio secundo, si Platina contrarium dicat, magis credendum esse historicis cæteris, quam ipsi: nam & multi sunt, & antiquiores, & diligentiores, & historias temporum scribunt, non vitam vnius Pontificis, ut Platina facit: quam
autem

autem Platina parum diligens fuerit in perferendis monumentis Romanorum Archiuorum, vel ex eo potest intelligi, quod Onuphrius Panuinius in additionibus ad Platina, multa eiusdem Platina vel omiffa, vel errata demonstrat: & in additione præmissa vitæ Gregorij secundi, admonet, Leoni tertio Imperatori hæretico iure ereptum, fuisse Imperium, quod in Italia habebat, à Gregorio secundo Romano Pontifice.

Aio tertio Gregorium virum sanctissimum non peccasse in Euangelium, quando populos Italia prohibuit veltigalia pendere Imperatori hæretico. Quod enim Dominus ait, Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, intelligitur de Cæsare legitimè imperante.

Leo verò ille, qui ob crimen hæreseos à Summo Pontifice publicè excommunicatus fuerat, & ab Imperio depositus, non erat verè, & iure Cæsar, sed Tyrannus, & persecutor sub titulo Cæsaris.

At, inquit Barclaius, vsque ad mortem Leo permansit in Imperio.

Respondeo. Apud Græcos, præsertim hæreticos, Imperator de facto, non de iure permansit: apud Latinos, ac præsertim Italos, neque de iure, neque de facto.

Defenditur exemplum sextum.

Cap. XLII.

Extim exemplum est Zachariæ Pontificis, qui Childericum Regem Francorum deposuit, & Pipinum substituit.

Ad hoc exemplum Barclaius opponit multa, quæ per partes singillatim refellenda sunt.

Primum contendit, Childericum fuisse solo nomine Regem, qualis est, vt ipse loquitur, Rex Schaccorum.

Respondere: Negari non potest; quin Childericus nihil omnino in Regno per se gereret, sed Regnum, & Regni negocia per Principes, ac potissimum per Præfectum Palatii administraret, vt Aimoinus tradit lib. 4. cap. 61. cæterum verum non est; cum solo nomine Regem fuisse, fuit enim Rex iure successiois, & tamquam verus, ac legitimus Rex inunctus, & coronatus erat, & à populis iuramentum fidelitatis acceperat. Neque hoc negare Barclaius potest, nisi ipse sibi repugnare velit: nam paulò post scribit, grauissimam iniuriam Childerico factam esse à Zacharia Pontifice, & à Pipino Principe cum Regno deiectus est. At quæ iniuria fieri poterat ei, si absque vilo iure falsum Regis nomen gerebat? & cur Pipinus in spem Regni existeret, & Regium nomen non dissimulanter affectabat (vt paulò infra Barclaius loquitur) si Childericus nihil præter inane nomen habebat?

Secundo Barclaius dicit, Childericum iniuste depositum fuisse, in qua re socium habet Ioannem Caluinum, lib. 4. infra. cap. 7. & Illyricum in historia Magdeburgensi Centuria 8. cap. 10.

Sed nos iuste fuisse depositum probamus primo ex testimonijs omnium scriptorum: omnes enim cum laude hanc historiam narrant. Vide Cedrenum in vita Leonis Maurici, Paulum Diaconum lib. 6. cap. 3. de gestis Longobardorum, Eginarthum in vita Caroli Magni, Reginonem lib. 2. Chronic. Marianum Scotum lib. 3. Chron. Orthonem Frisingensem lib. 5. historia cap. 55. Adonem Viennensem, in Chron. Aimoinum lib. 4. cap. 61. Abbatem Vrperg, & Sigebertum in Chron. Blondum lib. 10. Decadis prima, Paulum Aemilium lib. 1. & 2. de gestis Francorum, Robertum Gaguinum, Papirium Massonium, & alios omnes, hæreticis exceptis.

Secundo ex causa: nam non solum Childericus, & aliquot eius prædecessores nulla Regni negocia curabant, sed etiam

etiam ob eorum socordiam Christiana Religio in eo Regno maxime laborabat, ut scribit S. Bonifacius Episcopus Moguntinus in Epistola ad Zachariam Pontificem. Tertio ex virtute auctoris, & executoris: nã Zacharias, cuius auctoritate hæc res gesta est, omnium consensu vir sanctissimus, & sapienissimus fuit. Sanctus verò Bonifacius, qui iussu Pontificis Pipinum vocavit, & coronavit, non solum Doctor eximius, sed etiã Martyr gloriosissimus fuit. Denique ab euentu, nam translatio ista Regni Francorum à Childerico ad Pipinum Deo benedicente faustissima, & Regno, arque Ecclesie vtilissima fuit.

At, inquit Barclaius, nullo casu licet malum facere, ut bonum inde quantumvis magnum consequatur: deponi autem Regem legitimum à proprijs subditis; aut deponentibus consentire, cum ille solum Deum supra se habeat, cui soli gestorum suorum rationem reddere renetur, per se & simpliciter malum esse iam supra ostendimus.

Respondeo, Childericum non subditi eius, sed Pontifex, qui superior erat, iure deposuit: non enim Zacharias solum assensum præbuit in depositione Childerici, sed ex auctoritate eum deposuit, ut mox ostendemus. Neque vlllo solido argumento supra Barclaius probavit, Reges non habere supra se nisi Deum, cui soli gestorum suorum rationem reddere teneantur. Videat lector, quæ supra dicta sunt, & iudicet.

Tertio Barclaius ridet argumentum illud, quod ab euentu felici duxi, ut probarem, iuste Childericum fuisse depositum: ac dicit, plebeium, & puerile argumentum esse, & allegat Poëram dicentem

Careat successibus opto,
Quisquis ab euentu facta notanda puter.

Addit etiam, eundem felicem euentum habuisse translationem Regni Francorum a Carolouingis ad Capuingos; & tamen constat Hugonem Capetum per summum

scelus exiisse Carolouingos Regno, & illud ad Capenit-
gos suos transfuisse. *ad m. up. 117. ut ut 100. 1. 1.*
Respondeo. Argumentum à solo euentu fortuito sine
dubio parum valet, vt si quis daminaret prudentiam, vel
peritiam Imperatoris: ex eo solùm, quòd victor in prælio
non fuisset: sæpè enim aliundè accidit amissio victoria, quã
ex imprudentia, vel impetitia Imperatoris: argumentum
tamen à felici euentu ex prouidentia Dei, non parum va-
let, præsertim cùm adiungitur alijs argumentis. solet enim
Deus iustitiæ fauere, nisi ob aliquam causam sapientiæ ip-
sius videatur aliter esse faciendum.

Quod autem Barclaius reprehendit Hugonem Capetum
summi sceleris, & Regni vsurpati; & Gaguinam auctorem
adducit: nos ei Cardiualem Baronium opponimus, qui to-
mo Annalium decimo ad annum Domini 987. multis argu-
mentis probat, Hugonem fuisse legitimum Regem, & in eo
non defecisse, sed propagatam esse Caroli Magui stirpem;
Nec desunt alij, qui Hugonem istum defendunt, vt Papius
Massonus, & alij: & Gaguinus non dicit per summum sce-
lus id ab Hugone factum fuisse. Et certè magnum argu-
mentum huius rei esse potest, quòd Robertus Pius, qui vna
cum Patre Hugone, & post eum regnauit, vir piissimus, &
sanctissimus fuerit: nequè enim tanta pietas cum iniusta
vsurpatione alieni Regni coherere potuisset.

Quarto dicit Barclaius, S. Bonifacium non peccasse exe-
quendo mandatum Zachariæ Pontificis, quamuis Zachariàs
mandando peccauerit: reddit autem rationem, quia tene-
bat ut, inquit, Papæ sententiam exequi, licet sciuisset illam
esse iniustam, & idè licet fecisset Zachariam reum iniqui-
tas imperandi, innocentiã esse ostendisset Bonifacium or-
do seruiendi, & necessitas patendi. & allegat cap. Pasto-
ralis. §. qui verò, de offic. iudic. deleg. & Can. Quid culpa-
tur: 23. q. 1. & Can. miles. 23. q. 5.

Respondeo. Hoc dictum non plebeium, aut puerile, sed
planè

planè hæreticum est; pugnat enim cum expresso verbo Dei, Oporteret obedire magis Deo, quàm hominibus, Act. 5. quod ipsum declaravit S. Augustinus, & alij Patres, qui citantur. 1. q. 3. Can. Iulianus; & alijs multis Canonibus eiusdem questionis. In illo verò cap. Pastoralis S. quia verò, ubi dicitur, sententiam iniustam ab inferiore executioni mandandam esse; glossa rectè docet, quæ ibi dicitur sententiam iniusta, absolutè iustam esse, quia iuste à lege inductum est, ut is qui in tempore præscripto non appellavit, aduersus eum sententia proferatur, etiamsi alioqui iustam causam habuisset, & ibidem rectissimè eadem glossa declarat, non esse obediendum mandato superioris euidenter iniusto. Et Can. Quid calpatar: 23. q. 1. S. Augustinus contra Barclaium loquitur, cum dicit, esse obediendum superiori, quando vel certum est iustum esse, vel non est certum esse iniustum quod iubetur. ex quo sequitur, ut quando certum est esse iniustum, non sit vllò modo parendum. denique in Can. Miles. 28. q. 1. non agitur de iustitia, vel iniustitia mandati, atque id solùm definitur, priuata auctoritate hominem interficere peccatum esse, secus autem si pública auctoritate id fiat. Quare Barclaius sententiæ suæ amore cæcatus, vel noluit iura intelligere, vel non potuit.

Quinto dicit Zachariam Pontificem consensisse Francis volentibus Childericum deponere, & Pipinum Regem creare; non autem potestate, vel auctoritate sua, vel Childericum à Regno deposuisse, vel in Pipinum Regnum trāstulisse; & propterea nihil ex hoc exemplo trahi posse ad ostendendam Romani Pontificis auctoritatem in Regibus vel deponendis, vel creandis.

Sed hæc nimia temeritas est, cum testimonijs historiarum omnium contrarium manifestè probetur,

1 Annales Francorum vetustissimi sic habent, Data auctoritate sua (Zacharias) iussit Pipinum Regem constitui.

2 Eginartus in vita Caroli Magni; Pipinus, inquit, per

auctoritatem Rom. Pontificis, ex Praefecto Palatii Rex
constitutus est.

133 Almoinus lib. 4. cap. 61. de gestis Francorum: Ponti-
fex, inquit, data auctoritate sua, iussit Pipinum Regem
instaurari.

134 Regino lib. 2. Chronici: Zacharias, inquit, per au-
thoritatem Apostolicam iussit Pipinum Regem creari, &
sanctaeunctionis oleo iniungi.

135 Lambertus Schaphnaburgensis, in hist. Pipinus, inquit,
dececto Zacharie Papae per unctionem sancti Bonifacii Rex
appellatus est.

136 Sigebertus in Chronico Anno, inquit, 750. Pipinus
Princeps auctoritate Apostolica, & Francorum electione
a S. Bonifacio in Regem consecratus. Et anno 752. iterum
instituitur in Regem a Stephano Papa.

137 Hermannus Contractus, in Chronico, Anno, inquit,
752. Pipinus auctoritate Stephani Papae detonsus, ac deposi-
to Rege Hilderico Rex Francorum factus est.

8 Marianus Scottus lib. 3. Chronici, Zacharias, inquit,
Papa ex auctoritate S. Petri Apostoli mandat populo Fran-
corum, ut Pipinus, qui potestate Regia utebatur, etiam
nominis dignitate fruereetur. Ita Hildericus Rex, qui vic-
timus Metburgorum Francis imperabat, depositus, & in
monasterium missus est.

9 Abbas Wispergensis in Chronico, Anno, inquit, 750.
Pipinus per auctoritatem Zacharie Papae more Francorum
electus ad Regnum per manus S. Bonifacii eleuatus est in
Regni solium, & infra, Stephanus Papa Pipinum sacra unctione
in Regia dignitatis honore confirmauit.

10 Otto Frisingensis lib. 3. hist. cap. 22. Auctoritate, in-
quit, Zacharie Papae Pipinus ad Regnum eligitur.

11 Albertus Krantzius lib. 1. Metropolis cap. 4. Meri-
to, inquit, Summus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis se
attollunt fauoribus: quando ab initio haec Sedes domui

Caroli hoc praesitit, ut Regiam haberet dignitatem.

12 Paulus Aemilius in Childerico, Zacharias inquit, Francos sacramenti Regi Childerico dicto soluit: hinc con-
ceptu habito Regem Pipinum salutauerunt.

Habemus duodecim testes, quorum aliqui auctoritate Pontificis, alij auctoritate Apostolica, alij auctoritate S. Petri, alij decreto Papae Childericum deposuerunt, & Pipinum exaltatum testantur, postremus scribit non ausos Francos Pipinum Regem salutare, nisi prius sacramento per Pontificem soluerentur, quo Regi Childerico tenebantur. & tamen Barclaius solita temeritate negat, auctoritate, vel decreto Pontificis id esse factum. Hod solum supererat, ut cum Matthia Illyrico, nostri temporis haereticis notissimo, & historico mendacissimo diceret, mendacium, ac signentium esse, quod nostri affirmant, a Zacharia Pontifice Regnum Francorum a Childerico in Pipinum esse translatum. Vide Illyricum in his libris de translatione Imperij.

De his qui auctoritate S. Petri & Pontificis Regem Pipinum salutauerunt.

Cum exempla sex Barclaius frustra refutare tentasset, reliquis sex, qui supererant, aut volens praetermissis, quod ea clara esse intelligeret, quam ut cavillationum suarum tenebris obscurari possent: aut morte praeveneris iuchoatum opus dimittere coactus est inuitus. Vtunque sit, defunctus opere, & vita apud eum Iudicem constitutus est, quem nemo potest fallere, & apud quem Principum gratia neminem iuvat. Ego vero, qui ad tribunal eiusdem supremi Iudicis breui sistendus sum, hoc bona conscientia testari me posse confido, nihil a me scriptum in gratiam, nihil in odium. Scripsi quod verum existimaui, quod ab Ecclesia didici, quod ante me plurimi non solum docti, sed etiam Sancti scripserunt. Neque vltro in hanc arenam descendendi, sed lacessitus ab homine mihi ignoto, coactus sum

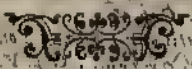
defen-

defendere sententiam, quod scripsi iuuenis. Quod si Pontificiam potestatem, & scripta mea ita defendi, ut oportebat, quod efficere vehementer optavi; Deo, in cuius manu sumus nos, & sermones nostri, gratias humillimas ago: sin contra accidit, & in aliquo, aut in multis, pro humana imbecillitate defeci, ab illo veniam peto, qui suavis, & mi-

seris est, & multus in misericordia omnibus in hoc aetate. Ecclesie quoque, & ipsius Summi Pontificis, Christi Vicarij censura non solum presens opusculum, sed omnia scripta mea libens, & volens submittito.

FINIS.

INDEX

INDEX CAPITVM

HVLVS OPERIS.

Relatio pag. 3

Sententia illustrium Scriptorum nationis Italica de po-
testate Pontificis 5

Sententia illustrium Scriptorum nationis Gallica 10

Sententia illustrium Scriptorum nationis Hispanica 14

Sententia illustrium Scriptorum nationis Germanica 18

Sententia illustrium Scriptorum nationis Anglicæ, & Sædica 20

Sententia Conciliorum de potestate summi Pontificis in tempora-
libus 22

De excusatione Barclay. Cap. I. 28

Excutitur principium siue fundamentum doctrinæ Barclay

Cap. II. 31

Potestatem summi Pontificis in temporalibus non esse rem dubiã,
nec ab antiquis Debetur solum pendere. Cap. III. 36

De falsa causa originis temporalis potestatis Pontificis a Barcia-
no assignata. Cap. IV. 36

De Potestate in temporalia, quam indirectè Theologi summi
Pontifici tribuunt. Cap. V. 62

Cur Primis septingentis annis summi Pontificat non deposuerit
Reges hæreticos, vel Apostatas. Cap. VI. 70

Cur Ecclesia Constantium hæreticum, & Iulianum Apostatam
Imperatorem non deposuit. Cap. VII. 74

Cur Ecclesia non deposuit Valentinianum Iuniorum Ariarium

Cap. VIII. 79

An potuerint posteriores Principes sine detrimento populi per Ec-
clesia auctoritatem Principatu priuari: & simul, iusta ne, an
iniusta fuerit Gregory vij. sententia in Henricum Imperatorem

Cap. IX. 88

Discutitur sententia Othonis Frisingensis de iudicio Gregory se-
ptimi Pontificis. Cap. X. 104

De comparatione Iulij ij. & Clementis vij. Cap. XI. 116

Diluv.

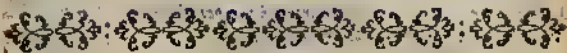
I N D E X

<i>Diluantur argumenta aduersus Theologorum sententiam de Potestate Pontificis Maximi in temporalibus. Cap. XII.</i>	114
<i>Defenditur prima ratio Bellarmini pro potestate Pontificis in temporalibus. Cap. XIII.</i>	123
<i>Defenditur confirmatio prima rationis Bellarmini. Cap. XIV.</i>	130
<i>Refutatur digressio Barclay. Cap. XV.</i>	137
<i>Refellitur alia digressio Barclay. Cap. XVI.</i>	142
<i>Defenditur secunda ratio pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVII.</i>	146
<i>Defenditur secunda pars rationis secunda pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVIII.</i>	155
<i>De sententia S. Bernardi circa potestatem Pontificis Maximi in temporalibus. Cap. XIX.</i>	157
<i>Defenditur tertia ratio Bellarmini. Cap. XX.</i>	163
<i>Defenditur confirmatio rationis tertia principalis. Cap. XXI.</i>	167
<i>Defenditur altera confirmatio rationis tertia principalis. Cap. XXII.</i>	172
<i>Defenditur tertia confirmatio tertia rationis principalis. Cap. XXIII.</i>	183
<i>Defenditur ratio quarta Bellarmini pro potestate Pontificis in temporalibus. Cap. XXIV.</i>	188
<i>Defenditur quinta ratio Bellarmini pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXV.</i>	194
<i>Defenditur prima pars rationis quinta pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXVI.</i>	198
<i>Vtrum votum, an iuramentum magis obliget. Cap. XXVII.</i>	201
<i>Digressio circa sententiam cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi. Cap. XXVIII.</i>	207
<i>De vero sensu cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi. Cap. XIX.</i>	209
<i>Respondetur ad obiectiones contra primam partem rationis quinta pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXX.</i>	211
<i>Dialogismus inter Populum nimis addictum Regi terreno, & Pontificem Populo salubriter consulentem. Cap. XXXI.</i>	215
<i>Refutatur falsa quaedam pronuntiata Barclay, qua digressionis effugit. Cap. XXXII.</i>	227
<i>Defenditur pars secunda rationis quinta principalis pro potestate Summi</i>	227

I N D E X.

Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIII.	239
Refutatur error Barclay de exemptione Clericorum. Cap. XXXIV.	234
Refutatur grande verbum Barclay, quo exemptio Clericorum funditus tollitur. Cap. XXXV.	244
Defenditur secunda, & tertia pars rationis quinta principalis pro potestate Pontificis Maximi in temporalibus. Cap. XXXVI.	252
Defenditur primum exemplum allatum pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXVII.	257
Defenditur secundum exemplum pro potestate Pontificis in temporalibus. Cap. XXXVIII.	261
Defenditur tertium exemplum allatum pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIX.	263
Defenditur exemplum quartum. Cap. XL.	264
Defenditur exemplum quintum. Cap. XLI.	268
Defenditur exemplum sextum. Cap. XLII.	270
Epilogus.	276

F I N I S.

Errata corrigenda.

Pag. 11. Lin. 22. Mediolanensis	Meldecusis
23. Origene	origine
17. 14. S. q.	S. q.
38. 18. spiritualem	spiritualem potestatem
49. 31. exhaustoare	exauctorare
52. 17. lib. 2.	lib. 12.
55. 9. incolumen	incolumem
88. 1. apponeremus	opponeremus
106. 15. in persona	in percussione
163. 31. linear	liceat
170. 10. sex	sed
195. 4. coinubus	cornibus
220. 13. parculari	particulari
230. 1. errant	errant
239. 4. coerceret	coercerent
263. 23. publicatiane	publicatione

Wita Noha
dt 07. 11. 1976

Palina -
1976

